

INFORME ANUAL DE
SEGUIMENTO DA LEI
11/2007, do 27 de xullo,
Galega para a Prevención e o
Tratamento Integral da
Violencia de Xénero.

2017

XUNTA DE GALICIA

VICEPRESIDENCIA E CONSELLERÍA DE PRESIDENCIA,
ADMINISTRACIÓNS PÚBLICAS E XUSTIZA
Secretaría Xeral da Igualdade

Edificio Administrativo de San Lázaro, s/n
15781 Santiago de Compostela
Telf.: 981 957 691 Fax: 981 957 690
igualdade@xunta.es
<http://igualdade.xunta.es/>

galicia

Informe anual de violencia de género 2017

Informe elaborado por:

Secretaría Xeral da Igualdade.

Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións
Públicas e Xustiza.

Xunta de Galicia.

Abril de 2018

ÍNDICE

1. PRÓLOGO.	4
2. ANÁLISE E MAGNITUDE DA VIOLENCIA DE XÉNERO NA COMUNIDADE AUTÓNOMA DE GALICIA AO LONGO DO ANO 2017.	7
2.1 Introducción	7
2.2 Chamadas por violencia de xénero ao 016. Comparativa co resto das Comunidades Autónomas.	117
2.3 Víctimas mortais por violencia de xénero. Galicia 2017	20
2.4 Violencia de xénero: Casos 2017	22
2.5 Acreditación da situación de violencia de xénero	26
2.6 Ordes de protección solicitadas e adoptadas nos Xulgados de Violencia sobre a Muller. Galicia 2016. Comparativa cos datos globais do territorio español	26
2.7 Denuncias e renuncias presentadas nos Xulgados de Violencia sobre a Muller. Galicia 2016. Comparativa co total de denuncias e renuncias presentadas no territorio español	27
3. MEDIDAS E ACTUACIÓNS LEVADAS A CABO POLA COMUNIDADE AUTÓNOMA DE GALICIA AO LONGO DO ANO 2017, NO MARCO DA LEI 11/2007, GALEGA PARA A PREVENCIÓN E O TRATAMENTO INTEGRAL DA VIOLENCIA DE XÉNERO.	29
3.1 Introducción	29
Título 1: Prevención da violencia de xénero	30
Capítulo I: Medidas de sensibilización contra a violencia de xénero.	30
Capítulo II: Medidas de investigación e de formación en materia de violencia de xénero.	68
Capítulo III: Medidas no ámbito educativo	98
Título II: Protección e asistencia fronte á violencia de xénero	107
Capítulo I: Medidas no ámbito sanitario e psicológico	107
Capítulo II: Medidas no ámbito xudicial	118
Capítulo III: Outras medidas de apoio e protección	126
Capítulo IV: Medidas no ámbito da formación e do emprego	133
Capítulo V: Medidas de carácter económico	143
Título III: Da organización do sistema de protección e asistencia integral e especializada fronte á violencia de xénero.	164
DISPOSICIÓN ADICIONAIS	240

1. PRÓLOGO

O presente informe dá cumprimento ao disposto na Disposición Adicional Cuarta primeira da Lei Galega 11/2007 do 27 de xullo para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, modificada pola Lei 12/2016, do 22 de xullo, que obriga ao Goberno da Xunta de Galicia a remitirlle ao Parlamento de Galicia, con carácter anual, un informe sobre a situación da violencia de xénero en Galicia, contando coas achegas de todos os departamentos implicados na prevención e no tratamento desta problemática que constitúe un atentado contra a integridade, a dignidade e a liberdade das mulleres, independentemente do ámbito no que se produza.

Esta Lei constitúe un fito histórico no ordenamento xurídico xa que é a primeira lei galega elaborada para a prevención e o tratamento da violencia de xénero e que foi aprobada co voto favorable de todos os grupos parlamentarios, o cal indica o grao de sensibilización e de concienciación sobre a importancia do fenómeno da violencia de xénero na nosa sociedade.

Así mesmo, esta lei segue o camiño iniciado no marco do Estado español, grazas a sucesivos adiantos lexislativos en materia de loita contra a violencia de xénero; así, a Lei orgánica 11/2003, do 29 de setembro, de medidas concretas en materia de seguridade cidadá, violencia doméstica e integración social dos estranxeiros; a Lei orgánica 15/2003, do 25 de novembro, pola cal se modifica a Lei orgánica 10/1995, do 23 de novembro, do Código Penal; ou a Lei 27/2003, do 31 de xullo, reguladora da orde de protección das vítimas da violencia doméstica, que estableceu un novidoso sistema de coordinación dos órganos xudiciais e administrativos, concentrando nunha única resolución xudicial a adopción de medidas de natureza civil e penal e a activación dos instrumentos de protección social destinados ao amparo e apoio das mulleres que sofren violencia de xénero. A Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro de medidas de protección integral contra a violencia de xénero, reconece un feito diferencial de xénero; recolle no artigo 19, co título « Dereito á asistencia social integral », que « as mulleres vítimas de violencia de xénero teñen dereito a servizos sociais de atención, de emerxencia, de apoio e acollemento e de recuperación integral. A organización destes servizos por parte das comunidades autónomas e das corporacións locais responderá aos principios de atención permanente, actuación urxente, especialización de prestacións multidisciplinaria profesional».

Cómpre destacar a modificación legislativa operada no Parlamento galego no ano 2016, no que se procedeu á modificación da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero.

Así, a Lei 12/2016, do 22 de xullo, pola que se modifica a Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, mellora substancialmente a cobertura económica das mulleres vítimas, pois garante un prazo de solicitude aberto durante todo o ano para a prestación periódica regulada no artigo 39, á vez que establece como potenciais beneficiarias desa prestación tamén ás vítimas de trata con fins de explotación sexual.

Outras Comunidades Autónomas que tamén aprobaron leis especificamente dirixidas a sensibilización, prevención e tratamento da violencia de xénero son:

- Andalucía: Lei 13/2007, de 26 de novembro, de medidas de prevención e protección integral contra a violencia de xénero.
- Aragón: Lei 4/2007, de 22 de marzo, de Prevención e Protección Integral ás Mulleres Vítimas de Violencia en Aragón.
- Canarias: Lei 16/2003, de 8 de abril, de prevención e protección integral das mulleres contra a violencia de xénero.
- Cantabria: Lei 1/2004, de 1 de abril, Integral para a Prevención da Violencia Contra as Mulleres e a Protección ás súas Vítimas.
- Castela- A Mancha: Lei 5/2001, de 17 de maio, de prevención de malos tratos e de protección ás mulleres maltratadas.
- Castela e León: Lei 13/2010, do 9 de decembro, contra a Violencia de Xénero en Castela e León
- Cataluña: Lei 5/2008, de 24 de abril, do dereito das mulleres a erradicar a violencia machista.
- Comunidade de Madrid: Lei 5/2005, de 20 de decembro, Integral contra a Violencia de Xénero da Comunidade de Madrid.

- Comunidade Foral de Navarra: Lei Foral 14/2015, do 10 de abril, para actuar contra a violencia cara as mulleres
- Comunidade Valenciana: Lei 7/2012, do 23 de novembro, da Generalitat, integral contra a violencia sobre a muller no ámbito da Comunitat Valenciana.
- Extremadura: Lei 8/2011, do 23 de marzo, de igualdade entre mulleres e homes e contra a violencia de xénero en Extremadura
- Illes Balears: Lei 11/2016, de 28 de xullo, de Igualdade de Mulleres e Homes.
- La Rioja: Lei 3/2011, do 1 de marzo, de prevención e coordinacións institucional en materia de violencia.
- País Vasco: Lei 4/2005, de 18 de febreiro, para a Igualdade de Mulleres y Homes.
- Principado de Asturias: Lei do Principado de Asturias 2/2011, do 11 de marzo, para a igualdade de mulleres e homes e a erradicación da violencia de xénero.
- Región de Murcia: Lei 7/2007, de 4 de abril, para a igualdade entre mulleres e homes, e de protección contra a violencia de xénero na Rexión de Murcia, modificada pola Lei 3/2008, de 3 de xullo.

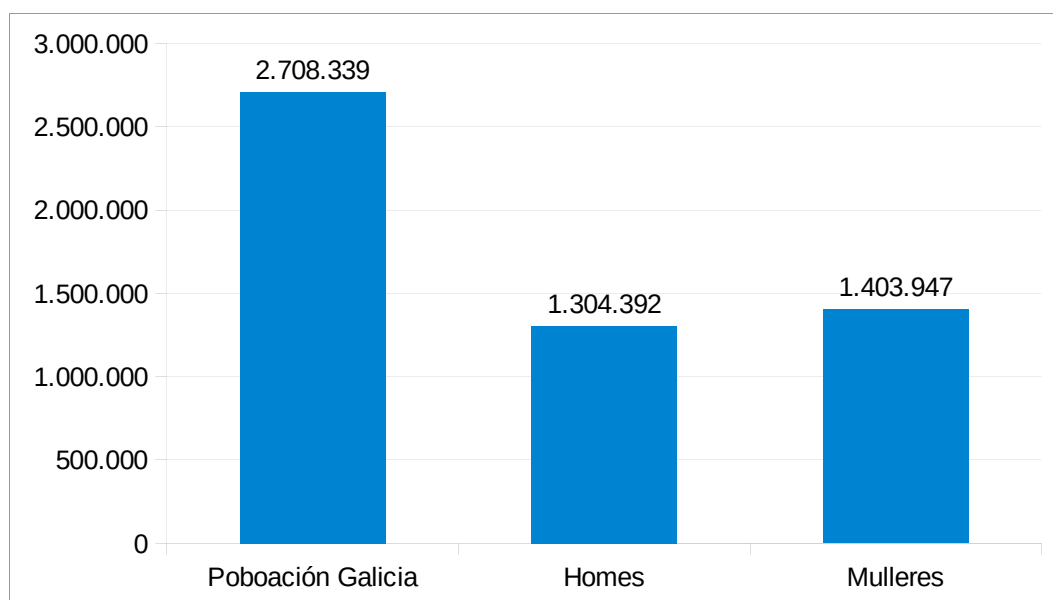
É este o décimo ano consecutivo, (2008-2017), en que en Galicia se fai balance das políticas públicas implementadas polo Goberno galego en materia de violencia de xénero, proporcionando información detallada sobre as actuacións e medidas desenvolvidas dende a Xunta de Galicia nesta materia.

Este informe está organizado seguindo a estrutura da propia lei galega para facilitar o seu obxectivo principal, que é verificar o seguimento de todos os compromisos e medidas nela establecidos, e incorporando unha breve introdución con datos estatísticos relativos á poboación feminina galega relativos ao ano obxecto de referencia.

2. ANÁLISE E MAGNITUDE DA VIOLENCIA DE XÉNERO NA COMUNIDADE AUTÓNOMA DE GALICIA AO LONGO DO ANO 2017.

2.1 Introducción

A poboación en Galicia, en 2017, ascende a 2.708.339 persoas, das cales 1.304.392 son homes (48,16%) e 1.403.947 (51,84%) son mulleres, que constitúen no seu conxunto o 5,82% da poboación estatal, 46.572.132 persoas.

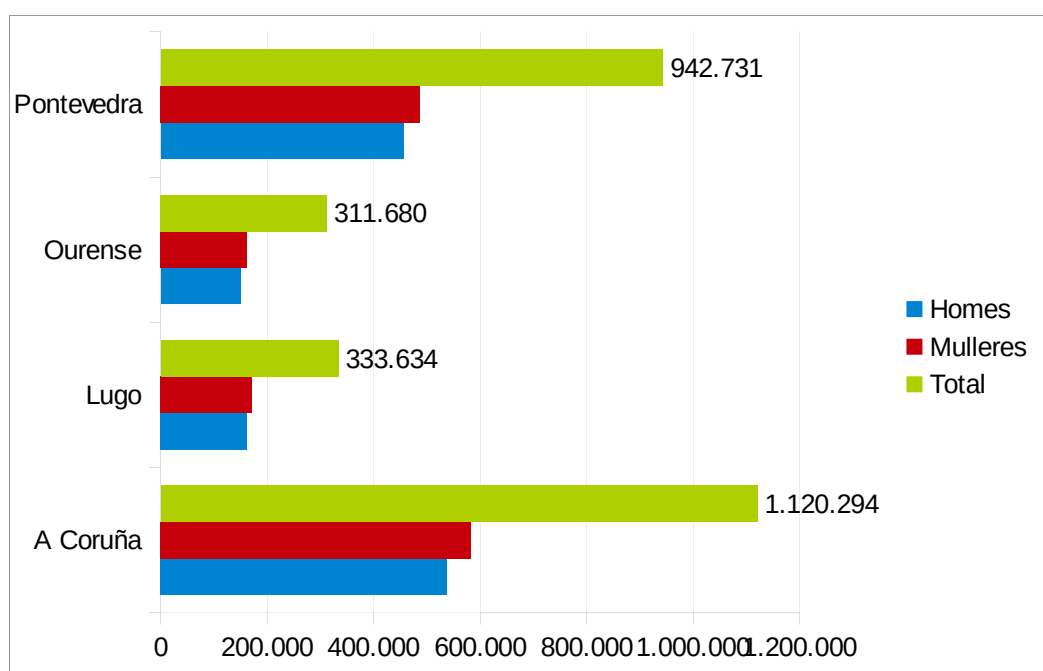
Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

▪ Cifras oficiais da poboación segundo provincia e sexo. Ano 2017

Provincia	Homes		Mulleres		Total	
A Coruña	537.311	47,96 %	582.983	52,04 %	1.120.294	41,36 %
Lugo	161.775	48,49 %	171.859	51,51 %	333.634	12,32 %
Ourense	149.689	48,03 %	161.991	51,97 %	311.680	11,51 %
Pontevedra	455.617	48,33 %	487.114	51,67 %	942.731	34,81 %
Total	1.304.392	48,16 %	1.403.947	51,84 %	2.708.339	100,00 %

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

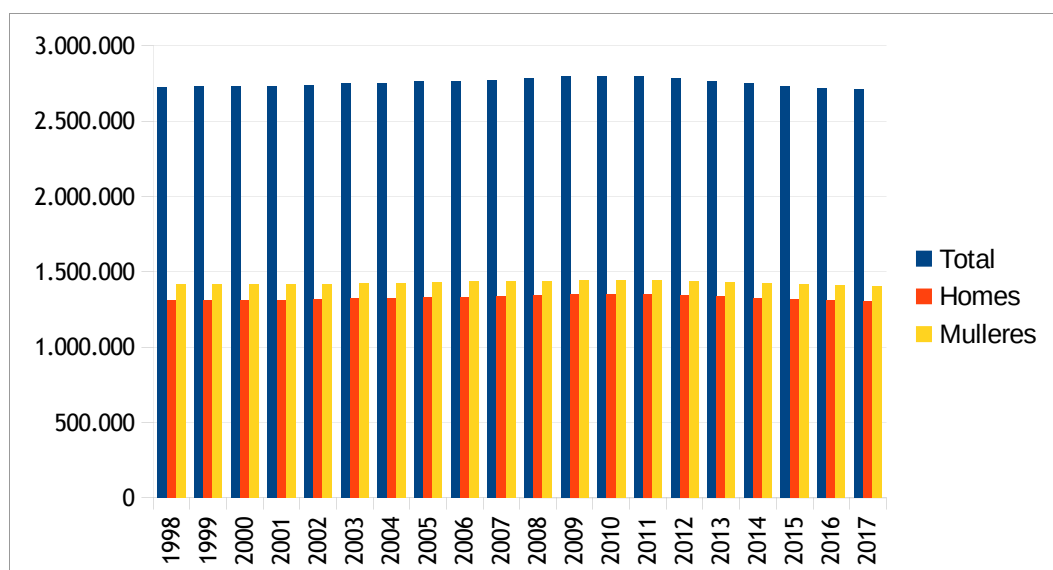
Informe anual 2017 de violencia de xénero

• Evolución da poboación. Galicia 1998-2017:

Ano	Total	Homes	Mulleres
1998	2.724.544	1.310.415	1.414.129
1999	2.730.337	1.312.881	1.417.456
2000	2.731.900	1.312.391	1.419.509
2001	2.732.926	1.314.078	1.418.848
2002	2.737.370	1.316.721	1.420.649
2003	2.751.094	1.324.385	1.426.709
2004	2.750.985	1.324.987	1.425.998
2005	2.762.198	1.330.703	1.431.495
2006	2.767.524	1.333.797	1.433.727
2007	2.772.533	1.337.159	1.435.374
2008	2.784.169	1.344.268	1.439.901
2009	2.796.089	1.349.603	1.446.486
2010	2.797.653	1.350.547	1.447.106
2011	2.795.422	1.349.591	1.445.831
2012	2.781.495	1.343.328	1.438.170
2013	2.765.940	1.335.122	1.430.818
2014	2.748.695	1.325.657	1.423.038
2015	2.732.347	1.317.054	1.415.293
2016	2.718.525	1.309.809	1.408.716
2017	2.708.339	1.304.392	1.403.947

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

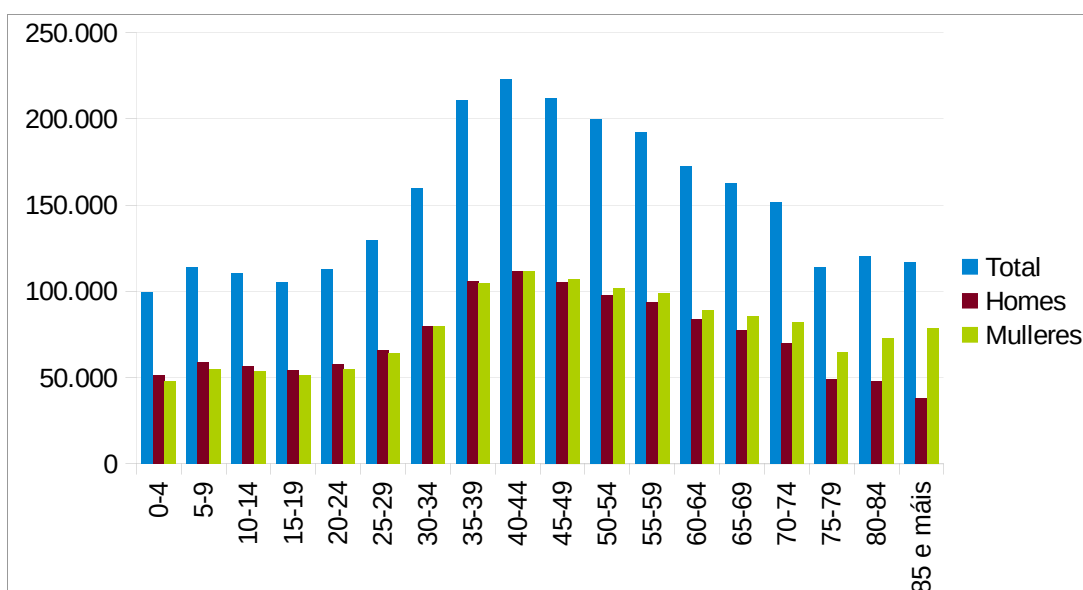

• **Poboación por sexo e grupos quinquenais de idade. Ano 2017:**

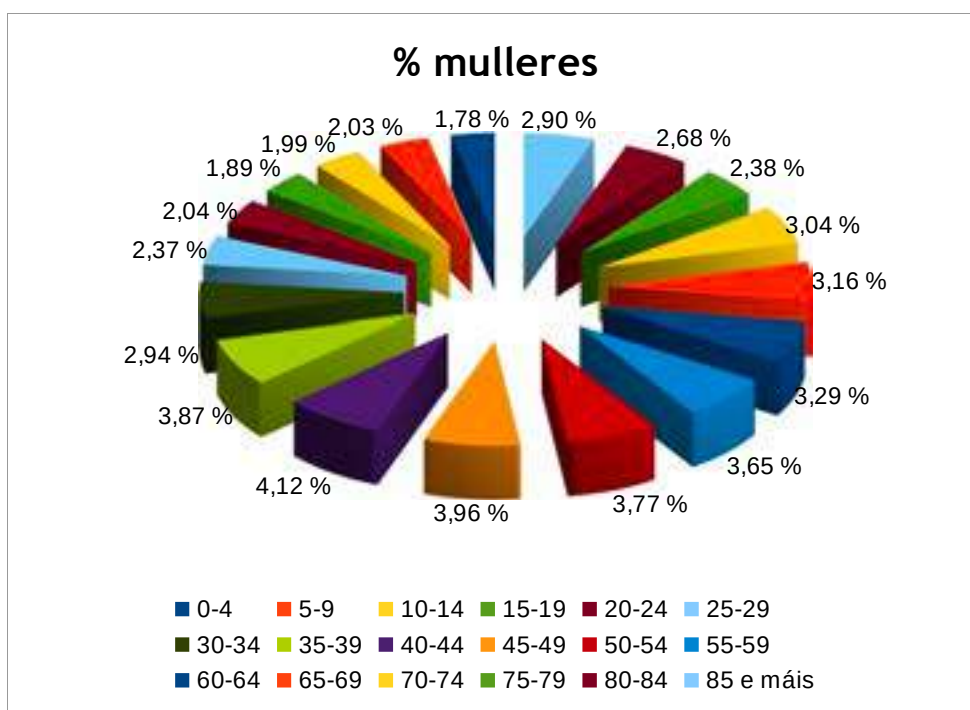
Idade	Total	Homes	Mulleres	% mulleres
0-4	99.400	51.272	48.128	1,78 %
5-9	113.694	58.674	55.020	2,03 %
10-14	110.577	56.706	53.871	1,99 %
15-19	105.293	54.196	51.097	1,89 %
20-24	112.757	57.605	55.152	2,04 %
25-29	129.879	65.798	64.081	2,37 %
30-34	159.645	80.098	79.547	2,94 %
35-39	210.579	105.738	104.841	3,87 %
40-44	223.146	111.444	111.702	4,12 %
45-49	212.323	105.119	107.204	3,96 %
50-54	199.855	97.828	102.027	3,77 %
55-59	192.527	93.787	98.740	3,65 %
60-64	172.725	83.567	89.158	3,29 %
65-69	162.902	77.429	85.473	3,16 %
70-74	152.003	69.674	82.329	3,04 %
75-79	113.807	49.260	64.547	2,38 %
80-84	120.493	47.875	72.618	2,68 %
85 e máis	116.734	38.322	78.412	2,90 %
Total	2.708.339	1.304.392	1.403.947	51,84 %

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

Comparativa da poboación segregada por sexos e grupos quinquenais de idade

% de mulleres por grupos quinquenais de idade

▪ **Evolución da taxa de nacementos segundo sexo. Galicia 1996 - 2017**

Ano	Total	Homes	Mulleres
1996	18.597	9.529	9.068
1997	18.683	9.647	9.036
1998	18.538	9.621	8.917
1999	18.784	9.691	9.093
2000	19.418	10.052	9.366
2001	19.361	9.955	9.406
2002	19.327	9.987	9.340
2003	20.423	10.539	9.884
2004	20.621	10.652	9.969
2005	21.097	10.867	10.230
2006	21.392	11.075	10.317
2007	21.752	11.216	10.536
2008	23.175	11.981	11.194
2009	22.537	11.572	10.965
2010	22.047	11.500	10.547
2011	21.594	11.256	10.338
2012	21.089	10.990	10.099
2013	19.727	10.084	9.643
2014	19.630	10.262	9.368
2015	19.427	10.032	9.355
2016	18.952	9.715	9.237
2017 (1º semestre)	8.833	4.548	4.285

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

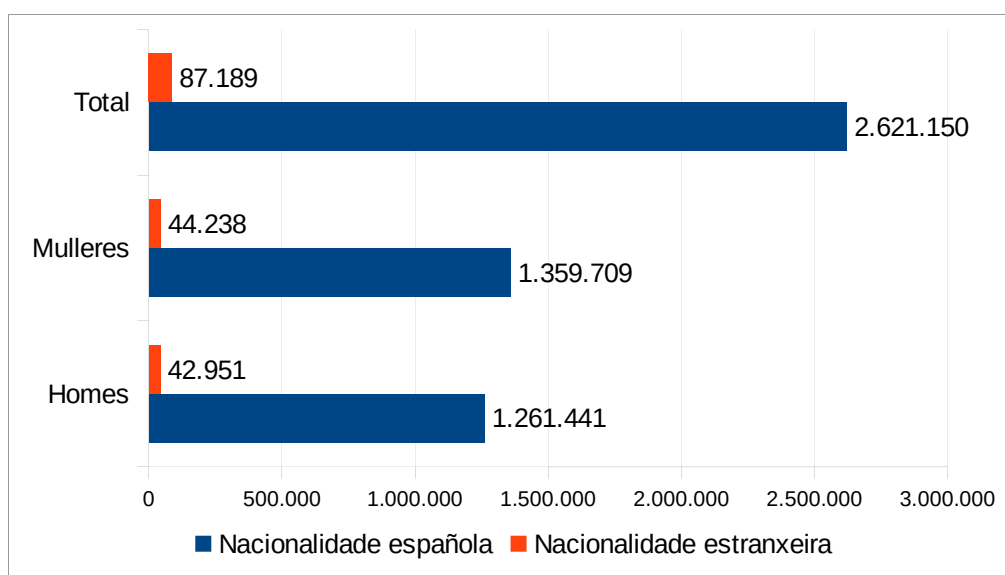
En Galicia, ao igual que no resto do mundo, nacen máis homes que mulleres; sen embargo, ao ter as mulleres unha esperanza de vida superior á dos homes, ao final da vida, a proporción queda equilibrada ou incluso sobreviven máis mulleres.

▪ **Poboación segundo nacionalidade e sexo. Galicia 2017**

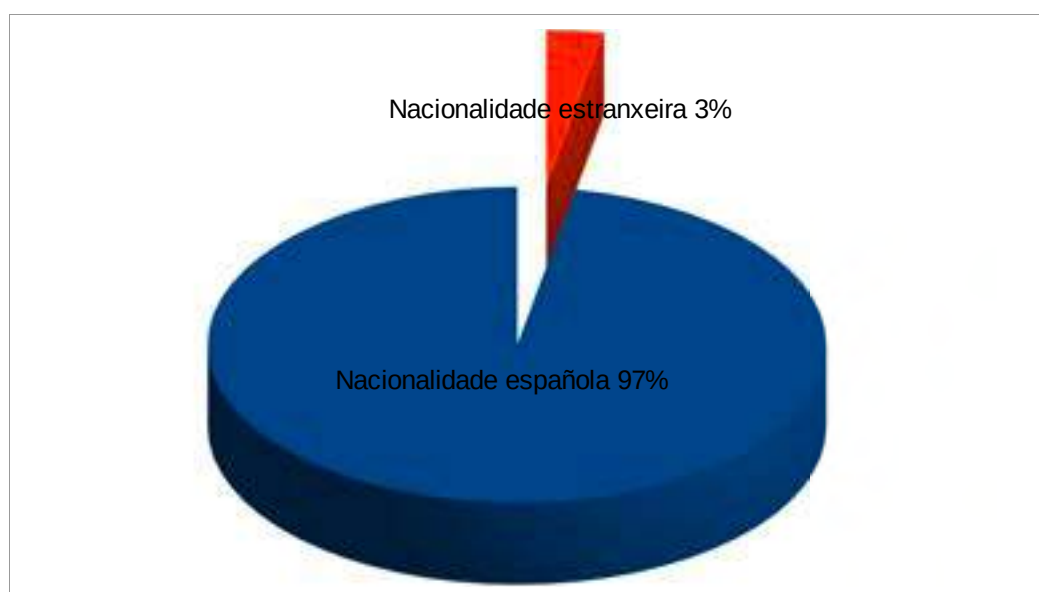
	Nacionalidade española	Nacionalidade estranxeira	TOTAL
Homes	1.261.441	42.951	1.304.392
Mulleres	1.359.709	44.238	1.403.947
Total	2.621.150	87.189	2.708.339

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

Informe anual 2017 de violencia de xénero

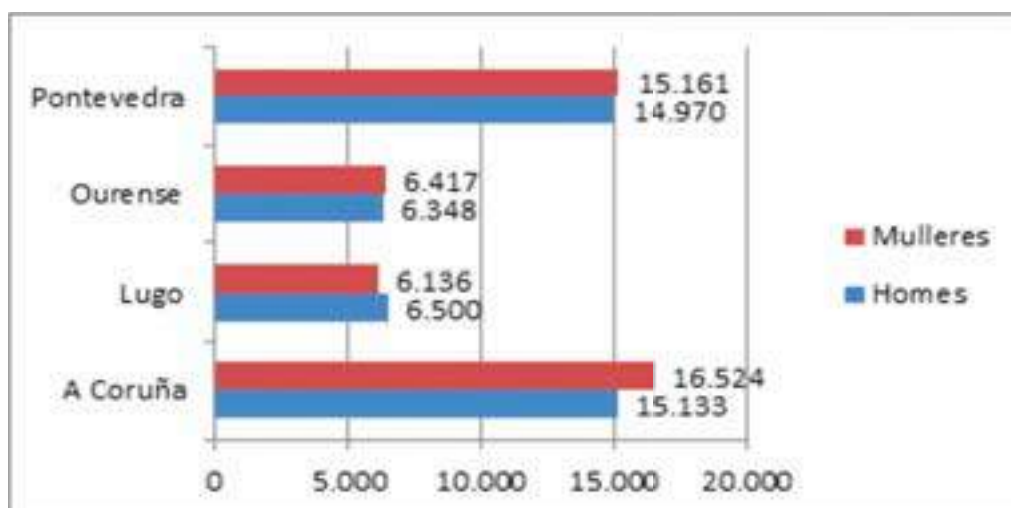
Proporción de mulleres españolas e estranxeiras

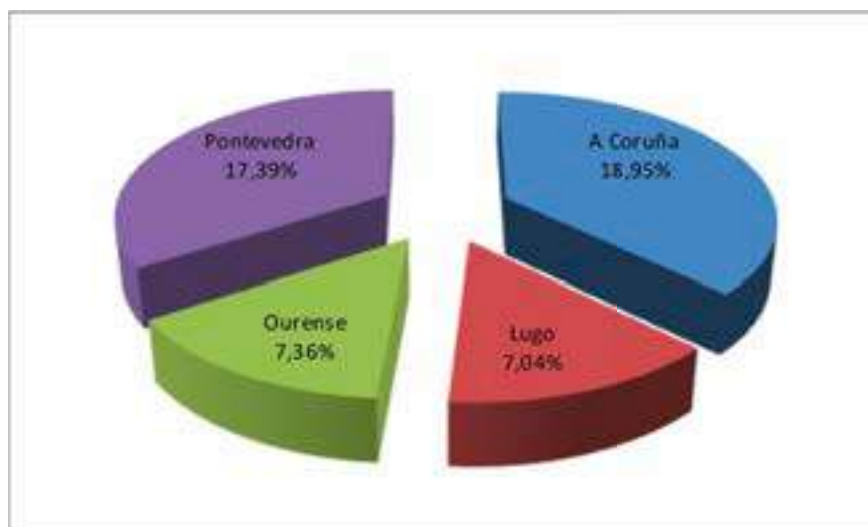
▪ Poboación estranxeira distribuída por provincias. Galicia 2017

Provincia	Total	Homes	Mulleres	% mulleres
A Coruña	31.657	15.133	16.524	18,95 %
Lugo	12.636	6.500	6.136	7,04 %
Ourense	12.765	6.348	6.417	7,36 %
Pontevedra	30.131	14.970	15.161	17,39 %
Total	87.189	42.951	44.238	50,74 %

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

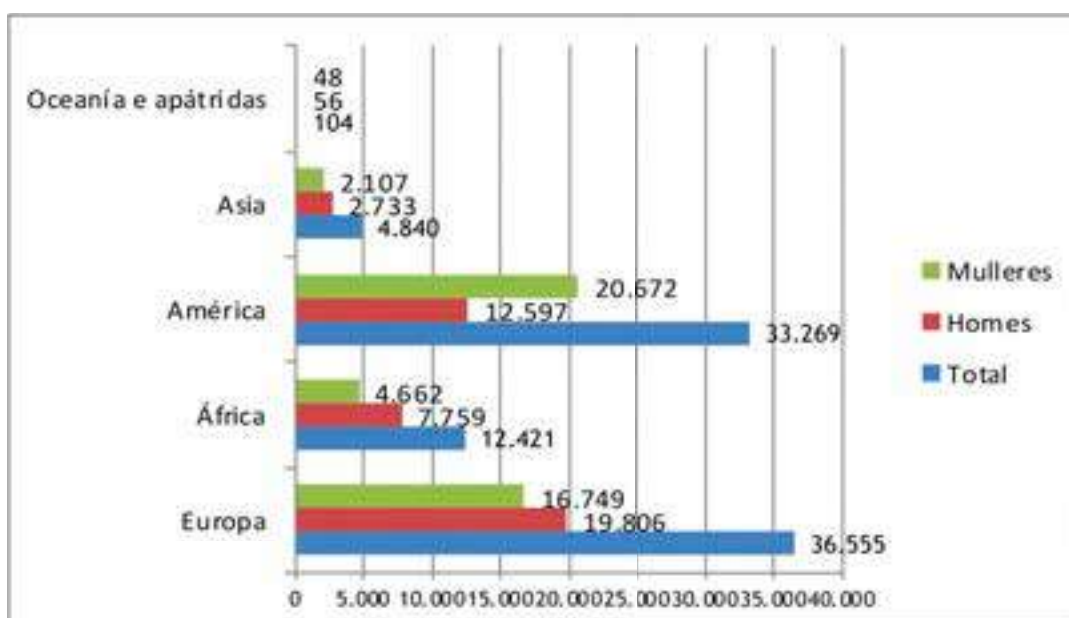
% de mulleres estranxeiras distribuídas por provincia

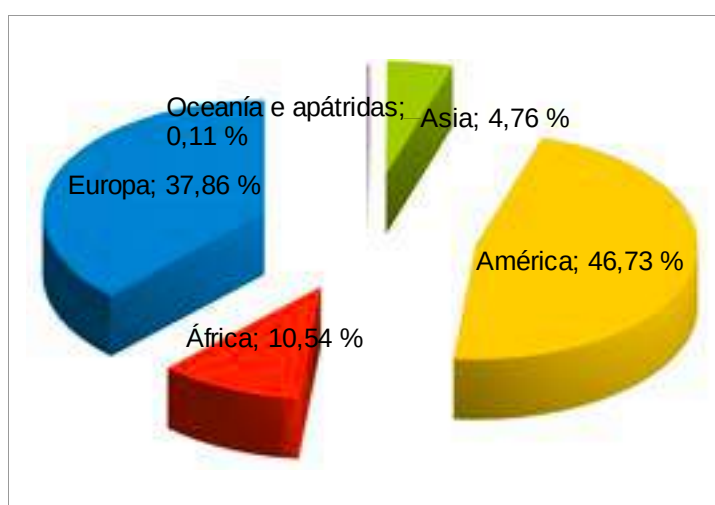
▪ Poboación estranxeira segundo sexo e lugar de nacemento. Galicia 2017

	Total	Homes	Mulleres	% mulleres
Europa	36.555	19.806	16.749	37,86 %
África	12.421	7.759	4.662	10,54 %
América	33.269	12.597	20.672	46,73 %
Asia	4.840	2.733	2.107	4,76 %
Oceanía e apátridas	104	56	48	0,11 %
Total	87.189	42.951	44.238	100,00 %

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

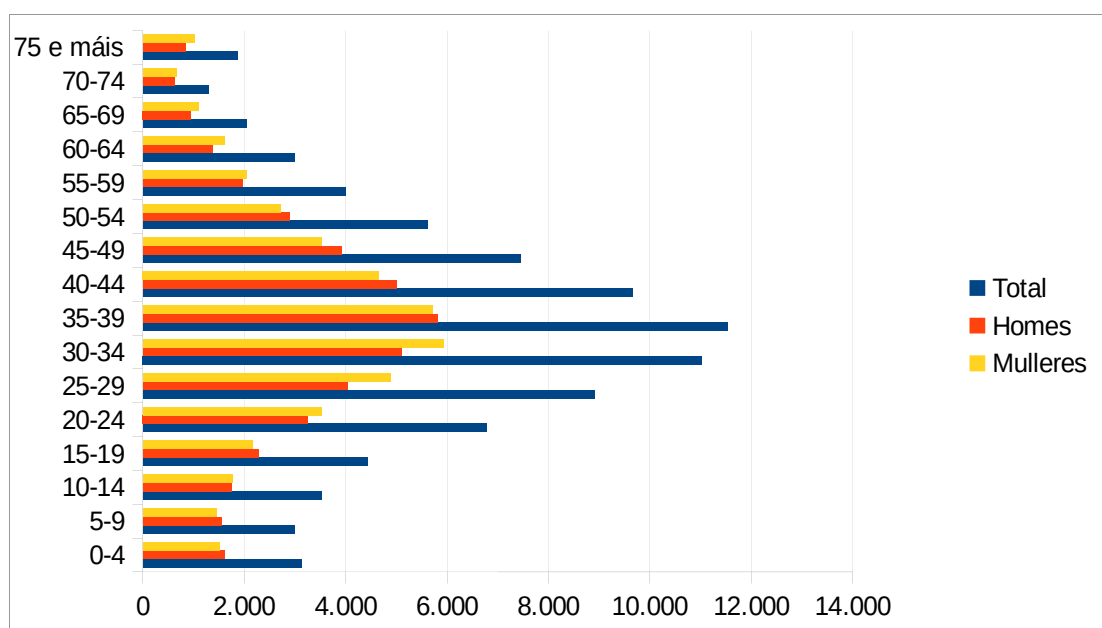
% de mulleres estranxeiras segundo nacionalidade

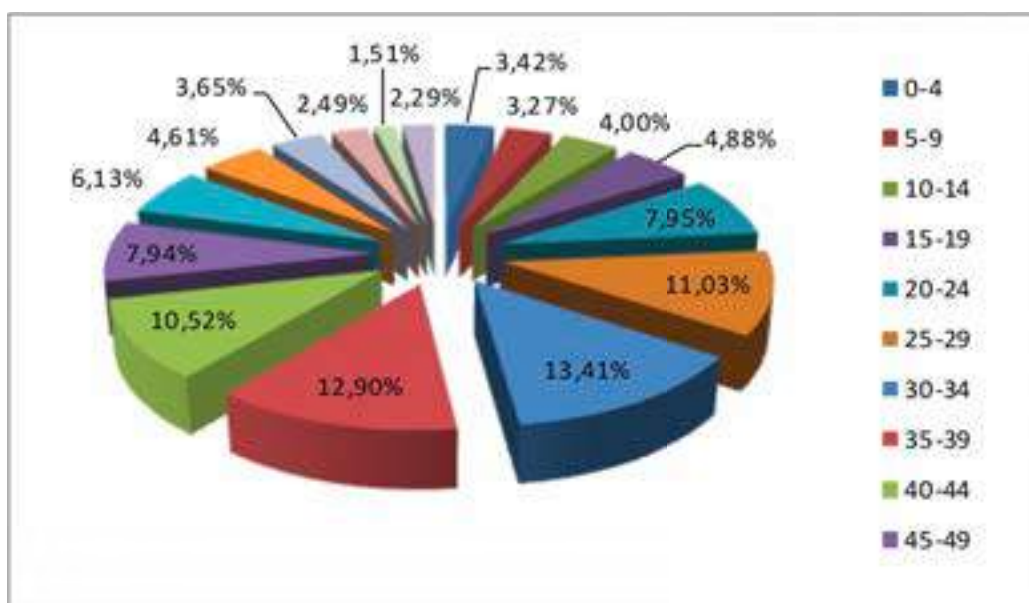
▪ **Poboación estranxeira segundo idade. Galicia 2017**

Idade	Total	Homes	Mulleres	% Mulleres
0-4	3.127	1.614	1.513	3,42 %
5-9	2.995	1.550	1.445	3,27 %
10-14	3.513	1.743	1.770	4,00 %
15-19	4.434	2.275	2.159	4,88 %
20-24	6.773	3.256	3.517	7,95 %
25-29	8.910	4.030	4.880	11,03 %
30-34	11.028	5.097	5.931	13,41 %
35-39	11.525	5.817	5.708	12,90 %
40-44	9.659	5.005	4.654	10,52 %
45-49	7.437	3.925	3.512	7,94 %
50-54	5.606	2.892	2.714	6,13 %
55-59	3.995	1.955	2.040	4,61 %
60-64	2.989	1.375	1.614	3,65 %
65-69	2.047	947	1.100	2,49 %
70-74	1.293	623	670	1,51 %
75 e máis	1.858	847	1.011	2,29 %
Total	87.189	42.951	44.238	100,00 %

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

% de mulleres estranxeiras por grupos de idade

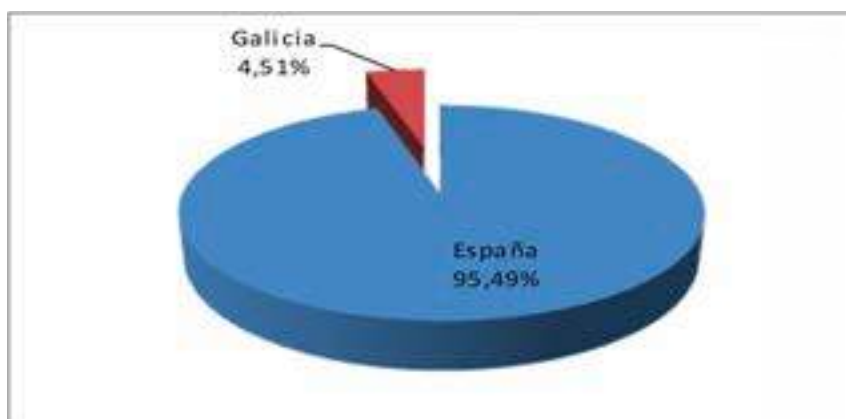

2.2 Chamadas por violencia de xénero ao 016. Comparativa co resto das Comunidades Autónomas.

Dende a súa posta en marcha en setembro do 2007, o teléfono 016 ofrece información e asesoramento xurídico en materia de violencia de xénero as 24 horas do día os 365 días do ano, ten carácter gratuíto e caracterízase pola universalidade na prestación do servizo especializado, que se efectúa en 52 idiomas: castelán, galego, catalán, euskera, inglés, francés, alemán, portugués, chino mandarín, ruso, árabe, rumano, búlgaro, e outros 39 idiomas a través dun servizo de teletraducción.

A prestación do servizo de información compete a un equipo de persoas especializadas en violencia de xénero, producíndose unha derivación automática das chamadas de emerxencia e urxencia aos centros 112 autonómicos.

A cifra total de chamadas referentes á violencia de xénero atendidas polo 016 dende o 1 de xaneiro de 2017 ata o 31 de decembro de 2017 no conxunto de España, foi de **77.045**, das cales **3.473** foron efectuadas desde Galicia.

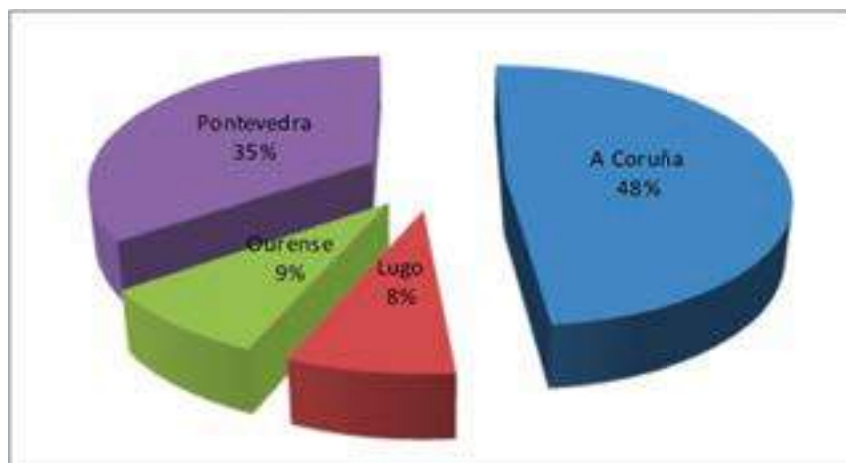
Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero

Enlace: <http://estadisticasviolenciagenero.msssi.gob.es/>

Provincia	Nº	%
A Coruña	1.681	48%
Lugo	275	8%
Ourense	304	9%
Pontevedra	1.213	35%
Total	3.473	100%

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero

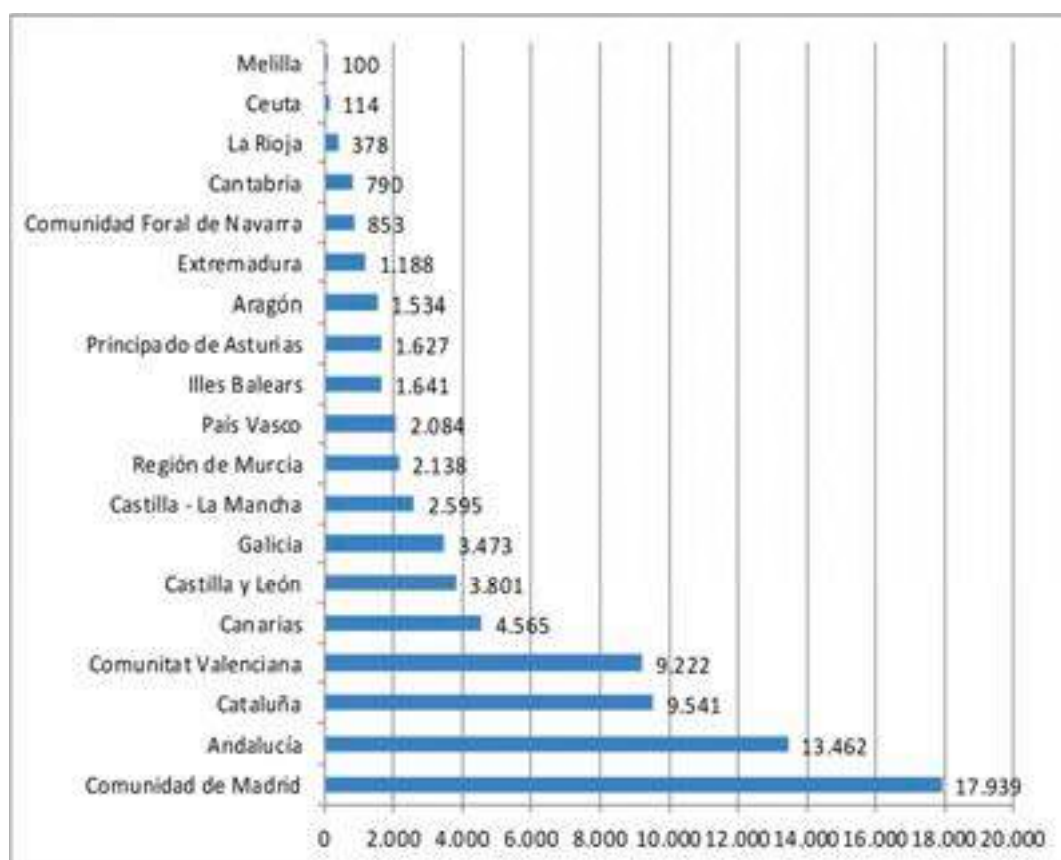
Enlace: <http://www.msc.es/ssi/violenciaGenero/portaEstadistico/home.htm>

Das **77.045** chamadas recibidas a cifra mais elevada de chamadas correspóndese coa Comunidade de Madrid (17.939), seguida de Andalucía (13.462), de Cataluña (9.541) e da Comunidade Valenciana (9.222). **Galicia**, cun rexistro de **3.473** chamadas posiciónase nun sétimo lugar.

Comunidade autónoma	Número de chamadas	%
Comunidade de Madrid	17.939	23,28%
Andalucía	13.462	17,47%
Cataluña	9.541	12,38%
Comunidade Valenciana	9.222	11,97%
Canarias	4.565	5,93%
Castilla y León	3.801	4,93%
Galicia	3.473	4,51%
Castilla -La Mancha	2.595	3,37%
Región de Murcia	2.138	2,78%
País Vasco	2.084	2,70%
Illes Balears	1.641	2,13%
Principado de Asturias	1.627	2,11%
Aragón	1.534	1,99%
Extremadura	1.188	1,54%
Comunidad Foral de Navarra	853	1,11%
Cantabria	790	1,03%
La Rioja	378	0,49%
Ceuta	114	0,15%
Melilla	100	0,13%
TOTAL	77.045	100,00%

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero
Enlace: <http://estadisticasviolenciagenero.msssi.gob.es/>

2.3 Víctimas mortais por violencia de xénero. Galicia 2017

▪ Mulleres vítimas mortais por violencia de xénero

Galicia rexistrou ao remate do 2017 unha muller vítima mortal por violencia de xénero, dúas menos que no exercicio 2016, que son o 2% dos 49 casos rexistrados no conxunto de España ao remate do ano 2017.

Mulleres vítimas mortais por Violencia de Xénero nas provincias galegas	
A Coruña	0
Lugo	0
Ourense	1
Pontevedra	0*
TOTAL	1

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero

Enlace: <http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

* En investigación o caso de Redondela

CC.AA.	Nº casos	%
C. VALENCIANA	8	16,3%
C. MADRID	8	16,3%
ANDALUCÍA	7	14,3%
CATALUÑA	7	14,3%
CASTELA - L MANCHA	6	12,2%
CANARIAS	4	8,2%
MURCIA	3	6,1%
EXTREMADURA	2	4,1%
PAÍS VASCO	2	4,1%
GALICIA	1	2,0%
NAVARRA	1	2,0%
TOTAL	49	100%

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero

Enlace: <http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

Das dezasete CC.AA. e dúas cidades autónomas, Galicia -con 1 caso confirmado de mulleres mortas por violencia de xénero (2% do total)- é a décima comunidade autónoma en número de casos. A Comunidade Valenciana e á Comunidade de Madrid con 8 casos rexistrados de mulleres mortas por violencia de xénero sitúanse como as comunidades autónomas co maior número de mulleres mortas por violencia de xénero en 2017.

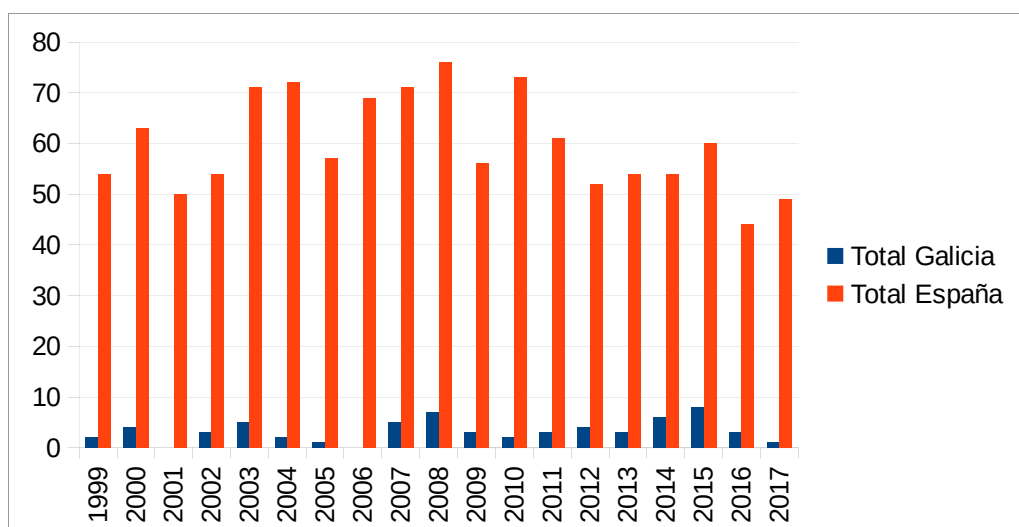
- Evolución do número de mulleres vítimas mortais por violencia de xénero en mans da súa parella ou ex parella por CC.AA. (período:1999-2017)

CC.AA.	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Andalucía	13	10	12	10	13	19	9	21	8	9	14	18	16	8	11	10	14	3	7
Aragón	0	0	1	3	2	2	4	1	2	1	0	2	2	1	2	0	1	3	0
Asturias	1	0	2	0	2	0	1	3	2	1	0	5	2	1	1	0	3	2	0
Baleares	3	1	2	4	4	2	4	3	1	1	1	2	1	2	2	3	1	6	0
Canarias	2	5	5	7	6	2	6	4	6	5	5	7	3	2	2	1	3	2	4
Cantabria	1	0	0	0	1	2	0	0	2	0	0	0	0	0	2	0	1	0	0
Castilla y León	3	3	1	4	4	2	4	3	3	6	1	4	2	2	3	3	2	6	0
Castilla - la Mancha	5	3	2	0	2	4	2	4	5	3	1	3	1	4	4	0	1	2	6
Cataluña	9	8	7	7	12	11	8	10	12	10	10	11	9	13	4	12	6	6	7
C. Valenciana	6	7	9	9	7	9	6	8	10	10	9	8	8	6	9	7	11	6	8
Extremadura	1	1	0	1	1	2	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	1	2
Galicia	2	4	0	3	5	2	1	0	5	7	3	2	3	4	3	6	8	3	1
Madrid	4	17	6	4	5	5	4	5	9	11	5	7	9	6	9	7	4	2	8
Murcia	1	1	2	0	3	4	2	3	2	4	2	1	2	0	0	0	1	0	3
Navarra	1	1	0	1	1	1	2	0	1	3	0	0	1	0	0	0	0	0	1
País vasco	1	2	1	1	0	4	3	3	2	3	2	2	2	2	1	3	3	1	2
La Rioja	1	0	0	0	2	1	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Ceuta	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Melilla	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	2	0	1	0
Total	54	63	50	54	71	72	57	69	71	76	56	73	61	52	54	54	60	44	49

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero

Enlace: <http://estadisticasviolenciagenero.msssi.gob.es/>

Evolución totais

▪ **Menores vítimas mortais por violencia de xénero**

Galicia rexistrou ao remate do 2017 un menor vítima mortal por violencia de xénero, que supón o 12,5% % dos 8 casos rexistrados en 2017 no conxunto de España.

Menores vítimas mortais por Violencia de Xénero nas provincias galegas	
A Coruña	1
Lugo	0
Ourense	0
Pontevedra	0
TOTAL	1

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero

Enlace: <http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMenores/home.htm>

CC.AA.	Nº casos	%
C. DE MADRID	2	25%
CASTELA-A MANCHA	2	25%
ANDALUCÍA	1	12,5%
CATALUÑA	1	12,5%
C. VALENCIANA	1	12,5%
GALICIA	1	12,5%
TOTAL	8	100%

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero

Enlace: <http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMenores/home.htm>

2.4 Violencia xénero: Casos 2017

▪ **Características das mulleres vítimas mortais por violencia de xénero**

Total Mulleres Vítimas: 49			
Características		Nº de casos	% do total
Denuncia	Denunciaron	11	22,45%
Medidas de protección	Solicitaron medidas de protección	8	16,33%
	Obtiveron medidas de protección	7	14,29%
	Renunciaron a medidas de protección	0	0,00%
	Medidas de protección cesadas	1	2,04%
	Outras causas de non vixencia MP	1	2,04%
	Tiñan medidas de protección en vigor	6	12,24%

País de nacemento da vítima	España	32	65,31%
	Outros países	17	34,69%
Idade	<16 anos	0	0,0%
	16-17 anos	0	0,0%
	18-20 anos	2	4,08%
	21-30 anos	10	20,41%
	31-40 anos	16	32,65%
	41-50 anos	11	22,45%
	51-64 anos	5	10,20%
	65-74 anos	2	4,08%
	75-84 anos	2	4,08%
	>85 anos	1	2,04%
Convivencia	Si	30	61,22%
	No	18	36,73%
Relación	Exparella ou en fase de ruptura	19	38,78%
	Parella	30	61,22%
País de nacemento do agresor	España	33	67,35%
	Outros países	16	32,65%

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero
 Enlace: <http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

Características do caso da muller vítima mortal por Violencia de Xénero en Galicia no ano 2017

Caso 1	Data: 29/01/2017 Localidade: O Carballiño Idade da vítima: 55 anos Idade do agresor: 59 anos Nacionalidade da vítima: española Nacionalidade do agresor: española Tipo de relación: parella Método do crime: asfixia Denuncia previa por violencia: non Orde de protección vixente: non Fill@s menores de idade: non Personación da Xunta de Galicia no caso (acción popular): non

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ **Caso en investigación**

Características do caso en investigación (Redondela 2017)	
Data:	20/02/2017
Localidade:	Chapela-Redondela
Idade da vítima:	51 anos
Idade do agresor:	47 anos
Nacionalidade da vítima:	española
Nacionalidade do presunto agresor:	española
Tipo de relación:	ex-cónxuxe
Método do crime:	explosión con butano da vivenda
Denuncia previa por violencia:	non
Orde de protección vixente:	non
Fill@s menores de idade:	si
Personación da Xunta de Galicia no caso (acción popular):	non procede por morte do presunto agresor

▪ **Características das/dos menores vítimas mortais por violencia de xénero**

Total Menores Víctimas : 8			
Características		Nº de casos	% do total
País de Nacemento	España	7	87,5%
	Outros países	1	12,5%
Idade da/o menor	<1 ano	2	25%
	1-2 anos	2	25%
	3-4 anos	0	0%
	5-6 anos	1	12,5%
	7-8 anos	1	12,5%
	9-10 anos	0	0%
	11-12 anos	2	25%
	13-14 anos	0	0%
	>15 anos	0	0%
Convivencia da nai co agresor	SI	6	85,7%
	NON	1	14,3%
Parentesco da/o menor co agresor	Filla/o	7	87,5%
	Outros	1	12,5%

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero

Enlace: <http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMenores/home.htm>

Tutela institucional da nai			
Total nais: 7		Nº de casos	% do total
Denuncia	Había denuncia	1	14,3%%
Medidas de protección	Solicitaron medidas de protección	1	14,3%%
	Obtiveron medidas de protección	1	14,3%
	Renunciaron a medidas de protección	0	0%
	Medidas de protección cesadas	1	14,3%
	Outras causas de non vixencia MP	0	0%
	Tiñan medidas de protección en vigor	0	0%
Quebrantamento de medidas	Con consentimento da vítima	0	0%
	Sen consentimento da vítima	0	0%
	Non consta	0	0%

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero

Enlace: <http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMenores/home.htm>

Características do caso do menor vítima mortal por Violencia de Xénero en Galicia no ano 2017	
Caso 1	Data: 07/05/2017 Localidade: Oza-Cesuras Idade da vítima: 11 anos Idade do agresor: 42 anos Nacionalidade da vítima: española Nacionalidade do agresor: española Parentesco co agresor: fillo Método do crime: Golpes Denuncia previa por violencia: Si, por parte da nai Orde de protección vixente: Non Personación da Xunta de Galicia no caso (acción popular): SI

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

2.5 Acreditación da situación de violencia de xénero

Para os efectos da Lei 11/2007, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, a situación de violencia acreditarase por calquera das seguintes formas:

- a) Certificación da orde de protección ou da medida cautelar, ou testemuño ou copia autenticada pola secretaria ou polo/a secretario/a xudicial da propia orde de protección ou da medida cautelar.
- b) Sentenza de calquera orde xurisdiccional que declare que a muller sufriu violencia en calquera das modalidades definidas nesta lei.
- c) Certificación e/ou informe dos servizos sociais e/ou sanitarios da Administración pública autonómica ou local.
- d) Certificación dos servizos de acollida da Administración Pública Autonómica ou local.
- e) Informe do Ministerio Fiscal que indique a existencia de indicios de violencia.
- f) Informe da Inspección de Traballo e da Seguridade Social.
- g) Calquera outra que se estableza regulamentariamente.

2.6 Ordes de protección solicitadas e adoptadas nos Xulgados de Violencia sobre a Muller. Galicia 2017. Comparativa cos datos globais do territorio español

Nos xulgados de violencia sobre a muller, no ano 2017, rexistráronse, no territorio español, un total de 38.488 solicitudes de ordes de protección e medidas (dos artigos 544 ter e 544 bis), das cales foron adxudicadas 26.044 (o 68% das solicitudes). Das 38.488 solicitudes, atribúenselle a Comunidade Autónoma de Galicia 1.928 solicitudes, das que se resolveron favorablemente 1.284 (o 67% do total).

Total ordes de protección e medidas solicitadas e adoptadas						
Período	Territorio	Incoadas	Resoltas adoptadas	Resoltas inadmitidas	Resoltas denegadas	% adoptadas
1º trimestre	Galicia	469	356	3	110	76%
	Total España	9.438	6.393	254	2.791	68%
2º trimestre	Galicia	477	309	5	163	65%
	Total España	10.242	6.955	188	3.097	68%

3º trimestre	Galicia	478	296	2	180	62%
	Total España	9.775	6.663	177	2.937	68%
4º trimestre	Galicia	504	323	3	178	64%
	Total España	9.033	6.033	170	2.820	67%

Total 2017	Galicia	1.928	1.284	13	631	67%
Total 2017	España	38.488	26.044	789	11.645	68%

Fonte: Consejo General del Poder Judicial

Enlace: <http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Estadistica-Judicial/Estudios-e-Informes/Violencia-sobre-la-Mujer/>

Dentro da Comunidade Autónoma de Galicia, foi na provincia da Coruña na que máis ordes de protección e medidas se incoaron (721), e onde máis se adoptaron (509). A menor porcentaxe de adoptadas en relación coas incoadas dase na provincia de Lugo (52%), e a maior porcentaxe de ordes de protección e medidas adoptadas foi nas provincias de Ourense (80%) e Pontevedra (80%) seguidas da Coruña (71%).

Total ordes de protección e medidas solicitadas e adoptadas en Galicia por provincias					
Provincia	Incoadas	Resoltas adoptadas	Resoltas inadmitidas	Resoltas denegadas	% adoptadas
A Coruña	721	509	6	206	71%
Lugo	216	113	3	100	52%
Ourense	422	339	0	83	80%
Pontevedra	569	323	4	242	80%
Total	1.928	1.284	13	631	67%

Fonte: Consejo General del Poder Judicial

Enlace: <http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Estadistica-Judicial/Estudios-e-Informes/Violencia-sobre-la-Mujer/>

2.7 Denuncias e renuncias presentadas nos Xulgados de Violencia sobre a Muller. Galicia 2017. Comparativa co total de denuncias e renuncias presentadas no territorio español

Nos xulgados de violencia sobre a muller, no ano 2017, rexistráronse, no conxunto do territorio español, un total de 166.260 denuncias por violencia de xénero, ao mesmo tempo que se contabilizaban 16.463 renuncias por acollerse a vítima á dispensa de declarar como testemuña (un 10% do total). Das 166.260 denuncias, compútanselle á Comunidade Autónoma de Galicia 6.436 (4%) das cales 402 a vítima acolleuse á dispensa de declarar como testemuña (un 6% do total).

Denuncias e renuncias presentadas nos Xulgados de Violencia sobre A Muller					
Período	Territorio	Denuncias recibidas	Renuncias (a vítima acóllese á dispensa de declarar como testemuña)	Ratio renuncias/denuncias	Ratio ordes/denuncias
1º trimestre	Galicia	1.574	90	6%	30%
	Total España	40.509	4.173	10%	23%
2º trimestre	Galicia	1.780	85	5%	27%
	Total España	42.689	4.263	10%	24%
3º trimestre	Galicia	1.589	108	7%	30%
	Total España	42.571	4.145	10%	23%
4º trimestre	Galicia	1.493	119	8%	34%
	Total España	40.491	3.882	10%	22%
Total 2017	Galicia	6.436	402	6%	30%
Total 2017	España	166.260	16.463	10%	23%

Fonte: Consejo General del Poder Judicial

Enlace: <http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Estadistica-Judicial/Estudios-e-Informes/Violencia-sobre-la-Mujer/>

Dentro da Comunidade Autónoma de Galicia, foi na provincia de Pontevedra na que máis denuncias se recibiron nos xulgados de violencia sobre a muller (2.518), seguida da Coruña (2.442). A ratio entre renuncias, por acollerse a vítima á dispensa de declarar como testemuña, e denuncias é do 16% na provincia de Ourense, do 7% en Lugo, do 5% en Pontevedra e o 4% na Coruña. Non obstante é na provincia de Ourense na que a ratio entre ordes de protección incoadas e denuncias recibidas é maior (56%).

Denuncias e renuncias presentadas nos Xulgados de Violencia sobre a Muller de Galicia por provincias				
Provincia	Denuncias recibidas	Renuncias (a vítima acóllese á dispensa de declarar como testemuña)	Ratio renuncias/denuncias	Ratio ordes/denuncias
A Coruña	2.442	107	4%	30%
Lugo	729	53	7%	30%
Ourense	747	120	16%	56%
Pontevedra	2.518	122	5%	23%
Total	6.436	402	6%	30%

Fonte: Consejo General del Poder Judicial

Enlace: <http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Estadistica-Judicial/Estudios-e-Informes/Violencia-sobre-la-Mujer/>

3. MEDIDAS E ACTUACIÓNS LEVADAS A CABO POLA COMUNIDADE AUTÓNOMA DE GALICIA AO LONGO DO ANO 2017, NO MARCO DA LEI 11/2007, GALEGA PARA A PREVENCIÓN E O TRATAMENTO INTEGRAL DA VIOLENCIA DE XÉNERO.

3.1 Introducción

A Lei parte de 7 principios xerais que orientan todo o seu contido:

1- A violencia é considerada como unha forma extrema de desigualdade entre homes e mulleres. Segundo este principio, constitúe unha das formas máis graves de discriminación cara as mulleres, e por conseguinte, atenta radicalmente contra o principio de igualdade, principio constitucional do noso Estado Democrático e de Dereito.

Este postulado leva implícito que as políticas para loitar contra a violencia dirixida ás mulleres, están intimamente vinculadas ao logro da igualdade entre as persoas e que, en definitiva, o obxectivo último de toda intervención en violencia de xénero deba ir dirixido a modificar a estrutura básica e universal de desigualdades e asimetría nas relacións entre homes e mulleres.

2- O carácter integral tradúcese en varios aspectos. Por un lado, a erradicación da violencia é unha cuestión pública e compete aos poderes públicos a súa abordaxe, tanto na prevención como no tratamento. Por outro lado, obriga a todas as instancias a intervir na totalidade dos danos ocasionados ás vítimas e en todas as fases do proceso (detección, denuncia, asistencia, recuperación, reinserción, etc.).

3- O seu tratamento é complexo, transversal e multidisciplinar e esixe incorporar un enfoque global.

4- Os instrumentos de intervención deben partir dunha análise diferenciada e sistemática das necesidades específicas de ambos sexos e do diferente impacto que as políticas públicas teñen sobre mulleres e homes, na formación especializada en xénero dos operadores públicos e no desenvolvemento de accións combinadas dirixidas ás mulleres e accións xerais para toda a sociedade.

5- Incorpora a lei o concepto de vitimización secundaria: unha persoa que resulta vitimizada pola vivencia de situacións de maltrato pode volver a ser vitimizada ao recorrer ás institucións ou a profesionais de axuda se estes non fan un axeitado manexo da intervención. Evitar a segunda vitimización ou retraumatizacións debe ser obxectivo

inmediato e para iso a lei contempla medidas que garanten a especialización e a formación en xénero de todos os colectivos profesionais que interveñen no proceso e a integridade psicolóxica, autonomía social e económica das mulleres, a través da disposición dos recursos axeitados.

6- Así mesmo, promulga os principios de cooperación e coordinación: estes principios deben inspirar as actuacións de todos os poderes públicos para optimizar os recursos, os mecanismos e a eficiencia das políticas, así como a participación dos colectivos e asociacións de mulleres; en definitiva, a organización da sociedade civil fronte ao maltrato.

7- Tamén está presente o principio de equidade territorial: Con este principio a lei pretende asumir a realidade da dificultade de acceso aos recursos e á información de moitos colectivos de mulleres, especialmente ás que viven no medio rural. Así, o desenvolvemento da rede de recursos e mecanismos de protección deberá ter en conta sistemas de compensación destes desequilibrios territoriais.

Título I: Prevención da violencia de xénero

Neste apartado faise referencia ás disposicións adoptadas e enfocadas a abordar diferentes medidas de prevención da violencia de xénero, como son as dirixidas a unha axeitada sensibilización social, resaltando o papel que deben cumprir os medios de comunicación, as medidas de investigación e formación e por último as medidas no ámbito educativo.

Capítulo I: Medidas de sensibilización contra a violencia de xénero.

Artigo 6. Deseño, elaboración e difusión de campañas.

Artigo 7. Fomento do movemento asociativo.

Artigo 8. Actividades culturais e artísticas.

Artigo 9. Tratamento da información.

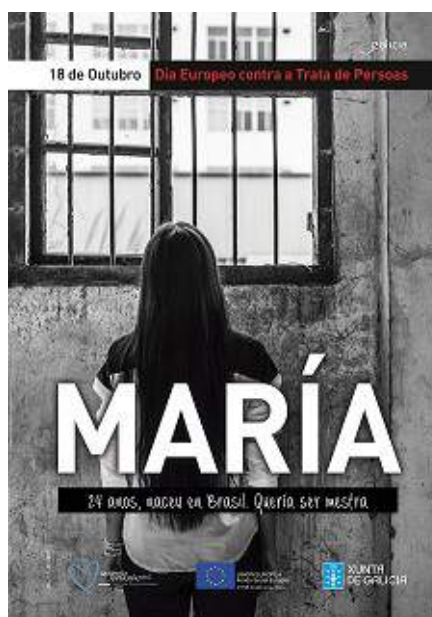
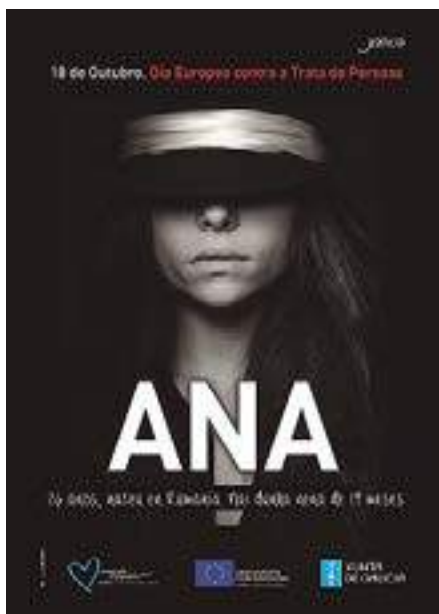
Artigo 10. Convenios de autorregulación.

Artigo 11. Contidos e publicidade en relación coa violencia de xénero.

Ao longo do ano 2017 e coa finalidade de favorecer que todos os colectivos, ámbitos públicos e privados, así como toda a sociedade en xeral, acaden unha sensibilidade cara este grave problema social e sobre o que urxe dar unha resposta eficaz, leváronse a cabo dende diversos departamentos da Xunta de Galicia importantes actuacións neste sentido:

Artigo 6:Deseño, elaboración e difusión de campañas

- ❑ Campaña do 18 de outubro de 2017. Día europeo contra a trata de persoas.

A trata de seres humanos xa foi recoñecida como delito na Convención das Nacións Unidas contra a Delincuencia Organizada Transnacional en decembro do ano 2000 (Protocolo de Palermo), é dende o ano 2011 aparece recollida como delito autónomo no artigo 177 bis do Código Penal. Neste artigo se define a trata como : a captación, o transporte, o traslado, a acollida, a recepción ou o aloxamento de persoas, cando se empregue violencia, intimidación, engano, ou se abuse dunha situación de superioridade ou de necesidade ou vulnerabilidade dunha vítima, xa sexa nacional ou estranxeira,e con algunha das finalidades seguintes:

- a) A imposición de traballo ou servizos forzados, a escravitude ou prácticas similares á escravitude, a servidume ou a mendicidade.
- b) A explotación sexual, incluída a pornografía.
- c) A extracción dos seus órganos corporais.

A Trata de Seres Humanos con fins de explotación sexual, especialmente de mulleres e de nenas, as súas principais vítimas, é unha manifestación máis da situación de desigualdade e de indefensión na que se atopan as mulleres en moitos lugares do mundo e constitúe unha clara expresión da violencia exercida contra a muller.

Por iso, e con motivo do Día Europeo contra a Trata de Persoas, celebrado o día 18 de outubro, a **Secretaría Xeral da Igualdade** puxo en marcha unha campaña informativa coa finalidade de seguir concienciando ao global da sociedade no combate contra esta lacra.

Para iso distribuíronse 4.000 carteis nos concellos galegos, CIMs, Centros da Rede Galega de Acollemento, Centro de Recuperación Integral (CRI), Delegacións territoriais da Xunta, Xulgados de violencia de xénero, oficinas de atención ás vítimas, nas ONGs que traballan coa Xunta de Galicia nos programas de apoio ás vítimas da trata, e nos centros de saúde.

Ademais o Consello da Xunta aprobou unha Declaración Institucional con motivo do día 18 de outubro que se recolle a continuación:

- **Declaración Institucional da Xunta de Galicia na celebración do 18 de outubro, Día Europeo contra a trata de seres humanos.**

A trata de seres humanos é unha das vulneracións máis abominables dos dereitos humanos, nos que a persoa pasa a converterse nunha mercadoría. A trata con fins de explotación sexual supón, ademais do anterior, unha manifestación execrable de violencia contra as mulleres.

A este respecto cómpre destacar a modificación realizada na Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero mediante a aprobación da Lei 12/2016 de 22 de xullo. Estas modificacións teñen por obxecto, por un lado, establecer como forma de violencia de xénero a definición de trata de mulleres e nenas con fins de explotación sexual coherente coa do Código penal e coa dos documentos internacionais e, en segundo lugar, garantir a incorporación das vítimas desta forma de violencia de xénero como beneficiarias da axuda económica periódica.

Tal e como establece o Decreto legislativo 2/2015, do 12 de febreiro, polo que se aproba o texto refundido das disposicións legais da Comunidade Autónoma de Galicia en materia de igualdade, a Xunta de Galicia loitará contra o tráfico de mulleres, nenas e nenos, que teña como finalidade fundamental a súa explotación sexual no territorio galego, establecendo que dita loita deberá realizarse a través dunha intervención integral que permita a prevención, detección, atención e, se é o caso, integración das mulleres vítimas do tráfico de explotación sexual.

O compromiso da Administración autonómica na loita contra a trata de mulleres e nenas con fins de explotación sexual é firme, polo que tamén proseguirá o seu labor mediante o reforzamento dos mecanismos de información ás vítimas, da colaboración e coordinación institucional, e coa continuidade no apoio á Rede Galega contra a Trata.

Dende o Goberno galego consideramos necesario sensibilizar a potenciais demandantes destes servizos acerca da realidade que pode subxacer baixo unha oferta de comercio sexual, evitando que sexa considerada unha opción máis de lecer e diversión.

E, un ano máis, poñemos en marcha unha campaña de sensibilización sobre a terrible realidade que hai detrás da trata de mulleres:

MARÍA. 24 anos, naceu en Brasil. Quería ser mestra.

ANA. 26 anos, naceu en Rumanía. Nai dunha nena de 19 meses.

Cando se paga por sexo están a pagarse redes de extorsión, vexacións e torturas e ése cómplice da peor das escravitudes e as lacras do século XXI.

Porque se a toleras, foméntala; se a denuncias, axudas a liberalas; se te aproveitas, es cómplice.

Desta maneira quérese concienciar sobre a realidade da trata con fins de explotación sexual, para evitar unha visión normalizada do consumo de servizos sexuais que poden estar proporcionados por mulleres que están a ser explotadas e, para espertar conciencia e que a sociedade reflexione sobre a verdade que hai detrás da trata.

Temos que unir esforzos cun obxectivo común: avanzar na erradicación da trata de mulleres, nenos e nenas con fins de explotación sexual, que están atrapadas na trata e a prostitución.

❑ Campaña do 25 de novembro 2017: Día Internacional contra a violencia de xénero

No marco das campañas institucionais que se realizan anualmente con motivo da conmemoración do día internacional contra a violencia de xénero, o 25 de novembro, a **Secretaría Xeral da Igualdade** puxo en marcha en 2017 a campaña “*O máis grande de Galicia non se maltrata*”, seguindo na mesma liña da campaña que se puxo en marcha o pasado 8 de marzo, con motivo do Día internacional da muller, baixo o lema “*As mulleres o máis grande de Galicia*”.

Como novidade, este ano a Administración autonómica facilitou aos 313 concellos de Galicia carteis personalizados que podían descargar a través da web www.xunta25denovembro.com

O obxectivo desta iniciativa é sensibilizar á sociedade da necesidade de erradicar “entre todas e todos” a violencia machista e para iso a campaña institucional tamén se desenvolve en prensa, radio, televisión -coa colaboración da CRTVG- e nas redes sociais.

Difusión da campaña:

Co obxectivo de sensibilizar á cidadanía e buscar a complicidade de toda a sociedade para erradicar a violencia contra as mulleres a Xunta de Galicia, a través da Secretaría Xeral de Medios, difundiu activamente a campaña institucional en prensa escrita, radio, internet e portais dixitais:

- ❖ Elaboración e difusión masiva por toda Galicia de **40.000** carteis co lema da campaña

- ❖ Emisión de 474 cuñas nas principais emisoras de radio en Galicia.
- ❖ Anuncios en 11 xornais de tirada rexional e nacional
- ❖ Presenza nas redes sociais, a través de [twitter](#) e [facebook](#).

Doutra banda, no marco do Día Internacional para a Eliminación da Violencia de Xénero, o domingo, 26 de novembro, desenvolveuse a quinta edición da andaina contra a violencia de xénero: “**Camiño ao respecto**”, organizada pola Xunta de Galicia e que percorreu o camiño que separa o Monte do Gozo da Praza do Obradoiro, onde rematou a andaina coa lectura dun manifesto de repulsa e rexeitamento da violencia de xénero.

O obxecto desta andaina é promover a participación cidadá a prol do rexeitamento público e formal contra a violencia de xénero e sensibilizar sobre a importancia de valores como o respecto e a igualdade entre homes e mulleres, valores que encarna o Camiño de Santiago.

Ademais, e como en aos anos anteriores, o Consello da Xunta aprobou unha Declaración Institucional con motivo do día 25 de novembro:

- **Declaración Institucional da Xunta de Galicia na celebración do 25 de novembro, Día Internacional para a eliminación da violencia contra as mulleres.**

A violencia de xénero é a manifestación máis cruel e inhumana da secular desigualdade existente entre mulleres e homes no mundo, e prodúcese con independencia do nivel social, cultural ou económico.

Todas as sociedades patriarcais discriminaron historicamente ás mulleres, relegándoas a un papel secundario, xeralmente vinculado ao seu rol de nais, educadoras e coidadoras.

Como xa indicou a "Declaración sobre a eliminación da violencia contra a muller" de Nacións Unidas, o uso da violencia convértese nun mecanismo fundamental para forzar á muller a unha situación de subordinación respecto do home.

Combater todo acto de violencia baseado na pertenza ao sexo feminino que teña ou poida ter como resultado un dano ou sufrimento físico, sexual, psicolóxico ou prexuízo económico para a muller, tanto na vida pública como na vida privada, debe ser unha cuestión de Estado, xa que a violencia contra a muller constitúe unha violación dos dereitos humanos e as liberdades fundamentais.

Así o 28 de setembro de 2017, aprobouse o primeiro Pacto de Estado en materia de Violencia de Xénero ante a necesidade urxente dun consenso institucional, político e social que mostre, sen fisuras, o compromiso de todas as institucións coa sociedade española, para alcanzar os acordos que permitan avanzar na erradicación da violencia contra as mulleres.

Nel incluíronse as achegas aprobadas no Parlamento de Galicia por unanimidade de todos os grupos políticos e presentadas na Comisión Xeral das CC.AA no Senado o 9 de marzo de 2017, un documento de consenso, que representa o sentir de todos os galegos e galegas, onde a unidade e o consenso son fundamentais e imprescindibles para poder ter éxito na loita contra esta secuela social.

O Pacto de Estado articula as súas recomendacións conforme aos seguintes eixos de actuación:

- 1. A sensibilización e a prevención.*
- 2. A mellora da resposta institucional.*
- 3. O perfeccionamento da asistencia, axuda e a protección ás vítimas.*
- 4. A asistencia e a protección dos menores.*
- 5. O impulso á formación dos distintos axentes.*
- 6. O seguimento estatístico*
- 7. As recomendacións ás Administracións Públicas e outras institucións.*
- 8. A visualización e atención doutras formas de violencia contra as mulleres.*
- 9. O compromiso económico.*

A eliminación da violencia contra as mulleres é un reto de toda a sociedade. Unha tarefa conxunta, que require unha actuación unitaria e a máxima coordinación, colaboración e cooperación, sempre desde o respecto ao réxime de distribución competencial, nas accións que se desenvolven.

Así tamén no Pleno do Observatorio Galego contra a Violencia de Xénero celebrado o 10 de xullo de 2017, se aprobaba o Protocolo de coordinación e cooperación institucional fronte á violencia de xénero, con propostas para sensibilizar en violencia de xénero, incluíndo

tamén protocolos de actuación en todos os ámbitos, dende o educativo, ao sanitario, o xurídico, o policial e o social.

E iso porque o traballo que se realiza para conseguir maior eficacia na loita contra a violencia machista implica a multitude de axentes, tanto públicos como privados. Tamén ás diversas actuacións que se desenvolven, desde moi distintos ámbitos profesionais, reclaman coordinación para avanzar nun traballo transversal e integral na resposta ás vítimas.

As Administracións públicas e a sociedade no seu conxunto, debemos persistir na busca de solucións eficaces para a protección das vítimas, a persecución dos autores, pero sobre todo na prevención deste delito que ano a ano nos avergoña como sociedade.”

❑ Acordo de colaboración entre a Xunta de Galicia e a Federación Galega de Fútbol para o impulso da igualdade e da loita contra a violencia de xénero

O 22 de novembro de 2017 a Xunta de Galicia e a Federación Galega de Fútbol asinaron un convenio de colaboración para o impulso da igualdade e da loita contra a violencia de xénero no ámbito do fútbol profesional, para que esa fin de semana todos os equipos galegos de fútbol de primeira división , segunda A e segunda B saíran ao campo con lazos violetas que simbolizan a loita contra a violencia machista.

❑ Campaña de prevención e detección da violencia de xénero nas comunidades veciñais

O 15 de febreiro de 2017 a Xunta de Galicia, a través da Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, asinou un convenio de colaboración co Colexio Oficial de Administradores de Fincas de Galicia (COAFGA) e coa Asociación española de auditores socio-laborais (CEAL) coa finalidade de impulsar a prevención e a detección de situacións de violencia de xénero nas comunidades veciñais

A través deste convenio apóiase a prevención e detección de situacións de violencia de xénero nas comunidades de propietarios e propietarias nas que estean presentes os administradores de fincas, co obxectivo de seguir implicando a toda a sociedade na loita contra esta lacra, un delito que en numerosas ocasións ocorre na intimidade dos fogares, polo que se precisa da colaboración de todos os axentes, entidades e persoas.

Para conseguir a implicación das comunidades veciñais distribúese material informativo e de sensibilización, carteis e 30.000 trípticos, a prol da eliminación da violencia contra as mulleres, no que se inclúe información sobre as posibles manifestacións da violencia de xénero, así como indicacións sobre que facer e a onde acudir no caso de precisar axuda.

Ademais da difusión deste material a Xunta pon a disposición do COAFGA e do CEAL persoal técnico especializado para a coordinación de actuacións conxuntas e para a elaboración de contidos para accións formativas sobre violencia de xénero, que permita ás persoas que forman parte de ambas organizacións ampliar o seu coñecemento xeral e sobre as posibles pautas de actuación.

❑ Campaña informativa sobre os perigos do sexting: “Pensar antes que sextear”

O obxectivo da campaña “Pensar antes de sextear” é dar continuidade á campaña que se iniciou en 2014, tamén en colaboración con Pantallas Amigas, baixo o lema 10 razóns para non practicar sexting. Así, pretende afondar na percepción das novas xeracións dixitais en torno aos novos formatos de desigualdade e constitúe, ao tempo, un paso necesario para deseñar estratexias de fomento da igualdade e prevención da violencia machista.

O sexting é unha práctica que consiste no envío de imaxes íntimas de forma voluntaria por parte de quen as protagoniza a través do smartphone con crecente prevalencia e que forma parte das relacións entre persoas dun abano de idades cada vez máis amplo. Non obstante, debe considerarse unha actividade de risco, xa que en moitas ocasións a persoa que a realiza acaba converténdose en vítima, por culpa dun descoido, unha casualidade, unha equivocación ou a mala fe de terceiras persoas.

Por iso, esta campaña consiste nun decálogo de consellos e de medidas de autoprotección que permiten aumentar as garantías de privacidade ou seguridade nas prácticas que a mocidade desenvolve a través das redes sociais.

Así, entre outros consellos, recorda que a decisión de enviar unha imaxe íntima debe tomarse sen ningún tipo de presión ou ameazas e sempre enviarse a persoas merecedoras de confianza. Tamén recomenda excluír das imaxes partes que permitan coñecer a identidade de quen as envía (rostro, marcas corporais...), así como metadatos como a xeolocalización. Ademais, aconsella evitar o uso de redes inalámbricas públicas e eliminar todas as imaxes íntimas, tanto do teléfono como da nube.

❑ Xornadas de prevención e sensibilización da violencia sexual na mocidade

No entorno do 25 de novembro, Día Internacional para a eliminación da violencia contra a mulleres, leváronse a cabo as Xornadas de prevención e sensibilización da violencia sexual na mocidade nos sete campus galegos.

Estas xornadas foron organizadas pola Secretaría Xeral da Igualdade en colaboración coas Unidades de Igualdade das tres Universidades galegas.

O obxectivo das xornadas era previr futuros casos de violencia de xénero a través da formación en igualdade dos mozos e mozas galego/as.

❖ Outras actuacións no ámbito da prevención e da sensibilización fronte á violencia de xénero.

❑ Elaboración e difusión de materiais informativos e de sensibilización fronte á violencia de xénero

No ano 2017 elaboráronse e distribuíronse dous trípticos con información práctica sobre como actuar ante un posible caso de violencia de xénero:

- “Preguntas más frecuentes”

En Galicia existen más de 40 CENTROS DE INFORMACIÓN AL VULNERABLE (CIV)

nos que trabajan prioritariamente en proporcionar que lo **puedan acudir** a recibir cualquier ayuda respecto de la situación.

Es más importante que te informes e actúes antes de presentar a denuncia

acude sen medo!

Esta App **ENCAPP** es un número 004040373 puedes informarte del CIV más próximo al que necesitas.

Como podo saber se estou a sufrir violencia de xénero?

Podes estar a vivir unha situación de violencia se tiñes parámetros:

- Sentes que **TE NUNCA** te va influir ...
- NUN TEN EN CONTRA** as túas necesidades, opinións ...
- CRIMINALIZÁTE** de todo
- MINORIZÁTE**, humillas, ameazas ...
- PROHIBÍTE** facer cosas ...
- Negativas coazón **¡¡¡!!!**
- ¡¡¡!!!**
- ¡¡¡!!!** diante das túas ideas e ideas

Chama e infórmate

016 / 900 400 273

gratuito e de horario 24 horas

Chama al teléfono de atención al 016, o Centro Civil 016 es un número 016, o Teléfono Anónimo al 016, o Teléfono Anónimo al 016.

Se es menor de idade

o que non estás de 18 anos, llama ao número 116111

gratuito e de horario 24 horas

Preguntas máis frecuentes

QUE PODES FACER Á VIOLENCIA DE XÉNERO?

Se no ficas contento detectas un posible caso de violencia de xénero, **actúa!**

012 / 062 / 091

Descarga a APP ENCAPP

este aplicativo permite de forma rápida e sencilla acceder a información de contacto, orientación e asistencia de los Centros de Información al Vulnerable (CIV) de Galicia, así como de los servicios de atención a la violencia de género, así como de los servicios de atención a la violencia de género.

ENCAPP es un aplicativo que permite de forma rápida y sencilla acceder a la información de contacto, orientación e asistencia de los Centros de Información al Vulnerable (CIV) de Galicia, así como de los servicios de atención a la violencia de género, así como de los servicios de atención a la violencia de género.

- “*Tips para a tua segurança*”

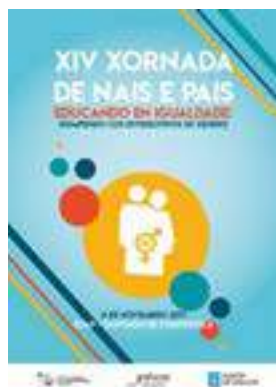
[illegible]

Tamén se elaborou e distribuíu un calendario de 2018 contra a explotación sexual: “*Arriba ou abaixo?*”, no que se propón analizar en dúas vidas paralelas, a de arriba e a de abaixo, situacións cotiás polas que pasan dúas mulleres de hoxe coa finalidade de reflexionar sobre a realidade da prostitución para que cada persoa responda á pregunta: “cal elixirías ti?”.

Estes materiais foron distribuídos, entre outros, aos Centros de Información ás Mulleres e servizos sociais dos concellos, ás oficinas de atención ás vítimas dos xulgados, aos servizos de igualdade das Universidades, centros de saúde e centros da Rede galega de acollemento.

❑ **XIV Edición das Xornadas de pais e nais educando en igualdade: “Rompendo cos estereotipos de xénero”**

O 4 de novembro de 2017 desenvolveuse en Santiago de Compostela a décimo cuarta edición das Xornadas de Nais e Pais Educando en Igualdade co título “Rompendo cos estereotipos de xénero”.

A finalidade desta xornada era impulsar o cambio dos valores, das actitudes, dos roles e dos estereotipos que sustentan a desigualdade de xénero.

A xornada tivo lugar na Escola Galega de Administración Pública co seguinte programa:

- Actuacións dirixidas a Nais e Pais:

- Ana Torres Jack - *Máis aló do azul e do rosa: como previr a desigualdade de xénero e a violencia machista dende a familia*
- Beatriz Calavia - *Educación en ciberseguridade e control parental*

- Actuacións dirixidas a Nenas e Nenos:

- Beatriz Calavia - *Obradoiro sobre o uso seguro e positivo de internet e redes sociais*
- Alba Alonso - *Quebrando mundos azuis e rosas*

- *Relatorio final*: Yolanda Domínguez - *A violencia cara ás mulleres. Dos medios cara o espazo.*

❑ **Obradoiros "Violencia de xénero e o novo contexto dixital"**

Dende a **Secretaría Xeral da Igualdade** entre as actuacións ofertadas ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero, ao abeiro do convenio de colaboración asinado coa FEGAMP (véxase páxina 245) , incluíuse o obradoiro 'Violencia de xénero e o novo contexto dixital'; Trátase de obradoiros educativos para nenos, nenas e adolescentes, preferentemente expostos a situacións de violencia de xénero centradas no coñecemento e prevención das novas formas de violencia que xorden no contexto dixital: ciberviolencia de xénero, grooming, sextorsión. Un total de 17 entidades locais foron seleccionadas para o desenvolvemento do citado obradoiro:

Provincia	Concello
A Coruña	FENE
	MAZARICOS
	SANTA COMBA
	ARES
	VEDRA
Lugo	MONFORTE DE LEMOS
	O PÁRAMO
	SAMOS
	BURELA
	RIBADEO
Ourense	VILAMARTIN DE VALDEORRAS
	O CARBALLIÑO
	MANCOMUNIDADE DE MUNICIPIOS DA COMARCA DE VERÍN
	MONTERREI
Pontevedra	A GUARDA
	MARÍN
	POIO

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Tamén se ofertou este obradoiro sobre a violencia de xénero e o novo contexto dixital aos centros educativos participantes no programa “Por 365 de respecto e igualdade”, programa de prevención da violencia de xénero dende o ámbito educativo desenvolvido pola Secretaría Xeral da Igualdade dentro do Plan Proxecta da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria (véxase páxina 78).

❑ Charlas Informativas sobre as consecuencias da violencia de xénero nas mulleres, nos nenos e nas nenas e pautas para a súa abordaxe

Entre as actuacións ofertadas ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero, pola Secretaría Xeral da Igualdade, ao abeiro do convenio de colaboración asinado coa FEGAMP (véxase páxina 245), inclúense Charlas informativas a cargo de persoal do Centro de recuperación integral para vítimas de violencia de xénero sobre as consecuencias desta violencia nas mulleres, nos nenos e nas nenas e pautas para a súa abordaxe. Un total de 15 entidades locais foron seleccionadas para o desenvolvemento do citado obradoiro:

Provincia	Concello
A Coruña	SANTISO
	LOUSAME
	MALPICA DE BERGANTIÑOS
	BETANZOS
	PORTO DO SON
	BOIRO
	COIRÓS
Lugo	PARADELA
	OUROL
Ourense	A RUA
	OURENSE
	RIBADAVIA
	CELANOVA
Pontevedra	A LAMA
	SOUTOMAIOR

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Tamén se ofertan estas charlas aos centros educativos participantes no programa “Por 365 de respecto e igualdade”, programa de prevención da violencia de xénero dende o ámbito educativo desenvolvido pola Secretaría Xeral da Igualdade dentro do Plan Proxecta da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria (véxase páxina 78).

- ☐ **Charlas Informativas sobre a trata de seres humanos, preferentemente mulleres e nenas con fins de explotación sexual.**

Estas charlas, a cargo de persoal especializado na atención ás vítimas deste delito denominado xa a nova escravitude do século XXI, é outra das actuacións ofertadas pola Secretaría Xeral da Igualdade ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero, e, ao abeiro do convenio de colaboración asinado coa FEGAMP (véxase páxina 245):

Provincia	Concello
A Coruña	AS PONTES DE GARCÍA RODRÍGUEZ
	BOQUEIXÓN
	CORCUBIÓN
	CURTIS
	FERROL
	NEDA
	NEGREIRA
	O PINO

Lugo	MONDOÑEDO
	SOBER
Pontevedra	GONDOMAR
	MEIS
	O ROSAL
	REDONDELA
	SANXENXO
	SILLEDA

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Tamén se ofertan estas charlas aos centros educativos participantes no programa “Por 365 de respecto e igualdade”, programa de prevención da violencia de xénero dende o ámbito educativo desenvolvido pola Secretaría Xeral da Igualdade dentro do Plan Proxecta da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria (véxase páxina 78).

❑ Prevención de situacións de violencia de xénero: curso de defensa persoal e autocapacidades

Os días 3 e 10 de xuño de 2017 desenvolveuse na Academia Galega de Seguridade Pública o proxecto piloto “Prevención de situacións de violencia de xénero: curso de defensa persoal e autocapacidades”, dirixido a mulleres, co obxectivo de proporcionar adestramento físico e psíquico, así como protocolos de actuacións que permitan facer fronte a diversas situacións.

Esta actuación foi organizada pola Secretaría Xeral da Igualdade en colaboración coa Federación Galega de Loita (Fegaloita), a Academia Galega de Seguridade Pública, a Dirección Xeral de Xuventude, Participación e Voluntariado e o Centro de información ás Mulleres do Concello da Estrada.

As persoas instrutoras foron técnicas e técnicos en defensa persoal que forman parte das forzas e corpos de seguridade con coñecementos en violencia de xénero e con ampla experiencia en formación e técnicas de intervención.

Despois da antedita experiencia piloto, a Secretaría Xeral da Igualdade ofertou esta actividade, ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero, ao abeiro do convenio de colaboración asinado coa FEGAMP (véxase páxina 245), que foi desenvolvida en 25 entidades locais:

Provincia	Concello
A Coruña	Arteixo
	Carballo
	Cerdido
	Frades
	Mancomunidad de municipios de Ordes
	Mugardos
	Muros
	Muxía
	Padrón
	Ribeira
	Teo
	Tordoia
	Valdoviño
Lugo	Barreiros
	Chantada
	Rábade
	Viveiro
Ourense	Cenlle
	Cortegada
	Mancomunidad do Ribeiro
	Mancomunidad I.V. Conso-Frieiras
	Piñor
Pontevedra	Crecente
	Moraña
	Nigrán

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ Proxecto europeo “Draw the line” (Traza a liña)

O proxecto “DRAW THE LINE“ : Formación e empoderamento de mulleres inmigrantes para previr a violencia sexual e o acoso é un proxecto financiado pola Comisión Europea no marco do Programa Daphne III, que apoia dende 1997 proxectos dirixidos a combater e previr a violencia contra as mulleres, nenos, nenas e mocidade.

Con este proxecto pretendese marcar un cambio a través do empoderamento de mulleres inmigrantes que fixeron de Europa o seu novo fogar, a través de accións de información e formación que permitan a esas mulleres ter a mesma responsabilidade sobre a súa vida que calquera outra muller europea na salvagarda do seu honor e a súa liberdade.

O proxecto está sendo executado por organizacións asociadas en cinco países europeos (Bulgaria, España, Polonia, Reino Unido e Grecia), e o seu obxectivo é apoiar ás mulleres inmigrantes para superar os prexuízos baseados no xénero.

Inclúe accións de sensibilización, capacitación e formación dentro das diversas comunidades de inmigrantes, e ofrece a oportunidade ás mulleres inmigrantes de empoderarse e de aprender métodos que lles axuden a previr a violencia e o acoso sexual. Tamén o é apoiar a estas mulleres para que se erixan nas súas propias defensoras e formalas para que se convertan en líderes na súa comunidade, de xeito que creemos un programa sostible que faga fronte ás necesidades das mulleres inmigrantes que viven nun contexto europeo.

O obxectivo do Proxecto Draw the Line (Traza a liña), é o de formar a varias mulleres inmigrantes que viven en Galicia (peer líderes) para que se convertan en líderes da súa comunidade e nesa comunidade exerzan como axentes multiplicadores ante outras mulleres inmigrantes que poden non ser conscientes das consecuencias do acoso sexual e a violencia.

As accións que se levan a cabo son empoderar a varias mulleres inmigrantes (Peer líderes) para abordar o problema da violencia e comprender o seu propio papel na prevención desa violencia, para que desenvolvan obradoiros en grupos formados por outras mulleres inmigrantes; baseando os grupos na súa etnia, idioma e diferenzas culturais, para que a actuación das mulleres líderes poida lograr unha mellor aproximación ao problema, dun xeito máis próximo, e establecendo unha relación de maior confianza.

Ademais prepárase un plan de estudos para a o persoal técnico de servizos sociais para que axuden a estas mulleres a tomar medidas activas contra a aparición de casos de acoso sexual; e facilítase que formen grupos de autoaxuda.

O proxecto lévase a cabo coa colaboración da Rede galega contra a trata, e as mulleres que se formen con Peer líderes participan en encontros transnacionais con mulleres dos países que participan no Proxecto, para así compartir experiencias e ampliar a súa formación.

Para o primeiro ciclo de formación, que se levou a cabo entre **xaneiro e xuño de 2017**, foron seleccionadas 8 mulleres de catro grupos étnicos e/ou lingüísticos (América Latina, Brasil, Senegal e Rumanía). Estas mulleres participaron nun proceso formativo e posteriormente realizaron accións de información e sensibilización con outras mulleres en diferentes localidades galegas, como A Coruña, Vigo, Ourense, Ferrol e Lugo.

O segundo ciclo de formación, desenvolveuse entre **xullo e decembro de 2017**. Neste ciclo foron seleccionadas 10 mulleres de cinco grupos étnicos e/ou lingüísticos (América Latina, Brasil, Senegal, Rumanía e Marrocos). Despois da súa participación nun proceso formativo e posteriormente realizaron accións de información e sensibilización con outras mulleres pertencentes ao seu grupo étnico ou lingüístico en diferentes localidades galegas, como A Coruña, Vigo e Santiago.

❑ Reserva de praza en campamentos de verán 2017, para fillos e fillas de mulleres vítimas da violencia de xénero.

Dende a Secretaría Xeral da Igualdade, en colaboración coa Dirección Xeral de Xuventude, Participación e Voluntariado, da Consellería de Política Social, ofertóuselles un ano máis, ás e aos menores dependentes de mulleres vítimas de violencia de xénero que residen ou residiron nos últimos anos nalgún centro de acollida, a posibilidade preferentemente de participar nos campamentos xuvenís organizados pola Dirección Xeral de Xuventude, Participación e Voluntariado da Consellería de Política Social dentro do programa Campaña-Verán 2017, a través dunha reserva específica de prazas.

A través da oferta da devandita campaña ofrécese a posibilidade de que as/os rapaces empreguen o seu tempo libre vacacional participando en actividades de carácter lúdico, cultural, deportivo e formativo, que sirvan non só para divertirse senón tamén para o enriquecemento persoal e vital.

Nº rapazas e rapaces beneficiarios destas prazas:

Provincia	Nenos	Nenas	Total
A Coruña	9	17	26
Lugo	0	0	0
Ourense	0	1	1
Pontevedra	12	13	25
Total	21	31	52

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ **Prazas en Residencias xuvenís.**

A Consellería de Política Social, a través da Dirección xeral de Xuventude, Participación e Voluntariado desenvolveu a Orde do 3 de xullo de 2017 pola que se determinan as bases reguladoras e se convocan prazas de persoas colaboradoras-bolseiras para residencias xuvenís dependentes da Consellería de Política Social para o curso 2017-2018. Os criterios de selección que se teñen en conta para estas prazas son, entre outros, as mulleres vítimas de violencia de xénero ou persoas solicitantes cuxas proxenitoras a sufrisen.

Tamén tramitou a Orde do 31 de maio de 2017 pola que se convocan prazas nas residencias xuvenís dependentes da Consellería de Política Social para o curso 2017-2018. Do total de prazas resérvase un 9 % para o caso de mozas que sufran violencia de xénero ou para mozos e mozas cuxas proxenitoras a sufrisen, e novo entre os criterios de selección figura as mulleres vítimas de violencia de xénero ou persoas solicitantes cuxas proxenitoras a sufrisen

❑ **Subvencións a proxectos de acción voluntaria .**

- Na Orde do 15 de maio de 2017 pola que se regulan as bases das subvencións para entidades de acción voluntaria e entidades locais enmarcadas no programa Servizo de voluntariado xuvenil e se procede á súa convocatoria para o ano 2017, o artigo 2 punto 1 cita que :*"Serán subvencionables os proxectos de acción voluntaria presentados por entidades de acción voluntaria e entidades locais sempre que a dita acción voluntaria a desenvolvan mozos/as de idades comprendidas entre os 16 e os 30 anos; para os menores 18 anos precísase ademais autorización do pai/nai ou titor/a legal, e que se realicen no ámbito territorial da Comunidade Autónoma de Galicia, prioritaria pero non exclusivamente nalgunha das seguintes áreas:"*

a) Actividades relacionadas co Camiño de Santiago.

b) Actividades de recuperación da cultura/arte/tradicións populares galegas.

c) Actividades con colectivos en situación de risco.

d) Actividades xuvenís.

e) Actividades ambientais.

f) Actividades relacionadas coa igualdade de xénero.

g) Posta en marcha de programas de voluntariado no ámbito familiar por parte das entidades.

h) Actividades relacionadas coa posta en valor do medio rural.

i) Actividades relacionadas co benestar das persoas maiores.

En relación con esta Orde do 15 de maio de 2017, **concederónse 16 proxectos relacionados coa área de igualdade**, nos que colaboraron 91 persoas voluntarias (25 homes e 66 mulleres).

- Na Orde do 18 de maio de 2017 pola que se regulan as bases que rexerán as subvencións para entidades de acción voluntaria de carácter privado para o fomento e a realización de actividades de voluntariado e se procede á súa convocatoria para o ano 2017, o artigo 1 punto 3 cita que: “Serán subvencionables os programas e actuacións presentados polas entidades de carácter privado sen ánimo de lucro, sempre que desenvolvan proxectos de acción voluntaria e que se realicen no ámbito territorial da Comunidade Autónoma de Galicia, nalgunha das seguintes áreas:”

a) Área de sensibilización: o obxectivo destes programas será o de difundir entre toda a sociedade galega a importancia e o valor da participación solidaria de carácter voluntario. Trátase de fomentar o voluntariado a través de actividades de sensibilización como:

1º. Desenvolvemento de xornadas, seminarios, charlas e actividades dirixidas a dar a coñecer a realidade das entidades de acción voluntaria, así como á promoción e captación de voluntariado.

2º. Realización de campañas que fomenten a sensibilización da sociedade galega cara ao voluntariado e ás súas organizacións.

3º. Estudos encamiñados a coñecer a realidade do voluntariado galego nos seus diferentes niveis de actuación: local, comarcal, etc.

b) Área de formación: persegue unha modernización e adaptación permanente das entidades de acción voluntaria á realidade social a través destas liñas fundamentais:

1º. Formación de persoas responsables de voluntariado e das persoas voluntarias.

2º. Fomento e incorporación de novas tecnoloxías dentro das entidades como, por exemplo, o deseño e mantemento de páxinas web.

c) Área de coordinación: as accións fomentarán o traballo en rede e a coordinación entre as diferentes entidades incorporando de xeito transversal as actuacións desenvolvidas nos diferentes eidos do voluntariado.

En relación coa Orde do 18 de maio de 2017, concedéronse 2 proxectos relacionados coa área de sensibilización en materia de igualdade, con 1960 persoas beneficiarias.

☐ Centros Quérote+.

Dende os centros Quérote+ levaronse a cabo en 2017 as seguintes actividades do Servizo Quérote+:

-Impartición de obradoiros para mozos e mozas , familias e axentes xuvenís (profesorado, educadoras e educadores, etc.) nos que se abordan aspectos vinculados coa convivencia entre os sexos (centros de ensino, concellos e asociacións) . Publicación de materiais a través das redes sociais que fomentan a concienciación e a sensibilización a favor da igualdade (Facebook, Twitter e Instagram).

Número obradoiros mocidade: 544

Número de mozos e mozas participantes nos obradoiros: 6.091

Número obradoiros profesorado e familias: 28

Número de profesorado e familias participantes: 1.019

Número de publicacións en redes sociais: 64

Impacto: 106.381 persoas

- Servizo de información e asesoramento en aspectos vinculados coa sexualidade e a parella

Número de consultas sexualidade e convivencia: 4.318

Artigo 7:Fomento do movemento asociativo

Convocatoria de axudas e subvencións a entidades de iniciativa social sen ánimo de lucro, para programas para mulleres en situación de especial vulnerabilidade. (Inclúe as vítimas de violencia de xénero como colectivo de especial vulnerabilidade.)

A través da Resolución do 23 de decembro de 2016, da **Secretaría Xeral da Igualdade** (DOG núm. 11, do 17 de xaneiro de 2017), establecéronse as bases reguladoras e convocáronse

para o ano 2017 as subvencións a entidades de iniciativa social sen ánimo de lucro para programas dirixidos a mulleres en situación de especial vulnerabilidade.

As axudas tiñan como finalidade a realización dos seguintes programas

- a) Programa de recursos integrais específicos para mulleres xestantes ou lactantes con fillas ou fillos menores de tres anos, en situación de especial vulnerabilidade.
- b) Programa de recursos integrais de atención personalizada e especializada para mulleres en situación de especial vulnerabilidade, pertencentes a un ou varios colectivos nos que concorra dita situación, segundo a relación que figura na disposición adicional única desta resolución.

Para efectos desta convocatoria tiñan a consideración de mulleres en situación de especial vulnerabilidade, entre outras, as **vítimas de violencia de xénero ou de violencia doméstica e as vítimas de explotación sexual-laboral en redes de prostitución ou de trata de persoas.**

As actuacións desenvolvidas no correspondente programa deben encadrarse nalgún dos seguintes tipos:

- a) Servizos de orientación e información sobre recursos singularizados, de atención, orientación e asesoramento persoal e social, así como de apoio directo nas relacións con outras entidades, organismos e servizos que faciliten ás persoas usuarias o seu proceso de integración social.
- b) Servizo de atención psicolóxica.
- c) Servizo de asesoramento xurídico.
- d) Servizo de mediación intercultural e/ou familiar.
- e) Actividades para a adquisición de habilidades persoais e sociais básicas ou de competencias para a mellora da empregabilidade.
- f) Servizos ou medidas de apoio e orientación laboral para a mellora da empregabilidade e de acompañamento na busca de emprego, incluído o emprego por conta propia e o emprendemento, así como a prospección do mercado de traballo, a intermediación e a titorización laboral e profesional.

Ás subvencións obxecto desta convocatoria dedicouse un orzamento total de 1.420.000 euros, que conta cun cofinanciamento do 80% polo Fondo Social Europeo do Programa Operativo FSE-Galicia 2014-2020, e foron **beneficiarias no ano 2017 un total de 68 entidades.**

A contía máxima da axuda a conceder a cada entidade ao abeiro desta convocatoria era de 40.000 €.

Artigo 8: Actividades culturais e artísticas

- ❑ **“I’ll be Watching You (Hei estar vixiándote)”**: Espectáculo lúdico-musical e pedagóxico que analiza os roles de xénero a través das cancións de amor.

O espectáculo, denominado I’ll be watching you, da compañía tetral Chévere, toma o seu título dunha das frases da canción Every breath you take, do grupo musical Police, que fala da obsesión dun amante abandonado que repite hei estar vixiando, ti pertécesme. Baixo ese punto de partida, analiza as cancións e produtos musicais que consume a mocidade, dende unha perspectiva de xénero, mediante actividades creativas e participativas. A sesión inclúe unha escolma de temas que falan das relacións de parella, do namoramento, da paixón, da posesión, da dependencia e dos ideais románticos, para fomentar o espírito crítico e a toma de conciencia da necesidade de actuar para previr situacións susceptibles de derivar en relacións desiguais ou en violencia de xénero.

Esta actuación formaba parte da oferta de actividades da Secretaría Xeral da Igualdade á Rede de entidades locais contra a violencia de xénero, creada ao abeiro do convenio de colaboración coa Federación Galega de Municipios e Provincias, FEGAMP (ver páxina 245), e desenvolveuse en once concellos, no último trimestre de 2017:

Provincia	Concello
A Coruña	Outes
	Brión
	Cerceda
	Ortigueira
	Vimianzo
Lugo	Láncara
	Palas de Rei
	Sarria
Ourense	Bande
Pontevedra	Caldas de Reis
	Vila de Cruces

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade, Xunta de Galicia

❑ Exposición "Á Violencia de Xénero...Dille Non!"

A exposición “Á Violencia de Xénero... Dille NON!”, impulsada pola Xunta de Galicia, está dirixida a axudar á mocidade a recoñecer, identificar e rexeitar condutas sexistas e nocivas nas súas relacións, a visibilizar e crear conciencia social e a impulsar valores como o da liberdade, a tolerancia e o respecto.

Xunto coa exposición, a Secretaría Xeral da Igualdade facilita un caderno divulgativo baseado en dita exposición e que tamén ten por finalidade a prevención e sensibilización da xente moza sobre a violencia de xénero.

A exposición que foi ofertada pola **Secretaría Xeral da Igualdade**, no último trimestre do ano 2017; ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero (ver páxina 245), e rotou por 15 entidades locais.

Provincia	Concello
A Coruña	AMES
	MONFERO
Lugo	PANTÓN
	VILALBA
	XOVE
Ourense	VIANA DO BOLO
	MACEDA
	PADERNE DE ALLARIZ
	CASTRELO DE MIÑO
Pontevedra	BAIONA
	VALGA
	SALCEDA DE CASELAS
	CUNTIS
	TUI
	ARBO

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Tras o seu paso polos concellos a mostra estará tamén en varios centros educativos que desenvolven o programa “Por 365 días de respecto e igualdade”, programa de prevención da violencia de xénero dende o ámbito educativo desenvolvido dentro do Plan Proxecta da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria (véxase páxina 78).

❑ Exposición “*Cartas de Amor*”

Cartas de Amor é unha mostra do cómic galego sobre violencia de xénero, xa convertida nunha ferramenta de uso continuado dende a Secretaría xeral da Igualdade, que ten como finalidade sensibilizar á poboación máis nova sobre a existencia de violencia nas súas relacións de parella, nos seus modos de relacionarse. Axudarlles a decatarse de que formas e modos de comportamento habituais como as demostracións de celos, o control sobre a vestimenta da parella, as súas chamadas telefónicas, mensaxes e correos electrónicos, a limitación dos seus movementos en relación ás súas amizades, son en realidade demostracións dun comportamento violento, e polo tanto a eliminalo.

A mostra está composta por traballos de Miguel Calatayud (premio nacional de ilustración), Paco Roca (premio nacional de cómic), así como outras figuras galegas, como Patricia Castelao, Pirusca, David Pintor e Óscar Villán. Tamén participaron autoras e autores que

están acadando grande éxito entre a xente máis nova, como Eva Vázquez, Javier Olivares, Primitivo, Sonia Pulido, Jack Mircala ou Sergi San Julián. Ademais o escultor Méndez, a escritora Anxos Sumai e o deseñador Fausto, uníronse a esta mostra con tres achegas diferentes.

No último trimestre do ano 2017, foi ofertada pola **Secretaría Xeral da Igualdade**, ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero , ao abeiro do convenio de colaboración asinado en 2012 entre esta Secretaría Xeral e a FEGAMP (ver páxina 245), e desenvolveuse nun total de 15 entidades locais.

Provincia	Concello
A Coruña	SAN SADURNIÑO
	CARIÑO
	VILASANTAR
	SOBRADO
	NOIA
	PONTEDEUME
Lugo	LOURENZÁ
	BÓVEDA
	CERVO
Ourense	AVIÓN
	XINZO DE LIMIA
Pontevedra	CANGAS
	PONTE CALDELAS
	TOMIÑO
	RIBADUMIA

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

A exposición acompáñase dun Obradoiro Práctico, explicativo da mostra no mesmo lugar da exposición, guiándose dos paneis expositivos, como un xeito máis de traballar na prevención da violencia de xénero coa xente máis nova.

Tanto a mostra “Cartas de amor” como o obradoiro práctico tamén forman parte dos recursos ofertados pola Secretaría Xeral da Igualdade aos centros educativos participantes no programa “Por 365 de respecto e igualdade”, programa de prevención da violencia de

xénero dende o ámbito educativo desenvolvido dentro do Plan Proxecta da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria (véxase páxina 78).

❑ **Medidas e actuacións de sensibilización da sociedade na prevención e no tratamento da violencia de xénero dos departamentos dependentes da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria con competencias en materia de cultura.**

1. Estudo sobre a muller na cultura galega

No mes de setembro de 2017 asinou un acordo de colaboración entre a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, a Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria e o Consello da Cultura Galega, co obxecto de elaborar materiais de diagnóstico sobre a situación da cultura galega.

A Xunta achega o financiamento para que o Consello da Cultura Galega realice dous estudos, un dos cales se refire a unha análise sobre a situación xeral dos diferentes sectores que conforman a cultura galega, de cara a dispoñer dun diagnóstico de partida no marco do procedemento para a redacción da Estratexia da Cultura Galega.

O segundo estudo incluído no acordo fai referencia á elaboración do informe “A muller na cultura galega: condicións sociolaborais no ámbito cultural con perspectiva de xénero”, que o Consello ten que realizar nun prazo de 12 meses desde a sinatura do acordo. Nel vaise analizar o ámbito sociolaboral da cultura nas artes escénicas e audiovisuais desde unha perspectiva estatística, complementándoa cunha investigación cualitativa para elaborar, co conxunto da información, unha publicación accesible.

O Consello basearase en dúas fontes para a elaboración deste informe. Por unha banda, a explotación estatística da base de datos *Mostra Continua de Vidas Laborais*, ou unha semellante, que permita o estudo lonxitudinal das condicións sociolaborais das persoas que tiveron algunha relación laboral con actividades relacionadas coa cultura.

Pola outra, a parte cualitativa será abordada mediante a realización de entrevistas (non menos de 30) con formato de ‘historia de vida’ a persoas que mantiveran nalgún momento unha actividade profesional relacionada coa cultura, especialmente no ámbito das artes escénicas ou do audiovisual.

2. Actividades das bibliotecas

Dentro da Orde de axudas ao libro galego concedidas no ano 2017, no que se refire á tradución, existen 4 títulos que abordan a temática de igualdade de xénero:

- O neno do vestido* publicado pola editorial Rinoceronte
- O curioso mundo de Calpurnia Tate*, publicado por Kalandraka
- The Bloody Chamber and Other Stories*, publicado por Sacauntos
- A señora Dalloway*, publicado por Irmás Cartoné.

Desde a Biblioteca Pública Ánxel Casal de Santiago de Compostela realizáronse participacións nas campañas *Compostela en negro* e *Regueifesta: improvisando a igualdade de xénero*.

A Regueifesta é unha iniciativa de normalización lingüística impulsada polo IES Maximino Romero de Lema, de Baio e o IES Marco do Camballón, de Vila de Cruces, e coordinada polos profesores Manolo Maseda e Sechu Sende, na procura da dinamización da lingua e a música a través da popularización da regueifa como forma de socialización entre a xente nova, instrumento para desenvolver habilidades lingüísticas, recurso para estimular a creación musical e para o tempo libre da mocidade. Ademais, dado que se orixina no contexto educativo, tamén busca a creación dun proceso innovador de participación da Comunidade Escolar no coñecemento, valoración e práctica da regueifa como impulso da normalización lingüística.

A transmisión interxeracional da regueifa chega con vontade de mudanzas sociais: a igualdade de xénero, un dos trazos identificativos deste movemento impulsado pola xente nova. Desde os IES de Baio e Vila de Cruces chega a improvisación oral en verso para unir a tradición coa modernidade.

3. Actividades dos Arquivos

3.1 Desde o Arquivo de Galicia

- Exposicións: o Arquivo de Galicia realizou unha nova edición de *Mulleres Sobranceiras* para celebrar o Día Internacional da Muller, o 8 de marzo. A edición do 2017 estivo dedicada a María Moreira, que ocupou un lugar relevante no despegue do sector téxtil galego nos anos 80 do século XX. A exposición de 55 pezas do arquivo documental (principalmente fotografías, bocexos ou correspondencia) estivo no edificio do Arquivo e Biblioteca de Galicia e permitiu ao visitante coñecer a traxectoria profesional, proceso

creativo e conexión do mundo da moda coa sociedade a través dos ollos desta muller extraordinaria.

- A través das redes sociais Facebook e Twitter publicáronse novas sobre as primeiras mulleres na Real Sociedade de Amigos do País de Santiago de Compostela (19/01/2017); Día Internacional da Muller e a mostra sobre María Moreira (7 e 8/03/2017); conmemoración do Día Internacional para a Eliminación da Violencia contra a Muller (25/11/2017).

3.2. Desde o Arquivo Histórico Provincial de Lugo

A partir do día 1 de decembro de 2017 incorporouse a variable de sexo dos usuarios na base de datos, o que permitiu saber que, dos 165 usuarios dese mes, 23 foron consulta da administración e, do resto, 45 eran homes e 32 mulleres.

3.3. Desde o Arquivo Histórico Provincial de Pontevedra

No ano 2017 atenderon en consultas a 1988 persoas, das que 877 foron mulleres. Do total de 48 investigadores, 24 foron mulleres.

3.4. Desde o Arquivo do Reino de Galicia

Durante o ano 2017 realizaron unha actividade centrada nas mulleres como protagonistas da conflitividade laboral. Con motivo do Día Internacional da Muller preparouse a exposición “A Conflitividade Laboral Feminina na provincia da Coruña 1938-1945”, baseada sobre todos expedientes laborais do fondo da Maxistratura de Traballo número 1 da Coruña.

Fondo/agrupación	Nº de rexistros	Nº de referencias femininas	Porcentaxe
Francisco Iglesias Brage (Posit. Fot.)	550	45	8,18%
Xunta Superior de Armamento e Defensa de Galicia	568	2	0,35%
Maxistratura de Traballo	99	86	86,86%
Deputación Única de Galicia Guerra/Expedientes de exención do servizo militar	19	19	100%
Real Intendencia de Galicia	1	1	100%

4. Actividades do CGAC

O Centro Galego de Arte Contemporánea acolleu a VI Xornada Galega contra a Trata baixo o epígrafe “Violencias invisibles: trata con fins de explotación sexual” o día 19 de outubro de 2017.

A xornada estivo organizada pola Rede Galega Contra a Trata en colaboración coa asociación Vagalume, pertencente a Cáritas Diocesana de Santiago de Compostela. Tivo como obxectivo debater sobre as ferramentas actuais de intervención no marco legal, social e sanitario, así como abrir novas perspectivas de abordaxe dende a transversalidade da perspectiva de xénero e un enfoque baseado nos dereitos humanos. O público asistente foi de aproximadamente 150 persoas.

O Centro Galego de Arte Contemporánea colaborou na celebración desta xornada mediante un acordo de cesión de espazos.

Artigos 9 e 10 Tratamento da información e Convenios de autorregulación

Actuacións da Secretaría Xeral de Medios da Xunta de Galicia en relación á prevención e ao tratamento da violencia de xénero:

O día 8 de marzo de 2017, Día Internacional da Muller, a Secretaría Xeral de Medios levou a cabo unha campaña institucional en prensa escrita, radio, internet e portais dixitais co obxectivo de contribuir a unha crecente e efectiva igualdade entre mulleres e homes.

O día 25 de novembro de 2017, Día Internacional Contra a Violencia de Xénero, esta secretaría levou a cabo unha campaña institucional en prensa escrita, radio, internet e portais dixitais co obxectivo de sensibilizar á cidadanía e buscar a complicidade de toda a sociedade para erradicar a violencia contra as mulleres e conseguir o rexeitamento social cara os maltratadores.

Tratamento da violencia machista na CRTVG durante 2017

1.-Durante o ano 2017, a Televisión de Galicia e a Radio Galega seguen aplicando as recomendacións sobre o tratamento informativo da violencia contra as mulleres propostas polo Consello de Administración da CRTVG. Este documento, accesible no portal corporativo (<http://www.crtvg.es/crtvg/portal-de-transparencia/responsabilidade-social-corporativa/autoregulacion/recomendacions-do-consello-de-administracion-da-crtvg-sobre-o-tratamento-informativo-da-violencia-contra-as-mulleres>) propón como criterio xeral que as informacións relacionadas coa violencia de xénero deben ser obxecto dun tratamento serio, delicado e rigoroso que prime ante todo o respecto extremo ás vítimas.

Entre outros criterios, destácase a conveniencia de extremar o celo no manexo das fontes de información e das declaracións, incidindo tamén na idea de que os medios públicos galegos non se limitan ao tratamento dos feitos dramáticos senón que tamén divulgan os casos en que as mulleres conseguen liberarse dos malos tratos para que sirvan de exemplos a outras vítimas. Sempre se inclúe nas informacións o número de teléfono de atención aos casos de violencia machista.

Ademais, as novas normas reguladoras da comunicación comercial audiovisual da CRTVG, aprobadas polo Consello de Administración no mes de outubro e dispoñibles no Portal de Transparencia da Corporación inclúen un capítulo específico sobre a imaxe da muller (Capítulo 3). O documento é accesible en:

<http://www.crtvg.es/files/Normasreguladorascomunicacincomercial24102017.pdf>

2.- Mantense en vigor o acordo asinado en 2016 entre a Vicepresidencia da Xunta de Galicia, a través da Secretaría Xeral de Igualdade, e a CRTVG para realizar accións conxuntas nesta materia, a promoción da igualdade e a loita para a eliminación da violencia de xénero. Segundo o acordo, os medios públicos galegos potenciarán a visibilidade das mulleres na súa programación e prestaranlles especial atención ás noticias relativas a delitos de violencia de xénero.

3. Contidos dos medios públicos. O compromiso dos medios públicos galegos coa efeméride do 25 de novembro, Día internacional contra a violencia de xénero, é absoluto. O obxectivo deste tratamento informativo, tanto nese día en concreto coma no resto do ano, é seguir concienciando os distintos sectores da poboación do alcance real desta auténtica doenza social. Os servizos informativos da CRTVG outorgáronlle unha ampla repercusión a esta conmemoración, non só nesa data senón tamén en días anteriores e posteriores. Este foi o caso dos programas do 25 de novembro da Televisión de Galicia: no «Bos días», ademais de facer referencia ás accións deste día, entrevistaron a Presidenta dunha asociación de mulleres vítimas de violencia de xénero; en «A Revista FDS» contaron coa intervención dunha doutora en Socioloxía; o «Telexornal Mediodía» abriuse e pechouse co tema e lle adicaron sete pezas no primeiro bloque; e no «Telexornal Serán» emitíronse tamén tres pezas.

Practicamente durante todo o mes, e en especial na semana do 25 de novembro, todos os espazos da Radio Galega dedicaron diariamente parte do seu tempo a contidos relacionados co Día internacional para a eliminación da violencia de xénero. O sábado 25 ofrecese información con balance de datos e cobertura dos actos. Así, os programas «Galicia por

diantes», “A tarde”, “Somos quen” e “Aquí Galicia” e “Convivir en igualdade” abordaron o tema a fondo.

Por outra banda, o espazo deportivo “Galicia en Goles” deulle máis relevancia aos deportes femininos e o programa de reportaxes “Panorámica”, emitido o domingo 26, realizou unha edición especial sobre a Violencia Machista.

En canto á publicidade, o 25 de novembro, Día internacional contra a violencia de xénero, en aplicación do convenio de colaboración coa Secretaría Xeral de Igualdade, a TVG emitiu publicidade de balde da campaña institucional.

A cobertura dos medios públicos galegos para sensibilizar sobre esta lacra e previr novos casos esténdese durante todo o ano e en grande cantidade de programas, con centos de pezas e con diversos enfoques, tal como suxiren as recomendacións do Consello de Administración da CRTVG.

4.- Análise de impactos. É salientable mencionar o pormenorizado **informe interno** realizado sobre a análise de impactos de violencia de xénero e desigualdade nos medios públicos na semana do 20 ao 26 de febreiro de 2017, coincidindo cunha semana trágica pola morte de varias mulleres a mans das súas parellas. Nese período, nas dúas canles de Televisión de Galicia e na Radio Galega, emitíronse 408 pezas adicadas á muller sobre violencia de xénero e desigualdade. O primeiro tema foi recollido en 380 espazos e o segundo en 28. En total, 151 informacións citaron o número 016, o servizo telefónico de información e asesoramento xurídico en materia de violencia de xénero. Estas informacións ocuparon un total de 15 horas, 39 minutos e 34 segundos. No caso da Radio Galega, na información local non se pode medir a duración pero non implica unha variación considerable na contabilidade de minutos. Os resultados deste informe foron comunicados na Comisión de Control da CRTVG do Parlamento de Galicia, o 30 de marzo de 2017.

5.- Outras accións

- O Consello de Administración da CRTVG conta cunha Comisión de Igualdade que vela pola observancia da normativa neste eido nos medios de comunicación dependentes da CRTVG. A Comisión de Igualdade celebrou seis sesións no 2017.
- A CRTVG forma parte do **Observatorio Galego de Violencia de Xénero** constituído en 2014 e que conta con representantes das administracións, da Xustiza, sindicatos, asociacións de mulleres e medios de comunicación coma a CRTVG para traballar coordinadamente para atallar o machismo e as vítimas mortais e agresións. A CRTVG

participou activamente na comisión específica creada para detectar e retirar os contidos e mensaxes publicitarias sexistas que promovan a discriminación sexual.

- A CRTVG forma parte desde 2015 da **Comisión Asesora de Publicidade non sexista** do Observatorio Galego de Violencia de Xénero, e participa activamente neste foro de asesores no que se valoran as denuncias daqueles casos de publicidade que fai un posicionamento non axeitado do papel da muller na sociedade.
- A **web** da CRTVG dispón dunha **canle temática sobre temas de igualdade**. Dentro da súa función de servizo público e en consonancia coas súas liñas de acción de responsabilidade social corporativa, creou unha sección específica denominada “CRTVG coa Igualdade”, onde se recolleron, en 2017, 45 contidos sobre igualdade, emitidos en distintos espazos da TVG (<http://www.crtvg.es/crtvg/canles-tematicas/igualdade>).
- A CRTVG está integrada na asociación **Autocontrol de Publicidade**, organización da que participa todo o sector da publicidade en España. Esta entidade ten vixente un código de conduta ou normas reguladoras da emisión de mensaxes publicitarias e de televenda que atende, entre outros aspectos, o cumprimento dos principios da igualdade de xénero e persegue, de oficio e tamén en resposta a reclamacións, a emisión de contidos sexistas a través das mensaxes comerciais.
- A CRTVG estableceu que nas **contratacións públicas**, no caso de empate entre varios candidatos un criterio de desempate sería o licitador que acredite a condición de Marca Galega de Excelencia en Igualdade.
- A CRTVG participou o 18 de novembro no I **Congreso Cultura e Igualdade** no Palacio de Congresos Auditorio Mar de Vigo, integramente dedicado á industria audiovisual. A Corporación estivo representada polo seu director de Proxección Social, Xaime Arias, na mesa “A produción audiovisual 50/50”.

Artigo 11: Contidos e publicidade en relación coa violencia de xénero.

❑ A Comisión asesora de publicidade non sexista

Na sección 2ª do capítulo III, do Decreto 157/2012, do 5 de xullo de 2012, e dependendo do Observatorio Galego da Violencia de Xénero e con carácter permanente, créase a **Comisión Asesora de Publicidade Non Sexista**, que ten como obxecto asesorar e orientar as entidades, asociacións, axentes publicitarios que o requiran, ofrecendo criterios alternativos para eliminar o sexismo nas mensaxes publicitarias e incorporar accións

positivas que cooperen á erradicación de todo tipo de discriminación por razón do sexo das persoas.

A constitución da Comisión Asesora da Publicidade Non Sexista, no seo do **Observatorio Galego da Violencia de Xénero**, tivo lugar o 20 de novembro de 2014.

O seu obxecto fundamentalmente é velar pola erradicación do sexismo nas mensaxes publicitarias e pola implantación de accións que favorezan a eliminación da discriminación por razón de sexo entre as persoas; atender as peticións de asesoramento que se remitan, facilitando criterios e alternativas co fin de evitar o sexismo na publicidade; servir de vía para canalizar e orientar as queixas que se reciban sobre publicidade sexista, de acordo co establecido na Lei 34/1988, do 11 de novembro, xeral de publicidade, e difundir a información obtida co fin de fomentar o rexeitamento social ao tratamento discriminatorio ás mulleres a través da comunicación mediática.

A publicidade é unha técnica de comunicación de gran alcance e impacto, que destaca pola súa capacidade para influír na percepción da realidade, xerar necesidades e expectativas, e ofrecer ao público modelos e actitudes que poden exercer unha influencia positiva ou negativa sobre o avance cara a igualdade entre homes e mulleres.

Na publicidade sexista o tratamento que se fai das mulleres e os homes non é igualitario porque, entre outras causas, se difunden imaxes estereotipadas, violencia expresa e/ou subordinación dun sexo sobre outro, e se explota o corpo e a sexualidade como reclamo publicitario, empregando unha linguaxe discriminatoria

No ano 2017, a Comisión reuniuse nos meses de xaneiro e setembro para dar conta das denuncias e queixas recibidas sobre publicidade sexista.

Dende a súa constitución e ata a data da súa última xuntanza a Comisión recibira un total de 53 denuncias, 14 delas no ano 2017, na súa maioría relacionadas con carteis e anuncios con connotacións sexistas, sendo algunhas delas trasladadas ao Observatorio da Imaxe da Muller dependente do Instituto da Muller e instando en case todos os casos á retirada inmediata da publicidade.

Ademais, por proposta da Comisión de Publicidade non sexista a Secretaría Xeral da Igualdade elaborou e editou en decembro de 2016 un Díptico informativo con **Indicacións para detectar o sexismo na publicidade**, no que se recollen as funcións da Comisión Asesora de Publicidade Non Sexista, información sobre como realizar unha denuncia de publicidade sexista, indicacións para detectar o sexismo na publicidade e propostas de modelos publicitarios non sexistas, e dos que foron distribuídos 10.000 exemplares, no ano 2017, entre a comunidade de profesionais do xornalismo.

Capítulo II: Medidas de investigación e de formación en materia de violencia de xénero.

Artigo 12. Potenciación da investigación sobre a violencia de xénero.

Artigo 13. Rexistros administrativos.

Artigo 14. Formación nas universidades.

Artigo 15. Formación da totalidade das e dos profesionais.

Este capítulo da lei fai fincapé na necesidade de coñecer con maior profundidade o fenómeno da violencia de xénero, as súas causas e consecuencias, os aspectos xurídicos e sociais, pero tamén as repercusións de carácter psicolóxico sobre as vítimas, así como os perfís dos maltratadores, entendendo que o maior coñecemento provocará unha resposta máis eficaz en todos os ámbitos: prevención, intervención, recuperación e castigo e reeducación dos maltratadores.

Artigo 12: Potenciación da investigación sobre a violencia de xénero

Neste apartado cómpre mencionar a posta en marcha do Observatorio Galego da Violencia de Xénero, como órgano colexiado e institucional de Galicia **encargado do estudo, da avaliación e do seguimento** das políticas contra a violencia de xénero que se desenvolvan en Galicia.

No apartado correspondente, recóllese toda a información sobre este órgano, e as liñas de traballo establecidas en 2014, con continuidade en 2017 (véxase páxina 267).

Artigo 13: Rexistros administrativos

❑ Seguimento do Plan Galego de Estatística: 2017: Área de violencia de xénero: Ano 2017

O Programa Estatístico Anual da Comunidade Autónoma de Galicia para o 2017, aprobado polo Decreto 188/2016, do 22 de decembro, establece como unha das operacións estatísticas a realizar pola Secretaría Xeral da Igualdade, a estatística de violencia de xénero, na que se recollen os datos correspondentes aos expedientes tramitados entre o 1 de xaneiro e o 31 de decembro de 2017.

Unidades estatísticas

❑ Prestacións económicas directas.

- Axuda de pagamento periódico a vítimas da violencia de xénero. (véxase páxina 143)

No ano 2017, réxese pola Resolución do 17 de marzo de 2017, da Secretaría Xeral da Igualdade, pola que se aproban as bases reguladoras para a concesión da prestación periódica para mulleres que sofren violencia de xénero, prevista no artigo 39 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, modificada pola Lei 12/2016, do 22 de xullo (DOG nº 59, do 24 de marzo) e pola Resolución do 24 de marzo de 2017, da Secretaría Xeral da Igualdade, pola que se convoca para o ano 2017 a prestación periódica para mulleres que sofren violencia de xénero, prevista no artigo 39 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, modificada pola Lei 12/2016, do 22 de xullo (DOG nº 60 do 27 de marzo).

Os requisitos para poder ser beneficiaria desta axuda establécense no artigo 5 da antedita Resolución do 17 de marzo de 2017: ser muller, maior de idade ou emancipada vítima de violencia de xénero, ter cesado a convivencia co agresor nos doce meses inmediatamente anteriores á data de presentación da solicitude, estar empadroadada e residir na Comunidade Autónoma de Galicia, carecer de recursos económicos e/ou dispoñer dunhas rendas ou ingresos brutos mensuais iguais ou inferiores a 1,5 veces o IPREM vixente, excluída a parte proporcional das pagas extraordinarias, e non ter percibido con anterioridade esta axuda ou a axuda de pago único establecida no artigo 27 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro.

A situación de violencia de xénero derivada de convivencia acreditarase, segundo o disposto no artigo 7 das bases reguladoras recollidas na antedita Resolución do 17 de marzo de 2017, con algún dos documentos seguintes: certificación da orde de protección ou da medida cautelar, testemuño ou copia autenticada polo/a secretario/a xudicial da propia orde de protección ou da medida cautelar; sentenza de calquera orde xurisdiccional, que declare que a muller sufriu violencia de xénero ou documento xudicial que declare que a muller é vítima de trata de seres humanos con fins de explotación sexual; informe das forzas e corpos de seguridade que indique a existencia de indicios claros de trata de seres humanos con fins de explotación sexual; informe dos servizos sociais e/ou sanitarios da administración pública autonómica ou local, informe dos servizos de acollida ou informe do Ministerio Fiscal que indique a existencia de indicios de violencia.

A axuda consiste nunha contía económica destinada directamente á beneficiaria, de carácter periódico, ata o máximo de doce mensuralidades, sempre que nese período subsistan as circunstancias polas que se concede.

- Axuda de pagamento único ás vítimas de violencia de xénero.(véxase páxina 151)

No ano 2017 réxese pola Resolución do 17 de marzo de 2017, da Secretaría Xeral da Igualdade, pola que se regulan as bases para a concesión das axudas establecidas no artigo 27 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero, e no artigo 43 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, e se procede á súa convocatoria para o ano 2017 (DOG nº 59 do 24 de marzo).

Os requisitos esixidos para poder ser beneficiaria desta axuda recóllense no artigo 6.1 da antedita Resolución; son ser muller, maior de idade ou emancipada vítima de violencia de xénero; non convivir co agresor; estar empadroada e residir na Comunidade autónoma de Galicia; carecer de rendas que, en cómputo mensual, superen o 75 por cento do salario mínimo interprofesional vixente, excluída a parte proporcional de dúas pagas extraordinarias; ter especiais dificultades para obter un emprego, que se acreditará a través do informe do Servizo Público de Emprego; ter vixentes as medidas de protección establecidas nunha orde de protección, informe do Ministerio Fiscal ou sentenza xudicial, e non ter percibido esta axuda ou a axuda periódica para vítimas de violencia de xénero con anterioridade.

A axuda é exclusivamente compatible coas axudas previstas na Lei 35/1995, do 11 de decembro, de axudas e asistencia ás vítimas de delitos violentos e contra a liberdade sexual. En consecuencia, é incompatible coa percepción de calquera outra axuda

establecida tanto polas administracións públicas ou calquera dos seus organismos, entes ou sociedades, como por calquera entidade privada destinada ao mesmo fin.

Segundo se establece no artigo 8.1 da citada Resolución do 17 de marzo de 2017, a situación de violencia acredítase pola orde de protección a favor da vítima, informe do Ministerio Fiscal que indique a existencia de indicios de que a denunciante é vítima de violencia de xénero en tanto non se dite a orde de protección, así como a sentenza condenatoria definitiva, ou definitiva e firme, que conteña medidas de protección que acrediten a actualidade da situación de violencia.

- Indemnización establecida no artigo 43 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero. (véxase páxina 159)

No ano 2017 réxese pola Resolución do 17 de marzo de 2017, da Secretaría Xeral da Igualdade, pola que se regulan as bases para a concesión das axudas establecidas no artigo 27 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero, e no artigo 43 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, e se procede á súa convocatoria para o ano 2017 (DOG nº 59 do 24 de marzo).

Esta liña de axudas ten por obxecto proporcionar axuda económica en forma de indemnización dirixida ás mulleres que sofren violencia de xénero e/ou as e os menores ou persoas dependentes delas polos danos e prexuízos ocasionados como consecuencia da situación de violencia. Trátase de indemnizacións fixadas mediante sentenza xudicial ditada por xulgados e tribunais con sede no territorio galego, no caso de incumprimento, por insolvencia, por parte do obrigado a satisfacelas.

Poden ser beneficiarias destas axudas: as mulleres que sufran violencia de xénero, as persoas menores de idade que dependan dunha muller que sufra violencia de xénero, as persoas maiores de idade que dependan economicamente dunha muller que sufra violencia de xénero e as persoas dependentes baixo o coidado dunha muller que sufra violencia de xénero.

Os requisitos para poder ser beneficiaria desta axuda recóllense no artigo 6.2 da citada Resolución do 17 de marzo: estar empadroada e ter residencia efectiva en calquera dos concellos da Comunidade Autónoma de Galicia, ter dereito á percepción dunha indemnización, por danos e perdas derivados dunha situación de violencia de xénero, recoñecida nunha resolución xudicial firme ditada por un xulgado ou tribunal con sede na

Comunidade Autónoma de Galicia, que exista constatación xudicial do incumprimento do deber de satisfacer a indemnización por insolvencia do obrigado ao pagamento e que a persoa beneficiaria se atope nunha situación de precariedade económica como consecuencia da falta de pagamento da indemnización xudicialmente recoñecida.

A contía da indemnización é a fixada pola resolución xudicial correspondente que quede pendente de pagamento tras a declaración de insolvencia do obrigado a el, sen que a contía máxima poida ser superior a 6.000 € por cada persoa beneficiaria.

❑ Prestacións de servizos.

- Atención polo Punto de Coordinación das Ordes de Protección. (véxase páxina 233)

Expedientes de seguimento de medidas de protección de mulleres vítimas de violencia de xénero.

Estes expedientes ábrense pola entrada no PCOP, dependente da Secretaría Xeral da Igualdade, da comunicación dos xulgados competentes da adopción dunha resolución xudicial (auto ou sentenza) que implica pronunciamento sobre medidas ou ordes de protección. A información (sentenzas/autos/medidas/ordes de protección) remítese desde os xulgados. O funcionamento xeral é de apertura dun expediente por vítima; o que supón que en certo número de casos dentro dun mesmo expediente, faise un seguimento a sucesivas medidas ou ordes de protección.

- Acreditacións da Condición de Violencia de Xénero.

Solicitudes e expedición de certificacións/acreditacións da condición de vítima de violencia de xénero.

- Certificación acreditativa da condición de vítima de violencia de xénero, para os efectos da incorporación ao programa de inserción laboral deste colectivo.

O artigo 2º.b da Orde do 2 de maio de 2006 establece como un dos documentos que debe acompañar á solicitude de incorporación ao programa, a Certificación acreditativa da condición de vítima, expedida polo Punto de Coordinación das Ordes de Protección, dependente da Secretaría Xeral da Igualdade.

Datos Estadísticos 2017.

1.- Expedientes de concesión de axudas de pagamento único.

Nº resolucións favorables			
Provincia	1º semestre	2º semestre	Total
A Coruña	7	16	23
Lugo	6	3	9
Ourense	1	8	9
Pontevedra	16	9	25
Total	30	36	66

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

2.- Expedientes de concesión de axudas de pagamento periódico.

Nº resolucións favorables			
Provincia	1º semestre	2º semestre	Total
A Coruña	71	98	169
Lugo	20	15	35
Ourense	31	21	52
Pontevedra	76	85	161
Total	198	219	417

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

3.- Expedientes de concesión da indemnización regulada no artigo 43 da lei galega 11/2007.

Nº resolucións favorables			
Provincia	1º semestre	2º semestre	Total
A Coruña	4	3	7
Lugo	2	0	2
Ourense	0	1	1
Pontevedra	1	1	2
Total	7	5	12

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

4.- Atención polo Punto de Coordinación das Ordes de Protección.

Novos expedientes seguidos			
Nº expedientes			
Provincia	1º semestre	2º semestre	Total
A Coruña	241	228	469
Lugo	71	64	139
Ourense	72	69	141
Pontevedra	213	196	409
Total	597	557	1154

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Medidas de protección comunicadas			
Nº ordes de protección			
Provincia	1º semestre	2º semestre	Total
A Coruña	368	330	698
Lugo	99	94	193
Ourense	100	118	218
Pontevedra	265	277	542
Total	832	819	1651

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

5.- Certificación acreditativa da condición de vítima de violencia de xénero, para os efectos da incorporación ao programa de inserción laboral deste colectivo.

Nº certificacións emitidas			
Provincia	1º semestre	2º semestre	Total
A Coruña	2	3	5
Lugo	4	2	6
Ourense	2	3	5
Pontevedra	17	5	22
Total	25	13	38

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Artigos 14 e 15: Formación nas universidades e formación da totalidade das e dos profesionais

❑ **Decreto 70/2017, do 13 de xullo, polo que se regula a formación en igualdade e prevención e loita contra a violencia de xénero do persoal ao servizo de Administración da Comunidade Autónoma de Galicia.**

Este Decreto, publicado no Diario Oficial de Galicia do 1 de agosto de 2017, regula a formación en xénero da totalidade do persoal da Administración pública e sitúa a Comunidade Autónoma de Galicia na primeira liña no uso de ferramentas e desenvolvemento de boas prácticas dirixidas a cimentar un patrón igualitario entre mulleres e homes.

Dáse así cumprimento á Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, que establece que a Xunta garantizará, nos termos que se establezan regulamentariamente, e promoverá, mediante os instrumentos necesarios, a formación en igualdade de todos e todas as profesionais que traballan en ámbitos relacionados directa ou indirectamente coa violencia de xénero. En especial, dos e das profesionais da sanidade, dos servizos sociais, educativos, das forzas e corpos de seguridade e das operadoras e operadores xurídicos, mediante o deseño de programas específicos de formación en materia de violencia de xénero e poñéndooos á disposición de calquera ente, organismo ou departamento, e da sociedade en xeral, para a súa aplicación nas diversas accións formativas.

Desta maneira, todo o persoal ao servizo da Administración xeral da Comunidade Autónoma de Galicia, das entidades públicas instrumentais do sector público autonómico de Galicia, o persoal docente, o persoal estatutario do Servizo Galego de Saúde, así como o persoal ao servizo da Administración de xustiza e o persoal funcionario do corpo de Policía autonómica, serán formados neste eido. Ademais, no caso do persoal de novo ingreso que acceda á condición de persoal funcionario de carreira ou laboral fixo da Administración xeral, as actividades formativas para a obtención do nivel básico de coñecemento terán carácter obrigatorio.

Os contidos que se impartirán na formación en igualdade entre mulleres e homes e en prevención e loita contra a violencia de xénero abordan materias a como igualdade de xénero, mainstreaming, perspectiva de xénero, feminismo, conciliación, corresponsabilidade, sexismo, violencia de xénero, violencia machista ou violencia contra as mulleres, trata de seres humanos con fins de explotación sexual, acoso sexual ou por

razón de xénero ou calquera outra denominación que implique visibilizar a situación de desvantaxe social das mulleres.

O decreto establece tres niveis de coñecemento, básico, medio e superior. O nivel básico acreditará unha competencia inicial que permita a inclusión progresiva do principio de igualdade nos procesos habituais de traballo. O nivel medio acreditará unha competencia que permita integrar o enfoque de xénero en ámbitos como subvencións, contratos, produción normativa ou xestión administrativa, e o coñecemento e comprensión da violencia de xénero; e o nivel superior, acreditará unha competencia alta que permita o coñecemento e a aplicación práctica do enfoque integrado ou mainstreaming de xénero.

A Xunta adoptará as medidas necesarias para garantir unha formación, tanto básica como especializada, progresiva e permanente en materia de igualdade e prevención e loita contra a violencia de xénero, e asegurará un coñecemento práctico suficiente que permita a integración efectiva da perspectiva de xénero na totalidade da actuación administrativa. A Escola Galega de Administración Pública, a Academia Galega de Seguridade Publica, a Axencia Galega para a Xestión do Coñecemento en Saúde e a consellería competente en materia de formación do profesorado, así como calquera outra entidade pública instrumental do sector público autonómico de Galicia con competencias en materia de formación do persoal, elaborarán e executarán plans de formación anuais en materia de igualdade entre mulleres e homes e prevención e loita contra a violencia de xénero.

❑ **Plan anual de formación do profesorado.**

Ademais das accións particulares en cada un dos centros (Formación en Centros, Grupos de Traballo e Seminarios Permanentes), que poidan abordar estas temáticas, os servizos de formación do profesorado organizaron, durante o ano 2017, diversas actividades relacionadas coa prevención e tratamento integral da violencia de xénero, entre as que destacamos:

Neste curso escolar, todas as actividades de formación en centros contan cun módulo de formación específica en inclusión, convivencia e igualdade (módulo ICI) que versa sobre os contidos recollidos nos protocolos e documentación pertencentes á Estratexia Galega educonvives.gal (<http://www.edu.xunta.gal/portal/Educonvives.gal>) na que se atopa o I Plan de actuacións para a Igualdade nos centros educativos de Galicia 2016-2020. Este módulo é de 8 horas de formación do profesorado. Neste curso leváronse a cabo ata a actualidade 39 cursos sobre o Modulo ICI cun total de 780 horas e 9042 profesores/as que o superaron. Tamén se ofertou voluntariamente, sendo realizado por máis de 400 profesores.

No curso 2017/2018, a través das estruturas de formación do profesorado da Consellería, ofértase a actividade formativa A educación a debate a toda comunidade educativa con á redor de 220 prazas destinadas a profesorado, familias, entidades, etc. Os temas a tratar son iniciativas a prol da inclusión, coeducación, igualdade, entre outros.

- Estratexias para a promoción da igualdade no ámbito educativo I. Plan Proxecta (30h), 50 prazas.
- XVIII Foro galego de educación en Igualdade (12 h) con 180 prazas.
- Relación: Estratexias para a igualdade, a coeducación e a erradicación da violencia de xénero. (12 h) Actividade duplicada en Santiago, Lugo, Pontevedra e Ourense, en total 80 prazas,
- O Proxecto Iguais, unha ferramenta coeducativa para toda a comunidade escolar. (8 h) con 20 prazas.
- Consumo e xénero. Plan Proxecta. (30 h) con 50 prazas.
- Orientación, tutoría e construción da identidade libre de estereotipos de xénero. Plan Proxecta. (30 h) con 57 prazas.
- Prevención da violencia de xénero desde o ámbito educativo. Plan Proxecta. (30 h) con 50 prazas.
- Tratamento da diversidade afectivo-sexual e de xénero nas aulas. (8 h) con 133 prazas.

□ Plan Director para a convivencia e a mellora da seguridade nos centros educativos e nos seus contornos

O Plan Director para a convivencia e a mellora da seguridade nos centros educativos e nos seus contornos (en vigor desde decembro de 2006 e liderado polos Ministerios de Educación e Interior, en cooperación con outras institucións) ofrece aos centros educativos a posibilidade de solicitar charlas informativas/formativas impartidas por expertos das Forzas e Corpos de Seguridade do Estado sobre diferentes temáticas que favorezan a mellora da convivencia e o achegamento destes profesionais á cidadanía, ao mesmo tempo que facilita actuacións moi en consonancia coa Acción Titorial e as propostas do Plan de Convivencia desenvolvidas nos centros educativos, e que desenvolveu 245 charlas entre o alumnado galego para traballar o acoso escolar e outras 77 charlas para abordar especificamente a violencia sobre a muller e a discriminación.

❑ **Contratos-Programa**

Dentro da convocatoria de contratos-programa (Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria) lévase adiante unha liña de actuación denominada “Mellora da convivencia e promoción da igualdade nos centros” (vixente con esta denominación dende o curso 2015-2016) na que están participando 230 centros no curso 2017/2018:

Provincia	Nº de centros participantes
A CORUÑA	82
LUGO	22
OURENSE	21
PONTEVEDRA	105
TOTAL	230

Os proxectos que os centros presentan para traballar esta modalidade son moi diversos, están contextualizados nas súas propias necesidades educativas e cobren un amplo abano de asuntos relacionados co ámbito da igualdade e da prevención da violencia de xénero.

❑ **Plan Proxecta 2017**

O Plan Proxecta é unha iniciativa da **Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria** en colaboración con diferentes organismos dirixida a fomentar a innovación educativa nos centros a través de programas educativos que desenvolvan as competencias clave como eixe do currículo e os elementos transversais, nos cales se inclúe a educación en valores.

Trátase dun plan que busca un avance nas dinámicas de mellora da calidade educativa favorecendo a innovación nos propios centros a través de programas externos que leven á motivación e ao traballo activo, cooperativo e en rede, do alumnado e do profesorado implicado. Para iso, un dos principais obxectivos deste plan é promover a realización de proxectos interdisciplinarios que poidan servir de modelo de traballo ou de boa práctica, tanto para o propio centro en que se orixinan como para o resto da comunidade educativa galega.

No curso 2017-2018 a **Secretaría Xeral da Igualdade** desenvolveu novamente dous programas educativos no marco do Plan Proxecta: “Por 365 días de respecto e igualdade” e “Donas de sí”.

- **“Por 365 días de respecto e igualdade”**, destinado a 18 centros educativos, para alumnado de ESO, Bacharelato, FP e adultos.

O seu obxectivo é proporcionarlle ás mozas e mozos galegos, dende a escola, formación e ferramentas que lles permitan coñecer e recoñecer a violencia contra as mulleres, e actuar na súa prevención, fomentando a autoestima, a autonomía, o coñecemento da construción social das súas identidades sexuais e a asignación de roles, o que permitirá traballar na eliminación de estereotipos sexistas e de falsas crenzas.

O Programa é un dobre convite ao profesorado: por un lado para reflexionar en primeira persoa sobre a violencia de xénero, e en segundo lugar, a compartilo co seu alumnado a través das actividades propostas. As actividades teñen como primeiro obxectivo proporcionar ao profesorado recursos que dun xeito sinxelo lles facilite coñecer de primeira man que pensan e senten as súas alumnas e alumnos e como o expresan. Abordar a violencia cara ás mulleres pode facerse dende diferentes perspectivas, pero se o que queremos é previr esta violencia, é fundamental indagar nas súas causas e facer ver que a violencia de xénero está profundamente ligada a un xeito de entender as relacións baseado en mitos e falsas crenzas.

Entre as actividades do programa recóllense as seguintes:

- **Formación:** Formación en igualdade e contra a violencia de xénero
- **Apoio ao profesorado:** Asesoramento a cargo de persoal especialista pluridisciplinar para un óptimo aproveitamento dos recursos

O profesorado participante neste programa ten preferencia para participar no curso formativo “Abrodaxe da violencia de xénero no ámbito educativo”, incluído dentro das actividades de formación do profesorado realizadas a través da Plataforma Platega.

Recursos:

1. *Unidade didáctica para educación secundaria “Cartas de Amor. 15 artistas contra a violencia de xénero”, con proposta de actividades a partires das obras da mostra “Cartas de Amor”.*
2. *Guía de apoio para profesionais: “Ciberviolencia de xénero e sexual na adolescencia. Coñecer para combater”.*
3. *Exposición “Cartas de Amor”, exposición gráfica de ilustracións de diversos artistas sobre a violencia de xénero e a mocidade. A exposición quere sensibilizar a poboación máis nova sobre a existencia de violencia nos seus modos de relacionarse, axudar a detectala e polo tanto a eliminala. Xunto coa exposición ofértase un obradoiro práctico que desenvolve unha persoa experta en igualdade e xénero.*
4. *Exposición “Á Violencia de Xénero...Dille Non!”, exposición gráfica ilustrada, dirixida a axudar á mocidade a recoñecer, identificar e rexeitar condutas sexistas, nocivas*

nas súas relacións, acompañada de carteis e dípticos informativos e de sensibilización elaborados a partires de dita exposición.

5. *Desenvolvemento de obradoiros sobre “Violencia de xénero e o novo contexto dixital”, centrados no coñecemento e prevención das novas formas de violencia que xurden no contexto dixital: ciberviolencia de xénero, grooming, sextorsión.*
6. *Charla informativa a cargo de persoal da Policía Autonómica sobre a violencia de xénero e as súas manifestacións.*
7. *Charla informativa a cargo de persoal dun Centro de atención e recuperación de vítimas de violencia de xénero sobre as consecuencias desta violencia nas mulleres, nos nenos e nas nenas.*
8. *Xornada de sensibilización: “A nova escravitude do século XXI: Trata de seres humanos con fins de explotación sexual, outra forma de violencia de xénero”.*

Centros participantes no programa “Por 365 días de respecto e igualdade” no curso académico 2017-2018:

Centro	Concello	Provincia
IES AGRA DE RAÍCES	CEE	A CORUÑA
IES FERNANDO WIRTZ SUÁREZ	A CORUÑA	A CORUÑA
CPI PLURILINGÜE VIRXE DA CELA	MONFERO	A CORUÑA
IES BRIÓN	BRIÓN	A CORUÑA
IES DE CATABOIS	FERROL	A CORUÑA
IES PLURILINGÜE EUSEBIO DA GUARDA	A CORUÑA	A CORUÑA
CIFP COMPOSTELA	SANTIAGO DE COMPOSTELA	A CORUÑA
IES NOSA SRA. DOS OLLOS GRANDES	LUGO	LUGO
IES GREGORIO FERNÁNDEZ	SARRIA	LUGO
CPI RAMÓN PIÑEIRO	LÁNCARA	LUGO
IES DA TERRA CHÁ, JOSÉ TRAPERO PARDO	CASTRO DE REI	LUGO
IES RÍO CABE	MONFORTE DE LEMOS	LUGO
IES LEIRAS PULPEIRO	LUGO	LUGO
CIFP PORTOVELLO	OURENSE	OURENSE
IES XESÚS TABOADA CHIVITE	VERÍN	OURENSE
IES DE POIO	POIO	PONTEVEDRA
IES VALADARES	VIGO	PONTEVEDRA
IES RICARDO MELLA	VIGO	PONTEVEDRA

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- **“Donas de si”**, destinado a centros educativos, para alumnado de primaria, ESO, Bacharelato, ciclos e adultos. Desenvolveuse en 24 centros educativos.

O programa "Donas de si" ten como obxectivo principal a visibilización e posta en valor da participación e produción das mulleres como pezas fundamentais na configuración e no desenvolvemento da sociedade galega contemporánea, de xeito que se recoñeza o seu papel político, social, artístico, científico e cultural e se supere a visión tradicional que presenta as súas achegas como puramente anecdóticas ou secundarias. Para conseguilo propón realizar unha aproximación de conxunto, que teña en conta a variable de xénero, a figuras relevantes (atendendo especialmente as figuras esquecidas ou ocultas) da nosa historia para construír e divulgar a memoria histórica feminina de Galicia.

O traballo dos centros neste programa pódese centrar nos seguintes aspectos:

- recoñecer os valores e as achegas das mulleres á innovación cultural, científica e intelectual e situalas nos contextos que lles tocou vivir para poder descubrir aspectos esquecidos e mais para axudarnos a comprender máis profundamente o que significaron.
- coñecemento e divulgación de mulleres relevantes na historia.
- coñecemento e divulgación de mulleres relevantes na actualidade.
- coñecemento e divulgación do labor das mulleres do contorno do alumnado.

Apoio ao profesorado:

Material didáctico:

Poderase utilizar material didáctico elaborado e facilitado pola Secretaría Xeral de Igualdade, como as unidades didácticas:

- "María Wonenburger. Unha científica adiantada ao seu tempo".
- "Concepción Arenal. A visitadora de cárceres".
- "A escaleira desigual. A condesa rebelde". Sobre Emilia Pardo Bazán.

ursos profesorado:

O profesorado participante neste programa, de estar interesado, terá preferencia para participar nos cursos formativos:

- “Estratexias para a promoción da igualdade no ámbito educativo”
- “Orientación, tutoría e construción da identidade libre de estereotipos de xénero”

Ambos os dous incluídos dentro das actividades de formación do profesorado realizadas a través da Plataforma Platega.

Actividades complementarias:

- Maletas viaxeiras: a Secretaría Xeral de Igualdade e a Rede de Formación dispoñen de maletas viaxeiras con publicacións de interese para traballar a temática da igualdade e da prevención da violencia de xénero en infantil/primaria e secundaria/bacharelato.

Trátase dun recurso bibliográfico formado por libros de lectura para o alumnado (de infantil, primaria e secundaria) e mais para o profesorado. A súa finalidade é fornecer os centros dun recurso que poida contribuír a traballar sobre a corresponsabilidade, a diversidade, o empoderamento, os estereotipos, o feminismo, a historia das mulleres, a identidade, as relacións de parella, a violencia de xénero...

A maleta para infantil e primaria contén 43 títulos.

A maleta para secundaria contén 42 títulos.

- Exposición de fotografía dos Premios "Maria Josefa Wonenburger", que reconece a mulleres que dedican a súa vida profesional a algún campo específico da ciencia ou da tecnoloxía, mulleres que souberon adiantarse ao seu tempo e que abriron e abrirán camiños a moitas outras.

Centros seleccionados no curso 2017-2018 para desenvolver o programa "Donas de si":

Centro	Concello	Provincia
CEIP DE ARZUA	ARZÚA	A CORUÑA
IES BRION	BRION	A CORUÑA
CEIP EUGENIO LOPEZ	CEE	A CORUÑA
IES DE CATABOIS	FERROL	A CORUÑA
IES AGRA DE LEBORIS	LARACHA	A CORUÑA
CPI PLURILINGUE VIRXE DA CELA	MONFERO	A CORUÑA
IES PLURILINGUE FONTEXERIA	MUROS	A CORUÑA
CEIP RAMÓN MARIA DEL VALLE INCLAN	OLEIROS	A CORUÑA
CPI HEROÍNAS DE SÁLVORA	RIBEIRA	A CORUÑA
IES MAXIMINO ROMERO DE LEMA	ZAS	A CORUÑA
CIFP FERROLTERRA	FERROL	CORUÑA
CEIP PLURILINGUE DE LOUSADA	GUNTIN	LUGO
CPI TINO GRANDIO	GUNTIN	LUGO
IES ANXEL FOLE	LUGO	LUGO
IES FRANCISCO DAVIÑA REY	MONFORTE DE LEMOS	LUGO
IES DE QUIROGA	QUIROGA	LUGO
CIFP PORTOVELLO	OURENSE	OURENSE
EPAPU DE OURENSE	OURENSE	OURENSE
CEIP PRINCESA DE ESPAÑA	VERIN	OURENSE
CPI AURELIO MARCELINO REY GARCIA	CUNTIS	PONTEVEDRA
CPI MANUEL SUÁREZ MARQUIER	O ROSAL	PONTEVEDRA
IES FREI MARTIN SAMIENTO	PONTEVEDRA	PONTEVEDRA
CEIP DE MOSTEIRO-BEMBRIVE	VIGO	PONTEVEDRA
IES CARLOS CASARES	VIGO	PONTEVEDRA

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- E a Axencia para a modernización tecnolóxica de Galicia (Amtega) desenvolve dentro do Plan Proxecta 2017-2018 o programa “Rapazas emprendedoras nas TIC”..

Este programa ten como obxectivo fomentar o emprendemento das rapazas de secundaria a través das Tecnoloxías da Información e a Comunicación (TIC). O programa está relacionado con varias iniciativas a nivel europeo, como o proxecto europeo “ICT-Go-Girls! Promoting Entrepreneurship Among Secondary School Girls through ICT”, no que participa a Secretaría Xeral de Igualdade, e o “Girls in ICT Day”, promovido pola International Telecommunication Union (ITU) a nivel internacional.

Está deseñado para ofrecer unha serie de actividades de visualización e participación positiva das mulleres no eido das TIC, ademais de ofrecer vías para a participación das alumnas en accións de creación no ámbito das TIC nas que elas sexan as protagonistas, non simples usuarias.

❑ **Proxecto Relaciona 2017: *Estratexias para a igualdade, a coeducación e a erradicación da violencia de xénero***

Relaciona é un proxecto para o fomento da igualdade entre mulleres e homes e prevención da violencia de xénero desde o ámbito escolar, dirixido ao profesorado, mediante a súa sensibilización e formación.

A idea do proxecto é que a escola debe educar en valores de igualdade e respecto á diversidade e é neste proceso onde o papel do profesorado adquire unha relevancia especial.

En Galicia lévase a cabo mediante o financiamento do Fondo Social Europeo e o Instituto da Muller do Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, a convocatoria e coordinación da Secretaría Xeral da Igualdade da Xunta de Galicia e da Dirección xeral de Educación, F. Profesional e Innovación Educativa da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria da Xunta de Galicia.

Persoal destinatario da acción: profesorado de todas as ensinanzas e corpos

Modalidade: xornadas

Persoas destinatarias: profesorado de todas as ensinanzas e corpos

Duración: total: 12 horas (distribuídas en varias xornadas)

Obxectivos:

- Facilitar que profesoras e profesores pasen a ser axentes activos e transformadores das prácticas docentes sexistas que se dan dentro do marco educativo actual.
- Facilitar a introspección e acompañar ao profesorado nas respostas a cuestións claves como que interiorizamos e a partir disto, que se ensina, como é ensinado e como é aprendido.

Metodoloxía:

- Metodoloxía participativa na que os eixos fundamentais son a comunicación e a motivación, favorecendo o diálogo nun ambiente de escoita e respecto, e promovendo a motivación e o interese.

En 2017, a formación do Proxecto Relaciona tivo lugar nos seguintes centros:

Provincia	Centro	Localidade
A Coruña	CENTRO DE FORMACIÓN E RECURSOS-CAFI	Santiago de Compostela
Lugo	CENTRO DE FORMACIÓN E RECURSOS-CFR LUGO	Lugo
Ourense	CENTRO DE FORMACIÓN E RECURSOS-CFR OURENSE	Ourense
Pontevedra	CENTRO DE FORMACIÓN E RECURSOS-CFR PONTEVEDRA	Pontevedra

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ Formación para persoal no ámbito da Administración pública 2017:

Ao longo de 2017, a **Escola Galega de Administración Pública** desenvolveu diversas actividades formativas en materias relacionadas coa igualdade e a prevención da violencia de xénero.

- *Actividades específicas en materia de Xénero para persoal da Administración da Comunidade Autónoma de Galicia*

Esta formación, organizada pola Escola Galega de Administración Pública (EGAP), **en colaboración coa Secretaría Xeral de Igualdade** diríxese ao persoal da Administración pública da Comunidade Autónoma de Galicia, o persoal ao servizo da Administración de xustiza de Galicia, e ao persoal dos entes instrumentais do sector público autonómico do artigo 45.a) da Lei 16/2010, do 17 de decembro, de organización, funcionamento da Administración xeral e do sector público autonómico de Galicia e das institucións públicas autonómicas.

A súa finalidade é a de achegar os conceptos básicos en materia de igualdade de oportunidades e as ferramentas necesarias para a integración da perspectiva de xénero no traballo cotián do persoal ao servizo das administracións públicas de Galicia.

No ano 2017 foron programadas dez actividades específicas nesta materia, que representan 14 edicións, oito das cales se impartiron na modalidade de teleformación e seis na modalidade presencial.

As actividades impartidas na modalidade presencial foron as seguintes:

TÍTULO	EDICIÓNS
Deseño e avaliación de políticas públicas con perspectiva de xénero	1
Estratexias para a eliminación de estereotipos de xénero no exercicio da actividade profesional	1
Formación básica en materia de igualdade de oportunidades entre mulleres e homes	2
Igualdade de xénero: perspectiva xurídica	1
Violencia de xénero	1

Fonte: Escola Galega de Administración. Xunta de Galicia

E na modalidade de teleformación, desenvóléronse os seguintes cursos:

TÍTULO	EDICIÓNS
A trata de seres humanos con fins de explotación sexual: a nova escravitude do século XXI	1
Linguaxe administrativa non sexista e imaxe igualitaria na práctica da xestión pública (persoal da Administración autonómica)	4
Linguaxe administrativa non sexista e imaxe igualitaria na práctica da xestión pública (persoal da Administración institucional e entes instrumentais)	1
Módulo II. Violencia de xénero e familiar. Tramitación	1
Violencia de xénero e mulleres con discapacidade	1

Fonte: Escola Galega de Administración. Xunta de Galicia

Se temos en conta ambas modalidades formativas, presencial e en liña, as actividades finalmente desenvoltas para o persoal ao servizo das administracións públicas de Galicia no 2017 representan un total de **360 horas de formación efectivamente impartidas e 384 persoas formadas.**

Por outra parte, na modalidade de autoformación, que posibilita o acceso á formación dun xeito máis autónomo e flexible, ofertáronse os cursos (a) *Xénero e igualdade nas administracións públicas. A súa evolución normativa* e (b) *Linguaxe administrativa non sexista e imaxe igualitaria na práctica da xestión pública*. A formación impartida nesta modalidade equivale a un total de 110 horas de formación. Un total de **809 persoas solicitaron acceder aos contidos propostos** e **130 persoas certificaron os seus coñecementos** nestas materias, mediante as correspondentes probas de avaliación.

Así pois, en termos globais, atopamos que a formación en materia de xénero para o persoal das administracións e entes públicos da Comunidade Autónoma e da Administración de xustiza de Galicia suma **470 horas de formación efectivas**, tendo recibido formación nesta materia un total de **1193 empregadas/os públicas/os**.

- *Actividades non específicas en materia de xénero que inclúen contidos sobre xénero dirixidas ao persoal das distintas administracións*

Ademais da formación especificamente centrada en materia de igualdade, a EGAP incorpora este tipo de contidos nos programas doutras actividades formativas. É o caso dos cursos de Perfeccionamento de xefatura de sección e Perfeccionamento de xefatura de negociado, que se imparten para o persoal da Administración da Comunidade Autónoma, e que inclúen un módulo formativo sobre xénero e igualdade nas administracións públicas (de 15 horas de duración).

Pola súa parte, o curso *Módulo I. A actividade dos xulgados de garda: actuacións propias e alleas aos xulgados de instrución* dirixido ao persoal da Administración de Xustiza, pretende proporcionar coñecementos específicos de xestión procesual, atendendo aos procedementos especiais relativos a menores, estranxeiros e vítimas de violencia doméstica.

Por outra parte, impártense contidos sobre linguaxe non sexista no curso sobre o *Manual de estilo do DOG e outras publicacións institucionais*, orientados a que o persoal coñeza alternativas para evitar os estereotipos de xénero na linguaxe e empregue unha linguaxe igualitaria.

Finalmente, no curso *Mellorando a convivencia nos centros de ensinanza: atención e coidado do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo*, abórdase como afrontar a violencia de xénero e o acoso nos centros escolares.

Tamén se tratan contidos relacionados con esta materia na actividade formativa *Contratación estratéxica*, dado que nela se analiza a consecución de intereses sociais e ambientais a

través da contratación pública, atendendo á potencialidade da contratación pública como instrumento para promover a integración de determinados colectivos, a protección do medio ambiente e a igualdade de xénero, entre outras cuestións.

Así, no ano 2017 impartíronse módulos formativos relativos aos contidos de xénero nun total de **12 actividades**, o que supuxo que **428 alumnos e alumnas** puideron formarse en contidos xenéricos respecto do xénero e a igualdade, así como en materia de linguaxe non discriminatoria.

- *Actividades formativas organizadas en virtude dos convenios de colaboración*

No que respecta ás actividades formativas organizadas ao abeiro de convenios de colaboración, hai que facer referencia aos contidos de prevención de riscos laborais desde a perspectiva de xénero que se inclúen nos cursos realizados ao amparo do convenio entre o Instituto Galego de Seguridade e Saúde Laboral e a EGAP.

En concreto, no marco deste convenio, en 2017 organizáronse 6 cursos de *Prevención de Riscos Laborais. Nivel básico*, nos que se aborda a prevención de riscos laborais desde a perspectiva de xénero, así como un curso de *Prevención de Riscos Laborais en actividades de tempo libre. Nivel básico*.

Así mesmo, impartíuse a actividade formativa *Consumo e xénero*, en colaboración co Instituto Galego de Consumo, coa que se pretende reflexionar sobre a relación entre o consumo e o xénero como elemento de desigualdade social, cuestionar os estereotipos de xénero asociados ao consumo e analizar os roles de mulleres e homes neste ámbito.

As actividades desenvoltas ao abeiro de convenios de colaboración nas que se abordan estes contidos representan un total de **440 horas de formación e 359 persoas formadas**.

• **Formación de profesionais do ámbito sanitario**

En materia de violencia de xénero desde a **Dirección Xeral de Recursos Humanos do Sergas** estáanse a desenvolver diversas medidas orientadas a profesionais desta organización.

Dentro das medidas para a formación e sensibilización incluíronse na intranet do Servizo Galego de Saúde unhas unidades formativas accesibles para todo o persoal co obxecto de achegarlles o marco conceptual sobre o significado e alcance da igualdade de oportunidades, concienciar sobre os efectos prexudiciais que se derivan do mantemento de estereotipos e roles de xénero, ofrecer unha visión sobre a situación actual da participación

das mulleres na sociedade e no Servizo Galego de Saúde e fomentar o cambio de valores e modelos para a igualdade, todos eles aspectos craves para a prevención da violencia de xénero.

No ano 2017 impartíronse tres edicións de formación para a prevención e tratamento da violencia de xénero dentro dunha actividade formativa sobre igualdade de oportunidades entre homes e mulleres (30 horas), que inclúe un módulo específico en materia de violencia de xénero. Esta actividade realizouse na modalidade de teleformación e dirixida aos profesionais da sanidade, cun alumnado de 50 participantes por edición.

Asemade, co obxecto de sensibilizarlles e dotarlles de ferramentas en resolución pacífica das diferenzas e convivencia baseadas no respecto a todas as persoas, impartíronse oito edicións do Curso básico para a resolución alternativa de conflitos (30 horas), cun alumnado de 22 participantes por edición, e dedicáronse dous meses no marco da Campaña " Gaña en Saúde: 12 meses, 12 prioridades" ás temáticas de "Convivencia e comunicación" e de "Igualdade", contribuíndo deste xeito ao fomento de actitudes, valores e capacidades que contribúan a un pleno desenvolvemento profesional e persoal en igualdade.

Débese mencionar tamén a implantación do Procedemento de actuación fronte a situación de acoso laboral e outras discriminacións no traballo, incluíndo as discriminacións por sexo e facendo mención específica ao acoso sexual, coa intención de erradicar este tipo de condutas no ámbito das IISS do Servizo Galego de Saúde.

- **Formación de profesionais dos Centros de Información ás Mulleres de Galicia 2017**

A Secretaría Xeral da Igualdade organizou e desenvolveu no ano 2017 un curso dirixido ao persoal dos CIM e dos servizos sociais.

Este curso encádrase dentro do **Plan de formación en violencia de xénero para profesionais dos Centros de Información ás Mulleres de Galicia**, co obxecto de seguir achegando coñecementos para a mellora na atención e intervención por parte das/dos profesionais que desenvolven o seu traballo en Galicia, no ámbito directo da atención a mulleres vítimas da violencia de xénero e a nenos e nenas, tamén vítimas directas desta violencia.

O curso levado a cabo no ano 2017 foi:

-”Significación psicolóxica do debuxo infantil”

O debuxo é un método indirecto e pouco intrusivo de primeira aproximación para coñecer a personalidade dun/dunha neno/a, como é a relación coa súa familia, como se relaciona co mundo e se ten algún conflito emocional que non sepa explicar. A través da análise dun debuxo infantil pódese deducir desde o temperamento ata cousas que está sentindo ou polas que está pasando e que non é capaz de expresar con palabras. Mediante esta técnica pódense detectar posibles problemas familiares ou sociais que estean sufrindo os e as menores, así como dificultades de aprendizaxe ou desenvolvemento.

Obxectivos específicos:

1. Analizar os debuxos infantís así como con outras figuras accesorias.
2. Detectar e analizar os indicadores psicolóxicos nos debuxos: ansiedade, impulsividade, agresividade, inhibición
3. Aprender a recoñecer e tratar as emocións

O curso desenvolveuse os días 11 e 12 de decembro, cunha duración de 16 horas de carácter presencial. Tivo lugar nas instalacións do Centro de Recuperación Integral para Mulleres que Sofren Violencia de Xénero e en total participaron 32 profesionais.

A metodoloxía empregada foi teórico-práctica: exposición teórica seguida dun taller onde se analizaron debuxos feitos por nenos e nenas que están recibindo asistencia psicolóxica.

- **Formación para Profesionais da psicoloxía 2017**

O convenio de colaboración asinado entre a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza o Colexio Oficial de Psicoloxía de Galicia para a atención psicolóxica a mulleres que sofren violencia de xénero, e complementariamente para as súas fillas e fillos menores e outras persoas do seu entorno familiar que vivan ou padezan situacións de violencia de xénero (PAPMVX), e tamén para a atención psicolóxica a homes con problemas de control de violencia no ámbito familiar (Programa Abramos o Círculo), recolle no seu clausulado que as psicólogas e psicólogos de ambos programas, deberán de cursar as actividades de formación continua que a este respecto se establezan, elaborándose para este fin e de xeito conxunto, programas formativos mínimos.

Tamén se establece que, de estimarse oportuno, se incorporarán a esta formación as e os profesionais dos centros, oficinas e puntos de información ás mulleres que se determine, así

como outros/as profesionais que estean colaborando coa Secretaría Xeral da Igualdade no tratamento da violencia contra as mulleres.

No ano 2017 leváronse a cabo catro accións formativas dirixidas ás e aos profesionais destes programas, dos Centros de información ás mulleres e do Centro de recuperación integral para Mulleres que sofren Violencia de Xénero:

- *Xornada interna de traballo dos programas*

O 4 de febreiro de 2017, na Facultade de Psicoloxía da USC, tivo lugar unha xornada formativa organizada só para os terapeutas habilitados dos Programas de Atención psicolóxica a mulleres que sofren violencia de xénero (PAPMVX) e de Atención psicolóxica a homes con problemas de control de violencia no ámbito familiar (Abramos o círculo).

Nestas xornadas participaron como relatoras Eva Rodríguez López, policía especialista da Unidade Familiar da Muller da Policía Nacional da localidade de Ourense e Cecilia Barros Díaz, asesora xurídica do Colexio Oficial de Psicoloxía de Galicia.

- *Obradoiro de formación: “As diferentes presentacións e secuelas da violencia: identificación e tratamento”*

Este curso estivo destinado a terapeutas que forman parte tanto do PAPMVX como de Abramos o círculo, ademais de estar convidados os e as profesionais da psicoloxía dos Centros de Información á Muller da nosa comunidade autónoma.

Tivo lugar os días 3 e 4 de marzo de 2017 na Facultade de Psicoloxía da USC e foi impartido por Dolores Mosquera Barral, licenciada en psicoloxía, psicoterapeuta e directora do Instituto para o Estudo do Trauma e os Trastornos da Personalidade (INTRA-TP) na Coruña, ademais de supervisora acreditada por EMDR Europa. Colabora cos programas de PAPMVX e de Abramos o círculo; coa Rede Nacional de Psicólogos para a Atención a Vítimas do Terrorismo, así como con IPSE-Intervención Psicolóxica Especializada. Programa de Asistencia Psicolóxica ante Situacións Críticas.

O obxectivo principal deste obradoiro era o de proporcionar ás e ós profesionais maneiras de traballar no eido da violencia de xénero, mostrando, mediante a exposición de casos, estratexias para adaptar os procedementos de terapia.

Os contidos do obradoiro foron:

- A comprensión da idealización e o afecto positivo disfuncional no tratamento das vítimas de violencia de xénero

- Tratamento de homes con problemas de impulsividade e agresividade.

- *Obradoiro de formación: “Técnicas e recursos de estabilización e autorregulación en terapia para vítimas de violencia de xénero e agresores”*

Este curso tivo lugar os días 12 e 13 de maio de 2017 e estivo destinado a terapeutas que forman parte tanto do PAPMVX como de Abramos o círculo, ademais de estar convidados os e as profesionais da psicoloxía dos Centros de Información á Muller da nosa comunidade autónoma.

Foi impartido por Natalia Seijo Ameneiros, psicóloga especialista en trauma complexo e disociación; directora do Centro de Psicoterapia e Trauma en Ferrol (A Coruña); supervisora e facilitadora de terapia EMDR; psicoterapeuta certificada en terapia sensoriomotriz, terapia de esquemas, Gestalt e terapia familiar sistémica.

Para traballar de xeito eficaz co trauma é requisito indispensable o desenvolvemento dunha fase previa de estabilización que achegue recursos e ferramentas de autorregulación. Focalizándonos no coidado e organización do mundo interno, a achega de recursos e a validación das defensas, e traballando sempre cerca do borde do trauma, logramos neutralizar ditas defensas. Isto xera unha importante transformación inicial na persoa, polo que o acceso ao contido traumático e o paso á fase de intervención se converten nun proceso fluído e respectuoso, dentro dun vínculo terapéutico seguro.

Os contidos do obradoiro foron os seguintes:

- ✓ A importancia da fase de estabilización en terapia para unha adecuada intervención.
- ✓ O vínculo terapéutico e as súas dificultades. Traballo coa base segura.
- ✓ Redución de síntomas e estabilización.
- ✓ A diferenza entre a estabilización e intervención. O traballo co coidado e o borde de trauma.
- ✓ O traballo con defensas. Identificación, función e tipos.
- ✓ Técnicas específicas para o traballo con defensas.
- ✓ O traballo cos recursos de estabilización en terapia.
- ✓ Técnicas específicas para acceder aos recursos en terapia.
- ✓ A transformación e integración de recursos antes dunha intervención en trauma.
- *Xornadas formativas cos e coas novas terapeutas dos Programas (Abramos o círculo e PAPMVX).*

No ano 2017 tiveron lugar dúas reunións informativas cos e coas terapeutas incorporados ao longo do ano nos programas Abramos o círculo e PAPMVX co obxectivo de darlles a coñecer o funcionamento dos programas, os protocolos, formación, etc.

❑ **Formación para Forzas e Corpos de Seguridade 2017**

A Academia Galega de Seguridade Pública, organismo autónomo adscrito a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza da Xunta de Galicia, encargado da formación do persoal da seguridade pública que traballa en Galicia, desenvolve anualmente formación na materia de violencia de xénero, como materia troncal e pilar dentro dos plans de formación continua e selectiva de acceso e promoción interna aos Corpos da Policía Local, e colabora na formación da Policía Nacional e da Garda Civil, de acordo co convenio subscrito entre a Xunta de Galicia e o Ministerio do Interior para a súa formación.

Así, no ano 2017 as actuacións formativas levadas a cabo pola Academia Galega de Seguridade Pública (AGASP) en materia de igualdade e violencia de xénero, que supuxeron un total de **120 horas lectivas e 249 participantes**.

Os corpos de profesionais que participaron nelas foron os seguintes:

Actividade formativa	Diplomados por corpos					Datas
	PL	UA	GC	PN	Outros	
Formación promoción de policías de novo ingreso	17					do 22 de maio de 2017 ao 31 de xaneiro de 2018
Formación promoción de mandos de policía local	20					do 30 de outubro ao 15 de decembro
Violencia de xénero		19		21	1	14 e 15 de febreiro
Violencia de xénero		20		12	8	9 e 10 de maio
Violencia de xénero		13		20	1	7 e 8 de novembro
Violencia de xénero: actuación policial	13	2	12	1	4	9, 10 e 11 de maio
Violencia de xénero: actuación policial	22		23			24, 25 e 26 de outubro
Práctica policial sobre menores e violencia de xénero/doméstica	20					22 e 23 de novembro
Total	92	54	35	54	14	

PL: Policía Local

UA: Unidade da Policía Autonómica

GC: Garda Civil

PN: Policía Nacional

Outros: (xuíces, fiscais, letrados da administración de xustiza...)

❑ **Formación de profesionais da Rede de información xuvenil**

- *Obradoiros de prevención da violencia de xénero: "Coñecer para actuar"*

Mediante a colaboración da **Dirección Xeral de Xuventude , Participación e Voluntariado** e a **Secretaría Xeral de Igualdade**, en febreiro de 2017 desenvolvéronse estes obradoiros de prevención da violencia de xénero no Espazo Xove de Lugo e no Espazo Xove de Betanzos.

O curso, que xa tivo lugar en Santiago, Ourense, e Tui en 2016, ten como obxectivos xerais coñecer e entender a orixe da violencia de xénero; así como incorporar boas prácticas profesionais para a prevención, a detección e a información ante posibles casos de violencia de xénero.

Para acadar estes obxectivos, no curso impartíronse contidos como o concepto e tipificación da violencia de xénero; falsas crenzas, mitos e estereotipos; as consecuencias para as mulleres e os fillos e fillas; a trata de mulleres e nenas con fins de explotación; e os recursos e programas de atención a vítimas de violencia de xénero.

❑ **XVIII Foro Galego de Educación en Igualdade: "Ciberigualdade: Influencia das redes sociais na construción dunha cidadanía dixital responsable"**

O propósito dos foros de educación en igualdade é promover a construción dun novo modelo formativo capaz de abranguer por igual ao feminino e ao masculino. Entre os seus obxectivos figura tamén procurar a reflexión entre o profesorado galego sobre a transmisión de estereotipos de xénero no ámbito escolar e favorecer a toma de conciencia das e dos asistentes como axentes nesta situación discriminatoria, así como presentar investigacións e proxectos que sirvan de guía para traballar a educación en igualdade e a prevención da violencia de xénero

De sobra é coñecida a importancia da escola como axente socializador e transmisor de roles, polo que resulta imprescindible ofertar formación en igualdade ás persoas que se ocupan profesionalmente das tarefas educativas.

A edición XVIII do Foro Galego de Educación en Igualdade que tivo lugar os días 5 e 6 de maio de 2017 na Escola Galega de Administración Pública en Santiago de Compostela e levou por título “ Ciberigualdade: Influencia das redes sociais na construción dunha cidadanía dixital responsable”, centrouse na necesidade de seguir fomentando a educación en igualdade na nova sociedade dixital. Considerouse prioritario abordar as vantaxes, pero tamén os novos riscos que supoñen as redes sociais e as novas formas de comunicación, dado que diversas experiencias educativas e pedagóxicas teñen amosado que as redes sociais son unha ferramenta educativa cun alto grao de eficacia no ensino e na aprendizaxe, pero isto, á súa vez, tamén conleva riscos ao producirse novas formas de relacionarse que non existían ata agora. Débese apostar, por iso, por poñer os medios e recursos necesarios á disposición da mocidade e da comunidade educativa para promover a toma de conciencia sobre o potencial perigo das condutas de control, illamento ou abuso que se poden producir nas redes sociais e que poden agravar situacións de violencia de xénero e novas formas de desigualdade.

❑ Xornada de formación dirixida aos Equipos de Inclusión

A Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, a través da Secretaría Xeral da Igualdade, e a Consellería de Política Social, a través do Consorcio de Servizos de Igualdade e Benestar, organizaron o 12 de xuño de 2017 unha xornada de formación específica sobre violencia de xénero dirixida aos equipos de inclusión do Consorcio Galego de Servizos de Igualdade e Benestar.

O Consorcio Galego de Servizos de Igualdade e Benestar dispón de 18 equipos de inclusión sociolaboral, e a finalidade desta xornada era facilitarlle aos/ás profesionais destes equipos pautas de actuación claras e eficaces para a prevención e detección precoz de casos de violencia de xénero.

❑ Consumo e Xénero

O Instituto Galego do Consumo e da Competencia (IGCC) leva a cabo determinadas actividades no ámbito formativo e da educación en valores que, de xeito directo, promoven a igualdade e xénero e, de xeito indirecto, tratan de remover os estereotipos sexistas, incidindo no rexeitamento social sobre todas as formas de violencia de xénero.

En concreto, a igualdade de xénero é obxecto dun tratamento especial nas actividades formativas que inciden sobre a publicidade dos bens e servizos, que moitas veces emprega a muller como un reclamo publicitario máis.

Deste xeito, a influencia dos estereotipos de xénero na publicidade e nos hábitos de consumo é o obxecto de tratamento en diferentes programas e accións formativas do IGCC, destinadas non só ás persoas adultas, integrantes das asociacións de persoas consumidoras e usuarias, das asociacións de mulleres, das asociacións veciñais ou doutras entidades asociativas, senón tamén naquelas destinadas á formación e á educación dos/das menores e dos/das docentes, para promover desde idades temperás a reflexión sobre esta realidade e fomentar un consumo sen diferencias de xénero.

1. Educación non formal

No eido da educación non formal, dentro do Programa Cores, de Educación para o Consumo Responsable, existen diferentes actividades que analizar e cuestionan o emprego de estereotipos de xénero na publicidade, en concreto, os talleres de Publicidade ilícita, de Linguaxe Publicitaria e Traballando a Igualdade a través da Publicidade:

- Traballando a igualdade a través da publicidade: O alumando de entre 3 a 7 anos analiza a escolla de xoguetes desde o punto de vista do xénero e estuda a influencia da publicidade e dos estereotipos de xénero empregados nela, para tentar así rachar con esta tendencia dende as primeiras idades e conseguir unha igualdade efectiva entre homes e mulleres.

Nº actividades no 2017: 17

- Publicidade ilícita: O obxectivo é explicar, de xeito sinxelo, a diferenza entre a publicidade e a información e aprender a identificar os distintos tipos de publicidade ilícita, incluíndo a publicidade sexista, definindo en que consisten estes casos e como denuncialos.

Nº de actividades no 2017: 23

- Linguaxe publicitaria: O obxectivo á que o alumando coñeza os principais elementos da publicidade (cor, slogan, música, personaxes e liñas) e como poden influír nas decisións das

persoas consumidoras. Tamén se explicáanse os pasos a seguir para a realización dunha campaña publicitaria.

Nº de actividades no 2017: 79

- O Programa Cores complementábase coas realizadas naquelas épocas do ano nas que o consumo se intensifica e se focaliza de xeito específico sobre determinados produtos e servizos, como pode ser o Nadal. No programa InfoNadalConsumo abórdanse aspectos de xénero na compra de xoguetes.

Nº de actividades 2017: 54

2. Educación formal

Froito da colaboración coa Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria, o IGCC desenvolve as seguintes iniciativas no eido da educación formal ou regradada:

- O programa Galicons-net, incluído dentro do Plan Proxecta da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria.

Este programa ten por finalidade que o alumnado participante de calquera etapa educativa, dende primaria ata a educación para persoas adultas, desenvolva un proxecto de innovación educativa sobre consumo responsable no marco da educación en valores. Entre as distintas temáticas sobre as que poder versar o proxecto, unha delas é o consumo e o xénero. Deste xeito trátase de promover que o alumnado reflexione en torno a cuestións como: os xoguetes, o xénero e a publicidade; o impacto das relacións de xénero no consumo ou como evolucionou a relación entre o consumo e o xénero ao longo do tempo.

Dos 14 centros que participaron no programa Galicons-net no curso 2016/2017, 9 desenvolveron proxectos relacionados co consumo e o xénero.

- Actividades de formación do profesorado

As actuacións na educación formal complementáanse coa formación do persoal docente da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria a través de dous cursos específicos sobre a temática das relacións de xénero e de consumo que se imparten mediante a plataforma de teleformación PLATEGA do Centro Autonómico de Formación do Profesorado (CAFI). Para que o profesorado se sensibilice con esta temática impártense dous cursos específicos, de 30 horas lectivas de duración cada un:

- Consumo e xénero: este curso está dirixido á adquisición dos coñecementos e ao manexo das ferramentas que lle permitan ao profesorado desenvolver na aula o traballo en materia de consumo desde una perspectiva de xénero.
- Traballando coa publicidade na aula: este curso dirixido á análise crítica da publicidade dende o punto de vista do emprego de estereotipos de xénero, e ao seu uso como recurso pedagóxico para o traballo en materia de consumo nas aulas.

No ano 2017 participaron nestes cursos un total de 81 docentes.

Capítulo III: Medidas no ámbito educativo

Artigo 16. Actitudes.

Artigo 17. Escolarización inmediata en caso de violencia de xénero.

Artigo 18. Edición e adaptación de materiais.

Artigo 19. Revisión e adaptación do currículo educativo.

Artigo 20. Plans de acción tutorial.

Artigo 21. Proxectos educativos e curriculares de centro.

Artigo 22. Consellos escolares e Consello Escolar de Galicia.

Artigo 23. Inspección educativa.

Para a prevención da violencia de xénero, a educación e a formación en igualdade da comunidade educativa é unha cuestión fundamental. A desaparición dos prexuízos e estereotipos de xénero desde a escola é absolutamente imprescindible para lograr xeracións futuras corresponsables, igualitarias e tamén máis felices. É por iso que se presta unha especial atención a todas as actuacións desenvolvidas no eido educativo, ao marxe da formación dos e das profesionais, xa mencionadas.

Artigo 16: Actitudes

❑ I Plan de actuacións para a Igualdade nos centros educativos de Galicia (2016-2020)

A Secretaría Xeral da Igualdade e a Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria presentaron o día 7/09/2016 o **I Plan de actuacións para a Igualdade nos centros educativos de Galicia (2016-2020)**, un marco de traballo común co fin de estender e ampliar os obxectivos da coeducación no ámbito educativo.

http://www.edu.xunta.gal/portal/sites/web/files/plan_actuacions_igualdade_educacion.pdf

O plan desenvolve a lexislación en vigor en materia de igualdade co fin de actualizar o modelo coeducativo nos centros de ensino non universitario, polo que seu ámbito de actuación son **1.400 centros e 380.000 alumnos e alumnas**. Polo ámbito que abarca, trátase dunha ambiciosa proposta que garantirá unha mellora considerable no tratamento da perspectiva de igualdade nos centros educativos.

No documento establecéronse seis principios inspiradores, catro eixes de traballo e 27 medidas de actuación coas que concretar os obxectivos do Plan. Dentro do conxunto de propostas de traballo que ofrece o Plan podemos identificar xa algúns obxectivos conseguidos:

- Medidas conseguidas:
  - M8: Realizar accións formativas sobre materiais didácticos coeducativos.
  - M18: Ofertar unha materia de libre configuración autonómica para abordar a perspectiva de xénero na ESO e iniciar a análise para a súa inclusión na etapa de bacharelato.
  - M24: Configurar e xestionar maletas viaxeiras para ensinanza obrigatoria sobre igualdade de xénero, violencia de xénero e educación afectiva e sexual.
- Medidas iniciadas:
  - M19: Impulsar un ciclo formativo superior para incluír a perspectiva de xénero na FP.
  - M21: Realizar unha guía básica de detección precoz da violencia de xénero que sirva como ferramenta de prevención entre o alumnado e proporcione pautas de actuación ao profesorado.
  - M7: Crear un espazo web dentro do portal educativo para difundir a información en materia de igualdade de interese para a comunidade educativa
  - M17: Identificar e difundir as boas prácticas e materiais de referencia para realizar unha orientación profesional e vital libre de prexuizos.
- Medidas planificadas a curto prazo:
  - sobre revisión materiais didácticos:
    - M1: Elaborar orientacións para a valoración de materiais didácticos desde o puntode vista da perspectiva de xénero

- M2: Revisar materiais didácticos vinculados a programas e proxectos educativos co fin de garantir a perspectiva de xénero.
- M3: Difundir a táboa de avaliación de materiais didácticos desde o punto de vista da perspectiva de xénero entre a comunidade educativa.
- Formación docente:
  - M9: Incluír a perspectiva de xénero e do principio de igualdade no curso de formación inicial do novo persoal funcionario docente.
  - M10: Fomentar a oferta de actividades formativas no ámbito da igualdade e da violencia de xénero, así como no da diversidade afectiva e sexual.
  - M11: Identificar os cursos relacionados con igualdade e coa violencia de xénero na oferta formativa do profesorado.
- Materia en bacharelato:
  - M18: Ofertar unha materia de libre configuración autonómica para abordar a perspectiva de xénero na ESO e iniciar a análise para a súa inclusión na etapa de bacharelato.

☐ Protocolo educativo para garantir a igualdade, a non discriminación e a liberdade de identidade de xénero

En abril de 2016 publicouse o **Protocolo educativo para garantir a igualdade, a non discriminación e a liberdade de identidade de xénero**, que ten como finalidade garantir a inclusión educativa de todas as persoas garantindo o respecto polas distintas identidades sexuais presentes na sociedade e contribuír á normalización das distintas orientacións e identidades sexuais entre o alumnado.

Este Protocolo propón distintas medidas e actuacións encamiñadas a orientar os centros educativos no tratamento da diversidade de orientacións e identidades sexuais no seu ámbito, co fin de garantir o respecto polos dereitos establecidos na lexislación en respecto da identidade de xénero, así como a establecer as medidas preventivas e correctoras relacionadas co falta de respecto dos devanditos dereitos.

❑ Protocolo de Prevención, detección e tratamento do acoso escolar e ciberacoso

En outubro de 2015 publicouse o **Protocolo de Prevención, detección e tratamento do acoso escolar e ciberacoso**, que establece claramente a definición das situacións denominadas de “acoso” dentro do conxunto das condutas contrarias á convivencia e recolle polo miúdo as pautas que se deben seguir para o coñecemento e tratamento dos casos detectados polos centros educativos.

Artigo 17: Escolarización inmediata en caso de violencia de xénero

O artigo 13 do Decreto 254/2012, do 13 de decembro, polo que se regula o procedemento para a admisión do alumnado en centros docentes sustentados con fondos públicos que impartan ensinanzas de 2º ciclo de educación infantil, de educación primaria, de educación secundaria obrigatoria e de bacharelato reguladas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, establece que a Administración educativa asegurará a escolarización inmediata do alumnado que se vexa afectado por cambios de centro derivados de actos de violencia de xénero ou acoso escolar, e adoptará as medidas necesarias para que os centros educativos lle presten especial atención.

O artigo 46.3 da Orde do 12 de marzo de 2013 pola que se desenvolve o citado Decreto 254/2012 concreta que corresponde á Inspección educativa constatar a efectiva concorrencia da situación de violencia de xénero e, de ser o caso, adoptar as medidas necesarias para a inmediata escolarización do alumnado afectado.

Segundo a información facilitada polos Servizos Territoriais de Inspección Educativa, durante o ano 2017 houbo 66 alumnos e alumnas afectados por cambio de centro derivado de 49 casos de violencia de xénero, dado que en 12 casos hai varios irmáns/irmás implicados/as. A distribución por provincias é a seguinte:

A Coruña			Lugo			Ourense			Pontevedra		
Nº casos	Alumnos/as afectados/as		Nº casos	Alumnos/as afectados/as		Nº casos			Nº casos	Alumnos/as afectados/as	
	Nenos	Nenas		Nenos	Nenas		Nenos	Nenas		Nenos	Nenas
17 (en 8 casos hai irmáns)	12	16	2	0	2	9 (en 3 casos hai irmáns)	7	7	21 (en 1 caso hai irmáns)	11	11

Fonte: Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria

Por outra banda, a Resolución do 28 de febreiro de 2017, da Consellería de Política Social, pola que se convoca o procedemento de adxudicación de prazas nas escolas infantís 0-3 dependentes da Axencia galega de servizos sociais e do Consorcio galego de servizos de igualdade e benestar, recolle un procedemento extraordinario de ingresos urxentes en escolas infantís para os fillos e fillas das mulleres que se atopen nunha casa de acollida e/ou sexan vítimas de violencia de xénero.

As admisións en escolas infantís realizadas ao longo do ano 2017 foron as seguintes:

Provincia	Axencia	Consorcio	Totais
A Coruña	0	7	7
Lugo	1	2	3
Ourense	4	6	10
Pontevedra	3	1	4
TOTAIS	8	16	24

Fonte: Consellería de Política Social

Artigo 18: Edición e adaptación de materiais

Tal e como establece a Disposición adicional cuarta da LOE (Lei orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación, segundo o texto consolidado):

Disposición adicional cuarta. Libros de texto e demais materiais curriculares.

1. No exercicio da autonomía pedagóxica, correspóndelle aos órganos de coordinación didáctica dos centros públicos adoptar os libros de texto e demais materiais que deban de utilizarse no desenvolvemento dos diversos ensinamentos.

2. A edición e adopción dos libros de texto e demais materiais non requirirán a previa autorización da Administración educativa. En todo caso, estes deberán adaptarse ao rigor científico adecuado ás idades dos alumnos e ao currículo aprobado por cada Administración educativa. Así mesmo, deberán reflectir e fomentar o respecto aos principios, valores, liberdades, dereitos e deberes constitucionais, así como aos principios e valores recolleitos na presente Lei e na Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero, aos que debe de axustarse toda a actividade educativa.

3. A supervisión dos libros de texto e outros materiais curriculares constituirá parte do proceso ordinario de inspección que exerce a Administración educativa sobre a totalidade

de elementos que integran o proceso de ensino e aprendizaxe, que debe velar polo respecto aos principios e valores contidos na Constitución e ao disposto na presente Lei.

Así, no proceso normal de inspección, realízase esta función. Non obstante o I Plan de actuacións para a Igualdade nos centros educativos de Galicia 2016-2020 (redactado e presentado no ano 2016) achegou as seguintes medidas a desenvolver paulatinamente.

- . M1. Elaborar orientacións para a valoración de materiais didácticos desde o punto de vista da perspectiva de xénero.
- . M2. Revisar materiais didácticos vinculados a programas e proxectos educativos co fin de garantir a perspectiva de xénero.
- M3. Difundir a táboa de avaliación de materiais didácticos desde o punto de vista da perspectiva de xénero entre a comunidade educativa.
- M4. Elaborar unha publicación divulgativa para o profesorado para difundir os principios da coeducación, da igualdade e da educación afectiva e sexual na comunidade educativa.
- M5. Realizar accións informativas con recomendacións sobre aspectos de organización e planificación nos centros desde o respecto e a integración da igualdade.
- M6. Fornecer pautas para a revisión dos documentos internos do centro para explicitar as medidas reeducativas e reparadoras aplicables no caso de condutas contrarias á convivencia por razón de xénero.
- M9. Incluír a perspectiva de xénero e o principio de igualdade no curso de formación inicial do novo persoal funcionario docente.

Artigo 19: Revisión e adaptación do currículo educativo.

Tanto o Decreto 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia como o Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia establecen o obxectivo da igualdade entre mulleres e homes na sociedade como finalidade primordial dos distintos niveis educativos, incluíndo tamén diversas referencias nos contidos concretos dos currículos.

Tamén os decretos aprobados nos últimos anos que regulan cada currículo de ciclos formativos e as ensinanzas especiais teñen como denominador común a presenza deste obxectivo.

Todos os desenvolvementos curriculares están suxeitos ao pertinente informe en materia de igualdade polo que este extremo está garantizado.

Os decretos dos currículos de ciclos formativos de formación profesional publicados no exercicio 2016, e aqueles que se publiquen en exercicios posteriores, garanten a perspectiva de xénero nos contidos, nos procedementos, nas actitudes e nos valores que conforman o currículo neste nivel educativo, segundo o artigo 19 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero.

A xustificación atópase na inclusión, nos currículos das ensinanzas de cada ciclo formativo de formación profesional, dun obxectivo de carácter xeral que contén a finalidade de analizar e valorar a prevención da violencia de xénero. Este obxectivo reza así:

Analizar e valorar a participación, o respecto, a tolerancia e a igualdade de oportunidades, para desenvolver os valores do principio de igualdade de trato e non discriminación entre homes e mulleres nin por ningunha outra condición nin circunstancia persoal nin social, así como a prevención da violencia de xénero e o coñecemento da realidade homosexual, transexual, transxénero e intersexual.

Así mesmo, o traslado deste obxectivo ao currículo de cada módulo profesional está avalado polo establecido no artigo 34 do Decreto 114/2010, do 1 de xullo, polo que se establece a ordenación xeral da formación profesional do sistema educativo de Galicia. Este artigo refírese ao posterior desenvolvemento do currículo a través das programacións elaboradas para cada módulo profesional.

Estas programacións concretarán e adaptarán o currículo ás características do contorno socioproductivo, tomando como referencia o perfil profesional do ciclo formativo a través dos seus obxectivos xerais e dos resultados de aprendizaxe establecidos para cada módulo profesional.

Cabe destacar que se está a iniciar a tramitación do proxecto de decreto do currículo que desenvolve o título de Promoción de Igualdade de Xénero, pertencente á familia profesional de Servizos socioculturais e á comunidade. As ocupacións relacionadas con este título están relacionadas coa promoción e apoio en materia de igualdade efectiva de mulleres e homes.

Así mesmo, dentro dos obxectivos xerais deste currículo atópanse:

- Detectar factores potenciais de risco, aplicando instrumentos e indicadores de avaliación, para deseñar estratexias preventivas da violencia de xénero.
- Aplicar protocolos de actuación analizando os procesos de vitimización secundaria, para pór en práctica programas e accións de prevención de violencia de xénero.
- Seleccionar protocolos de actuación, interpretando a normativa legal en materia de dereitos, servizos e recursos de protección, para asesorar e acompañar as mulleres en situación de violencia de xénero.
- Deseñar estratexias e materiais de formación e sensibilización, analizando as necesidades e as características da poboación destinataria, para desenvolver accións de intervención socioeducativa en materia de igualdade e en prevención da violencia contra as mulleres.

A cualificación profesional SSC451_3, sobre Promoción para a igualdade efectiva de mulleres e homes, determina este currículo e inclúe unha unidade de competencia específica relacionada con "detectar, previr e acompañar no proceso de atención a situacións de violencia exercida contra as mulleres". O módulo profesional do ciclo formativo que desenvolve integramente esta competencia é o de Prevención da violencia de xénero.

Finalmente, os módulos profesionais que se enumeran a continuación tamén garanten a perspectiva de xénero nos seus contidos:

- *Metodoloxía da intervención social*. Este módulo contén aspectos relacionados coa identificación das principais manifestacións de violencia de xénero como un reflexo da desigualdade entre homes e mulleres.
- *Información e comunicación con perspectiva de xénero*. Recolle o tratamento informativo da violencia de xénero.
- *Intervención socioeducativa para a igualdade*. Desenvolve as funcións de organización desta intervención, a súa execución e avaliación, así como xestión da calidade de dita intervención.
- *Formación en centros de traballo*. Este módulo garante que o futuro técnico superior realiza operacións de preparación da actividade de promoción de igualdade ou prevención da violencia de xénero, entre outras.

Por outra banda, no curso 2016-17 implantouse de xeito curricular a **materia de libre configuración autonómica “Igualdade de xénero”**, ofertada para os cursos de 1º ou 2º da ESO. Figura como a medida 18 do I Plan de actuacións para a Igualdade.

Está regulada pola Orde do 13 de xullo de 2016 pola que se amplía a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato e se regula o seu currículo e a súa oferta (DOG do 4 de agosto de 2016). Os centros de ensino poden ofertar voluntariamente ao alumnado de 1º ou 2º da ESO esta materia (entre outras), que ten unha dedicación de 1 h semanal. Neste curso 2017-18, están a desenvolver a materia 31 centros, e chega a 359 alumnos e alumnas de toda Galicia.

Co fin de completar o obxectivo desta medida, a Consellería publicará este ano o currículo da materia de igualdade que se ofrecerá como libre configuración para bacharelato. Preténdese que entre en vigor no vindeiro curso e que dote de maior forza o traballo en igualdade desenvolvido polos centros e mais a prevención da violencia de xénero co fin de atallar os problemas identificados nas estatísticas de maltrato contra as mulleres.

Artigo 20: Plans de acción tutorial

Os plans de acción tutorial de todos os niveis educativos incluírán apartados específicos destinados a potenciar modificacións nos modelos masculino e feminino, así como unha orientación de estudos e profesións baseada nas aptitudes e capacidades das persoas e non en estereotipos sexistas. Os ditos plans corresponden ao ámbito da autonomía dos centros e ao control específico da Inspección Educativa.

Artigo 21: Proxectos educativos e curriculares de centro

Os proxectos educativos de centro incorporarán a perspectiva de xénero na súa elaboración e no seu desenvolvemento. Os proxectos curriculares propiciarán medidas de coeducación nos contidos, nas actitudes e nos procedementos. Corresponden tamén ao ámbito da autonomía dos centros e ao control específico da Inspección Educativa.

Artigo 22: Consellos escolares e Consello Escolar de Galicia

O Decreto 8/2016, do 21 de xaneiro, polo que se dispón o cesamento e o nomeamento de membros do Consello Escolar de Galicia, publicado no Diario Oficial de Galicia nº 22, do 3 de febreiro de 2016 establece a incorporación ao Consello dunha persoa en representación da Secretaría Xeral de Igualdade.

Artigo 23: Inspección educativa

Os servizos de inspección educativa do departamento da Xunta de Galicia competente en materia de educación velan polo cumprimento e pola aplicación de todos os principios recollidos no capítulo III da Lei, destinados a fomentar a igualdade real entre mulleres e homes.

Corresponden ao ámbito da autonomía dos centros e ao control específico da Inspección educativa.

Titulo II: Protección e asistencia fronte á violencia de xénero

Capítulo I: Medidas no ámbito sanitario e psicolóxico.

Capítulo II: Medidas no ámbito xudicial.

Capítulo III: Outras medidas de apoio e protección.

Capítulo IV: Medidas no ámbito da formación e emprego.

Capítulo V: Medidas de carácter económico.

Neste apartado compréndense as medidas enfocadas a regular as actuacións tanto dos poderes públicos como do persoal profesional co fin de garantir unha asistencia sanitaria, xurídica, social e psicolóxica integral á mulleres vítimas de violencia de xénero. Medidas de protección tales como dispositivos de alarma (Atenpro), programas de reeducación, etc. Así mesmo, faise referencia ás distintas prestacións e axudas económicas para as mulleres en situación de violencia, como a prestación periódica establecida pola Xunta de Galicia, dirixida a posibilitar a súa autonomía e independencia económica.

Capítulo I: Medidas no ámbito sanitario e psicolóxico

Artigo 24. Dereito á atención sanitaria.

Artigo 25. Atención psicolóxica.

Artigo 26. Protocolo de actuación.

Artigo 27. Rexistro de casos.

Artigo 24: Dereito á atención sanitaria

Dende a **Consellería de Sanidade, Servizo Galego de Saúde**, realízanse cursos para información e formación básica respecto a utilización da guía técnica do proceso de atención as mulleres en situación de violencia de xénero e instrucións para cubrir o parte de lesións no aplicativo informático lanus.

Dentro destes, envíase e explícase un fluxograma de toma de decisión para os distintos casos de sospeita de violencia cara a muller na consulta, que ten por obxectivo proporcionar ás e aos profesionais sanitarios unhas pautas homoxéneas de actuación, nos casos de violencia de xénero dirixida de forma específica contra as mulleres, tanto na atención e seguimento como na prevención e diagnóstico temperán destas situacións, recollidas na Guía Técnica nº 13 do Plan Integral da saúde da Muller, para os casos de violencia contra as mulleres que se atopa na páxina web do Sergas.

Así mesmo, deséñanse actuacións e materiais que faciliten e melloren a detección, a intervención e o apoio de situacións de violencia contra as mulleres con discapacidade ou en situación de vulnerabilidade, como:

Guía de atención sanitaria ás mulleres con discapacidade.

Formación na Atención Sanitaria das mulleres Inmigrantes

Violencia de Xénero. Procedemento de intervención en saúde

Artigo 25: Atención psicolóxica

Recoñécese na lei o dereito á asistencia psicolóxica gratuíta para as e os menores e para outras persoas dependentes que vivan ou padezan situacións de violencia de xénero, que comprenderá medidas de apoio psicosocial específicas e adaptadas ás súas características e necesidades.

Toda a asistencia sanitaria do Servizo Galego de Saúde é gratuíta e no protocolo de actuación contéplase a derivación ao servizo de saúde mental para ser atendidas por persoal facultativo da psicoloxía ou psiquiatra cando se considere necesario.

- ❑ **Programa de atención psicolóxica a mulleres que sufran violencia de xénero e para as e os menores, así como outras persoas dependentes que vivan ou padezan estas situacións de violencia de xénero.**

Este programa está dirixido a aquelas mulleres que estean a sufrir ou teñan sufrido violencia de xénero, coa finalidade de ofertarlles recursos terapéuticos que lles axuden a afrontar a situación que sufriron e a reforzar a súa autoestima, ademais de ser un apoio na recuperación ou adquisición de habilidades que lles permitan lograr a autonomía e a integración na vida social e laboral, e complementariamente a menores e outras persoas dependentes delas que teñan pasado pola mesma situación.

O programa xestiónase a través dun **Convenio de colaboración entre a Secretaría Xeral da Igualdade e o Colexio Oficial de Psicoloxía**, e conta cunha psicóloga coordinadora e unha rede de profesionais que levan a cabo a súa intervención en toda a Comunidade Autónoma de Galicia. Así mesmo, préstase un servizo telefónico de asesoramento e derivación para a atención terapéutica personalizada.

Inclúese ademais no convenio, a cobertura da asistencia domiciliaria en caso de morte por violencia de xénero con carácter de urxencia e en días non laborables, de ser preciso, así como a colaboración co Centro Autonómico de Recuperación Integral para Mulleres que Sofren Violencia de Xénero, no apoio terapéutico e psicolóxico das súas usuarias, e a garantía de acceso ás persoas con discapacidade auditiva e/ou da fala.

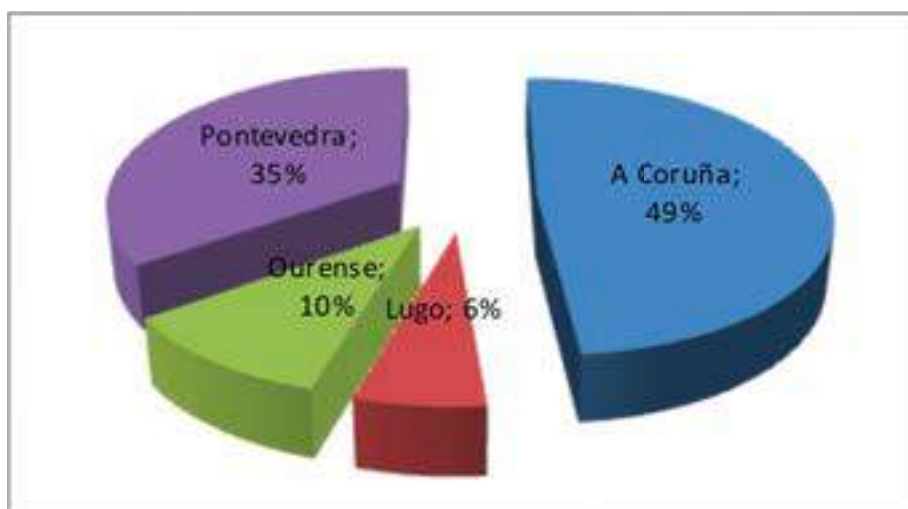
O orzamento destinado no ano 2017 a este programa foi de **165.000 euros**.

No ano 2017 beneficiáronse deste programa **830 persoas** e participaron na intervención un total de **111 profesionais da psicoloxía**.

Persoas usuarias:

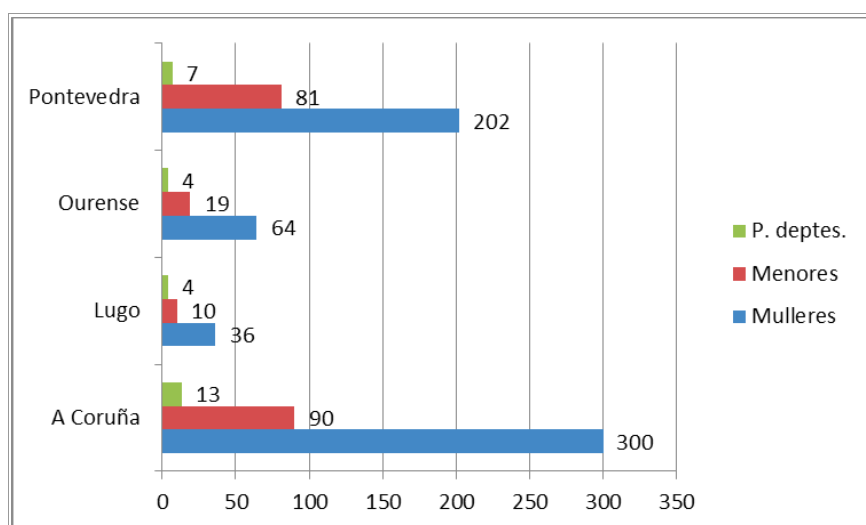
Total			
A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra
403	50	87	290
Total: 830			

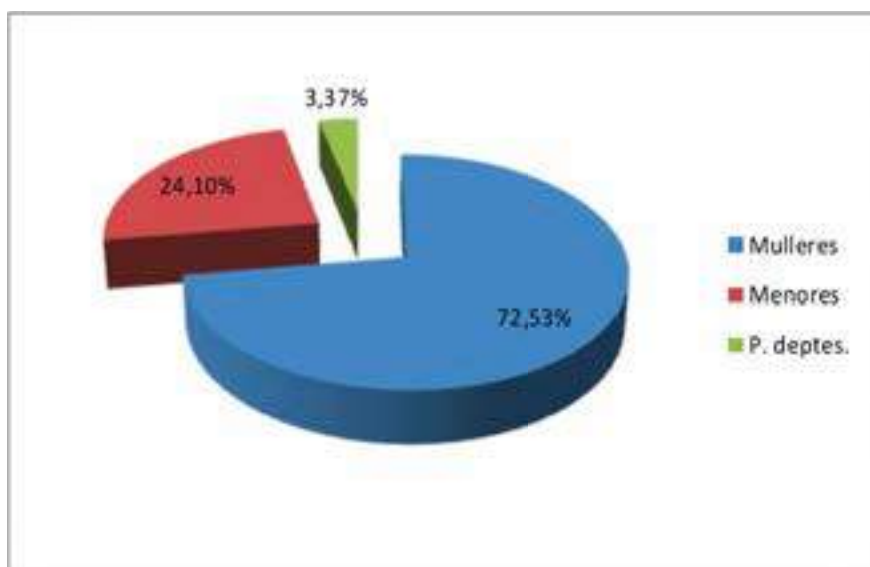
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Provincia	Mulleres	Nenas menores	Nenos menores	P. deptes.	TOTAL
A Coruña	300	48	42	13	403
Lugo	36	8	2	4	50
Ourense	64	8	11	4	87
Pontevedra	202	34	47	7	290
Total	602	98	102	28	830

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

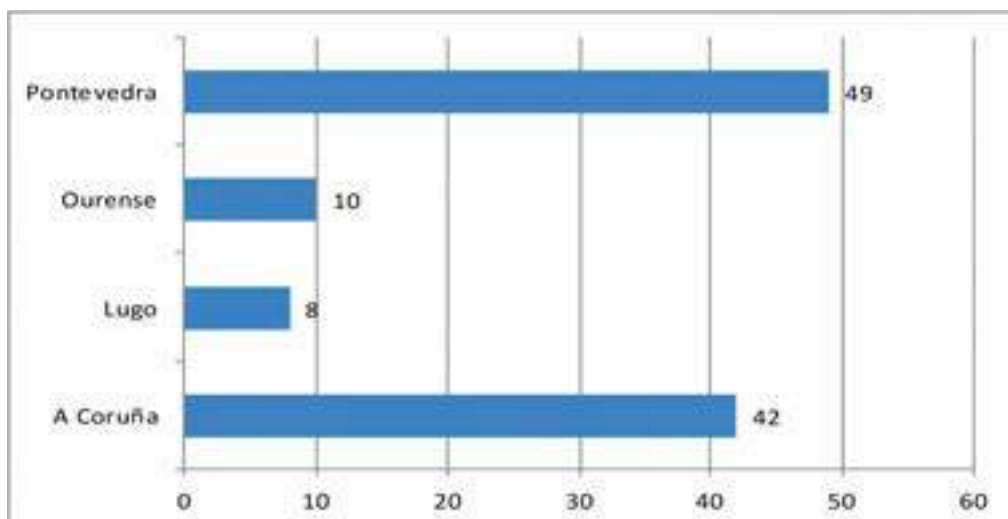

Rede de terapeutas:

Participación psicólogas/os do programa			
A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra
44	8	10	49
Total: 111			

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ Programa Abramos o Círculo

O programa Abramos o Círculo é un programa de atención psicolóxica especializada e de apoio dirixido a homes que adoptan actitudes inadecuadas nas relacións coa súa parella, coa súa familia, e que desexan adquirir novos modos de comportamentos exentos de agresividade.

O programa ofrece dúas áreas de intervención: información e atención, e intervención psicolóxica personalizada. Xestiónase a través dun Convenio de colaboración entre a Secretaría Xeral da Igualdade

e o Colexio Oficial de Psicoloxía de Galicia.

O programa conta cun/cunha psicólogo/a coordinador/a e cunha rede de profesionais que levan a cabo a intervención profesional e inclúe a garantía de acceso ás persoas con discapacidade auditiva e/ou da fala.

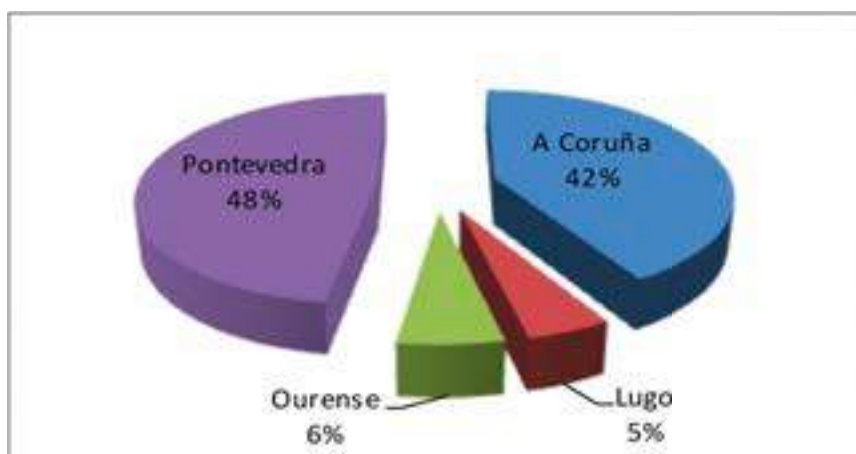
O orzamento destinado no ano 2017 a este programa foi de **34.600 euros**.

No ano 2017 beneficiáronse deste programa un total de **84 homes** e participaron na intervención **75 profesionais da psicoloxía**.

Homes usuarios:

Beneficiarios			
A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra
35	4	5	40
Total: 84			

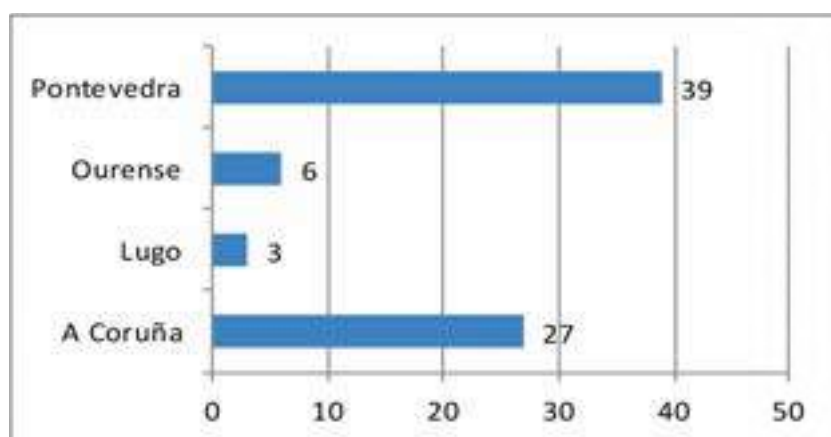
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Rede de terapeutas:

Participación psicólogas/os do programa			
A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra
27	3	6	39
Total: 75			

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ **Programa de Asesoramento e Terapia familiar con nenos e nenas que sufriran de maneira directa a violencia de xénero.**

As situacións de violencia contra as mulleres afectan tamén as e os menores que se encontran no medio familiar, vítimas directas ou indirectas desa violencia, que necesitan de atención e medidas específicas que non teñen porque coincidir coas necesidades das nais; e ambas as dúas partes consideran prioritario potenciar unha intervención específica e especializada con menores expostos a situacións de violencia de xénero que tenten paliar, os efectos desa violencia.

Por isto a Secretaría Xeral da Igualdade considera de especial interese o desenvolvemento de programas específicos e especializados dirixidos a estes/as menores dado que se trata dun colectivo especialmente vulnerable.

Este programa foi ofertado pola **Secretaría Xeral da Igualdade**, no último cuatrimestre do ano 2017, ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero (ver páxina 245), e desenvolvido coa colaboración da **Fundación Meniños**, coa que xa viña colaborando en anos anteriores no desenvolvemento deste programa, que conta cun Centro de asesoramento e terapia familiar dirixido a familias que precisan solucionar problemas relacionados cos seus fillos e fillas e resolver dúbidas sobre o

proceso educativo e cunha experiencia de intervención con familias e infancia, cunha traxectoria de máis de 15 anos e está integrado por psicólogos/as e terapeutas familiares especialistas en intervención familiar con infancia en dificultade social

O programa de intervención está formulado coa finalidade de actuar sobre as necesidades fundamentais dos nenos e nenas e adolescentes que sufriron de maneira directa ou indirecta a violencia de xénero promovendo a súa recuperación e benestar psicosocial.

Obxectivos xerais do Programa:

- Identificar o dano producido no neno ou na nena.
- Coñecer a historia de violencia.
- Informarse sobre a situación actual (Psicolóxica, educativa, social...).
- Establecer contexto de seguridade e alianza cos nenos e nenas e coas súas familias.
- Identificar os factores de risco e protección.
- Explorar as vivencias do neno/a.
- Decidir obxectivos de cambio e indicadores.
- Xerar cambios.
- Proporcionar estratexias de afrontamento.
- Restaurar vínculos.
- Consolidar cambios.

O programa estase a desenvolver nos concellos de Bueu, Moaña e A Laracha, en colaboración cos Centros de Información ás Mulleres de ditas entidades locais.

❑ Programas piloto de intervención con mulleres vítimas de abuso e violencia sexual.

Este programa piloto é desenvolvido pola Fundación Meniños en colaboración coa **Secretaría Xeral da Igualdade** (Vicepresidencia e Consellería da Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza) a través do Laboratorio de Investigación en Apego e Narrativa (LIANA). Púxose en marcha no último trimestre de 2017, na cidade da Coruña co obxectivo de estendelo posteriormente ás catro provincias.

Persoas destinatarias:

- Mulleres vítimas de abuso e violencia sexual, que mostran desaxustes físicos, emocionais, condutuais e relacionais como consecuencia do abuso.
- Familiares ou persoas, baixo o consentimento da vítima, que cumpren un papel imprescindible na recuperación.
- Equipos profesionais da rede que traballan coa vítima (profesionais de centros de acollida cando houbo unha medida de protección, profesionais sanitarios, etc.)

Obxectivos:

- Desenvolvemento dun contexto de seguridade e de prevención de novas situacións de traumatización.
- Acompañar ás mulleres na adquisición de información e habilidades para afrontar as consecuencias do abuso.
- Elaboración dunha narrativa adecuada do trauma.
- Promover a súa integridade da identidade e benestar bio-psico-social.

Metodoloxía:

Intervención centrada nas necesidades das mulleres e baseado na evidencia científica:

- Intervención en crise.
- Psicoeducación.
- Técnicas de regulación emocional e relaxación.
- Afrontamento cognitivo.
- Narrativa do trauma.
- Apoio á revinculación da vítima coa súa contorna relacional e de apoio aos/ás familiares (traumatización secundaria)
- Terapia de grupo.

❑ **Programas piloto de intervención con nenos, nenas e adolescentes vítimas de abuso sexual.**

Programa da Dirección Xeral da Familia, Infancia e Dinamización Demográfica (Consellería de Política Social) desenvolvido por Meniños a través do Laboratorio de Investigación en Apego e Narrativa (LIANA). Este programa de xeito piloto empezou desenvolvéndose na Coruña a finais de 2017 co obxectivo de estendelo no futuro ás catro provincias galegas.

Persoas destinatarias:

- Nenos, nenas e adolescentes vítimas de abuso sexual infantil que mostran desaxustes emocionais, cognitivos e/ou de conduta como consecuencia do abuso sexual infantil.
- Familiares non agresores e principais persoas responsables do coidado dos nenos e das nenas xa que cumpren un papel imprescindible na recuperación.
- Equipos profesionais que traballan na contorna de nenos e nenas abusadas (equipos técnicos do menor, profesionais de centros de acollida, profesionais da educación social, traballo social, pediatría, ámbito escolar, e demais profesionais implicados na rede de atención á infancia).

Metodoloxía:

O programa de intervención terapéutica está baseado na evidencia científica, empregando a terapia cognitiva-condutual focalizada no trauma (TF-CBT) e a Terapia Familiar Baseada no Apego (TFBA).

Obxectivos:

- Desenvolvemento dun contexto de seguridade e de prevención de novas situacións traumatizantes.
- Acompañar ao neno e á nena e ás persoas adultas coidadoras na adquisición de estratexias e habilidades para afrontar as consecuencias do abuso.
- Elaboración dunha narrativa adecuada do trauma e promover a integridade da identidade e benestar bio-psico-social do neno ou da nena.

Artigo 26: Protocolo de actuación.

A **Guía técnica do proceso de atención as mulleres en situación de violencia de xénero**, implantada, ten como obxectivo principal é mellorar a detección de mulleres en situación de violencia de xénero.

<http://www.sergas.es/Asistencia-sanitaria/Documents/47/G13Violencia.pdf>

No anexo 3 da Guía técnica do proceso de atención as mulleres en situación de violencia de xénero (páxina 23) recoméndanse unha serie de preguntas que se realizarán á muller no caso de sospeita de malos tratos

No anexo 4 (páxina 24) relaciónanse unha serie de preguntas para valorar a situación e o tipo de violencia exercida sobre a muller

No anexo 5 (páxina 25), descríbense as preguntas para realizar á muller co fin de valorar a situación de risco

No anexo 7 (páxinas 26 e 27), danse instrucións para cubrir o parte de lesións, que é único e para todos os centros sanitarios da nosa Comunidade.

Ademais dende o Servizo Galego de Saúde implementáronse diversas medidas orientadas a profesionais do propio Sergas, como a elaboración da **Guía informativa e de recomendacións dirixida a traballadoras do Sergas** nesta situación, na que se recollen os recursos dos que dispoñen e a información relativa a como actuar ante unha situación de violencia de xénero así como respecto aos dereitos que lles asisten.

Tamén se articulou un **procedemento prioritario para a mobilidade por razón de violencia de xénero**, con entidade propia e diferenciada respecto da tramitación xeral das comisións de servizo, dentro das medidas para a protección das profesionais nesta situación.

Implantación do **Procedemento de actuación fronte a situación de acoso laboral e outras discriminacións no traballo**, incluíndo as discriminacións por sexo e facendo mención específica ao acoso sexual, coa intención de erradicar este tipo de condutas no ámbito das IISS do Servizo Galego de Saúde.

Artigo 27: Rexistro de casos

No ámbito sanitario, cada caso de violencia cara as mulleres detectado rexístrase mediante un parte de lesións cuberto polo persoal facultativo. Desde hai tres anos, na aplicación informática lanus encóntrase a planilla do parte de lesións.

Para facilitar o uso desa planilla marcáronse os campos de obrigado cumprimento para o rexistro do informe e incorporáronse imaxes para indicar o lugar das lesións.

Este parte de lesións está dispoñible para o seu uso nos hospitais en episodios de hospitalización, urxencias e consultas externas, nos centros de saúde e nos puntos de atención continuada.

Para a mellora da cumplimentación do parte de lesión e, para evitar partes de lesións non específicos de violencia de xénero, incluíuse unha nota aclaratoria para cubrir só neses casos, evitándose, por exemplo, os partes realizados a homes.

Capítulo II: Medidas no ámbito xudicial

Artigo 28. Atención xurídica.

Artigo 29. Asistencia letrada.

Artigo 30. Exercicio da acción popular.

Artigo 31. Comparecencia da Xunta de Galicia nos procedementos penais iniciados por causas de violencia de xénero.

Artigo 32. Intervención da administración.

Artigos 28 e 29: Atención xurídica e asistencia letrada

Un dos trazos máis salientables da regulación galega en materia de asistencia xurídica gratuita establecida polo Decreto 269/2008, do 6 de novembro, polo que se aproba o seu regulamento, atópase na incorporación de quendas de oficio específicas para a asistencia xurídica de mulleres maltratadas pois requiren unha atención especializada.

Deste xeito dáse cumprimento ao establecido nos artigos 28 e 29 da Lei 11/2007 os cales prevén que os servizos de orientación xurídica dos colexios profesionais da avogacía de Galicia garantan a atención xurídica especializada en materia de violencia de xénero a través de profesionais con formación específica (art. 28.2), así como a dispoñibilidade na totalida-

de dos colexios profesionais da avogacía de Galicia dunha quenda de oficio en materia de violencia de xénero (art. 29.3).

Consonte a esto, o citado Regulamento de asistencia xurídica de Galicia, expresamente estableceu a constitución dunha quenda de garda permanente durante as 24 horas do día, atendida por letrados e letradas especializados/as, para a prestación do servizo de asistencia letrada a mulleres vítimas de delitos de violencia de xénero (artigo 29.2), así como o requisito complementario de formación para os avogados/as especializados/as que realicen a asistencia xurídica e a defensa en xuízo deste colectivo (artigo 30.2).

Cómpre salientar, así mesmo, a modificación operada na Lei 1/1996, do 10 de xaneiro, de asistencia xurídica gratuíta, a través da Lei 42/2015, do 5 de outubro, consonte a cal esta quenda permanente de garda para a prestación do servizo de asistencia letrada ás vítimas de violencia de xénero comprende así mesmo o servizo de asesoramento xurídico previo á interposición da denuncia (art. 24). Ademais, a dita modificación estableceu que nestes delitos de violencia de xénero serán defendidas polo mesmo profesional da avogacía en todos os procedementos, sempre que sexa posible, garantindo así a súa intimidade e diminuindo a posibilidade de revitimización (art. 2.g).

E por outra parte cómpre lembrar que consonte a este mesmo artigo, o dereito de asistencia xurídica gratuíta recoñécese ás vítimas de violencia de xénero con independencia da existencia ou non de recursos para litigar.

Conscientes da importancia desta actuación, e no marco da revisión das compensacións económicas que perciben os profesionais da quenda de oficio de Galicia, a Orde de 22 de decembro de 2017 (*BOE núm. 4, do 5 de xaneiro de 2018*) incrementou o módulo da indemnización económica aos colexios de avogados polas actuacións dos seus colexiados e das súas colexiadas na defensa xurídica inmediata da muller en dilixencias policiais, tramitación da orde de protección e procedementos administrativos que traian causa de violencia doméstica, aplicable ás cantidades da compensación económica pola dita asistencia do cuarto trimestre do ano 2017 (e primeiro, segundo e terceiro trimestres de 2018).

Así, neste ámbito, o total de actuacións certificadas polos colexios de avogados no ano 2017 en aplicación do módulo establecido (defensa xurídica da muller en dilixencias policiais, orde de protección e procedementos administrativos relacionados coa violencia de xénero e doméstica) elevouse a un total de 813 asuntos, cun custo total para a Comunidade Autónoma de 86.319,03 €, segundo a seguinte táboa:

Informe anual 2017 de violencia de xénero

COLEXIO DE AVOGADOS	1º TRIMESTRE 2017		2º TRIMESTRE 2017		3º TRIMESTRE 2017		4º TRIMESTRE 2017		TOTAL	
	Asuntos	Importe €	Asuntos	Importe €	Asuntos	Importe €	Asuntos	Importe €	Asuntos	Importe €
A Coruña	29	2.979,17	30	3.081,90	21	2.157,33	34	3.808,00	114	12.026,40
Lugo	12	1.232,76	16	1.643,68	10	1.027,30	28	3.136,00	66	7.039,74
Ourense	16	1.643,68	21	2.157,33	12	1.232,76	34	3.808,00	83	8.841,77
Pontevedra	24	2.465,52	58	5.958,34	33	3.390,09	89	9.968,00	204	21.781,95
Santiago	17	1.746,41	28	2.876,44	14	1.438,22	36	4.032,00	95	10.093,07
Vigo	25	2.568,25	14	1.438,22	12	1.232,76	12	1.344,00	63	6.583,23
Ferrol	43	4.417,39	53	5.444,69	23	2.362,79	69	7.728,00	188	19.952,87
GALICIA	166	17.053,18	220	22.600,60	125	12.841,25	302	33.824,00	813	86.319,03

Fonte: Vicepresidencia e Consellería de Presidencia Administracións Públicas e Xustiza.

Artigos 30 e 31: Exercicio da acción popular e Comparecencia da Xunta de Galicia nos procedementos penais iniciados

En xullo de 2013, a Xunta de Galicia aprobou o Acordo polo que se aproba o protocolo para o exercicio da acción popular por parte da Administración xeral da Comunidade Autónoma de Galicia nos procedementos penais en casos de morte por causa de violencia de xénero.

Segundo dito protocolo cada vez que a Secretaría Xeral da Igualdade teña constancia dunha morte por violencia de xénero dará traslado inmediato de toda a información, á Asesoría Xurídica Xeral da Xunta, para que prepare a comparecencia.

Ademais, a Secretaría Xeral da Igualdade será a encargada de recadar toda a información posible sobre os casos deste tipo de violencia, tamén de xeito inmediato e protocolizado, para activar, se fose necesario, os recursos de carácter social que se puideran precisar: apoio a menores, atención psicolóxica, axudas económicas, etc.

Por parte da **Asesoría Xurídica Xeral da Xunta de Galicia** leváronse a cabo durante o ano 2017 diversas ao abeiro do antedito acordo do Consello da Xunta, sobre o personamento en exercicio da acusación popular en todos os procesos penais por violencia de xénero con resultado de morte no territorio da Comunidade Autónoma Galega, consistentes na comparecencia e/ou intervención na práctica de dilixencias e formulación de escritos procesuais nas dilixencias previas

Casos con personación da Xunta de Galicia crimes violencia de xénero:

ANO	PROVINCIA	Nº PERSONACIÓNS
2013	Ourense	1
2013	Pontevedra	1
2014	A Coruña	2
2014	Lugo	1
2015	Ourense	1
2015	Pontevedra	5
2016	A Coruña	1
2016	Pontevedra	1
2017	A Coruña	1

Fonte: Vicepresidencia e Consellería de Presidencia Administracións Públicas e Xustiza.

Artigo 32: Intervención da Administración

O Servizo de Protección de Menores, da **Dirección xeral de Familia, Infancia e Dinamización Demográfica**, é o órgano encargado de asumir a tutela e a garda dos/as menores que se atopen en situación de risco ou desamparo. As actuacións desenvolvidas nos centros de protección durante o ano 2017 en relación coa prevención e tratamento da violencia de xénero foron as seguintes:

- Centro Miniresidencia Baoquivi
  - Actividades: Videofóruns, traballo da non segregación das tarefas domésticas por xénero, tempo libre e ocio onde se fomenta a igualdade
  - Xornadas Quérote “Sexualidade e afectividade”
  - Curso “Identidade real vs. Identidade virtual” (profesionais)
- Centro O Seixo
  - Actividades lúdico-formativas: Día da muller traballadora; Sistema sexo-xénero; As tarefas domésticas; Cóntame un conto; Eleximos os nosos xoguetes.
- Asociación Mensajeros de la Paz
  - Cursos: “Igualdade de oportunidades: aplicación prácticas nos servizos sociais”; “A violencia de xénero entre adolescentes”; “Tratamento grupal dos homes condeados por un delito de violencia de xénero”; “Sensibilización en igualdade de oportunidades”. (profesionais)
  - Talleres: “Día da muller traballadora”; “Taller contra a homofobia” (uso do libro “Berrando ao mundo”); “Taller contra a violencia de xénero” (uso do libro “Berrando ao mundo”);
  - Adaptación de documentos do centro a unha linguaxe non sexista

- Programa Mentor
  - Obradoiros de xénero: Obradoiro de igualdade; Obradoiro diversidade sexual; Notiforum de xénero; Resolución de Conflictos. Prevención Violencia de Xénero; Dependencia Emocional, Prevención Violencia de Xénero; Redes Sociais. Prevención Violencia de Xénero; Relacións de parella e dependencia emocional; Violencia de xénero: mensaxes subliminares; Violencia de xénero: micromachismos en cancións; Violencia de xénero: micromachismos en medios de comunicación; Micromachismos; Masculinidade e agresividade, etc.
  - Titorías individuais e grupais: Seguimento das relacións, prevención da violencia de xénero; Resolución de conflitos, prevención da violencia de xénero; etc.
  - Videoforum, discoforum, notiforum, libroforum, con temáticas de igualdade e prevención da violencia de xénero
- Asociación Maluma-O Grove
  - Obradoiro “O feminismo na sociedade actual”
  - Charlas: “ A igualdade de oportunidades”, “Violencia de xénero non ten xustificación”, etc.
  - Videofórum: “Te doy mis ojos”, “Durmiendo con su enemigo”
- Centro Príncipe Felipe
  - Cursos online: Intervención educativa e laboral; Réxime xurídico do menor. (profesionais)
  - Obradorio de igualdade, sesións de cinefórum, charla sobre redes sociais.
- Centro de Día Xurde
  - A violencia de Xénero nos Adolescentes (para profesionais)
  - Relacións saudables na Parella.
  - Cinefórum Día da Mujer Traballadora; Videoórum sobre Estereotipos de Xénero.
  - Actividade sobre Roles de Xénero. As profesións e Actividade sobre Análise de Estereotipos Machistas na Música.
- Asociación Berce
  - Dinámicas educativas: “Eu gano, ti ganas”, “Todas as persoas teñen dereitos”, “Flores de outro mundo”, “Pintadas”, “Enredados”.
  - Videfórum: “Unha muller fronte ao espello”
  - Talleres de cociña: “Entre fogóns”, “Vamos cociñar!”
  - Programa mulleres artistas de Vigo: Vigo e as mulleres 85C
- Centro Dignidad de Santiago
  - Fomación en igualdade de oportunidades (profesionais)
  - Taller de sensibilización en medios de comunicación. Elaboración propia de cuñas publicitarias sobre violencia de xénero. Programa de Radio Comunitaria e Inclusiva_CONXONUDO
  - Diálogo sobre o obxecto da Celebración do Día Internacional da Muller; Reflexións sobre a corresponsabilidade nas tarefas domésticas dos homes e das mulleres. Efectos prácticos; Utilización non sexista dos xoguetes e regalos dos rapaces.

- Arela-Casas de Familia

- Videoforum: "Te doy mis ojos", "No estás sola, Sara" ...., Campañas, Reflexións e conversas sobre o tema.
- Analise e reflexión sobre as letras de determinadas cancións: " Escoitamos e pensamos"; Visionado dun documental con imaxes que representan a violencia de xénero nas cancións de reggaeton:"As cousas non son o que parecen"
- Coñecer e recoñecer o ciberacoso, sexting, groomig e a sextorsión. "Novas tecnoloxías e relacións de parella"
- Traballar o cuestionamiento das relacións de control e dependencia nas parellas xóvenes como primeiro paso na escala de violencia de xénero. Análise do modelo de amor romántico:" Romanticismo ou violencia"
- Mural contras as violencias de xénero,etc.

- Arela-Centro de día O Barco

- Videofórum: "Te doy mis ojos"
- Os roles de xénero nas relacións de parella

Por outra banda, o Servizo de xustiza penal xuvenil, da **Dirección xeral de Inclusión Social**, é o órgano encargado de executar as medidas xudiciais, estudar, implantar, realizar o seguimento e a avaliación dos programas, equipamentos e servizos dirixidos ás persoas menores ás cales se lles aplique a Lei orgánica 5/2000, do 12 de xaneiro, reguladora da responsabilidade penal dos menores. Para a execución das medidas xudiciais impostas aos menores conta con catro centros de internamento (C. Concepción Arenal (Coruña), Monteledo (Ourense), Montefiz (Ourense) e Avelino Montero (Pontevedra)), nos que se leva a cabo a execución das medidas privativas de liberdade impostas polos xulgados de menores. Así mesmo conta con Centros de Intervención Educativa en Medio Aberto (CIEMA), centros de día situados nas catro provincias que constitúen punto de referencia para a execución das medidas non privativas de liberdade, denominadas de medio aberto.

Estes centros levaron a cabo no ano 2017 as seguintes campañas de sensibilización e difusión e actividades de formación dirixidas a menores, e nalgún caso a profesionais, en ámbitos relacionados coa violencia de xénero:

- Centro Concepción Arenal

- Talleres sobre Igualdade .
- Taller sobre Habilidades Sociais -As
- Realización de actividades para a conmemoración do Día internacional da Muller (08/03/17).
- Obradoiro do Programa educativo de Igualdade de Xénero (*Programa Aprender en Coruña*) -Concello da Coruña- : "Somos dous eu tamén conto"
- Taller sobre dilema moral.
- Taller sobre Control da Violencia e Agresividade.
- Conmemoración do Día internacional contra a Violencia de Xénero (25/11/17).

- Vídeo-forum: visionado e análise de distintas películas ao longo do ano relacionadas con distintas temáticas, entre eles a Violencia de xénero e Igualdade de Xénero.
- Intervención psicolóxica individual específica
- Módulo de Orientación Laboral non sexista.
- Centro Monteledo
  - Programa de promoción da Igualdade entre Homes e Mulleres e prevención da violencia de Xénero.
  - Módulo de Orientación Laboral non sexista.
  - Día da Muller. Actividades desenvolvidas o día 8 de marzo de 2017.
- Centro Montefiz
  - Programa de promoción da igualdade entre homes e mulleres e prevención da violencia de xénero - Programa Igualados.
  - Conmemoración día internacional da Muller.
  - Taller inserción laboral. Orientación Laboral non sexista.
  - Taller afectivo sexual: “Dereitos Sexuais e dereitos reproductivos”.
  - Taller afectivo sexual: “Construíndo os nosos dereitos”.
  - Taller Afectivo sexual: “Quiero no quiero. El polvo ideal”.
- Centro Avelino Montero
  - Repercusións penais da violencia de xénero.
  - Previmos a violencia sensibilizando en igualdade. I
  - Desmontando mitos de amor romántico:
  - Hai sexismo na publicidade.
  - Falamos de violencia de xénero.-I
  - Aprendemos a detectar a violencia de xénero. I
  - Por unhas relacións sanas.
  - Denunciamos a violencia de xénero. Actividade: Lectura. Videoforum. Actividade: Confección dun mural e reflexións
  - Observamos a violencia de xénero. Actividade: Videoforum. Película “Te doy mis ojos”
  - Valoración da actitude e comportamento cara os valores de xénero e a forma de relacionarse e interactuar.
- CIEMA A Coruña

Actividades dirixidas ao menores

- Videoforum: “ Corazón amoratado”.
- Obradoiro “ Identidade e Diversidade Sexual”.
- Videoforum monólogo: No solo duelen los golpes.
- Charla violencia de xénero. Centro Quérote +.
- Charla sobre o uso das TICs. Centro Quérote +.
- Obradoiro “ Identidade e Diversidade Sexual”.
- Obradoiro de prevención da violencia de xénero en contextos familiares xitanos.

- Charla sobre o uso das TICs. Centro Quérote +.
- Videoforum: El Machismo que no se ve.
- CIEMA Lugo

Actividades dirixidas ao menores

- Programa de igualdade de oportunidades entre homes e mulleres, prevención da violencia de xénero e masculinidade positiva.
- Programa de Tecnoloxías da información e do uso seguro e responsable: Obradoiro sobre sexting e cibergrooming.
- Programa individual de atención específica e loita contra os abusos sexuais das persoas menores e a pornografía infantil: Programa de intervención con agresores sexuais.
- Programa de educación afectivo sexual: Prevención de condutas de risco.

Actividades dirixidas ao persoal

- A violencia de xénero entre adolescentes.
- IX Xornadas estatais de psicoloxía contra a violencia de xénero. “ Abrindo o foco . A violencia de xénero un problema con rostros”. 8
- Deseño e aplicación de plans e medidas de igualdade nas empresas

- CIEMA Ourense

Actividades dirixidas ao menores

- Xornadas Xener@ndo. Espazos de reflexión e sensibilización. Accións de formación e sensibilización sobre violencia de xénero na que se promoveron valores prosociais.
- Módulo de Igualdade de Xénero como tarefa de prevención da violencia de xénero.

Actividades dirixidas ao persoal

- Formación e asesoramento en igualdade ó persoal técnico.
- Xornada “ Ciberacoso: Violencia de xénero e mocidade”._

- CIEMA Pontevedra

Actividades dirixidas ao menores

- Charla Marina Marroquí “Conoce, detecta y escapa de la violencia de género”.
- Obradoiro de violencia de xénero.
- Programa de prevención da violencia (sesión de violencia de xénero).
- Programa de prevención da violencia.

Actividades dirixidas ao persoal

- Xornada “A violencia de xénero entre adolescentes”.

Capítulo III: Outras medidas de apoio e protección

Artigo 33. Deseño e implantación de dispositivos de alarma.

Artigo 34. Programas de intervención con homes en relación coa violencia de xénero.

Artigo 33: Deseño e implantación de dispositivos de alarma

❑ Dispositivos de alarma

En xullo de 2009, os Ministerios de Igualdade e de Interior puxeron a disposición da xudicatura un sistema de dispositivos de alarma que permite o control das medidas de afastamento en materia de violencia de xénero.

Este procedemento regúlase a través da *Resolución de 17 de xullo de 2009, da Secretaría de Estado de Seguridad, pola que se acorda a publicación do “Protocolo de actuación para a implantación do sistema de seguimento por medios telemáticos do cumprimento das medidas de afastamento en materia de Violencia de Xénero” e ordénase a elaboración das normas técnicas de Desenvolvemento dos mesmos polos Corpos e Forzas de Seguridade do Estado.*

O referido protocolo, aprobado polo **Comité Técnico da Comisión Nacional de Coordinación da Policía Xudicial**, na reunión do 6 de xullo de 2009, ten como finalidade garantir e homoxeneizar a plena operatividade do sistema, establecendo pautas xerais de actuación e comunicación das persoas que interveñen nestas actuacións, así como o coñecemento por estas do seu funcionamento e virtualidade, que facilite a adecuada intervención en cada posto concreto.

O sistema permite verificar o cumprimento das medidas cautelares de afastamento da vítima impostas nos procedementos que se seguen por violencia de xénero en que se estime oportuno, acorde coas pautas e regras que, no seu caso, establece a Autoridade Xudicial e de conformidade co disposto no Protocolo. Na mesma maneira, o sistema proporciona información actualizada e permanente das incidencias que afecten ao cumprimento das medidas impostas, así como das posibles incidencias, tanto accidentais como provocadas, no funcionamento dos elementos de vixilancia empregados. Os avisos que xera o sistema son de dous tipos: alarma e alerta, graduados de maior a menor risco.

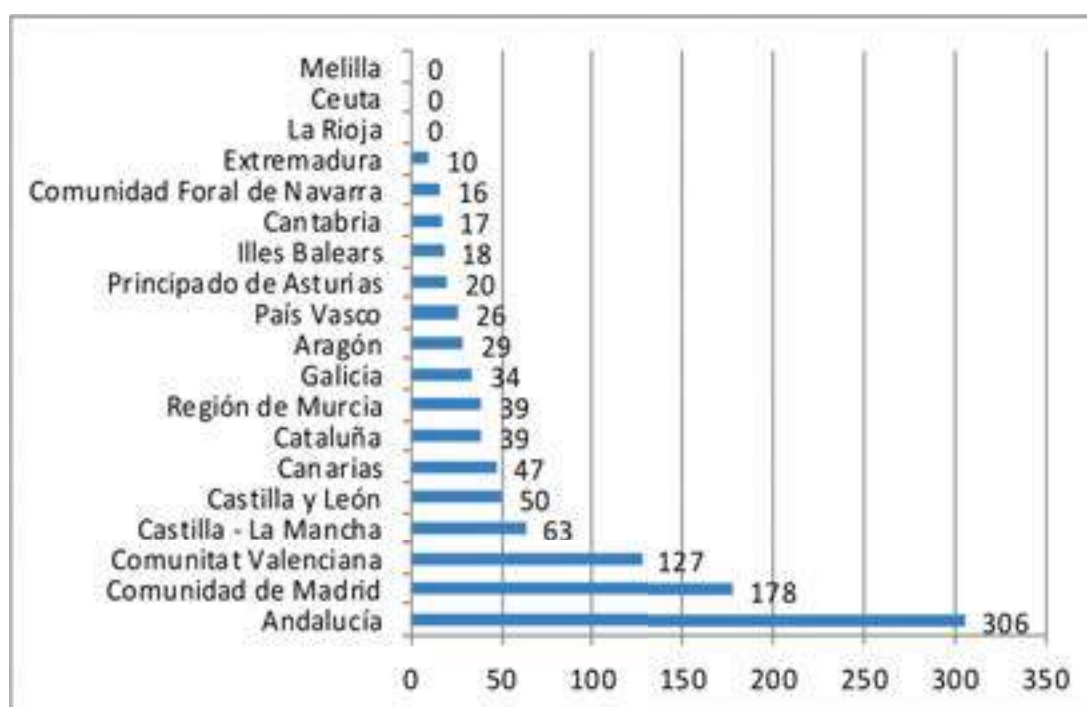
Existen dous tipos de compoñentes do sistema: dispositivo para o inculpado e dispositivo para a vítima.

No conxunto de España contabilizáronse, a 31 de decembro do 2017, un total de 1.019 medios telemáticos activos no marco das medidas de afastamento no ámbito da violencia de xénero. Andalucía é a primeira comunidade autónoma con 306 dispositivos activos, seguida de Madrid con 178 e a Comunidade Valenciana con 127. **Galicia é a novena Comunidade Autónoma, con dispositivos activos a finais de 2017, cun total de 34.**

Sistema de seguimento por medios telemáticos das medidas de afastamento no ámbito da violencia de xénero. Total Comunidades Autónomas.

Comunidade Autónoma	Activos a 31/12/2017
Andalucía	306
Comunidad de Madrid	178
Comunitat Valenciana	127
Castilla - La Mancha	63
Castilla y León	50
Canarias	47
Cataluña	39
Región de Murcia	39
Galicia	34
Aragón	29
País Vasco	26
Principado de Asturias	20
Illes Balears	18
Cantabria	17
Comunidad Foral de Navarra	16
Extremadura	10
La Rioja	0
Ceuta	0
Melilla	0
Total	1019

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero
 Enlace: <http://www.msc.es/ssi/violenciaGenero/portaEstadistico/home.htm>

Sistema de seguimento por medios telemáticos das medidas de afastamento no ámbito da violencia de xénero na Comunidade Autónoma de Galicia no ano 2017.

Provincia	Instalacións 2017	Desinstalacións 2017	Activos a 31 de decembro de 2017
A Coruña	6	2	11
Lugo	3	1	3
Ourense	3	1	2
Pontevedra	15	11	18
Total	27	15	34

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero
 Enlace: <http://www.msc.es/ssi/violenciaGenero/portalEstadistico/home.htm>

☐ **Servizo Telefónico de Atención y Protección para Víctimas de Violencia de xénero (ATENPRO)**

O servizo ATENPRO para vítimas de violencia de xénero, dependente do Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, a través da Delegación do Goberno para a Violencia de Xénero, é unha modalidade baseada en tecnoloxías de comunicación telefónica móbil e de telelocalización telefónica que ofrece ás vítimas da violencia de xénero que contén cunha orde de protección ou medida de afastamento, unha atención inmediata e a

distancia, asegurando unha resposta rápida ás eventualidades que poidan acontecerlles as 24 horas do día, os 365 días do ano e independentemente do lugar onde se atopen.

Evolución das cifras de usuarias do servizo telefónico e protección para vítimas de violencia de xénero en Galicia no ano 2017

	Altas 2017	Baixas 2017	Altas a 31 de decembro de 2017
A Coruña	187	156	331
Lugo	21	14	44
Ourense	16	15	24
Pontevedra	82	65	144
Total	306	250	543

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero
Enlace: <http://www.msc.es/ssi/violenciaGenero/portaEstadistico/home.htm>

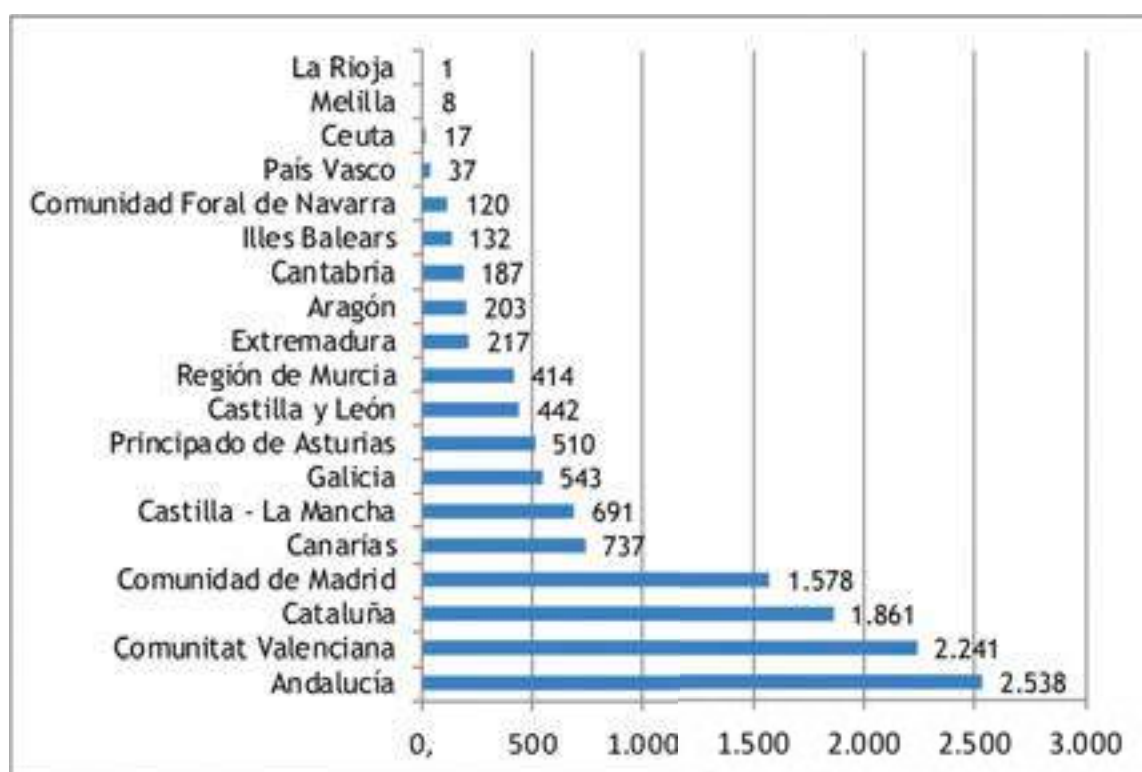
No conxunto de España a finais de 2017 había 12.477 usuarias do servizo en alta do servizo ATENPRO. A cifra mais elevada de usuarias do servizo ATENPRO en alta ao remate de 2017, correspondía a Andalucía (2.538) seguida da Comunidade Valenciana (2.241), Cataluña (1.861) e Madrid (1.578). **Galicia, cun rexistro de 543 altas ocupaba o sétimo lugar.**

Servizo ATENPRO

Comunidade Autónoma	Altas a 31/12/2017
Andalucía	2.538
Comunitat Valenciana	2.241
Cataluña	1.861
Comunidad de Madrid	1.578
Canarias	737
Castilla - La Mancha	691
Galicia	543
Principado de Asturias	510
Castilla y León	442
Región de Murcia	414
Extremadura	217
Aragón	203
Cantabria	187
Illes Balears	132
Comunidad Foral de Navarra	120
País Vasco	37
Ceuta	17
Melilla	8
La Rioja	1
Total	12.477

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero

Enlace: <http://www.msc.es/ssi/violenciaGenero/portalEstadistico/home.htm>

❑ Sistema de seguimiento integral da violencia de xénero: VIOGEN

O 26 de outubro de 2015 asinouse o Convenio de colaboración entre o Ministerio do Interior e a Comunidade Autónoma de Galicia, para integrar o Punto de coordinación das ordes de protección de Galicia co Sistema de seguimento integral nos casos de violencia de xénero (**Sistema Viogén**). A través deste convenio articúlase o xeito en que van colaborar a Secretaría de Estado de Seguridade, do Ministerio do Interior, que xestiona o Sistema Viogén, e a Comunidade autónoma de Galicia, que xestiona a aplicación do PCOP de Galicia, para a integración de ambas aplicacións. O seu obxecto é Integrar a aplicación do Punto de coordinación das ordes de protección de Galicia co Sistema de seguimento integral nos casos de violencia de xénero (Sistema Viogén).

O Sistema de Seguimento Integral de violencia de xénero, coñecido como VIOGEN, é unha aplicación informática desenvolvida pola Secretaría de Estado de Seguridade do **Ministerio do Interior** que pretende acadar os seguintes obxectivos:

- Aglutinar as diferentes institucións públicas que teñen competencias en materia de violencia de xénero
- Integrar toda a información de interese que se estime necesaria
- Facer predición do risco

- Atendendo ao nivel de risco, realizar o seguimento e protección ás vítimas en todo o territorio nacional
- Efectuar un labor preventivo, emitindo avisos, alertas e alarmas, a través do “Sistema de notificacións automatizadas”, cando se detecte algunha incidencia ou acontecemento que poida por en perigo a integridade da vítima.
- Buscando establecer unha tupida rede que permita o seguimento e protección de forma rápida, integral e efectiva das mulleres maltratadas, e dos seus fillos e fillas, en calquera parte do territorio nacional.

Datos dos casos activos en Galicia, por provincia, no sistema VIOGEN a 31 de decembro de 2017, segundo o nivel de risco:

Nivel de Risco	Provincia				Total
	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	
Non apreciado	493	249	236	507	1.485
Baixo	724	155	124	378	1.381
Medio	135	33	16	79	263
Alto	14	1	1	3	19
Extremo	0	0	0	2	2
Total	1.366	438	377	969	3.150

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero
 Enlace: <http://www.msc.es/ssi/violenciaGenero/portalEstadistico/home.htm>

Capítulo IV: Medidas no ámbito da formación e do emprego

Artigo 35. Medidas específicas no ámbito da formación e do emprego.

Artigo 36. Plans de igualdade nas empresas.

Artigo 37. Obriga de confidencialidade no ámbito laboral.

Artigo 35: Medidas específicas no ámbito da formación, do emprego

O **Servizo Público de Emprego de Galicia** ten establecido un **protocolo de actuación para o tratamento das mulleres vítimas de violencia de xénero**. Este protocolo baséase nos acordos SISPE que foron establecidos no Grupo de Traballo de Tratamento de vítimas de violencia de xénero (V VX). Así, unha muller vítima de violencia de xénero poderá rexistrar a súa condición na aplicación do Servizo Público de Emprego de Galicia (oficinas de emprego), quedando rexistrada como tal no aplicativo SICAS coa condición especial V VX, así como indicar se desexa que os seus datos sexan tratados ou non como confidenciais. A confidencialidade traducirase na protección dos datos da muller vítima de violencia de xénero, é dicir, na ocultación de todos os datos da persoa en todos os dominios da información. Soamente os usuarios con perfil de “titor/a” ou “coordinador/a” estatal poderán visualizar eses datos e xestionar as accións a realizar coas vítimas de violencia de xénero

En cada unha das oficinas de emprego do Servizo Público de Emprego de Galicia hai, polo menos, unha persoa titora das vítimas, para garantir a confidencialidade dos datos das mulleres vítimas que así o demanden.

Os titores e titoras de V VX serán as persoas usuarias da aplicación que poderán visualizar os datos das vítimas, e polo tanto as persoas xestoras ás que elas deberá dirixirse para realizar calquera xestión na oficina. Toda vítima de violencia de xénero debe ter asignado/a unha persoa titora, teña ou non activado o Indicador de confidencialidade.

Por outra banda, a **Consellería de Economía, Emprego e Industria**, en virtude do establecido na Orde do 2 de maio de 2006 (DOG nº 89, de 10 de maio) pola que se regula o programa de fomento da inserción laboral das mulleres vítimas de violencia, contempla en todas as medidas de emprego xestionadas, a estas mulleres como colectivo preferente. Así mesmo, as vítimas de violencia de xénero teñen acceso preferente aos programas de mellora da empregabilidade, en concreto, aos servizos de orientación profesional e aos

cursos de formación ocupacional, aos programas mixtos de formación-emprego, a través da súa participación en escolas obradoiro, casas de oficios e obradoiros de emprego, e aos programas de cooperación ou experienciais, a través dun contrato temporal de 12 meses de duración.

Informes emitidos polo Punto de Coordinación das Ordes de Protección en 2017 para os efectos da incorporación de mulleres vítimas de violencia de xénero ao Programa de inserción laboral:

Provincia	Nº informes emitidos
A Coruña	5
Lugo	6
Ourense	5
Pontevedra	22
TOTAL	38

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Programas de Cooperación da Secretaría Xeral de Emprego (Subdirección Xeral de Emprego):

A Orde do 4 de outubro de 2017 pola que se establecen as bases que regulan as axudas e subvencións para o fomento do emprego a través dos programas de cooperación no ámbito de **colaboración coas entidades sen ánimo de lucro** e se procede á convocatoria para o ano 2017 (DOG nº 196, do 16 de outubro de 2017), ten por obxecto o establecemento das bases reguladoras e das condicións polas cales se rexerá, no ámbito da Comunidade Autónoma de Galicia, a convocatoria pública, en réxime de concorrencia competitiva, das axudas e subvencións que, baixo a rúbrica xeral de programas de cooperación institucionais, están destinadas ao financiamento de accións de fomento de emprego en colaboración coas entidades sen ánimo de lucro sinaladas no artigo 3, a través da contratación de persoas traballadoras desempregadas e mulleres vítimas de violencia de xénero para a realización de servizos de interese xeral e social (procedemento TR352A), co obxecto de proporcionarlles a experiencia e a práctica profesional necesarias para facilitar a súa inserción laboral

Ao abeiro desta convocatoria concedéronse en 2017 subvencións para 16 contratos para vítimas de violencia de xénero.

A **Secretaría Xeral do Emprego**, a través da Subdirección Xeral de Economía Social, tamén ten **medidas específicas de igualdade** no ámbito do emprego, mediante as seguintes convocatorias:

- Orde do 26 de xaneiro de 2017 pola que se establecen as bases reguladoras de subvencións ás entidades asociativas, ás oficinas locais e a outras entidades colaboradoras da Rede Eusumo para o fomento do cooperativismo e da economía social, e se convocan para o ano 2017 (DOG nº 32 do 15 de febreiro): Nos criterios de valoración valórase con 10 puntos a realización de actividades formativas ou divulgativas dirixidas a fomentar a incorporación das mulleres aos órganos sociais das cooperativas e sociedades laborais e postos directivos en xeral, e as actividades formativas ou divulgativas dirixidas á inclusión social e laboral de persoas.

- Orde do 26 de xaneiro de 2017 pola que se establecen as bases reguladoras das subvencións para o fomento do emprendemento en economía social (Programa Aprod-economía social), cofinanciadas parcialmente con cargo ao Programa operativo do Fondo Social Europeo e ao Programa operativo de emprego xuvenil, e se convocan para o ano 2017 (DOG nº 33, do 16 de febreiro). En varios dos programas subvencionados a través desta convocatoria os importes incrementáanse no caso que a persoa incorporada sexa muller ou sexa unha persoa en risco de exclusión (inclúe vítimas de violencia de xénero) e tamén nos criterios de valoración de solicitudes, dalgúns programas, se puntuá o emprego feminino e a contribución á integración de colectivos en situación de exclusión social (inclúe vítimas de violencia de xénero).

Polo que respecta á **Dirección Xeral de Orientación Laboral e Promoción Laboral**, as medidas implementadas no ano 2017 en relación á prevención e o tratamento da violencia de xénero, foron as seguintes:

A través da Subdirección Xeral de Orientación Laboral:

- Orde do 11 de xullo de 2017 pola que se establecen as bases reguladoras e a convocatoria pública para a concesión de subvencións para a posta en práctica de programas integrados de emprego de Galicia durante os anos 2017 e 2018 (DOG nº 137, do 19 de xullo): as mulleres vítimas de violencia de xénero están incluídas no colectivo de persoas que teñen unha maior puntuación na valoración das solicitudes, pola súa maior dificultade de inserción laboral (artigo 11.1 da Orde: criterios de valoración dos programas)

- Orde do 8 de febreiro de 2017 pola que se establecen as bases reguladoras das axudas e subvencións para os obradoiros de emprego, dentro dos programas mixtos de emprego e formación da Comunidade Autónoma de Galicia e se convocan para o ano 2017 (DOG nº 44, do 3 de marzo): As mulleres vítimas de violencia de xénero están incluídas no colectivo de persoas que teñen preferencia para participar nos obradoiros de emprego (artigo 11.3 da Orde: procedemento de selección do alumnado-traballador).

A través da Subdirección Xeral de Promoción Laboral:

- Orde do 7 de febreiro de 2017 pola que se establecen as bases reguladoras e se procede á convocatoria das subvencións para o financiamento das accións formativas con compromiso de contratación en unidades formativas das empresas e dos incentivos á contratación (DOG Nº 37, do 22 de febreiro): As mulleres vítimas de violencia de xénero están incluídas no colectivo de persoas que teñen preferencia para participar na formación (artigo 41.2.1); e o incentivo á contratación é superior para diversos colectivos, entre eles as mulleres vítimas de violencia de xénero (artigo 52.1).

- Orde do 7 de marzo de 2017 que se establecen as bases reguladoras e se procede á convocatoria pública de subvencións para a programación de accións formativas dirixidas prioritariamente ás persoas traballadoras desempregadas na Comunidade Autónoma de Galicia correspondente aos exercicios de 2017 e 2018 (DOG nº 59, do 24 de marzo): As mulleres vítimas de violencia de xénero están incluídas no colectivo de persoas que teñen preferencia para participar nos cursos (artigo 27.2.1).

- Orde do 8 de marzo de 2017 pola que se establecen as bases reguladoras e se procede á convocatoria de subvencións para a concesión directa de bolsas e axudas para persoas traballadoras desempregadas que participen en accións formativas de formación profesional para o emprego correspondentes aos exercicios 2017 e 2018 (DOG nº 57 do 22 de marzo): As persoas traballadoras desempregadas que asistan ás accións de formación a que se refire esta orde e que acrediten a súa condición de muller vítima de violencia de xénero, terán dereito a percibir unha axuda de dez euros por día de asistencia (artigo 11.1).

- Orde do 22 de maio de 2017 pola que se establecen as bases reguladoras para a programación de accións formativas dirixidas ás persoas novas inscritas no Ficheiro do sistema nacional de garantía xuvenil no ámbito da Comunidade Autónoma de Galicia e se procede á súa convocatoria para os exercicios de 2017 e 2018 (DOG nº 108 do 8 de xuño): As

mulleres vítimas de violencia de xénero están incluídas no colectivo de persoas que teñen preferencia para participar nos cursos (artigo 24.2.1).

- Orde do 22 de agosto de 2017 pola que se convocan subvencións para o financiamento de programas de formación dirixidos prioritariamente a persoas traballadoras ocupadas, en materia de formación de oferta, e se establecen as bases reguladoras para a súa concesión (DOG nº 165, do 31 de agosto): As mulleres vítimas de violencia de xénero están incluídas como colectivo prioritario para participar nos cursos (artigo 47.1.c).

- Orde do 14 de setembro de 2017 pola que se establecen as bases reguladoras e se procede á convocatoria pública, no ámbito da Comunidade Autónoma de Galicia, das subvencións para o financiamento das bolsas ás persoas novas inscritas no sistema nacional de garantía xuvenil que realizan prácticas non laborais en empresas, con cargo ao Programa operativo de emprego xuvenil (DOG nº 186 do 29 de setembro): O importe da subvención é maior se a persoa nova é muller (artigo 11.2).

- Acordo de colaboración entre a Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria e a Consellería de Economía, Emprego e Industria para impartir programas formativos de formación profesional básica e programas específicos para a formación de persoas con necesidades formativas especiais ou que teñan dificultades para a súa inserción ou recualificación profesional. (Asinado o 15/12/2016). No marco deste acordo en todos os cursos será obrigatorio impartir o módulo transversal Inserción laboral, sensibilización ambiental e na igualdade de xénero (FCOO03). Ademais impartirase un módulo formativo sobre igualdade de oportunidades entre mulleres e homes e sobre corresponsabilidade familiar e doméstica (FCOXXX05), cunha duración de oito horas. Con data 11/4/2017 asinouse unha addenda ao dito acordo, e con data 10/10/2017 asinouse unha nova addenda para o curso escolar 2017/2018.

Addenda ao Acordo de colaboración entre a Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria e a Consellería de Economía, Emprego e Industria para impartir programas formativos de formación profesional básica e programas específicos para a formación de persoas con necesidades formativas especiais ou que teñan dificultades para a súa inserción ou recualificación profesional. Asinado o 11/04/2017.

Addenda ao Acordo de colaboración entre a Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria e a Consellería de Economía, Emprego e Industria para impartir programas formativos de formación profesional básica e programas específicos para a formación de

persoas con necesidades formativas especiais ou que teñan dificultades para a súa inserción ou recualificación profesional 2017_2018. Asinado o 10/10/2017. Curso escolar 2017/2018.

Por parte do Servizo de Igualdade, dependente da Secretaría Xeral de Emprego, da **Consellería de Economía, Emprego e Industria**, densenvolvéronse as seguintes actuacións no ano 2017:

- A análise, coordinadamente co persoal da Secretaría Xeral de Emprego e dos departamentos territoriais, relativa á revisión dos convenios colectivos desde unha perspectiva de xénero coa finalidade de, no caso de detectar unha cláusula discriminatoria, informar ao Consello Galego de Relacións Laborais quen se pronunciará sobre a conveniencia da intervención da autoridade laboral. Durante o ano 2017 nesta Unidade administrativa tiveron entrada un total de 141 convenios colectivos (81 revisados e informados e 60 pendentes de revisar, informar ou remitir).
- A prestación do apoio técnico en materia de xénero aos departamentos da consellería na área de traballo.
- O impulso na elaboración dos plans de igualdade de oportunidades e de trato entre as mulleres e os homes nas empresas galegas así como o asesoramento técnico na materia.
- O estudo dos distintos plans coa finalidade de propor a elaboración da correspondente certificación, de ser o caso, dos referidos plans nas distintas empresas galegas que así o solicitaran.
- A colaboración coas distintas entidades públicas e privadas no desenvolvemento das distintas actividades relacionadas coa igualdade laboral e a eliminación de toda violencia e acoso, incluído o sexual.

Programa Galeuropa: Este programa da **Dirección Xeral de Xuventude, Participación e Voluntariado**, prevé unha puntuación específica nos criterios de selección de participantes para as mulleres que sufran violencia de xénero e para as súas fillas e fillos.

O Programa de mobilidade transnacional xuvenil Galeuropa ten por finalidade reforzar a empregabilidade e as competencias profesionais dos mozos e mozas inscritos/as no Sistema Nacional de Garantía Xuvenil, non ocupados/as e non integrados/as nos sistemas de educación ou formación, contribuíndo á mellora da súa formación e á adquisición da experiencia profesional necesaria para a incorporación ao mercado de traballo dunha

maneira duradeira no tempo. Ademais, a mobilidade transnacional apoia a adquisición de competencias en idiomas estranxeiros que aumentan a empregabilidade das persoas mozas

No ano 2017 esta medida concreta levouse a cabo mediante a Orde do 2 de maio de 2017 pola que se establecen as bases reguladoras do Programa de Mobilidade Transnacional Xuvenil Galeuropa dirixido ás persoas inscritas no Sistema Nacional de Garantía Xuvenil con cargo ao Programa operativo de emprego xuvenil, e se procede á súa convocatoria para o ano 2017.

Programa específico de inserción laboral, dirixidos a mulleres en situación de violencia de xénero.

A **Secretaría Xeral da Igualdade** puxo en marcha no ano 2016 unha liña de axudas, destinadas a entidades sen ánimo de lucro, para o desenvolvemento de programas de inserción laboral dirixidos a mulleres en situación de violencia de xénero na Comunidade Autónoma de Galicia, cofinanciadas polo Fondo Social Europeo.

A súa finalidade é apoiar a estas mulleres na súa integración ou reintegración no mercado laboral, como elemento clave para unha recuperación integral, tendo en conta que a falta de recursos propios, fundamentalmente dun posto de traballo, dificulta en moitas ocasións a ruptura da situación de violencia.

As persoas destinatarias finais dos programas son as mulleres vítimas de violencia de xénero, inscritas no Servizo Público de Emprego de Galicia como demandantes de emprego. A Secretaría xeral da Igualdade e o Servizo Público de Emprego de Galicia coordinadamente regularon mediante unha instrución o procedemento de selección específico para a incorporación das mulleres en situación de violencia de xénero ao programa.

Nestes programas establécese de xeito obrigatorio un obxectivo cuantitativo de inserción laboral das mulleres participantes neles, que serán de polo menos o 10% das participantes, que deberán acadar a súa inserción laboral no período subvencionable.

Actuacións dos programas de inserción laboral

1- Itinerario de inserción (obrigatorio)

2.- Formación para o emprego, incluíndose neste apartado as accións formativas que teñan como finalidade adquirir as competencias clave, a formación lingüística, formación en coaching e/ou intelixencia emocional ou a formación relativa ás características da

sociedade de acollida no caso de mulleres inmigrantes, así como formación dirixida ao autoemprego e á constitución de cooperativas.

3.- Actuacións de apoio á conciliación, que consistirán na posta á disposición de servizos de atención persoal e/ou familiar, no fogar ou nun recurso comunitario, dirixidos a facilitar a participación das mulleres en situación de violencia de xénero nas accións comprendidas no seu itinerario de inserción socio-laboral ou en formación para o emprego.

Módulos subvencionables:

- Módulo para o itinerario de inserción
- Módulo para accións de formación para o emprego
- Módulo para medidas de apoio á conciliación

A Secretaría Xeral da Igualdade a través da Resolución do 27 de abril de 2016 (DOG nº 88, do 10 de maio) convocou as axudas para o desenvolvemento destes programas para os anos 2016 e 2017, otorgando axudas a un total de 16 entidades sen ánimo de lucro

O crédito destinado á convocatoria destas axudas para 2016-2017 foi de 975.000 euros de acordo coa seguinte distribución:

Ano 2016: 650.000 euros.

Ano 2017: 325.000 euros

- Mulleres en situación de violencia de xénero beneficiarias dos programas específicos de inserción laboral 2016-2017

PROGRAMA ILVX 2016-2017		
Provincia	Nº participantes	Nº participantes inseridas
A Coruña	207	33
Lugo	89	9
Ourense	50	10
Pontevedra	181	33
TOTAL	527	85

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

A través da Resolución do 7 de agosto de 2017 (DOG nº 156, do 18 de agosto) a Secretaría Xeral da Igualdade convocou as axudas para o desenvolvemento destes programas para os anos 2017 e 2018, resultando beneficiarias un total de 10 entidades.

O crédito total destinado foi de 807.352,08 euros de acordo coa seguinte distribución:

Ano 2017: 352.352,08 euros.

Ano 2018: 455.000,00 euros

O número total de mulleres que se incorporaron inicialmente aos 10 Programas que se puxeron en marcha en 2017 foi de 295. Os programas rematan en xuño de 2018, momento no que se realizará o balance final dos mesmos.

Apoio da Xunta de Galicia ao Protocolo para a detección e tratamento na empresa de situacións de violencia de xénero producidas dentro e fóra dos lugares de traballo

A Secretaria xeral da Igualdade sumou o seu apoio a unha iniciativa xurdida da Asociación española de Auditores Socio laborais concibida como unha folla de ruta para a detección e o tratamento da violencia de xénero na empresa, dotando a estas dunha ferramenta que lles axuda á implantación de medidas preventivas para erradicala.

A través da adhesión deste Protocolo as empresas e organizacións incorporan a prevención da violencia e xénero como medida de acción social voluntaria na Responsabilidade Social Corporativa de cada unha, xa que as políticas de igualdade son tamén imprescindibles nesta materia, dende a educación á representación social das mulleres, pasando polo ámbito político e o laboral. Dende a Xunta de Galicia considerouse de xeito positivo a actitude que adoptan as empresas de asumir a Igualdade, non só como parte da súa responsabilidade social senón tamén coma estratexia interna, coma pilar fundamental para a erradicación da violencia de xénero e paliar as súas consecuencias.

A través do desenvolvemento do Protocolo, as distintas organización no ámbito laboral deixan expresa constancia da intención de adoptar, no marco das súas responsabilidades, cantas medidas sexan necesarias para impulsar un ambiente de traballo libre de violencia de xénero. Para que no marco laboral se acade un ambiente positivo e saudable é unha das responsabilidades de todas as persoas que forman parte das empresas, polo que é de especial importancia o compromiso, tanto da Dirección da empresa coma das persoas que compoñen os cadros de persoal, dado que o desenvolvemento dun clima e dun entorno laboral no que se respecten os dereitos humanos e a dignidade das persoas, así como un entorno laboral onde se marque unha clara e decidida actitude por parte da empresa para no tolerar a violencia de xénero.

Máis de 200 empresas, federacións, colexios profesionais e entidades locais téñense adherido en Galicia ao Protocolo para a detección e tratamento nas empresas de situacións de violencia de xénero

Artigo 36: Plans de igualdade nas empresas

A **Consellería de Economía, Emprego e Industria**, publicou a Orde do 12 de abril de 2017 pola que se establecen as bases reguladoras do Programa de axudas para implantar a responsabilidade social empresarial (RSE), a igualdade laboral e a conciliación laboral e persoal nas pemes galegas, cofinanciadas polo Fondo Social Europeo, e se procede á súa convocatoria para o ano 2017 (DOG nº 84 do 3 de maio)

Esta orde de convocatoria estrutúrase en tres liñas de axudas:

Liña I. Implantación da RSE. Da que foron beneficiarias

Liña II. Implantación de plans de igualdade: 26 empresas beneficiaria

Liña III. Conciliación da vida laboral, familiar e persoal:

A través da Resolución do 14 de marzo de 2018, da Secretaría Xeral de Emprego, procedeuse á publicación das subvencións concedidas en virtude da antedita Orde do 12 de abril de 2017, con un total de 149 pemes beneficiarias:

Liña I. Implantación da RSE: 59

Liña II. Implantación de plans de igualdade: 26

Liña III. Conciliación da vida laboral, familiar e persoal:64

Artigo 37: Obriga de confidencialidade no ámbito laboral

A obriga de confidencialidade que establece este artigo da Lei 11 11/2007, tanto para o empresariado, a representación sindical como as entidades formadoras, leva aparellada a necesidade de adoptar as medidas necesarias que garantan a seguridade dos datos relativos ás circunstancias persoais das mulleres que sufriron violencia de xénero, seguindo en todo caso as directrices marcadas pola Lei Orgánica 15/1999, do 13 de decembro, de Protección de datos de carácter persoal. Neste sentido, estarase tamén ao disposto no Real Decreto 1720/2007, do 21 de decembro, polo que se aproba o Regulamento de desenvolvemento da Lei Orgánica 15/1999.

Capítulo V: Medidas de carácter económico

Artigo 38. Valoración de rendas.

Artigo 39. Prestacións periódicas.

Artigo 40. Outras prestacións.

Artigo 41. Procedemento abreviado para a percepción da renda de integración social de Galicia.

Artigo 42. Axudas escolares.

Artigo 43. Fondo Galego de Garantía de Indemnizacións.

Artigo 44. Dereito de acceso á vivenda.

Artigo 45. Acceso prioritario ás vivendas de promoción pública.

Artigo 46. Equipamentos sociais especializados.

Artigo 38: Valoración de rendas

Segundo o artigo 38 da Lei 11/2007, galega para a prevención e tratamento integral da violencia de xénero, co fin de favorecer a autonomía das mulleres que estean en situación de violencia de xénero, e para os efectos do dereito a percibir a renda de integración social de Galicia e as outras axudas económicas previstas nesta lei, quedan excluídos do cómputo das rendas os ingresos do agresor. Véxase tamén as medidas previstas no artigo 42.

Artigo 39: Prestacións periódicas

☐ Axudas de pagamento periódico

O Diario Oficial de Galicia publicou, con data 24 de marzo de 2017, a Resolución da Secretaría Xeral da Igualdade do 17 de marzo de 2017 pola que se aproban as bases reguladoras para a concesión da prestación periódica para mulleres que sofren violencia de xénero, prevista no artigo 39 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, modificada pola Lei 12/2016, do 22 de xullo. Esta resolución establece no seu artigo 2.1 que o prazo de presentación de solicitudes permanecerá aberto con carácter permanente durante todos os exerciós e no artigo 3.4 o carácter permanente desas bases reguladoras.

Mediante Resolución do 24 de marzo de 2017, da Secretaría Xeral da Igualdade, convócase para o ano 2017 a prestación periódica para mulleres que sofren violencia

de xénero, prevista no artigo 39 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, modificada pola Lei 12/2016, do 22 de xullo (DOG núm. 60, do 27 de marzo).

A finalidade destas axudas é proporcionarlles apoio económico ás mulleres que sofren violencia de xénero para tentar garantirlles unhas condicións suficientes de independencia económica respecto do agresor ou da persoa que manteña sobre ela unha relación de dominación para os casos das mulleres vítimas de trata con fins de explotación sexual, e mais tentar axudalas a romper coa situación de violencia, que lles posibilita dar o primeiro paso ou consolidar a ruptura dunha situación na que corren perigo.

Os requisitos para percibir esta axuda son:

- Ser muller, maior de idade ou emancipada, vítima de violencia de xénero nunha relación de convivencia e acreditar a situación de violencia derivada de convivencia con algún dos documentos seguintes: certificación da orde de protección ou da medida cautelar, testemuño ou copia autenticada polo/a secretario/a xudicial da propia orde de protección ou da medida cautelar; sentenza de calquera orde xurisdiccional, que declare que a muller sufriu violencia de xénero ou documento xudicial que declare que a muller é vítima de trata de seres humanos con fins de explotación sexual; informe dos servizos sociais e/ou sanitarios da administración pública autonómica ou local, informe dos servizos de acollida, informe do Ministerio Fiscal que indique a existencia de indicios de violencia e/ou de trata de seres humanos con fins de explotación sexual ou informe das forzas e corpos de seguridade para o caso de vítimas de trata de seres humanos con fins de explotación sexual.
- Ter cesado a convivencia co agresor dentro dos doce meses anteriores á data de presentación da solicitude.
- Estar empadroada e residir na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Percibir uns ingresos mensuais iguais ou inferiores a 1,5 veces o IPREM vixente.
- Non ter percibido esta axuda con anterioridade, nin a axuda establecida no artigo 27 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero.

A Ingresos	Contía axuda por mes
Renda $\leq$ IPREM	600€
Renda $\leq$ IPREM e 1 fillo/a menor a cargo ou discapacidade da vítima $\geq 33\%$	650€
Renda $\leq$ IPREM e 1 fillo/a menor a cargo e este/a ou solicitante discapacidade $\geq 33\%$	700€
Renda $\leq$ IPREM e 2 ou máis fillos/as menores a cargo	700€
Renda $\leq$ IPREM e 2 ou máis fillos/as menores a cargo e algunha ou algún deles ou a solicitante teñan unha discapacidade $\geq 33\%$	800€
Renda $\leq$ IPREM e 1 fillo/a menor a cargo e este/a ou a solicitante teñan unha discapacidade $\geq 65\%$ ou recoñecido grao de dependencia	800€
Renda $\geq$ IPREM e $\leq 1,5$ veces IPREM	300€
Renda $\geq$ IPREM e $\leq 1,5$ veces IPREM e 1 fillo/a menor a cargo ou discapacidade da vítima $\geq 33\%$	350€
Renda $\geq$ IPREM e $\leq 1,5$ veces IPREM e 1 fillo/a menor a cargo e este/a ou solicitante discapacidade $\geq 33\%$	400€
Renda $\geq$ IPREM e $\leq 1,5$ veces IPREM e 2 ou máis fillos/as menores a cargo	400€
Renda $\geq$ IPREM e $\leq 1,5$ veces IPREM e 2 ou máis fillos/as menores a cargo e algunha ou algún deles ou a solicitante teñan unha discapacidade $\geq 33\%$	500€
Renda $\geq$ IPREM e $\leq 1,5$ veces IPREM e 1 fillo/a menor a cargo e este/a ou a solicitante teñan unha discapacidade $\geq 65\%$ ou recoñecido grao de dependencia	500€

Os datos relativos á concesión desta axuda no ano 2017 son os seguintes:

- Nº de beneficiarias das axudas por provincias

Provincia	Nº Benef.
A Coruña	169
Lugo	35
Ourense	52
Pontevedra	161
Total	417

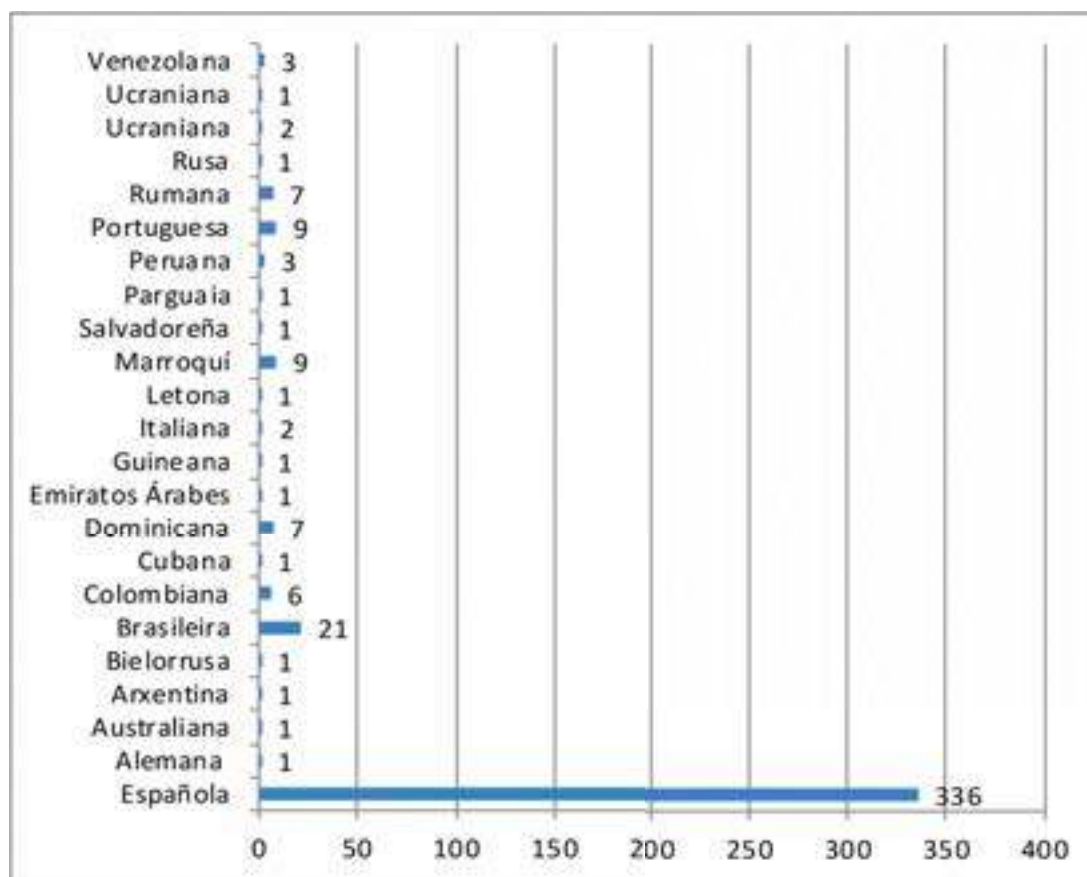
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de beneficiarias segundo nacionalidade

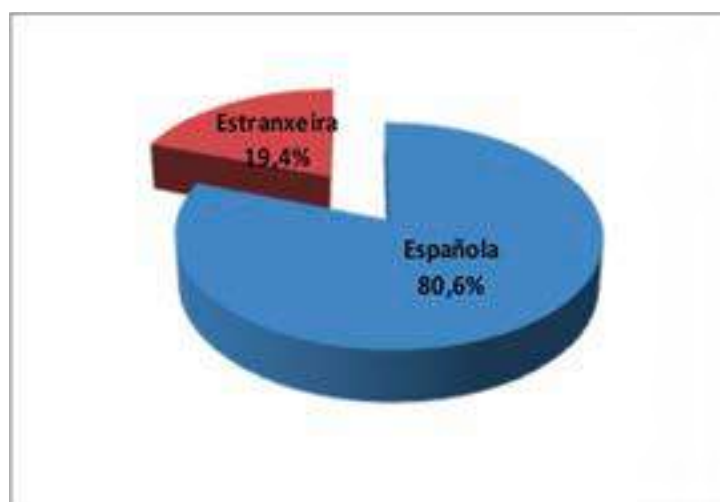
NACIONALIDADE	Nº BENEF.	%
Española	336	80,58 %
Alemana	1	0,24 %
Australiana	1	0,24 %
Arxentina	1	0,24 %
Bielorrusa	1	0,24 %
Brasileira	21	5,04 %
Colombiana	6	1,44 %
Cubana	1	0,24 %
Dominicana	7	1,68 %
Emiratos Árabes	1	0,24 %
Guineana	1	0,24 %
Italiana	2	0,48 %
Letona	1	0,24 %
Marroquí	9	2,16 %
Salvadoreña	1	0,24 %
Parguaia	1	0,24 %
Peruana	3	0,72 %
Portuguesa	9	2,16 %
Rumana	7	1,68 %
Rusa	1	0,24 %
Ucraniana	2	0,48 %
Ucraniana	1	0,24 %
Venezolana	3	0,72 %
TOTAL	417	100,00 %

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Nacionalidade	Nº benef.	%
Española	336	80,58%
Estranxeira	81	19,42%
TOTAL	417	100%

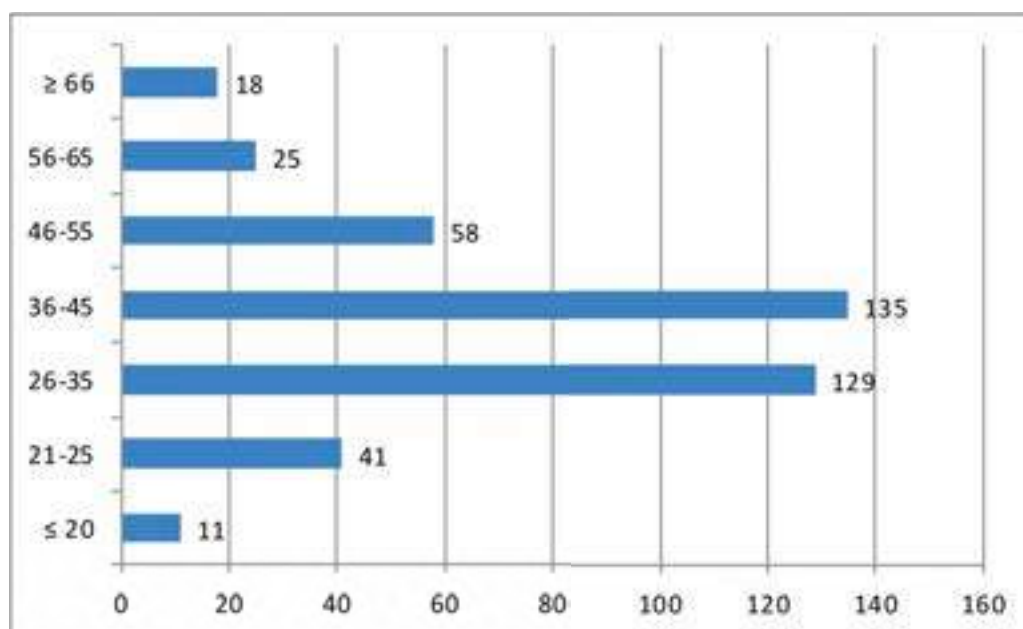
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de beneficiarias segundo idade

Idade	N° benef.	%
≤ 20	11	2,64 %
21-25	41	9,83 %
26-35	129	30,94 %
36-45	135	32,37 %
46-55	58	13,91 %
56-65	25	6,00 %
≥ 66	18	4,32 %
TOTAL	417	100,00 %

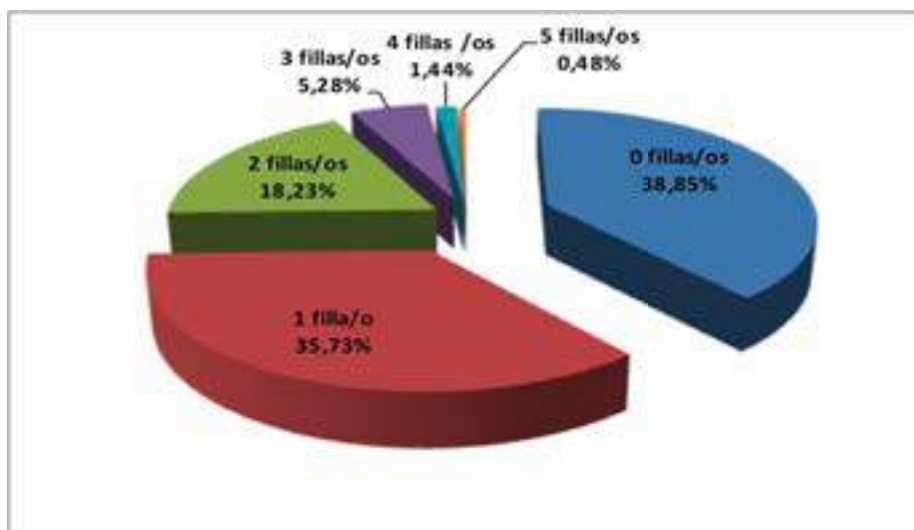
Fonte:Secretaría xeral da Igualdade.Xunta de Galicia

▪ N° de beneficiarias segundo n° de fillas e fillos a cargo

N° fillas/os	N° benef.	%
0 fillas/os	162	38,85 %
1 filla/o	149	35,73 %
2 fillas/os	76	18,23 %
3 fillas/os	22	5,28 %
4 fillas /os	6	1,44 %
5 fillas/os	2	0,48 %
TOTAL	417	100,00 %

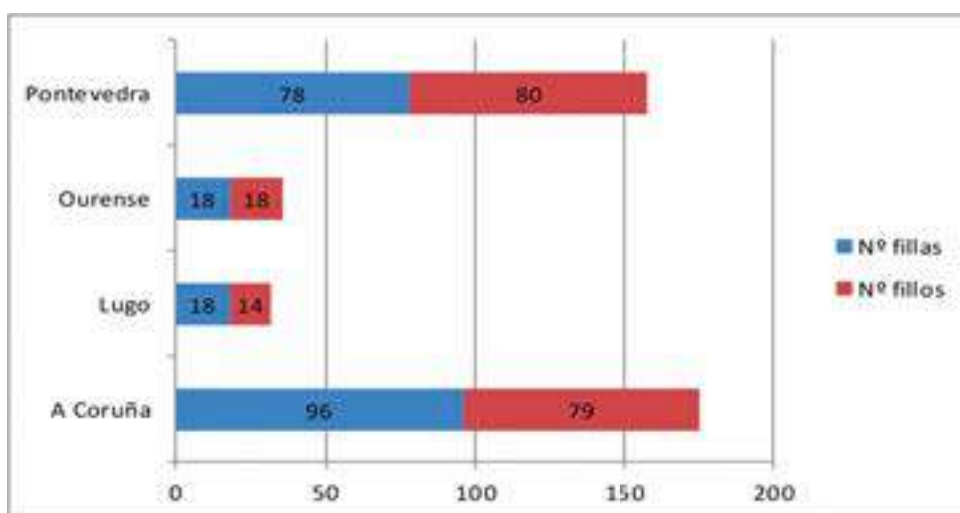
Fonte:Secretaría xeral da Igualdade.Xunta de Galicia

- Nº de fillas/os a cargo das beneficiarias por provincia

Provincia	Nº fillas	Nº fillos	Total
A Coruña	96	79	175
Lugo	18	14	32
Ourense	18	18	36
Pontevedra	78	80	158
Total	210	191	401

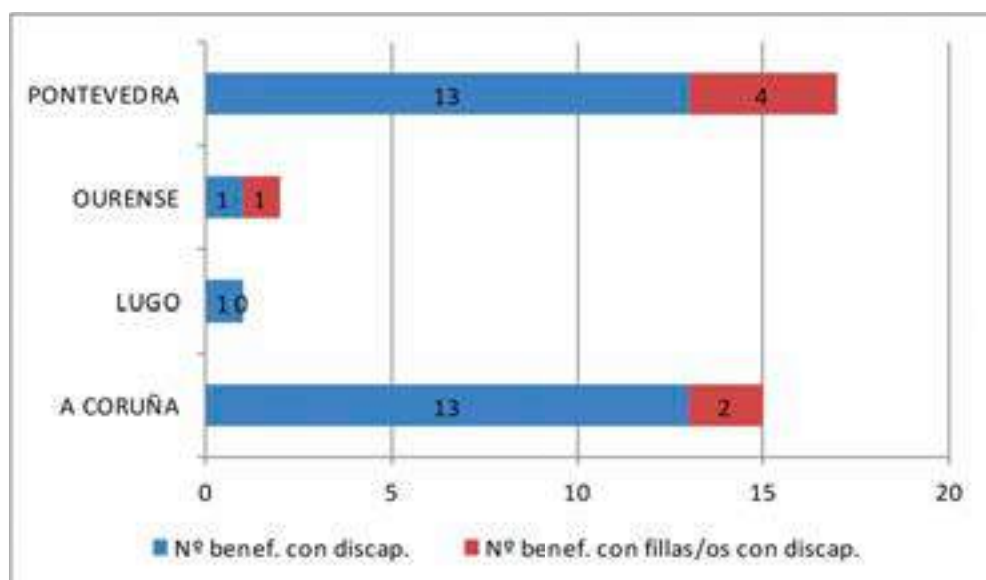
Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de beneficiarias con discapacidade

Provincia	Nº benef. con discapacidade	Nº benef. con fillas/os con discapacidade
A CORUÑA	13	2
LUGO	1	0
OURENSE	1	1
PONTEVEDRA	13	4
TOTAL	28	7

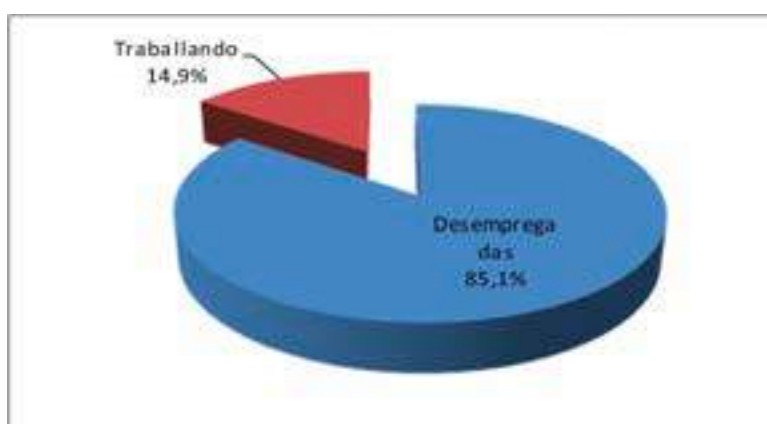
Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de beneficiarias segundo situación laboral

Provincia	Desempregadas	Traballando
A CORUÑA	142	27
LUGO	31	4
OURENSE	45	7
PONTEVEDRA	137	24
TOTAL	355	62

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Artigo 40: Outras prestacións

➤ Axudas de pagamento único

No Diario Oficial de Galicia do 24 de marzo de 2017 publicouse a Resolución do 17 de marzo de 2017, da **Secretaría Xeral da Igualdade** pola que se convocaban as axudas establecidas no artigo 27 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero, e no artigo 43 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero.

O obxecto desta resolución é establecer as bases que rexen a concesión das axudas previstas nos devanditos textos legais. A finalidade das axudas establecidas na antedita lei orgánica é proporcionarlle apoio económico ás mulleres que sofren violencia de xénero; a das indemnizacións previstas na lei galega é facer valer o dereito recoñecido por sentenza xudicial ditada por xulgados e tribunais con sede no territorio galego.

Mediante esta resolución convocáronse dúas liñas de axuda. Unha delas é a axuda económica de pagamento único para mulleres vítimas de violencia de xénero, que, residindo na Comunidade Autónoma de Galicia, acrediten insuficiencia de recursos e unhas especiais dificultades para obter un emprego.

Beneficiarias:

- Mulleres vítimas de violencia de xénero.

Requisitos:

- Ser vítima de violencia de xénero. A situación de violencia de xénero acreditarase coa orde de protección a favor da vítima, cando esta estea en vigor; coa sentenza condenatoria definitiva, ou definitiva e firme, que conteña medidas de protección

vixentes que acrediten a actualidade da situación de violencia e, excepcionalmente, co informe do Ministerio Fiscal que indique a existencia de indicios de que a denunciante é vítima de violencia de xénero, mentres non se dite a orde de protección.

- Estar empadroadada e ter residencia en calquera dos concellos da Comunidade Autónoma de Galicia.
- Ter especiais dificultades para obter un emprego.
- Carecer de rendas que, en cómputo mensual, superen o 75 por cento do salario mínimo interprofesional vixente, excluída a parte proporcional de dúas pagas extraordinarias.

A contía económica da axuda é a seguinte:

Tipoloxía	Importe do subsidio de desemprego
Con carácter xeral	6 meses
1 familiar ou menor acollido pola vítima	12 meses
Discapacidade da vítima $\geq 33\%$ (sen responsabilidades familiares)	12 meses
2 ou mais familiares ou menores acollidos pola vítima, ou 1 familiar e 1 menor.	18 meses
1 familiar ou menor acollido pola vítima, e conxuntamente discapacidade da vítima ou da persoa dependente $\geq 33\%$	18 meses
2 ou máis familiares ou menores (ou 1 familiar e 1 menor) acollidos pola vítima, e conxuntamente, discapacidade $\geq 33\%$ da vítima ou da persoa dependente	24 meses
Vítima, ou familiar ou menor acollido con discapacidade $\geq 65\%$	24 meses

Os datos relativos á concesión desta axuda no ano 2017 son os seguintes:

- N° de beneficiarias por provincia

Provincia	Beneficiarias
A CORUÑA	23
LUGO	9
OURENSE	9
PONTEVEDRA	25
TOTAL	66

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- Nº de beneficiarias segundo nacionalidade

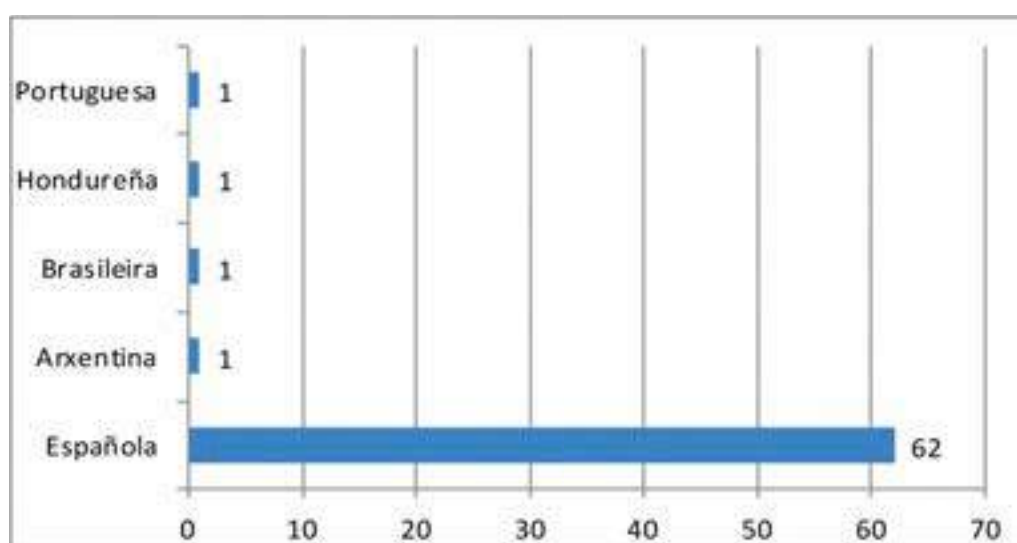
Nacionalidade	Nº benef.	%
Española	62	93,90%
Estranxeira	4	6,10%
TOTAL	66	100%

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Nacionalidade	Nº benef.	%
Española	62	93,90%
Arxentina	1	1,50%
Brasileira	1	1,50%
Hondureña	1	1,50%
Portuguesa	1	1,50%
TOTAL	66	100,00 %

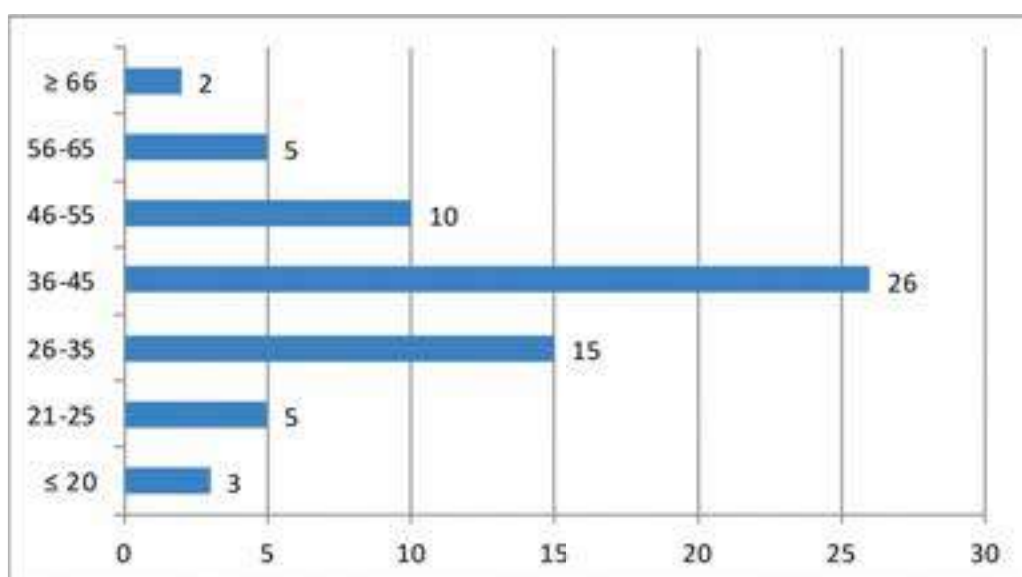
Fonte:Secretaría xeral da Igualdade.Xunta de Galicia

▪ N° de beneficiarias segundo idade

Idade	Nº benef.	%
≤ 20	3	4,50%
21-25	5	7,60%
26-35	15	22,70%
36-45	26	39,40%
46-55	10	15,20%
56-65	5	7,60%
≥ 66	2	3,00%
TOTAL	66	100,00%

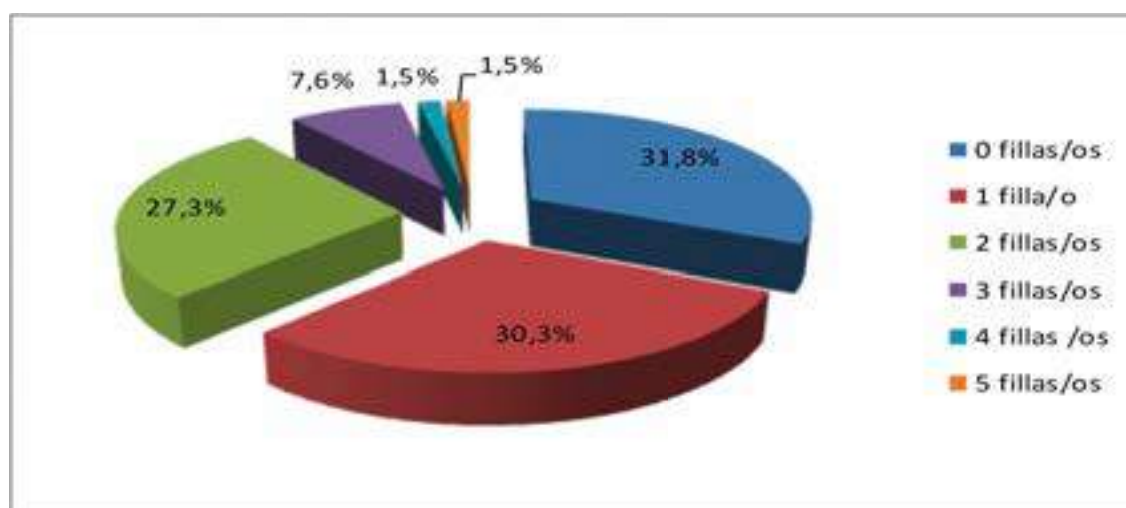
Fonte:Secretaría xeral da Igualdade.Xunta de Galicia

- Nº de beneficiarias segundo nº de fillas e fillos a cargo

Nº fillos/as	Nº benef.	%
0 fillas/os	21	31,8%
1 filla/o	20	30,3%
2 fillas/os	18	27,3%
3 fillas/os	5	7,6%
4 fillas /os	1	1,5%
5 fillas/os	1	1,5%
TOTAL	66	100,0%

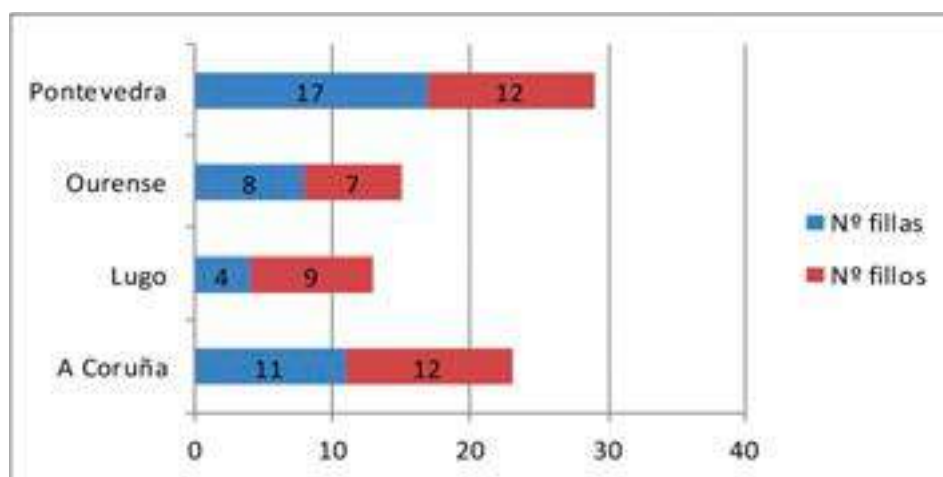
Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- N° de fillas e fillos a cargo das beneficiarias por provincia

Provincia	N° fillas	N° fillos	Total
A Coruña	11	12	23
Lugo	4	9	13
Ourense	8	7	15
Pontevedra	17	12	29
Total	40	40	80

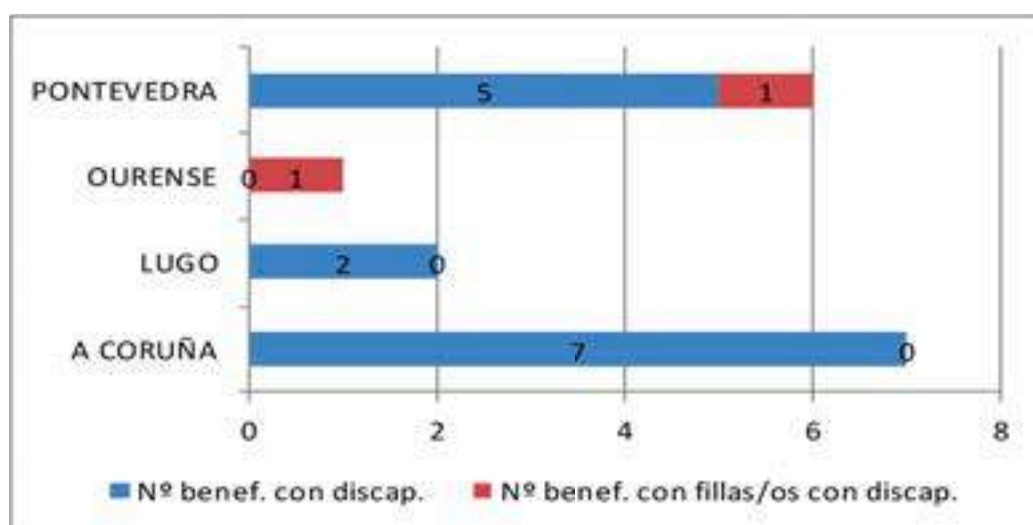
Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- N° de beneficiarias con discapacidade

Provincia	N° benef. con discap.	N° benef. con fillas/os ou p. dependentes con discap.
A Coruña	7	0
Lugo	2	0
Ourense	0	1
Pontevedra	5	1
Total	14	2

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Artigo 41: Procedemento abreviado para a percepción da Renda de Integración Social de Galicia

A Dirección Xeral de Inclusión Social, en aplicación da Lei 10/2013, do 27 de novembro, de Inclusión social de Galicia, desenvolve unha tramitación abreviada da prestación RISGA, que se aplicará nos seguintes supostos:

- Vítimas de violencia de xénero
- Supostos de violencia doméstica
- Vítimas de explotación sexual-laboral en redes de trata de seres humanos

Os aspectos máis destacables deste procedemento son:

- Os trámites para a concesión da RISGA terán carácter de urxencia e tramitaranse con carácter prioritario ás demais solicitudes.
- O concello deberá remitir o informe de valoración social no prazo de 15 días. O proxecto de integración social é, se é o caso, o de integración socioeducativa dos e das menores poderá remitirse con posterioridade.
- A resolución de concesión deberá ditarse e notificarse no prazo dun mes desde a presentación da solicitude, sen prexuízo dos supostos de suspensión expresamente contemplados.
- Entenderanse estimadas aquelas solicitudes nas que, constanding no expediente a recepción do informe de valoración social con proposta de concesión da prestación, non se ditase

resolución expresa no prazo dun mes desde a súa presentación, interrompido se concorren as causas de suspensión contempladas no propio proxecto.

- Os efectos económicos prodúcense desde o día seguinte ao da data da recepción do informe de valoración social.

No ano 2017 tramitáronse ao abeiro deste procedemento trinta e sete expedientes, dos que vinte presentan a problemática da violencia de xénero.

Por outra parte, resulta fundamental continuar coa aplicación das medidas de control que permitan unha utilización racional e eficiente dos recursos públicos e impidan situacións de solapamento no cobramento de prestacións económicas públicas. Neste senso, continúaase coa aplicación do procedemento que está a facer posible o cruzamento periódico de datos entre a Secretaría Xeral de Igualdade e a Dirección Xeral de Inclusión Social. Todo isto, coa finalidade de evitar que se produza un aboamento simultáneo das prestacións económicas da súa respectiva competencia (Axuda periódica e Risga).

Artigo 42: Axudas escolares

A Orde do 16 de maio de 2017, da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria, pola que se regula a participación no fondo solidario de libros de texto e se convocan axudas para adquirir libros de texto e material escolar destinadas ao alumnado matriculado en educación primaria, educación secundaria obrigatoria e educación especial en centros docentes sostidos con fondos públicos para o curso escolar 2017/2018, publicada no Diario oficial de Galicia do 22 de maio de 2017, contempla os supostos derivados de situacións de violencia de xénero no ámbito familiar, establecendo no seu artigo 4 que “non terá a consideración de membro computable da unidade familiar o agresor nos casos de violencia de xénero”, e no artigo 3 dispón que “nos casos de violencia de xénero non se terán en conta os ingresos do agresor para determinar a renda per cápita da unidade familiar”

Número de solicitudes: 989

A través da Orde do 31 de maio de 2017 (DOG nº 109 do 9 de xuño), convocáronse as prazas nos centros residenciais docentes da Coruña, Ourense e Vigo para realizar estudos postobrigatorios non universitarios para o curso 2017/2018. A convocatoria determina no seu artigo 9 que non terá a consideración de membro computable da unidade familiar o agresor, nos casos de violencia de xénero, e no artigo 10 dispón que nos casos de violencia de xénero quedan excluídos do cómputo os ingresos do agresor. Ademais prevé a concesión

dunha puntuación de 4 puntos no baremo para os supostos de violencia de xénero. Non se presentaron solicitudes nas que se indicara esa circunstancia.

Na Orde do 10 de xullo de 2017 (DOG nº 138 do 20 de xullo), pola que se convocaron prazas de colaboradores bolseiros nos centros residenciais docentes da Coruña, Ourense e Vigo para o curso académico 2017/2018, recóllese a mesma previsión respecto da composición da unidade familiar e o cálculo da súa renda per cápita, no senso de excluír ao agresor como membro computable así como os seus ingresos, sen que se presentaran solicitudes nas que se indicara esta circunstancia.

Por outra banda o Decreto 132/2013, do 1 de agosto, polo que se regulan os comedores escolares dos centros docentes públicos non universitarios dependentes da consellería con competencias en materia de educación, establece no seu artigo 11 a gratuidade total do comedor escolar para as/os escolares membros de familias afectadas por violencia de xénero.

Cómpre salientar tamén que o Decreto 65/2017, do 6 de xullo, polo que se fixan os prezos públicos pola prestación de servizos académicos e administrativos nas universidades do Sistema Universitario de Galicia para o curso académico 2017/18 recolle no seu artigo 12.4 que “As mulleres vítimas de violencia de xénero, os seus fillos e fillas, así como os e as menores suxeitos/as á súa tutela ou garda e custodia, continuarán gozando da exención despois de acadar a maioría de idade nas mesmas condicións que os fillos e fillas. As persoas que gocen da exención establecida neste punto deberán aboar unicamente os prezos da tarifa terceira”.

Artigo 43: Fondo Galego de Garantía de indemnizacións

Mediante Resolución do 17 de marzo de 2017, da **Secretaría Xeral da Igualdade** (DOG nº 59 do 24 de marzo de 2017) convócanse dúas liñas de axuda: as establecidas no artigo 27 da Lei Orgánica 1/2004 do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero (véxase detalle no artigo 40), e as establecidas no artigo 43 da Lei 11/2007 do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero. Esta segunda liña de axudas ten por obxecto proporcionar axuda económica en forma de indemnización dirixida ás mulleres que sofren violencia de xénero e/ou ás e aos menores ou persoas dependentes delas polos danos e prexuízos ocasionados como consecuencia da situación de violencia. Trátase de indemnizacións fixadas mediante

sentenza xudicial ditada por xulgados e tribunais con sede no territorio galego, no caso de incumprimento, por insolvencia, por parte do obrigado a satisfacelas.

Beneficiarias:

- As mulleres que sufran violencia de xénero.
- As persoas menores de idade que dependan dunha muller que sufra violencia de xénero.
- As persoas maiores de idade que dependan economicamente dunha muller que sufra violencia de xénero.
- As persoas dependentes baixo o coidado dunha muller que sufra violencia de xénero.

Requisitos:

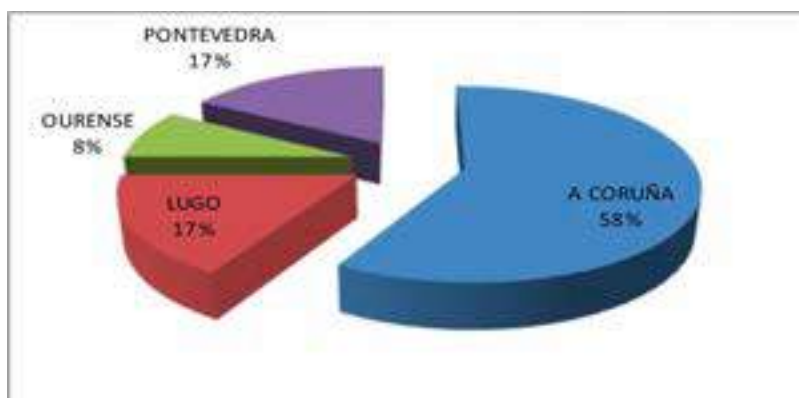
- Estar empadroada e ter residencia efectiva en calquera dos concellos da Comunidade Autónoma de Galicia.
- Ter dereito á percepción dunha indemnización, por danos e perdas derivados dunha situación de violencia de xénero, recoñecida nunha resolución xudicial firme ditada por un xulgado ou tribunal con sede na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Que exista constatación xudicial do incumprimento do deber de satisfacer a indemnización por insolvencia do obrigado ao pagamento.
- Que a persoa beneficiaria se atope nunha situación de precariedade económica como consecuencia da falta de pagamento da indemnización xudicialmente recoñecida.
- A contía da indemnización é a fixada pola resolución xudicial correspondente que quede pendente de pagamento tras a declaración de insolvencia do obrigado a el, sen que a contía máxima poida ser superior a 6.000 € por cada persoa beneficiaria.

Os datos relativos á concesión desta indemnización no ano 2017 son os seguintes:

▪ ***Nº de persoas beneficiarias por provincia***

Nº persoas beneficiarias no 2017				
A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Total
7	2	1	2	12

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ **Nº de persoas beneficiarias segundo idade e sexo**

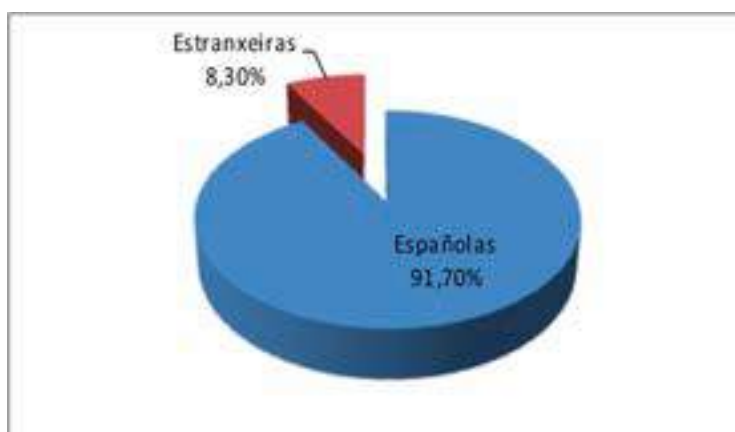
	Mulleres	Total
Maiores de idade	11	11
Menores de idade	1	1
Total	12	12

Fonte:Secretaría xeral da Igualdade.Xunta de Galicia

▪ **Nº de persoas beneficiarias segundo nacionalidade**

Nacionalidade	Nº benef.	%
Españolas	11	91,70%
Estranxeiras	1	8,30%
Total	12	100%

Fonte:Secretaría xeral da Igualdade.Xunta de Galicia

▪ **Nº de fillas e fillos a cargo das beneficiarias por provincia**

Provincia	Nº fillas	Nº fillos	Total
A Coruña	0	5	5
Lugo	0	1	1
Ourense	2	2	4
Pontevedra	0	0	0
Total	2	8	10

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Artigos 44 e 45: Dereito de acceso á vivenda e acceso prioritario ás vivendas de promoción pública.

As actuacións realizadas polo **Instituto Galego da Vivenda e Solo** da **Consellería de Infraestruturas e Vivenda** durante o ano 2017 respecto das vítimas de violencia de xénero son as que seguen:

- Programa do bono de alugueiro social do Plan RehaVita 2015-2020: concedéronse as seguintes axudas:
  - 14 correspondentes a prórrogas de axudas concedidas no ano 2016 por importe de 33.600 €
  - 20 novas concesións ao abeiro da convocatoria realizada no ano 2017 por importe de 60.000 €
- Programa de fomento do alugamento do Plan estatal 2013-2016: 55 prórrogas de axuda (2 da convocatoria de 2016 e 53 da convocatoria de 2017), por un importe total de 85.304,28€
- Programa Aluga: non houbo contratos co colectivo de vítimas de violencia de xénero.
- Vivendas adxudicadas a unidades de convivencia de vítimas de violencia de xénero: 7 vivendas (6 de promoción pública e 1 achegada por unha entidade financeira).

Artigo 46: Equipamentos sociais especializados.

O Decreto 15/2010, do 4 de febreiro, polo que se regula o procedemento para o recoñecemento da situación de dependencia e o dereito ás prestacións do sistema para a autonomía e atención á dependencia, o procedemento para a elaboración do Programa individual de atención e a organización e funcionamento dos órganos técnicos competente,

modificado polo Decreto 148/2011, do 7 de xullo, inclúe, no seu articulado, os supostos de emerxencia social. Non obstante, o dito procedemento regúlase expresamente Na Orde do 2 de xaneiro de 2012 que desenvolve o citado Decreto 15/2010.

O procedemento de emerxencia social para persoas en situación de dependencia aporta ao tratamento integral da violencia de xénero un procedemento de actuación, tendo en conta que a maior porcentaxe de persoas en situación de dependencia son mulleres.

Son situacións de emerxencia social aquelas que, debidamente documentadas e obxectivadas, impliquen:

Unha situación de desamparo ou abandono

Malos tratos físicos e/ou psíquicos

Situacións de risco grave inminente para a súa integridade física e/ou psíquica

A estes casos daráselle prioridade na tramitación de xeito que se facilite ás persoas nesta situación a asignación dun recurso pola vía de emerxencia.

A Guía de actuación coordinada contra o maltrato de persoas maiores ou adultas con discapacidade, que inclúe as situacións de violencia de xénero, contempla:

- Que o Teléfono Social será o recurso a través do que se canalicen as consultas ou denuncias que se presenten por este malos tratos.
- Protocolos de actuación para os/as técnicos/as e profesionais dos diferentes axentes sociais que interveñen neste tipo de procesos.
- A habilitación de prazas en determinados centros de persoas maiores ou con discapacidade para as persoas que sexan vítimas de malos tratos e teñan que ser protexidas de forma urxente por correr perigo a súa vida e temporalmente mentres non se fai a intervención axeitada ou se xestiona o recurso idóneo.

Titulo III: Da organización do sistema de protección e asistencia integral e especializada fronte á violencia de xénero.

Neste título faise referencia á organización do sistema de protección e asistencia integral e especializada, mediante a coordinación establecida desde a Rede galega de acollemento, incorporando todos os servizos e programas para a información, atención e recuperación das mulleres.

Artigo 47.-Criterios básicos.

Artigo 48.-Rede galega de acollemento.

Artigo 49.-Creación do Centro de Recuperación Integral para Mulleres que sofren violencia de xénero.

Artigo 50.-Rede de información ás mulleres.

Artigo 51.-Servizo de Atención 24 horas.

Artigo 52.-Punto de Coordinación das Ordes de Protección.

Artigo 53.-Puntos de encontro familiar.

Artigo.54 Creación de oficinas de atención ás vítimas dos delitos.

Artigo 55.-Titularidade e xestión dos servizos.

Artigo 56.-Confidencialidade da información.

Artigo 47: Criterios básicos

Dentro dos criterios básicos recollidos no artigo 47 da Lei 11/2007, a Secretaría xeral da Igualdade garante que na totalidade dos centros, servizos e recursos que conforman a rede de asistencia social integral ás mulleres que sofren violencia de xénero, a intervención se realiza dende una perspectiva de xénero.

Igualmente, e no que respecta ás mulleres con discapacidade (apartado 3), a **Secretaría xeral da Igualdade** segue a colaborar coa Asociación de Mulleres con Discapacidade de Galicia ACADAR na mellora do seu acceso integral á información. Neste sentido, no ano 2017, desenvolvéronse as seguintes accións conxuntas:

❑ Programa “Re_Activa. Servizo de atención integral a mulleres con discapacidade”

A Secretaría Xeral da Igualdade a través da convocatoria de axudas e subvencións para as entidades de iniciativa social sen ánimo de lucro para programas dirixidos a mulleres en situación de vulnerabilidade concedeu a ACADAR unha subvención de 38.437 € para levar a cabo o programa Re_activa, dirixido a mulleres con discapacidade, con especial fincapé nas mulleres residentes de zonas rurais pouco poboadas.

O obxectivo xeral deste programa é proporcionar unha atención integral ás mulleres con discapacidade potenciando as súas capacidades e competencias para o desenvolvemento dunha vida autónoma.

Obxectivos específicos:

- informar sobre os recursos e servizos dispoñibles para as mulleres con discapacidade.
- deseñar estratexias individuais para favorecer a adquisición ou recuperación de funcións e habilidades persoais e sociais.
- promover crenzas racionais e actitudes positivas que potencien o desenvolvemento persoal da mulleres, incrementando a súa autoestima e fomentando estados de ánimo positivos.
- fomentar a comunicación entre as persoas de cara a reducir e/ou resolver conflitos.
- mellorar habilidades sociais básicas así como a comunicación verbal e non verbal.
- fomentar o empoderamento das mulleres para que tomen o control da súa propia vida.
- dotar ás mulleres das ferramentas e recursos suficientes para que poidan facer fronte a posibles situacións de violencia e/ou maltrato.
- fomentar a creación de redes de apoio entre as mulleres beneficiarias do programa, especialmente nas residentes de zonas pouco poboadas.

As accións a desenvolver neste servizo son:

- acollida da muller na entidade e primeira valoración da situación, como profesional de referencia.
- realizar a valoración e o diagnóstico social das demandas das mulleres con discapacidade.
- a intervención básica de traballo social, de acordo cos dereitos sociais, necesidades, demandas e recursos dispoñibles para as mulleres con discapacidade.
- información de todos os recursos e servizos dispoñibles para as mulleres con discapacidade.
- dentro da atención integral centrada na persoa, realizarase a derivación idónea para cada caso, dentro da propia entidade ou a outras entidades, tanto públicas como privadas que poidan dar resposta ás necesidades concretas da muller.

- deseño de estratexias individuais que favorezan a adquisición ou recuperación de funcións e habilidades persoais e sociais e procure a mellora da autonomía, da convivencia social e familiar e da inclusión social.

Este servizo ocúpase da avaliación das necesidades das beneficiarias no relativo á súa saúde e benestar psicolóxicos, levando a cabo as intervencións necesarias para cada muller, individualizadas e adaptadas a tales necesidades:

- mellora da autoestima e o sentimento de autoeficacia das mulleres.
- aprendizaxe do manexo eficaz do estrés e a ansiedade.
- fomento de estados de ánimo positivos.
- promoción de crenzas racionais e actitudes positivas que potencien o desenvolvemento persoal da mulleres.
- desenvolvemento por parte das beneficiarias dun proceso de toma de decisións autónomo.
- adestramento en estratexias de resolución de problemas.
- promoción da actitude asertiva na muller.
- aquelas outras que respondan as necesidades detectadas.

Durante o tempo de desenvolvemento do programa, tanto a nivel individual coma grupal, fóméntanse as distintas habilidades sociais básicas das mulleres beneficiarias que permiten mellorar a súa calidade de vida e identificar características comúns entre elas como elemento de sentimento de pertenza a un mesmo grupo.

❑ Programa DEDALEIRA-Unidade QUERELAR: Detección e identificación de situacións contra a liberdade e indemnidade sexual en mulleres con discapacidade.

A violencia que nas súas distintas formas se exerce contra as mulleres supón un serio atentado contra a dignidade e a integridade física, psíquica e moral destas e, en consecuencia, unha grave e intolerable violación dos dereitos humanos, ademais no caso das mulleres con discapacidade sofren un maior risco de sufrir violencia por ser muller e por ter unha discapacidade atopándose cunha maior dificultade para identificar estas situacións e denuncialas.

En 2017, a Secretaría xeral da Igualdade, en colaboración con COGAMI e ACADAR, apoiou o mantemento do **Programa DEDALEIRA**, para consolidar dentro do mesmo a unidade **QUERELAR**, de detección e identificación de situacións contra a liberdade e indemnidade sexual (agresión sexual, violación, abuso sexual, acoso sexual, intimidación, etc.) e acompañar de maneira personalizada ás persoas que viviron ditas situacións.

O programa desenvolveuse en tres fases: prevención, detección e intervención, enfocadas ao traballo en centros de Educación Especial públicos do territorio galego nos seguintes aspectos:

- ☐ Formación ao alumnado, ao profesorado e ás familias.
- ☐ Asesoramento e seguimento dos casos existentes.
- ☐ Deseño dunha ferramenta didáctica en colaboración cos centros nos que se traballa.

En canto aos obxectivos específicos:

- **Dar continuidade ao Servizo Dedaleira de atención e promoción da autonomía afectivo-sexual para persoas con discapacidade.**

Dende de novembro de 2017 leváronse a cabo accións de difusión do servizo e, especificamente, realizáronse actividades de información, asesoramento e orientación de xeito presencial destinadas a profesionais do ámbito asociativo para traballar en materia da afectividade cunha adolescente con discapacidade. Así mesmo, estase cumprindo coa elaboración de accións formativas á carta en materia de sexualidade e discapacidade.

- **Consolidación dentro do servizo, da unidade QUERELAR de detección e identificación de situacións contra a liberdade e indemnidade sexual (agresión sexual, violación, abuso sexual, acoso sexual, intimidación, etc.) e acompañamento personalizado das persoas que viviron ditas situacións.**

Levou a cabo a consolidación do servizo mediante unha ampla difusión a través de diversos medios (prensa, televisión, entrevistas radiofónicas, información a outras entidades de interese, etc.).

- Desenvolvemento da formación específica e profesional dirixida a persoas con discapacidade, a súa contorna afectiva e equipos profesionais que traballan con persoas con discapacidade no eido educativo, prioritariamente centros de Educación Especial, para a prevención e atención en situacións de violencia sexual.

Deseño, execución e avaliación de actividades formativas sobre educación afectivo-sexual, prevención, detección e intervención ante/de situacións de violencia sexual en centros de ensino de Educación Especial de Galicia: neste caso, elaborouse un listado coa totalidade dos centros de ensino de educación especial do territorio galego, realizándose unha selección dos mesmos:

- CEE A Barcia-Santiago
- CEE Manuel López Navalón- Santiago
- CEE Vilagarcía de Arousa

Paralelamente ao traballo de detección e selección dos centros comezouse a elaboración do material formativo necesario para as accións, sempre dun xeito aberto coa fin de poder modificar as propostas iniciais da entidade en función das demandas dos centros; Concretamente elaboráronse dous trípticos: un con información acerca da detección dos abusos e con suxestións ante a revelación dos mesmos por parte da persoa que experimentou a situación de violencia sexual, e outro de carácter xeral en relación a Dedaleira e Querelar, así como das súas competencias e servizos a ofrecer ás persoas usuarias.

Partiuse da premisa dunha educación afectivo-sexual inclusiva e igualitaria, que traballase a prevención dos abusos dun xeito tanto explícito como implícito (facilitando a adquisición de ferramentas que permitan ao alumnado discriminar situacións desagradables, coñecer que poden tomar decisións sobre o seu corpo e quen pode acceder a el, aprender a dicir non cando algo non lles gusta, etc), partindo de tres obxectivos clave: coñecerse, aceptarse, e aprender a vivir satisfactoriamente (estando, obviamente neste último obxectivo dun xeito específico a prevención para evitar experimentar situacións de abuso).

Nos tres centros de ensino seleccionados leváronse a cabo tamén charlas informativas sobre a prevención, detección e actuación ante a presenza de abusos sexuais detectados dende os colexios, **dirixidas a profesorado e persoal non docente do centro** (coidadores e coidadoras)

Tamén O proxecto abordou tamén o traballo coas **familias, ás que se lle trasladaron contidos** similares aos das e dos profesionais, e engadindo aspectos propios da rutina e do fogar, tales como a xestión de espazos propios para os rapaces e rapazas, ou a importancia dunha socialización máis alá do centro de ensino.

Nestes intres atópase en proceso de elaboración dun protocolo de prevención e actuación ante situacións de violencia sexual nos centros de ensino de educación especial no territorio galego. Para dita tarefa, estase contando coa colaboración dos CEE nos que se están a impartir as formacións, procurando desta maneira elaborar un documento conxunto que conte coas achegas das/ dos distintos profesionais que están participando no proxecto.

Participantes	Alumnado	Profesorado	Familias
Homes	35	6	1
Mulleres	20	36	5
Total participantes	55	42	6

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Artigo 48: Rede galega de acollemento

Os diferentes centros de acollida, que no seu conxunto configuran a rede galega de acollemento, son recursos especializados residenciais e temporais que ofrecen acollida, atención e recuperación ás mulleres que sofren violencia de xénero e ás e aos menores ao seu cargo que requiren dun espazo de atención e protección debido a situación de indefensión ou risco debido a situación de violencia de xénero.

Están atendidos por equipos multidisciplinares que dan cobertura integral de atención e/ou recuperación: atención psicolóxica, educativa, sociolaboral, xurídica así como o favorecemento da normalización da situación persoal das mulleres, da súa unidade persoal e a superación dos efectos da violencia de xénero.

As normas e requisitos específicos dos centros establécense regulamentariamente.

➤ **Rede galega de de acollemento: Centros de acollida e vivendas tuteladas**

Ante a situación de indefensión en que se atopan moitas mulleres en situación de violencia de xénero, nalgúns casos con grave perigo para elas e os seus fillos e as súas fillas, a Xunta de Galicia ten articulada unha rede de casas de acollida para mulleres maltratadas, cunha conexión entre elas, de tal xeito que as mulleres galegas que o precisen, por atoparse na referida situación de indefensión, teñan un lugar de referencia onde acudir.

En colaboración cos concellos e outras institucións vense prestando, en distintas localidades, este servizo dirixido a mulleres que sofren malos tratos e ás súas fillas e aos seus fillos, co obxecto de que dispoñan dun tempo e un espazo no que poidan reorientar a súa situación persoal, facilitándolles as ferramentas elementais, tanto económicas coma psicosociais.

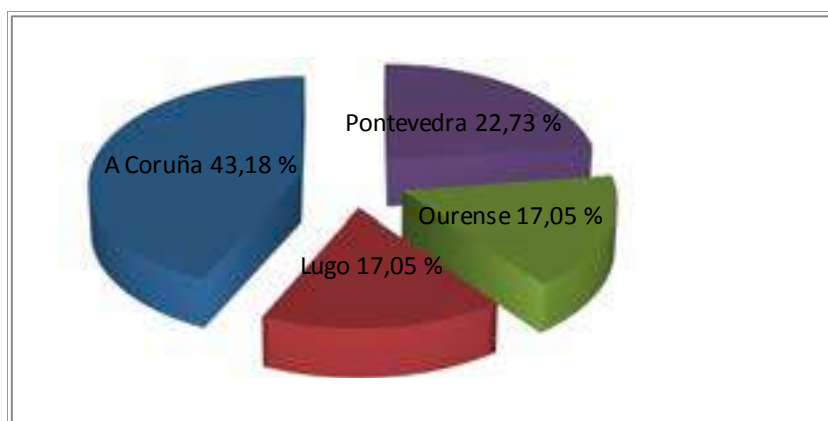
O orzamento destinado pola Secretaría Xeral da Igualdade no ano 2017 á colaboración con estes concellos foi dun total de 232.000 euros para o financiamento de gastos correntes derivados do funcionamento do servizo nos centros municipais de acollida.

Centros de acollida		
Provincia	Nº centros	Titularidade
A Coruña	3	Municipal
Lugo	1	Municipal
Ourense	1	Municipal
Pontevedra	1	Municipal /autonómica

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Prazas dispoñibles	
Provincia	Nº prazas
A Coruña	38
Lugo	15
Ourense	15
Pontevedra	20
Total	88

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

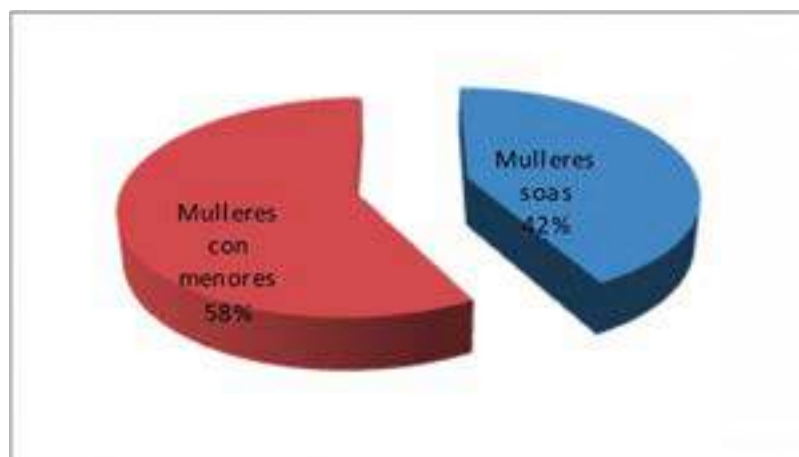

Os datos relativos á Rede Galega de Acollemento no ano 2017 son os seguintes:

- Nº Total de persoas usuarias

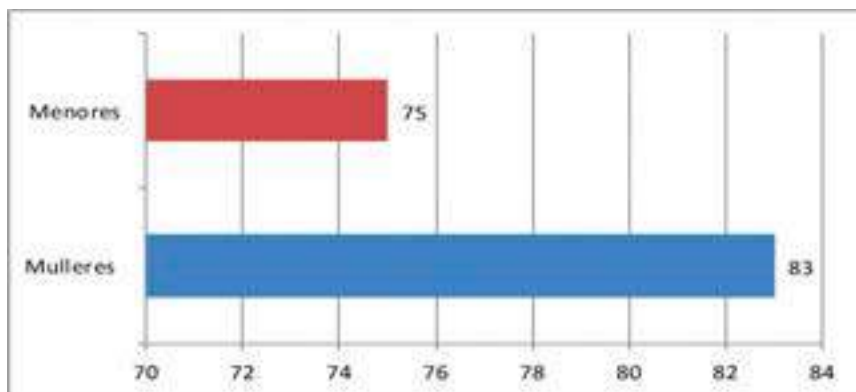
Nº Usuarias	Total
Mulleres soas	35
Mulleres con menores	48
Total mulleres	83

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Nº de persoas usuarias	Total
Mulleres	83
Menores	75
Total	158

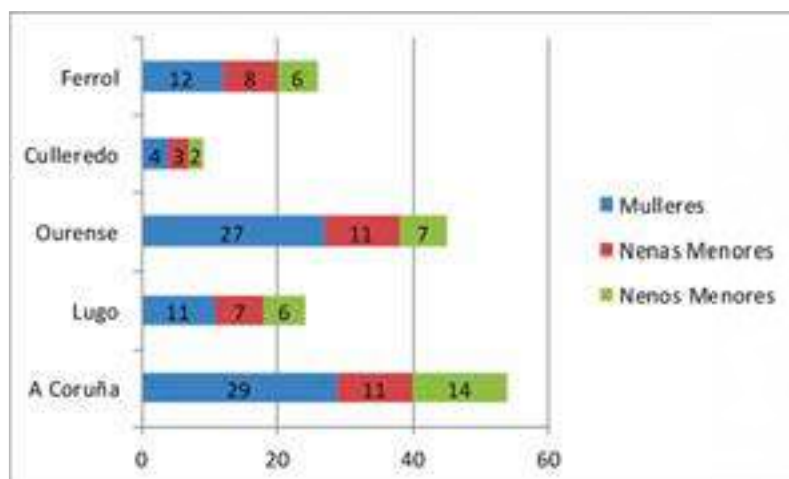
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ Nº de persoas usuarias por provincias

Nº persoas usuarias no ano 2017				
Localidade	Mulleres	Nenas Menores	Nenos Menores	% media ocupación da RGA
A Coruña	29	11	14	51,60%
Lugo	11	7	6	95,00%
Ourense	27	11	7	80,80%
Culleredo	4	3	2	66,60%
Ferrol	12	8	6	38,50%
Total	83	40	35	66,70%

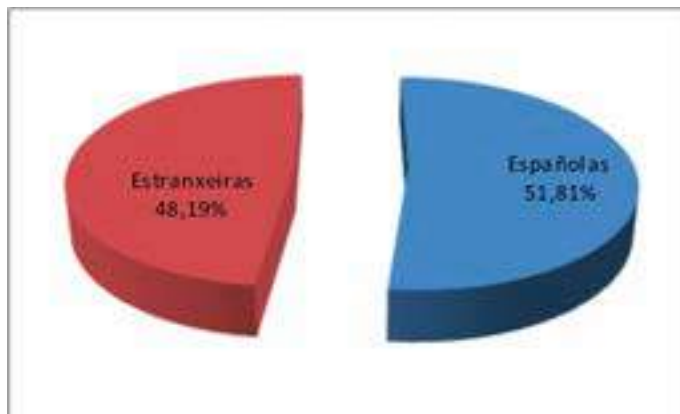
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de usuarias por nacionalidade

Nacionalidade	Nº	%
Españolas	43	51,81%
Estranxeiras	40	48,19%
Total mulleres	83	100%

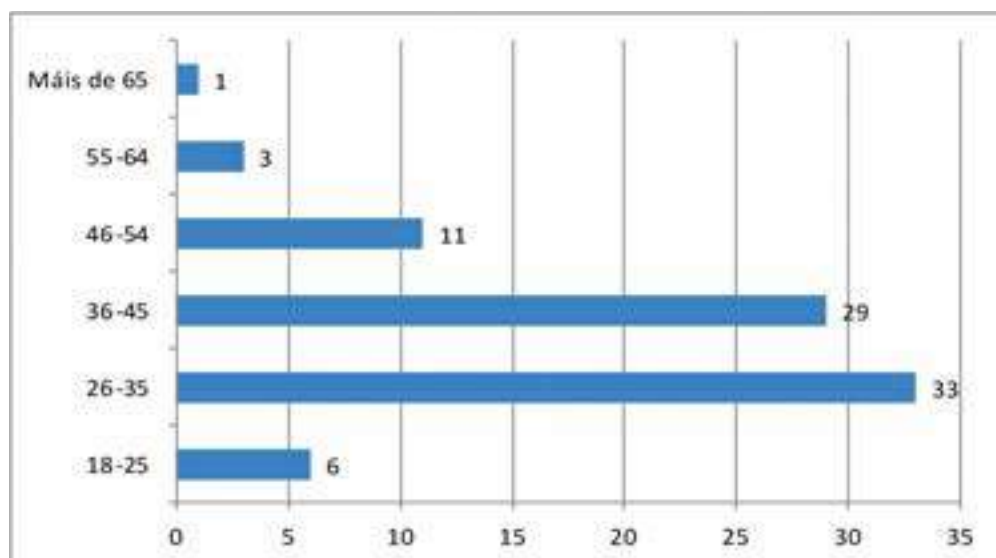
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de usuarias por idade

Idade das mulleres	Nº	%
18-25	6	7,23%
26-35	33	39,76%
36-45	29	34,94%
46-54	11	13,25%
55-64	3	3,61%
Máis de 65	1	1,20%
Total mulleres usuarias	83	100,00%

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- Nº de usuarias segundo procedencia da derivación

Modo de derivación	Nº
Desde C.I.M	23
Desde Servicios Sociais	9
Desde Policía Nacional	8
Desde Garda Civil	4
Desde Policía Local	0
Desde Xulgados	1
Desde hospitais	0
Desde asociacións	1
Desde Outras Casas de Acollida da CC.AA	2
Desde Outras Comunidades Autónomas	4
Outro modo de derivación*	31
Total Mulleres usuarias	83

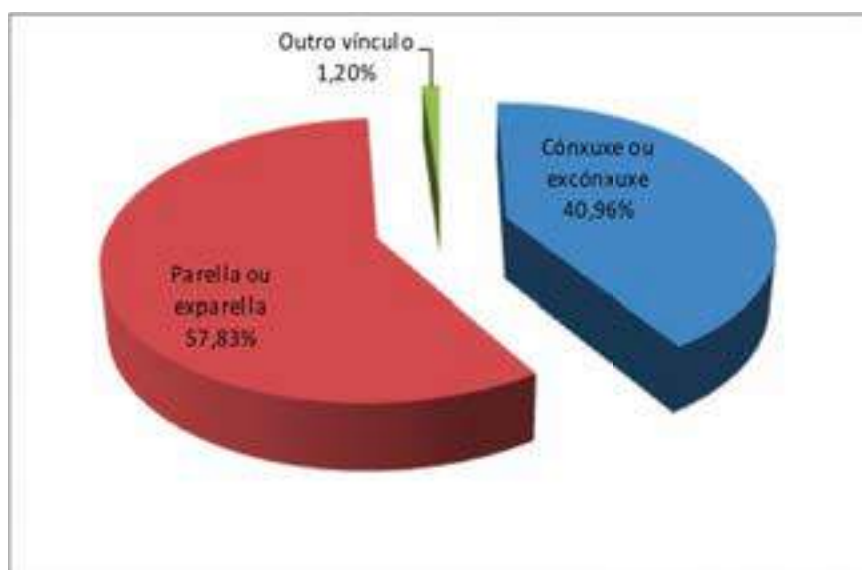
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- Nº de usuarias segundo vínculo co agresor

Vínculo co agresor	Nº
Cónxuxe ou excónxuxe	34
Parella ou exparella	48
Outro vínculo	1
Total mulleres usuarias	83

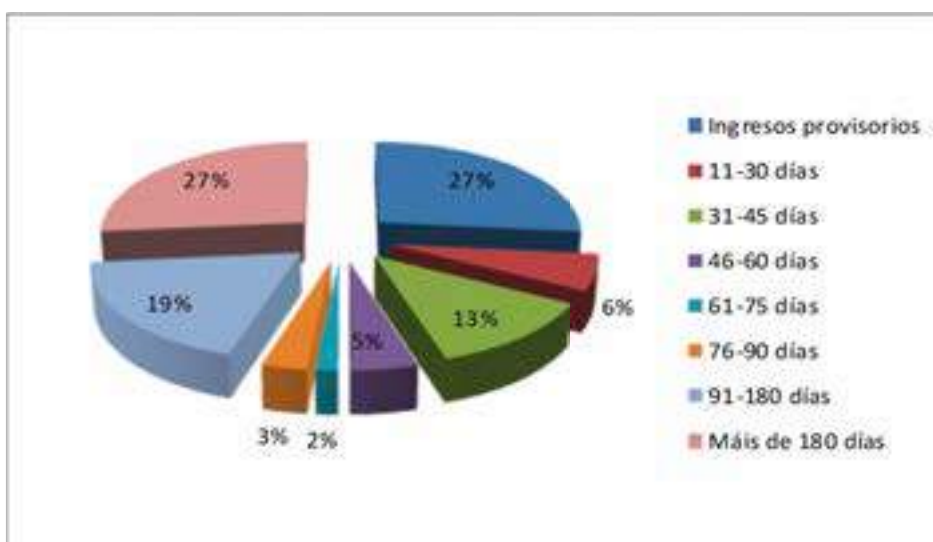
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ Tempo medio de estancia na Rede Galega de Acollemento

Estancia no centro	Nº
Ingresos provisorios	17
11-30 días	4
31-45 días	8
46-60 días	3
61-75 días	1
76-90 días	2
91-180 días	12
Máis de 180 días	17

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

➤ Rede galega de de acollemento: Centro de Emerxencia para mulleres vítimas da violencia de xénero (CEMVI)

O Centro de Emerxencia de Vigo para mulleres vítimas da violencia de xénero é un Centro da Rede Galega de Acollemento nos termos previstos na lei 11/2007, do 27 de xullo para a prevención e o tratamento da violencia de xénero, xestionado de maneira integral polo **Consortio Galego Servizos de Igualdade e Benestar** (adscrito á Consellería de Política Social), e coa colaboración da **Secretaría Xeral da Igualdade**. Ten como finalidade proporcionar aloxamento inmediato e de curta estancia ás mulleres e as persoas delas dependentes, que se atopen inmersas nunha situación de malos tratos e garantirlles un

acollemento de emerxencia mentres se valora a súa situación e/ou se efectúa unha derivación a outro dispositivo máis axeitado.

▪ **Prazas**

O número de prazas do CEMVI é de 20, contando tanto mulleres como persoas dependentes delas.

Atención continuada e estancia máxima:

O Centro de Emerxencia garante unha atención continuada as usuarias todos os días do ano, incluídos sábados, domingos e festivos.

A estancia no CEMVI divídese nun período de ingreso provisional, de ata 10 días, e o período definitivo que é dun mes prorrogable, en función do cumprimento de obxectivos. A estancia máxima é de tres meses, agás situacións especiais a valorar de maneira individualizada

Outra prestación que o centro continua ofrecendo para mellorar a atención ás mulleres e vítimas de violencia de xénero inmigrantes, é o servizo de teletradución, que ofrece sen custo a Secretaría Xeral da Igualdade, e facilita a comunicación en 51 idiomas.

▪ **Equipo do CEMVI**

Durante o ano 2017 o CEMVI tivo a seguinte composición: 3 persoas de servizos xerais, 4 educadoras sociais, 1 psicóloga, 1 avogada e a traballadora social e directora do CEMVI.

O Consorcio Galego de Servizos de Igualdade e Benestar segue a establecer a posibilidade de dispor de xerocultoras e outro persoal especializado no caso de ingresos de persoas con discapacidade que precisen de axuda ou terceira persoa.

Ingreso:

Admítese no centro de emerxencia ás mulleres maiores de idade, vítimas de malos tratos físicos, psíquicos, económicos ou sexuais e ás persoas delas dependentes que requiran un aloxamento inmediato e urxente ou carezan de recursos propios para afrontar a situación.

Condicións especiais de acceso:

1. As mulleres con problemas de drogadicción e/ou alcoholismo só poden ingresar, logo da correspondente valoración, se están nun programa de deshabitución con seguimento terapéutico ou médico, debidamente acreditado por un informe do seu médico/a ou terapeuta. En ningún caso se permite a estancia no centro se existe un consumo activo de substancias e/ou alcohol.

2. As mulleres con trastornos mentais graves deben acreditar a través de informe psiquiátrico, que conservan unha capacidade funcional axeitada para a súa integración no centro. Non se permite o ingreso no caso de trastornos mentais graves en fase aguda, sintomatoloxía activa ou descompensada.

3. No caso de mulleres que padezan unha enfermidade infecto-contaxiosa, poden ingresar sempre que acompañen informe médico no que se valoren os riscos que poidan existir para as outras persoas coas que convivan, así como a viabilidade das medidas e cuidados que sexan necesarios poñer en práctica.

4. No caso de mulleres que exerzan a prostitución será necesario que manifesten o compromiso de abandonar o exercicio activo da mesma durante a estancia no centro.

▪ **Intervencións:**

- Intervención social: inclúe o coñecemento da realidade familiar e o entorno social que influirá na intervención que se leve a cabo, asesoramento laboral para a busca de emprego ou mellora da súa formación, información sobre prestacións económicas, de vivenda, recursos da comunidade, asociacións de mulleres, coordinación con outros servizos e recursos para completar o diagnóstico e a intervención e realización de informes sociais.

Os eidos de actuación máis concretos coas usuarias son: prestacións económicas, escolarización dos/as nenos/as, ámbito sanitario, ámbito laboral e vivenda

Realízanse reunións de coordinación con administracións locais onde vai vivir a muller, coa finalidade de facilitar recursos e medios as mulleres que residen no CEMVI, cara a súa saída.

Semanalmente a traballadora social reúne de maneira grupal coas mulleres do centro para coñecer as súas demandas e as dificultades coas que se atopan de cara a apoialas na súa recuperación biopsicosocial.

- Intervención psicolóxica: dirixida a realizar a avaliación psicolóxica de cada usuaria, para a valoración de ingreso, para delimitar o punto de partida da intervención psicoterapéutica e establecer un plan individualizado da intervención psicolóxica durante a súa estancia no centro e posteriormente preparar ás usuarias para a súa saída do Centro e, de ser o caso, as derivacións para tratamento psicoterapéutico a outros dispositivos.

Ademais da intervención individual desenvólvese un obradoiro grupal denominado Bolboreta, cuxos obxectivos xerais son: visibilizar a violencia sufrida por parte das mulleres, aliviando así a súa culpa e confusión; e favorecer a toma de conciencia e o

desenvolvemento persoal como muller. E tamén un proxecto psicoeducativo cos e coas menores adaptado ás idades dos/as menores.

- Intervencións programadas das Educadoras Sociais: a finalidade é facilitar e apoiar ás mulleres e aos seus fillos e fillas no seu proceso de autonomía e independencia potenciando os seus recursos e habilidades persoais.

Programas educativos con mulleres e menores:

- Escola de nais: co obxectivo de favorecer a reconstrución da relación nai e fillos/as, deteriorado pola situación de violencia e maltrato vivido na familia e pola falta de habilidades nalgúns casos.

- Programa emprego: para apoiar a busca de emprego e/ou formación para o acceso ao mesmo e facilitar habilidades para a mesma.

- Programa lúdico-cultural: para que as mulleres e os seus fillos e fillas aprendan a ter e desfrutar o seu tempo de ocio.

- Programa Faladoiro, de resolución de conflitos.

- Programa Cativadas: programa psicoeducativo para menores.

- Intervención da avogada: A avogada do CEMVI asesora ás mulleres sobre a súa situación e dereitos, e tamén serve de enlace cos diferentes profesionais que as atenden e leva a cabo diversas xestións de cara a normalizar a situación legal das mulleres usuarias do Centro.

Durante o ano 2017 desenvóléronse reunións de coordinación con diferentes administracións e entidades de iniciativa social co obxectivo de mellorar a atención e intervención que se leva a cabo coas persoas usuarias do centro.

Mantívose o convenio asinado con anterioridade coa Rede de Mulleres Veciñais contra os malos tratos de Vigo, para os acompañamentos ás usuarias do centro.

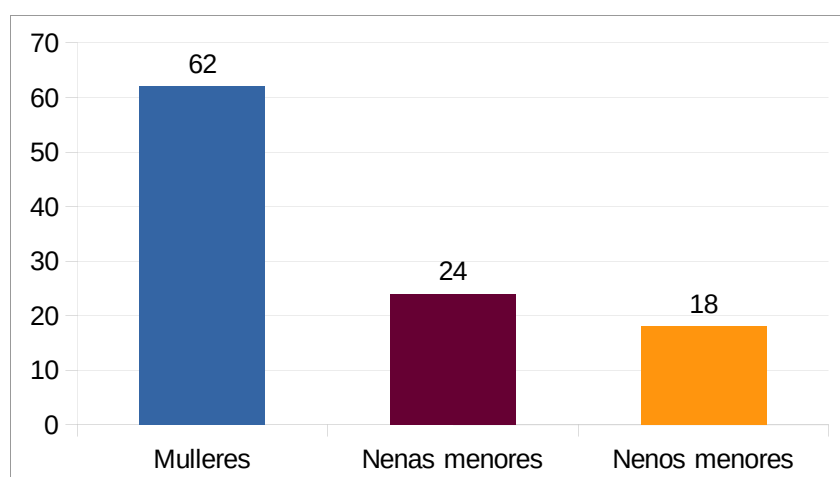
En outubro asinouse un convenio de colaboración coa Fundación Celta de Vigo para o desenvolvemento do programa de ocio, tempo de lecer, cultura e deporte do CEMVI e a concienciación social contra a violencia de xénero.

Durante os últimos meses do ano púxose en marcha para mulleres e persoas delas dependentes que acaban de saír do CEMVI un proxecto de seguimento e atención integral personalizada a través da Secretaría Xeral da Igualdade con resultados moi satisfactorios.

Datos de ocupación do CEMVI no 2017:

Datos de Ocupación	
Mulleres	62
Nenas menores	24
Nenos menores	18
Total	104

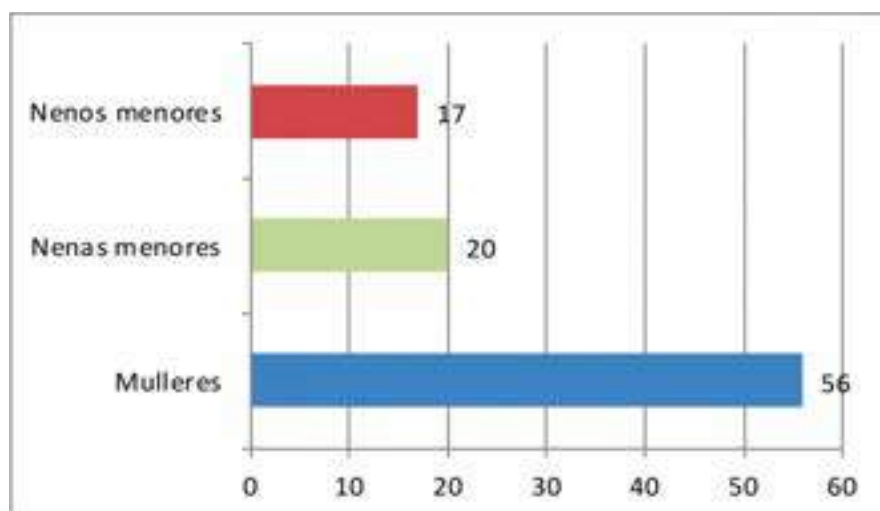
Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

Novos ingresos do CEMVI no 2017:

Datos de Ingresos	
Mulleres	56
Nenas menores	20
Nenos menores	17
Total	93

Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

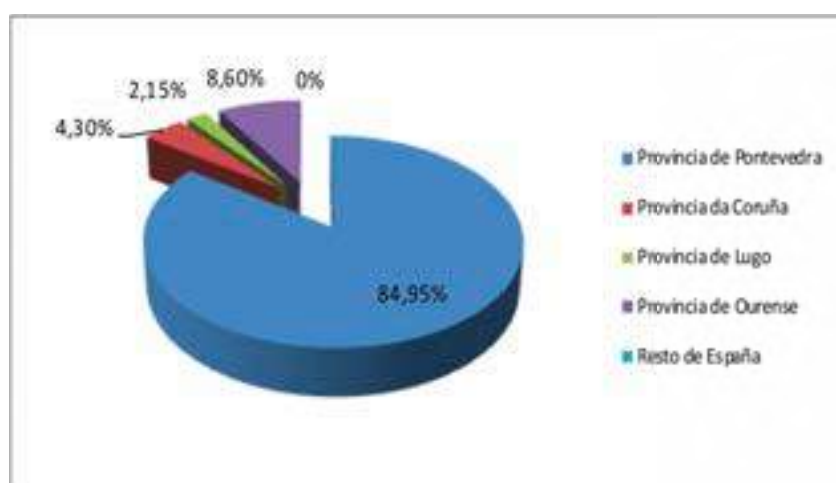

- Datos das novas usuarias

. Procedencia das usuarias:

Procedencia das usuarias	Nº	%
Provincia de Pontevedra	48	84,95%
Provincia da Coruña	2	4,30%
Provincia de Lugo	1	2,15%
Provincia de Ourense	5	8,60%
Resto de España	0	0%
Total	56	100%

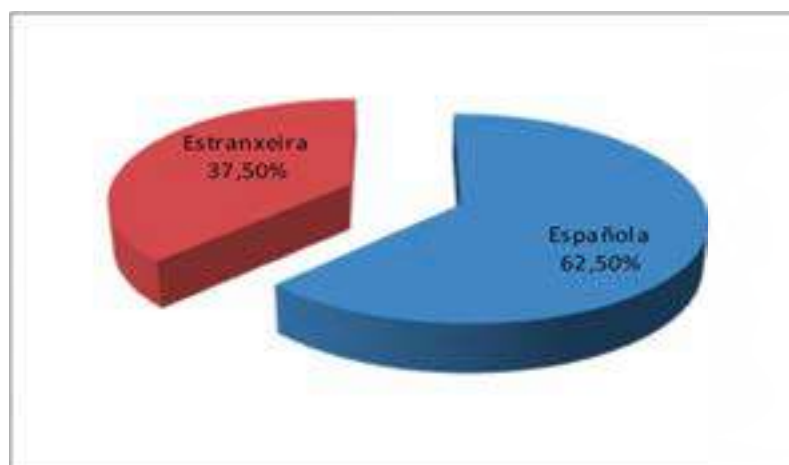
Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

. Usuarias segundo nacionalidade:

Nacionalidade	Nº	%
Española	35	62,5%
Estranxeira	21	37,5%
Total	56	100%

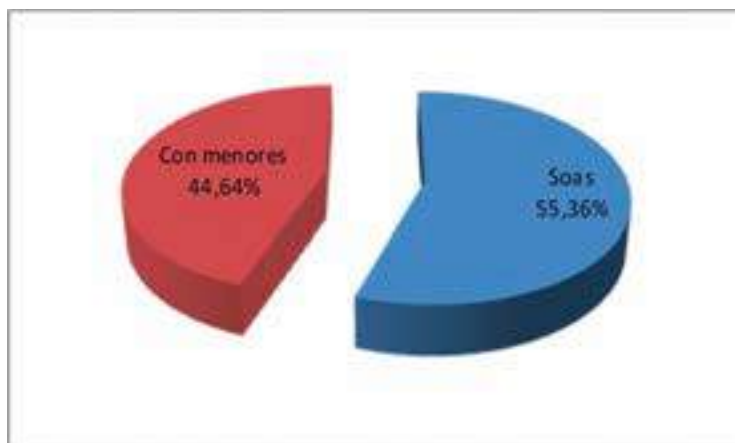
Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

. Mulleres e persoas dependentes

SITUACIÓN	Nº	%
Soas	31	55,36%
Con menores	25	44,64%
Total	56	100%

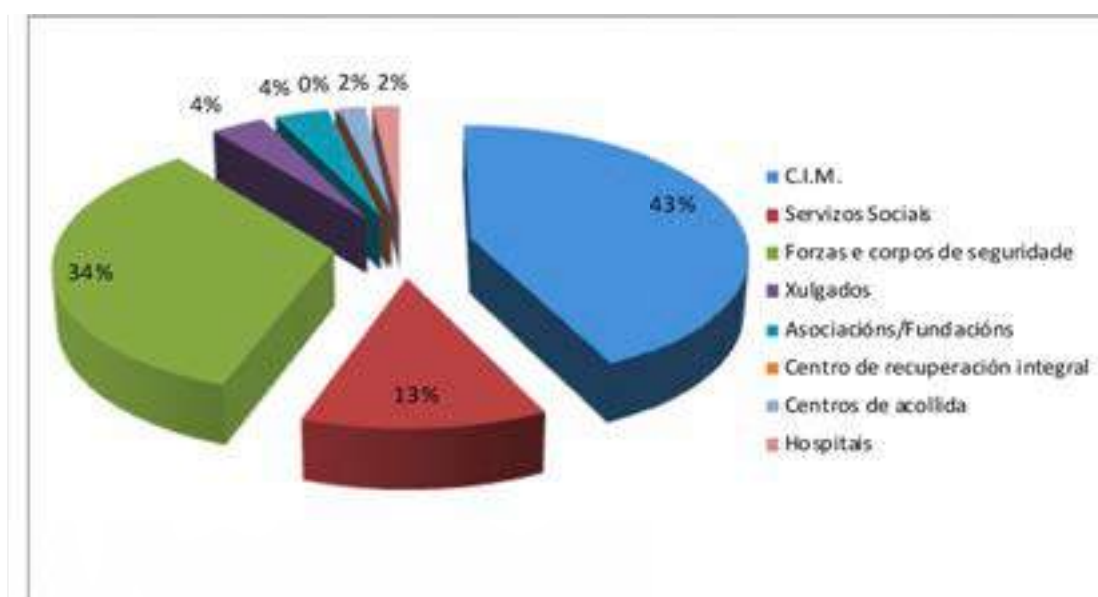
Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

. Derivacións de ingresos

Organismo derivante	Nº	% derivacións
C.I.M.	24	43%
Servizos Sociais	7	13%
Forzas e corpos de seguridade	19	34%
Xulgados	2	4%
Asociacións/Fundacións	2	4%
Centro de recuperación integral	0	0%
Centros de acollida	1	2%
Hospitais	1	2%
Total	56	100%

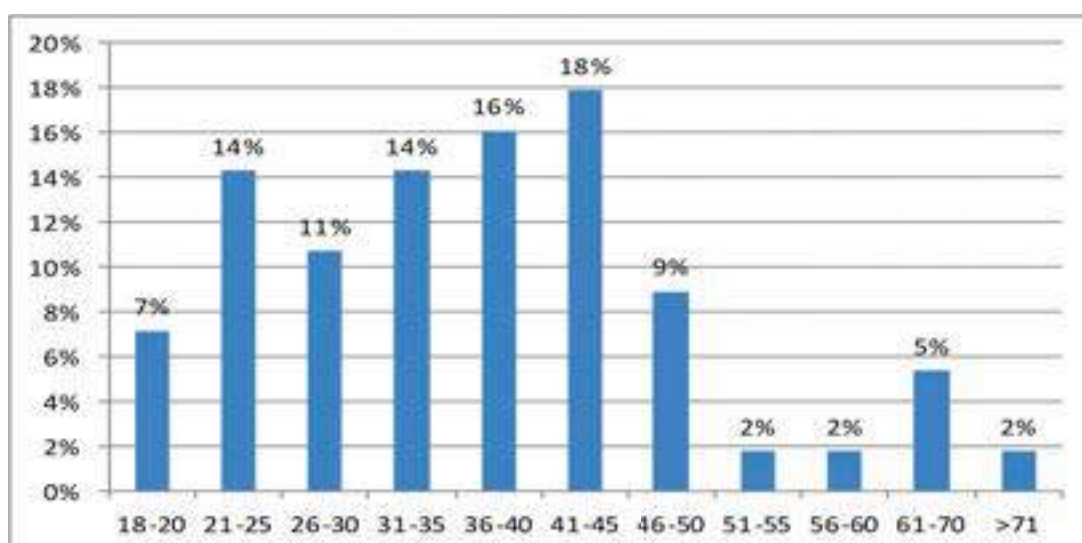
Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

. Idades das mulleres usuarias do CEMVI

Idade	Nº	%
18-20	4	7%
21-25	8	14%
26-30	6	11%
31-35	8	14%
36-40	9	16%
41-45	10	18%
46-50	5	9%
51-55	1	2%
56-60	1	2%
61-70	3	5%
>71	1	2%
Total	56	100%

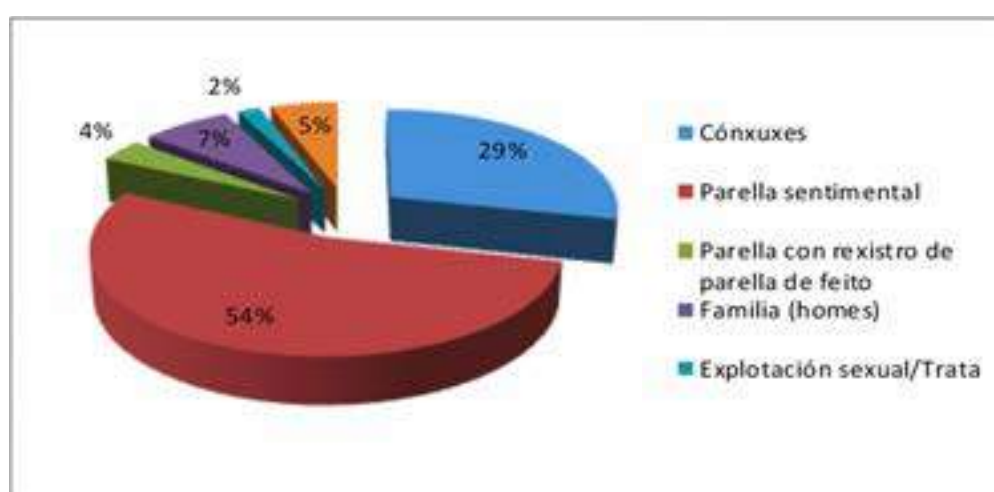
Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

. Relación cos agresores

Relación	Nº	%
Cónxuxes	16	29%
Parella sentimental	30	54%
Parella con rexistro de parella de feito	2	4%
Familia (homes)	4	7%
Explotación sexual/Trata	1	2%
Exparella	3	5%
Total	56	100%

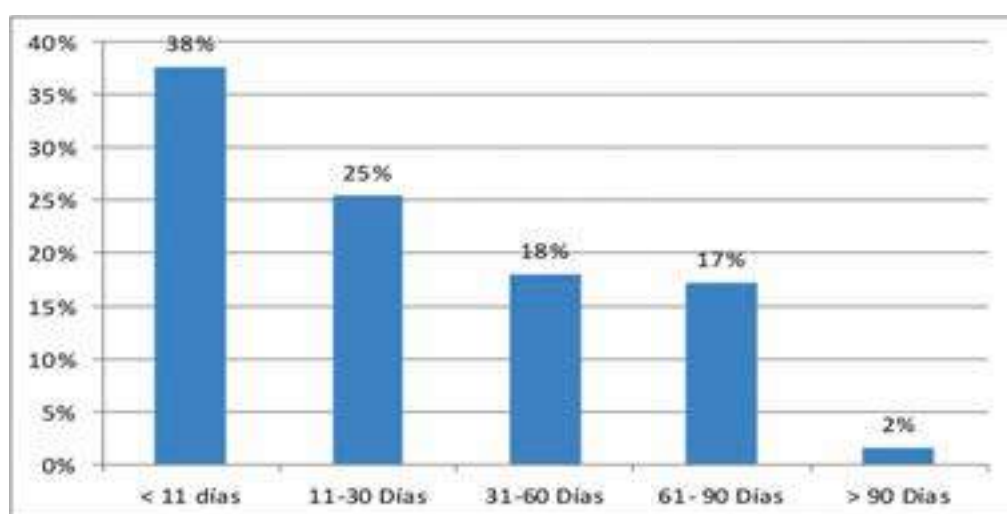
Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

. Promedio de estancia no CEMVI

Días de estancia	Nº	Porcentaxe
< 11 días	21	38%
11-30 Días	14	25%
31-60 Días	10	18%
61-90 Días	10	17%
> 90 Días	1	2%
Total	56	100%

Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

❑ Rede galega de acollemento: Vivendas de seguridade para mulleres vítimas de explotación sexual e trata

O artigo 3 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, modificada pola Lei 12/2016, do 22 de xullo, considera como unha forma de violencia de xénero a trata de mulleres e nenas con fins de explotación sexual.

Por outra banda, o artigo 47.1 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero establece que os centros e servizos que conforman os recursos de asistencia integral ás mulleres que sofren violencia de xénero teñen como finalidade básica achegarlles axuda e asistencia directa ás mulleres e ás persoas delas dependentes, e apoialas na procura de solucións dos conflitos que derivan da violencia; e o artigo 41.3 do Decreto legislativo 2/2015, do 12 de febreiro, polo que se aproba o texto refundido das disposicións legais da Comunidade Autónoma de Galicia en materia de igualdade, dispón que a Xunta de Galicia loitará contra o tráfico de mulleres,

nenas e nenos que teñan como finalidade fundamental a súa explotación sexual no territorio da nosa comunidade autónoma, establecendo que esa loita deberá realizarse a través dunha intervención integral que permita a prevención, detección, atención e, se é o caso, integración das mulleres vítimas do tráfico de explotación sexual.

Ademais, a Lei orgánica 4/2000, do 11 de xaneiro, sobre dereitos e liberdades dos estranxeiros en España e a súa integración social, modificado pola Lei orgánica 10/2011, do 27 de xullo e que ten por obxecto perfeccionar a coherencia normativa co Convenio número 197 do Consello de Europa, do 16 de maio de 2005, de loita contra a trata de seres humanos, que exige brindar asistencia integral ás vítimas de trata, independentemente de se colaboran ou non e da súa situación administrativa, e o o artigo 59 bis da citada Lei orgánica dispón que os órganos administrativos competentes, cando consideren que existen motivos razoables para crer que unha persoa estranxeira en situación irregular foi vítima de trata de seres humanos, informarán a persoa interesada sobre as previsións deste artigo e elevarán á autoridade competente para a súa resolución a oportuna proposta sobre a concesión dun período de restablecemento e reflexión, de acordo co procedemento previsto regulamentariamente. O dito período de restablecemento e reflexión terá unha duración de, polo menos noventa días, e deberá ser suficiente para que a vítima poida decidir se desexa cooperar coas autoridades na investigación do delito e, de ser o caso, no procedemento penal.

Froito de dous convenios de colaboración asinados en 2017 entre a **Secretaría Xeral da Igualdade** e dúas entidades de iniciativa social, para os que se destinou un orzamento total de 40.000 euros, estas entidades, que xa contaban con dispositivos destinados á atención integral a mulleres vítimas de explotación sexual e trata no que se lles presta acollida, axuda e asistencia directa, integran nos seus dispositivos unha vivenda de seguridade, destinada a facilitarlles ás mulleres que deciden abandonar a situación de explotación dun espazo de reflexión previo á denuncia que resulte suficiente para que a vítima poida restablecerse e escapar á influencia dos traficantes e/ou poida decidir, con coñecemento de causa, a súa cooperación coas autoridades competentes.

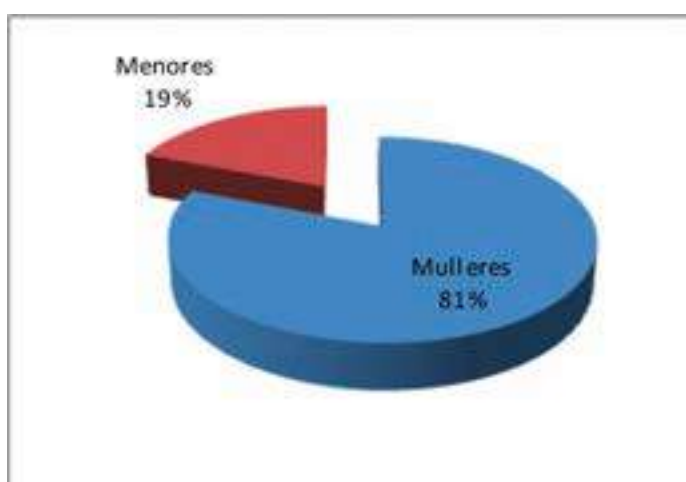
A vulnerabilidade das mulleres vítimas de explotación sexual (situación de persoas explotadas, estigmatización e rexeitamento social que soportan, dificultades do idioma, medo, situación de inmigración ilegal) ponse especialmente de manifesto cando as mulleres deciden rachar coa situación de explotación na que se atopan; por iso **dende a Secretaría Xeral da Igualdade** considérase prioritario fomentar toda actividade desenvolvida ao respecto e colaborar con aquelas entidades, como é o caso, que contan con centros e

persoal propio para prestar un servizo integral, de atención, apoio, acollida e de recuperación destinados a facilitarlles ás mulleres que deciden abandonar a situación de explotación dun espazo de reflexión previo á denuncia que resulte suficiente para que a vítima poida restablecerse e escapar á influencia dos traficantes e/ou poida decidir, con coñecemento de causa, a súa cooperación coas autoridades.

▪ **Nº total de persoas usuarias**

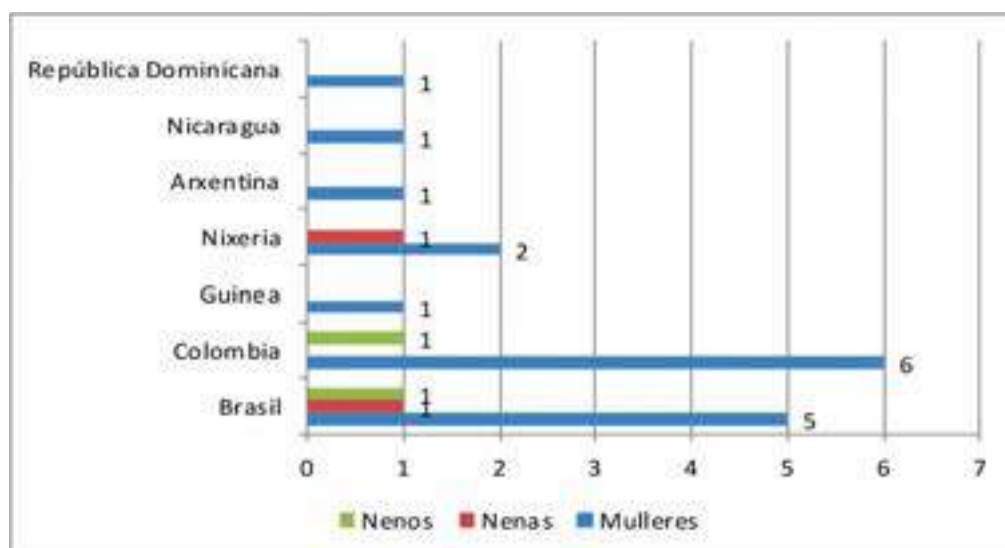
Persoas usuarias	
Mulleres	Menores
17	4

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Nacionalidade	Nº de mulleres	Nº de menores		Total
		Nenas	Nenos	
Brasil	5	1	1	7
Colombia	6		1	7
Guinea	1			1
Nixeria	2	1		3
Arxentina	1			1
Nicaragua	1			1
República Dominicana	1			1
TOTAL	17	2	2	21

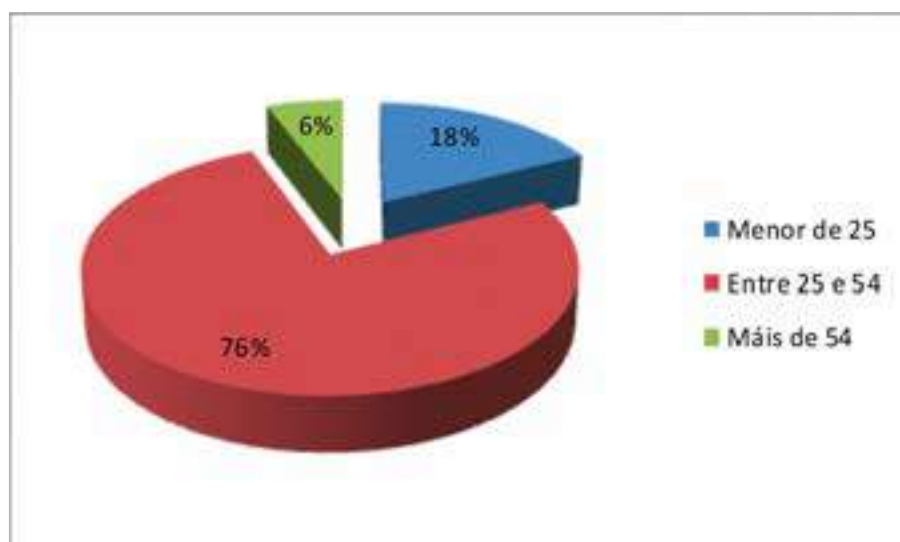
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- Nº de usuarias por intervalos de idade

Intervalos de idade	
Menor de 25	3
Entre 25 e 54	13
Máis de 54	1
Total	17

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ **Rede galega de acollemento: Outros recursos de acollemento para mulleres vítimas de violencia de xénero**

A Secretaría xeral da Igualdade convocou en 2017 axudas e subvencións a entidades de iniciativa social sen ánimo de lucro para programas dirixidos a mulleres en situación de especial vulnerabilidade, xa mencionadas no apartado correspondente ao Fomento do movemento asociativo, (Resolución da **Secretaría Xeral da Igualdade** do 23 de decembro de 2016 DOG nº 11, do 17 de xaneiro), na que un dos tipos de programa subvencionados son os Programa de recursos integrais de atención personalizada e especializada para mulleres en situación de especial vulnerabilidade, pertencentes a un ou varios colectivos nos que concoa dita situación (entre os que están as vítimas de violencia de xénero).

Foi beneficiaria desta axuda, entre outras, unha entidade para o desenvolvemento dun *Programa pluriasistencial de apoio e rehabilitación con aloxamento para mulleres en situación de especial vulnerabilidade con enfermidade mental* (incluídas as vítimas de violencia de xénero), por un importe de 29.067,78 euros.

Ademais, **Galicia está adherida ao Protocolo Nacional de derivación** entre as Comunidades Autónomas para a coordinación das súas redes de centros de acollida para as mulleres vítimas da violencia de xénero e dos seus fillos e fillas (véxase páxina 257)

Artigo 49: Creación do Centro de Recuperación Integral para Mulleres que sofren Violencia de Xénero

No Diario Oficial de Galicia do 10 de xaneiro de 2014 publicouse o **Decreto 1/2014, do 9 de xaneiro**, polo que se regula a creación do Centro de Recuperación Integral para

Mulleres que Sofren Violencia de Xénero (modificado polo Decreto 130/2016, do 15 de setembro), que configura o Centro coma unha unidade adscrita á Secretaría Xeral da Igualdade con competencias en materia de atención integral ás vítimas de violencia de xénero e ás persoas delas dependentes, especialmente as súas fillas e fillos menores. O mesmo decreto establece a súa sede en Santiago de Compostela.

A Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero, reconece un feito diferencial de xénero e recolle no artigo 19, co título «Dereito á asistencia social integral», que «as mulleres vítimas de violencia de xénero teñen dereito a servizos sociais de atención, de emerxencia, de apoio e acollemento e de recuperación integral. A organización destes servizos por parte das comunidades autónomas e das corporacións locais responderá aos principios de atención permanente, actuación urgente, especialización de prestacións e multidisciplinariedade profesional».

Pola súa banda a Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero (DOG do 7 de agosto de 2007) crea, no seu artigo 49, o Centro de Recuperación Integral para mulleres que sofren violencia de xénero, que desenvolverá un modelo de atención integral, baseado nun sistema coordinado de servizos, recursos e medidas de carácter social, laboral, xurídico, educativo e económico.

Finalidade do CRI

O centro de Recuperación integral (CRI) ten por finalidade principal desenvolver un modelo de atención integral para as mulleres vítimas de violencia de xénero e para as súas fillas e fillos menores e para as/os menores que se atopen baixo a súa tutela ou garda e custodia, vítimas tamén desta violencia, baseado nun sistema coordinado de servizos, recursos e medidas de carácter social, laboral e económico, que permita evitar duplicidades e racionalizar a xestión.

Actuará ademais como centro de referencia e coordinador da Rede galega de acollemento; como centro colaborador nas derivacións de vítimas de violencia de xénero fóra de Galicia e na recepción das que cheguen á nosa comunidade derivadas desde outras partes do Estado; como centro de formación na loita contra a violencia de xénero, tanto para profesionais, fundamentalmente dos centros de información á muller e dos servizos sociais, como para o voluntariado e a cidadanía en xeral; como centro colaborador co Punto de Coordinación das Ordes de Protección de Galicia; como centro impulsor da creación de grupos de autoaxuda, intervención e coñecemento entre mulleres que teñan sufrido, vivido e superado situacións de violencia de xénero e como centro de atención, individual e grupal, das e dos menores

fillas e fillos das usuarias do centro ou que se atopen baixo a súa tutela ou garda e custodia».

Persoal do CRI

O CRI está integrado por un equipo multidisciplinar composto por:

- Unha directora
- Unha psicóloga.
- Un posto base subgrupo A1
- Unha terapeuta ocupacional.
- Unha asistente social.
- Unha titulada de grado medio.
- Unha subalterna

Acceso ao Centro

O acceso ao Centro de Recuperación Integral realizarase mediante procedementos protocolizados de derivación a través de:

- a) Centros que compoñen a Rede galega de información ás mulleres.
- b) Centros da Rede galega de acollemento.
- c) Servizos sociais comunitarios e especializados da nosa comunidade autónoma.
- d) Centros de servizos sociais das diferentes comunidades autónomas.
- e) Outros centros ou entidades que acrediten colaboración estable no ámbito da igualdade e a erradicación da violencia de xénero co órgano competente en materia de igualdade da Administración xeral da Comunidade Autónoma de Galicia.

Persoas usuarias

Poden ser usuarias do Centro as mulleres vítimas de violencia de xénero que acrediten a situación de violencia de xénero a través de:

- a) Certificación da orde de protección ou da medida cautelar, ou testemuño ou copia autenticada pola secretaria ou polo secretario xudicial da propia orde de protección ou da medida cautelar.

- b) Sentenza de calquera orde xurisdiccional que declare que a muller sufriu violencia en calquera das modalidades definidas na Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero.
- c) Certificación e/ou informe de servizos sociais e/ou sanitario da Administración pública autonómica ou local.
- d) Certificación dos servizos de acollida da Administración pública, autonómica ou local.
- e) Informe do Ministerio Fiscal que indique a existencia de indicios de violencia.
- f) Informe da Inspección de Traballo e da Seguridade Social.
- g) Calquera outra que se estableza regulamentariamente.

Tamén poderán ser usuarias as persoas dependentes ou ao cargo destas mulleres, facendo unha especial mención as súas fillas e fillos.

Intervención: Área de traballo individualizado

O Centro de Recuperación Integral está en funcionamento durante todo o tempo preciso para cubrir as necesidades da muller e das súas fillas e fillos; cunha flexibilidade máxima para atender á conciliación da vida laboral, persoal e familiar das persoas usuarias, en calquera día da semana, traballando tanto tardes como sábados ou domingos, se é necesario para as mulleres.

Para levar a cabo o traballo con cada usuaria desde unha perspectiva dinámica, deséñase para cada unha delas o Plan de Atención Individualizada (PAI.) É un documento que serve de guía durante toda a intervención, resitúa a muller e profesionais durante todo o proceso de intervención, permitindo non perder de vista os obxectivos consensuados coa muller e/ou co ou coa menor.

No PAI recóllense os seguintes apartados: información sobre a problemática concreta de violencia de xénero, as necesidades e expectativas existentes, os obxectivos pactados, as actuacións a realizar, a avaliación dos obxectivos, posibles modificacións dos mesmos, e obxectivos conseguidos, así como o seguimento da persoa usuaria.

O establecemento dunha profesional de referencia para cada caso intenta evitar unha clara vitimización secundaria, e así esta profesional será a única persoa interlocutora para resolver os seus problemas, coñecer as súas necesidades e acompañar á muller ao longo de todo o proceso e, polo tanto, a persoa encargada de coordinar todos os recursos, independentemente de quen os preste ou xestione, e elaborar o plan de seguridade e autonomía da mu-

ller, que é personalizado, axustado ás súas necesidades e recollerá todas as medidas necesarias.

A continuación enuméranse distintas áreas que son abordadas dende o Centro de Recuperación integral no traballo coas mulleres usuarias do recurso, no traballo individualizado que se realiza

ÁREA DE XÉNERO: É fundamental coñecer o que é a desigualdade, para poder desculpabilizar ás persoas que a sofren; e identificar a violencia de xénero como o aspecto máis grave da desigualdade. Esta área trabállase de maneira transversal co afán de que a muller entenda que a desigualdade procede dun contexto sociocultural onde a preeminencia do home sobre a muller segue presente; entenda o que é a violencia de xénero, as características da mesma, as súas consecuencias e as reaccións normais fronte a esas situacións, para que poida entender o que viviu e como superalo e recoñeza os machismos e micromachismos presentes na sociedade.

ÁREA TERAPÉUTICA: A liña terapéutica engloba dous aspectos determinantes, o emocional e o competencial, e así:

-Dentro do eido emocional traballase, tanto de maneira individual como especialmente grupal, tódolos apartados que permitan que unha muller manexe as súas emocións, as recoñeza e poida traballar con elas, intentando acadar os seguintes obxectivos de facilitar a súa recuperación emocional, cunha mellora do seu autoconcepto e autoestima e fomentar a independencia emocional da muller, incidindo nas súas relacións de parella.

-Dentro do eido competencial, é de destacar a necesidade de desenvolver ou restaurar habilidades para participar nas ocupacións da vida diaria dunha maneira competente, saudable e satisfactoria, tanto na figura da muller (sobrevivente da violencia de xénero) como da súa familia, tomando como alicerce o empoderamento e a participación nunha vida saudable, ata acadar unha verdadeira autonomía persoal, e unha real ocupación das actividades da vida diaria. Os obxectivos son identificar, traballar e potenciar aquelas habilidades físicas, cognitivas ou psicosociais necesarias para a realización das actividades básicas da vida diaria; adquirir hábitos e rutinas diarias e conseguir que o ocio e a participación social formen parte da vida da muller.

ÁREA PSICOEDUCATIVA: Esta liña pretende que a muller cambie o seu papel de vítima a sobrevivente, pasando da pasividade á actividade, a ser axente de cambio de seu.

Para isto será necesario adquirir e adestrar as habilidades de relación interpersoal que faciliten unha relación adaptativa co entorno social e a mellora da calidade de vida; establecer

e manter relacións interpersoais gratificantes e potenciar os recursos persoais facilitadores do cambio.

ÁREA LABORAL: Nesta liña traballase desde o comezo tendo en conta o punto de partida da muller, tanto no eido formativo laboral, apoiando o proceso de formación da muller, tanto regrada como ocupacional, incrementando coñecemento das TICs entre as mulleres reforzando as súas habilidades, coñecementos e acceso ás tecnoloxías da información e facilitar a elaboración de itinerarios de formación personalizados; como no eido socio laboral, analizando as posibilidades reais de traballo, fomentando a busca activa de emprego.

ÁREA DE SEGURIDADE: Neste apartado trabállase a súa seguridade física, realizando coa muller, e en coordinación co profesional de referencia en seguridade (policia custodio), o plan de protección individualizado; e a súa seguridade virtual, co afán de que a muller coñeza os perigos do uso indiscriminado das redes sociais.

ÁREA DE REDES DE APOIO: Para refacer a vida dunha persoa que sufriu violencia de xénero, é moi importante poder contar con redes de apoio. A propia violencia remata coas existentes, xa que o que pretende o agresor é illar á muller, e o primeiro é acabar cos lazos de unión ou pertenza a unha colectividade. Por iso trabállase coa familia e co voluntariado.

O traballo co voluntariado iniciouse cunha unidade familiar, estando traballando para a ampliación deste tipo de rede. O voluntariado específico, que coñece o que é a violencia de xénero, e apoia á muller en momentos cruciais para elas, (xuízos) ou simplemente acompañalas en momentos de lecer, que cubren a necesidade de “importarlle a alguén”.

ÁREA XURÍDICO-SOCIAL: Desde este área analízase a situación xurídica da muller, levando a cabo unha coordinación co/a asesor/a xurídica do centro que deriva, así como co letrado ou letrada que lle correspondese.

ÁREA MATERNO-FILIAL: Nesta área analízase a relación materno-filial, e as consecuencias da violencia de xénero que afectan a propia estabilidade da relación. Trabállase no sentido de dotar as mulleres sobreviventes dos coñecementos e as ferramentas necesarias para o fomento das súas capacidades como nais e para establecer formas de relación positiva coas súas fillas e cos seus fillos.

Ademais, o traballo individualizado tamén se realiza cos e coas **menores**, con independencia da relación materno filial existente. Así as áreas de actuación para cadanseu son :

ÁREA DE XÉNERO: Nesta liña traballárase cos/as menores o fenómeno da desigualdade na sociedade, identificando situacións de desigualdade nas súas vidas, fomentando a aplicación de conceptos que insiran igualdade e identificando situacións de violencia de xénero, tanto propias como alleas, e as consecuencias que a dita violencia ten nas súas vidas.

ÁREA TERAPÉUTICA: A liña terapéutica engloba dous aspectos determinantes, o emocional e o competencial e así traballase a autoestima e a responsabilidade persoal, intentando dotar á menor ou menor de estratexias para responder axeitadamente a situacións emocionalmente intensas, e para recoñecer e expresar as emocións da maneira axeitada e eficaz. Igualmente, desde o eido competencial estímulanse as súas competencias para ter unha vida independente, dentro de cada tramo de idade, potenciando o desenvolvemento das competencias sociais, para ampliar e adecuar o repertorio dos comportamentos da ou do menor nas situacións de relación entre iguais, así como para facilitar o mantemento das relacións sociais satisfactorias.

ÁREA PSICOEDUCATIVA: Nesta liña pretende que as e os menores aprendan ou retomen habilidades e coñecementos que lles axuden a construír un mundo de seu, mais igualitario e pacífico, intentando capacitar as e aos menores para o manexo das diferentes situacións sociais e as emocións que xeran. Igualmente, traballando o coñecemento das relacións afectivo-sexuais, a resolución de conflitos de xeito satisfactorio, o aumento de condutas asertivas.

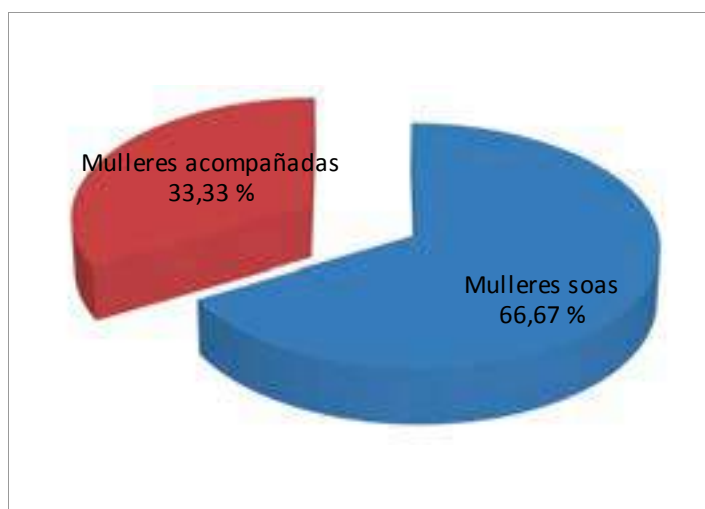
ÁREA FORMATIVA-OCUPACIONAL: En función das características de cada menor, afondase no apoio á educación regrada, ou establecece a necesidade dunha formación ocupacional.

ÁREA DE SEGURIDADE: Trabállase fomentando o recoñecemento de situacións de perigo por parte da/o menor; e fomentando o uso seguro, responsable e saudable de internet e, especialmente, das redes sociais.

Casos derivados ao CRI no 2017:

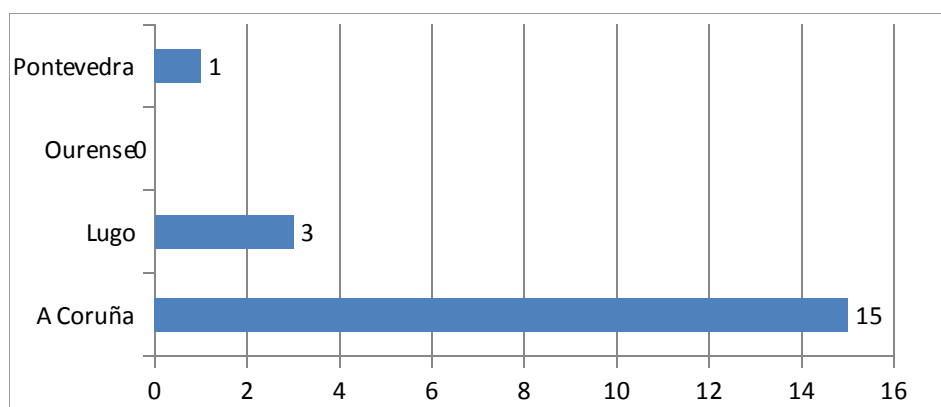
Casos derivados	
Mulleres soas	6
Mulleres acompañadas de fillas/os e/ou doutros membros da unidade familiar	3
Total	19

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

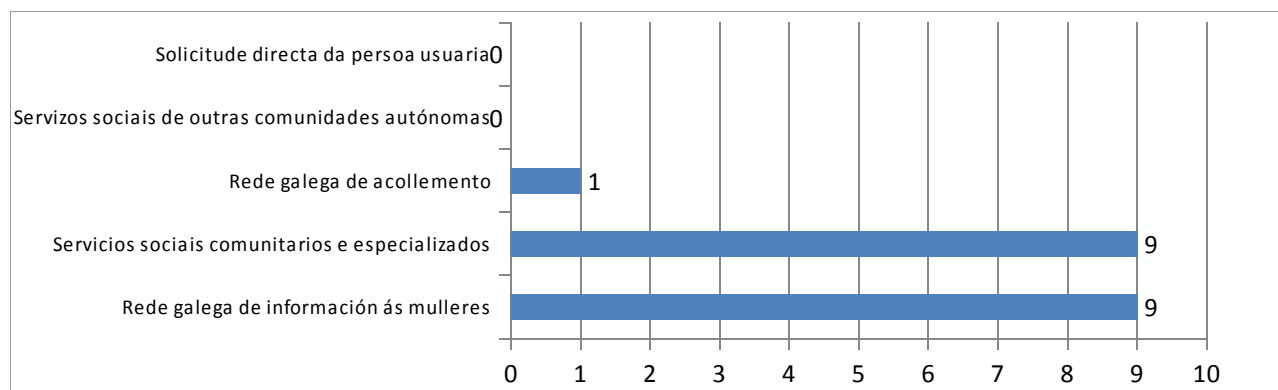
Casos derivados por provincia	
A Coruña	15
Lugo	3
Ourense	0
Pontevedra	1
Total	19

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Entidades derivantes	
Rede galega de información ás mulleres	9
Servicios sociais comunitarios e especializados	9
Rede galega de acollemento	1
Servizos sociais de outras comunidades autónomas	0
Solicitude directa da persoa usuaria	0
Total	19

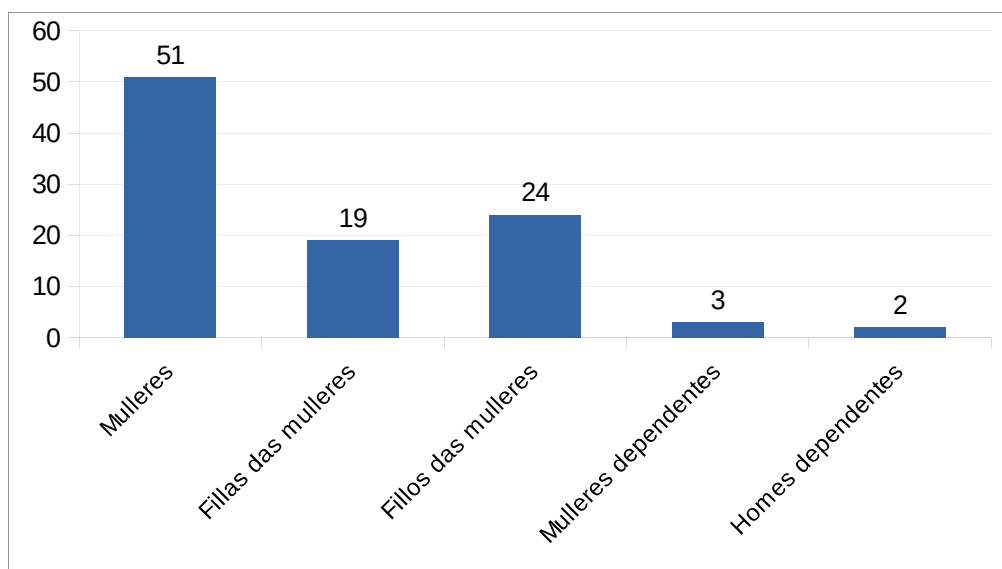
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Persoas usuarias do Centro de Recuperación Integral no ano 2017:

Persoas usuarias do CRI	
Mulleres	51
Fillas das mulleres	19
Fillos das mulleres	24
Mulleres dependentes	3
Homes dependentes	2
Total	99

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Nacionalidade das usuarias

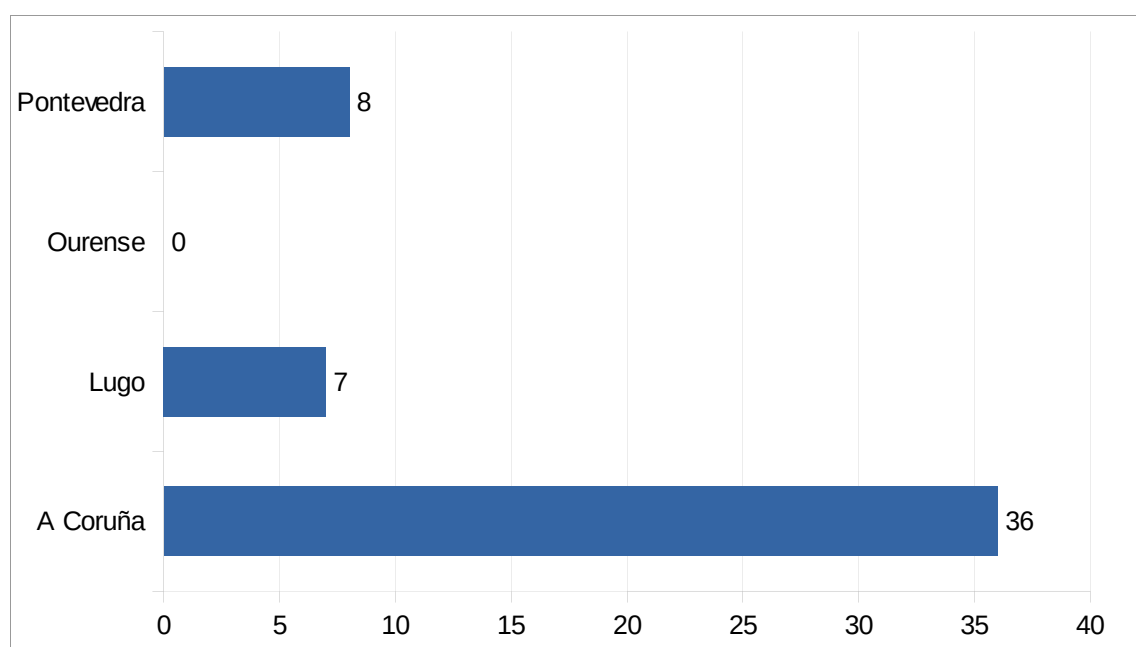
Nacionalidade das usuarias do CRI		
Española	50	98%
Estranxeira	1	2%

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Provincia das usuarias do CRI	
A Coruña	36
Lugo	7
Ourense	0
Pontevedra	8
Total	51

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Intervención grupal

O espírito do CRI fomenta o traballo grupal, sendo moi importante o nexo de unión que se crea entre as mulleres nestes obradoiros grupais, fomentando grupos de coñecemento que axuden rachar a soidade e o illamento da muller que sufriu violencia de xénero.

* Obradoiro dirixido a menores “As cores que levo dentro”. Este obradoiro desenvólvese en catro sesións e foi impartido por una psicóloga. Nel traballouse a xestión das emocións dos e das menores, co obxectivo de recoñecer e xestionar estas emocións

* Obradoiro psicoeducativo dirixido a mulleres “Compartindo experiencias”. Foi impartido por profesionais do CRI, cunha duración de 4 sesión. O obradoiro tiña como finalidade que as mulleres participantes, que sofren ou sufriron unha situación de violencia de xénero, compartisen a súa experiencia, dando a súa visión do proceso de violencia de xénero des-

pois de pasar por ela. Obxectivos: compartir experiencias, darse conta de que non están soas e que se pode superar esa situación, facilitando o seu empoderamento.

Centro coordinador da Rede Galega de Acollemento

No primeiro trimestre do ano 2017, dando cumprimento ao o disposto no apartado noveno do **Protocolo de acceso á Rede Galega de Acollemento para mulleres que sofren violencia de xénero e dos seus fillos e fillas, e outras persoas delas dependentes** (ver páxina 259), tivo lugar unha xuntanza de seguimento do Protocolo de acceso á Rede galega de Acollemento , no que participou persoal técnico dos diferentes centros de acollemento existentes en Galicia, en concreto, persoal do Concello da Coruña, do Concello de Culleredo, do Concello de Ferrol, do Concello de Lugo, do Concello de Ourense e do Consorcio Galego de Servizos de Igualdade e Benestar, ademais de persoal da Secretaría Xeral da Igualdade e do CRI como centro coordinador da Rede galega de acollemento.

Outras accións realizadas no CRI:

* Curso *“Significación psicolóxica do debuxo infantil”*, os días 11 de 12 de decembro de 2017 para persoal dos Centros de Información ás Mulleres, Servizos sociais e Centro de Emerxencia e CRI, no que participaron un total de 32 profesionais (ver páxina 89).

* Impartición dun obradoiro sobre violencia de xénero para persoal voluntario da Asociación Andaina pro saúde mental de Ordes

* Visita de alumnado da Escola Universitaria de Traballo Social da USC.

* Visita de representantes do Colexio de Educadoras e Educadores Sociais de Galicia (CE-ESG).

* Titorización das prácticas no CRI de dúas alumnas do Master Universitario en Igualdade, Xénero e Educación da USC.

Actividades fóra do CRI

O persoal do CRI realizou ao longo de 2017 actuacións diversas de sensibilización fronte á violencia de xénero formación fóra das instalacións do Centro de Recuperación Integral:

* Charlas Informativas sobre as consecuencias da violencia de xénero nas mulleres, nos nenos e nas nenas e pautas para a súa abordaxe, ofertadas dentro do Programa "Por 365 días de respecto e Igualdade: prevención da violencia de xénero no ámbito educativo" que desenvolve a Secretaría Xeral da Igualdade ao abeiro do Plan Proxecta, co obxecto de proporcionar ao alumnado formación e ferramentas que lles permitan coñecer e recoñecer a violencia contra as mulleres e actuar na súa prevención e no coñecemento da construción social das súas identidades sexuais e asignación de roles, o que lles permitirá poder eliminar estereotipos sexistas (ver páxina 78).

Estas charlas tamén foron ofertadas ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero, pola Secretaría Xeral da Igualdade, ao abeiro do convenio de colaboración asinado coa FEGAMP (véxase páxina 245), así como a

outros concellos e centros educativos que solicitaron a colaboración da Secretaría Xeral da Igualdade para o desenvolvemento de actuación de sensibilización e prevención da violencia de xénero.

Artigo 50: Rede de información ás mulleres

A Xunta de Galicia a través da Secretaría Xeral da Igualdade e en colaboración coas entidades locais, dispón dunha rede de información ás mulleres distribuída polo territorio galego e a través da cal se desenvolven accións de carácter preventivo e de sensibilización; serven como recurso facilitador de información, orientación, derivación e seguimento as mulleres que sofren violencia de xénero.

En 2016 publicouse o Decreto 130/2016, do 15 de setembro, polo que se establecen os requisitos e o procedemento para o recoñecemento e acreditación dos centros de información á muller de titularidade das entidades locais de Galicia, así como para a modificación e extinción do seu recoñecemento (DOG nº 188, do 3 de outubro), coa finalidade de establecer unha nova regulación dos requisitos e o procedemento para o recoñecemento dos centros de información á muller, así como as condicións de funcionamento, e o procedemento da extinción do recoñecemento destes centros na nosa comunidade.

O principal obxectivo deste novo decreto dos Centros de Información á Muller é conseguir unha mellora no servizo á cidadanía, tanto na promoción da igualdade de xénero mediante a información e o asesoramento, como na prevención e loita contra a violencia de xénero na nosa comunidade. Os CIM atenden a todas as mulleres que o demanden así como a calquera persoa, sexa home ou muller, en asuntos relacionados coa promoción social da igualdade de xénero.

Cabe destacar que se establecen como de carácter prioritario as actividades de prevención, información, asesoramento e loita en xeral contra a violencia de xénero, así como a atención ás mulleres vítimas de violencia de xénero. Ademais a atención poderase estender ás fillas e fillos e ás persoas menores ou maiores dependentes delas coa intención de reducir o impacto negativo que a situación de violencia produce nestas persoas. Tamén será prioritaria a atención a mulleres pertencentes a outros colectivos en situación de vulnerabilidade e/ou risco de exclusión social.

Entre as funcións que poderán desenvolver os CIMs, incluíránse tamén actividades de información e atención ao colectivo LGTBI, segundo a Lei 2/2014, do 14 de abril, pola igualdade de trato e a non discriminación de lesbianas, gays, transexuais, bisexuais e

intersexuais en Galicia, que establece que se apoiará un servizo de información, atención e asesoramento a lesbianas, gays, transexuais, bisexuais e intersexuais e ás súas familias e persoas achegadas, en colaboración cos gobernos locais.

A rede de información ás mulleres funciona en estrita colaboración cos servizos sociais, sanitarios e de orientación escolar, así como cos servizos de urxencia e seguridade cidadá.

❑ Centros de Información ás Mulleres

Mediante resolución do 16 de xuño de 2017, da **Secretaría Xeral da Igualdade**, convocáronse as subvencións ás entidades locais da Comunidade Autónoma de Galicia para a promoción da igualdade, de forma individual e mediante o sistema de xestión compartida, cofinanciadas polo Fondo Social Europeo (FSE) con cargo ao programa operativo FSE Galicia 2014-2020, e se procede á súa convocatoria no ano 2017 (DOG nº 119, do 23 de xuño).

A súa finalidade é colaborar economicamente coas entidades locais de Galicia para o desenvolvemento de programas, actividades, actuacións e medidas para facer efectivo o principio de igualdade de oportunidades entre homes e mulleres, o tratamento integral da violencia de xénero, a conciliación da vida persoal, laboral e familiar, a participación das mulleres na vida política, económica, social e cultural; así como para consolidar o funcionamento de servizos de atención integral de información e asesoramento ás mulleres no territorio, co fin de prestarlles unha atención e acompañamento de proximidade, psicolóxico, xurídico e de orientación sociolaboral ás mulleres, en particular, a aquelas que pertencen a colectivos en risco de exclusión ou estean nalgunha situación de vulnerabilidade, de cara a mellorar a súa situación social, laboral e profesional.

Coa dita finalidade establécense os seguintes programas:

- a) Programa de fomento da conciliación da vida persoal, laboral e familiar (en diante Programa de conciliación).
- b) Programa de prevención e tratamento integral da violencia de xénero (en diante Programa de prevención da violencia de xénero).
- c) **Programa de apoio aos centros de información ás mulleres (en diante Programa de apoio aos CIM)**

Ao abeiro do Programa de apoio aos Centros de Información ás Mulleres, financiaranse as actuacións desenvolvidas nos CIM en relación coa atención a mulleres en situación de vulnerabilidade, entre as que se atopan as mulleres que sofren violencia de xénero.

Accións subvencionables:

1. A existencia no cadro de persoal ou na relación de postos de traballo da entidade, de prazas para persoal funcionario, laboral fixo ou indefinido para prestar servizos no CIM, en concreto para os postos de dirección, asesoramento xurídico, atención psicolóxica, axentes de igualdade ou de fomento do traballo en rede e de dinamización do territorio con enfoque de xénero.

Cando as prazas ou os postos antes referidos non estean ocupados con carácter definitivo por persoal funcionario, laboral fixo ou indefinido, a entidade deberá presentar xustificación razoada da motivación que lle impide tal cobertura. Con carácter xeral, só se admitirá como xustificación a cobertura por persoal funcionario interino, baixas por enfermidade ou similares, as que se deriven da aplicación da lexislación vixente, ou por estar en curso o proceso de oposición ou concurso correspondente.

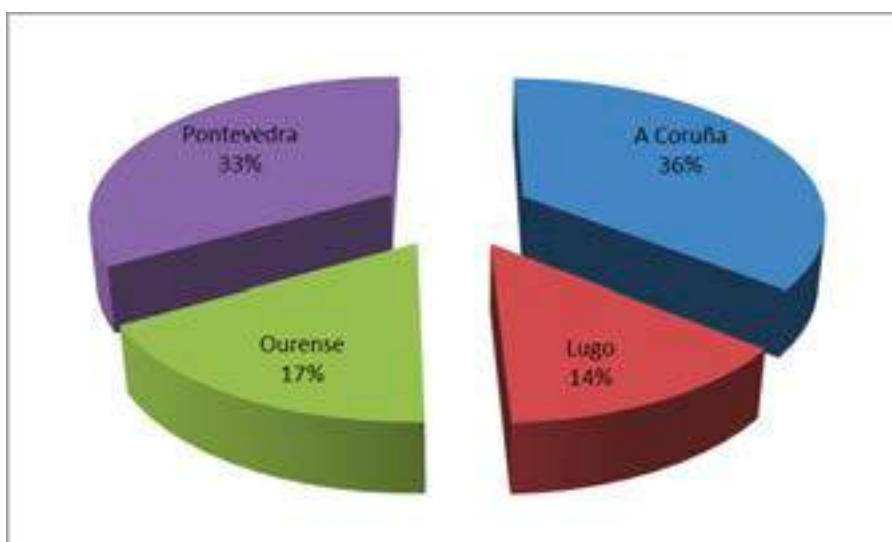
2. A contratación laboral temporal ou mercantil de profesionais para a prestación dos servizos de asesoramento xurídico ou de atención psicolóxica, así como para levar a cabo as funcións de axentes de igualdade ou de fomento do traballo en rede e de dinamización do territorio con enfoque de xénero, sempre que a entidade local non conte con persoal que preste servizos no CIM para a realización das correspondentes funcións.

As entidades locais, pola súa proximidade á cidadanía e polo coñecemento da situación específica da súa poboación, son os axentes idóneos para o desenvolvemento de accións tendentes a garantir a igualdade entre mulleres e homes, para previr e erradicar a violencia de xénero, para o establecer as condicións que posibiliten a participación das mulleres en todas as esferas da vida, e para favorecer a conciliación da vida persoal, familiar e laboral de todas as persoas, mulleres e homes.

O crédito total destinado ás axudas para o desenvolvemento deste programa foi de 3.753.029,24 € euros, cofinanciados polo Fondo Social Europeo nun 80%.

Nº CIMs Por Provincia	
Provincia	Nº CIMs
A Coruña	29
Lugo	11
Ourense	14
Pontevedra	27
Total	81

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

**CONSULTAS 2017

Nº de Consultas		
Provincia	Nº consultas	Nº consultantes
A Coruña	26.570	6.181
Lugo	12.681	2.013
Ourense	4.848	1.338
Pontevedra	21.956	6.295
Total	66.055	15.827

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de consultas por área

Área	N° de consultas
Asesoramento xurídico	19.935
Atención psicolóxica	22.603
Atención vítimas de VX	10.129
Orientación Emprego	3.198
Información de cursos, xornadas e actividades	1.401
Información de recursos	8.114
Outra información	675
Total consultas	66.055

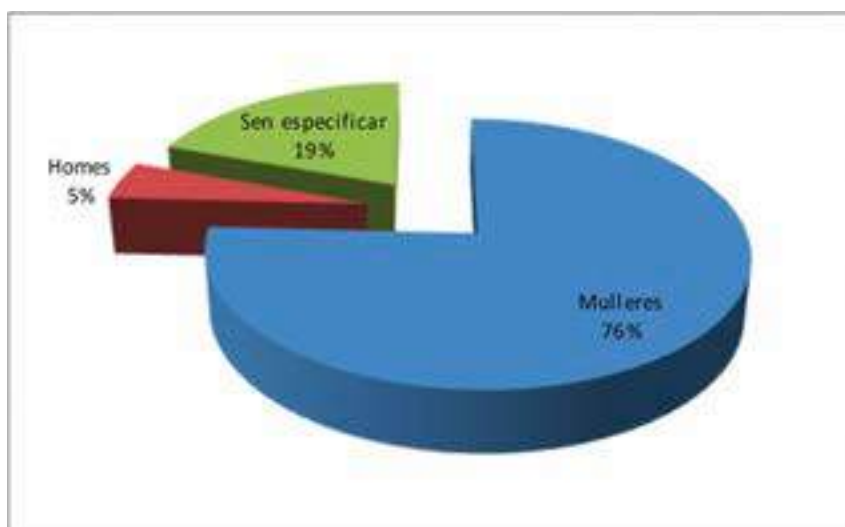
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ Características das persoas consultantes

Sexo das persoas consultantes	
Mulleres	11.993
Homes	762
Sen especificar	3.072
Total	15.827

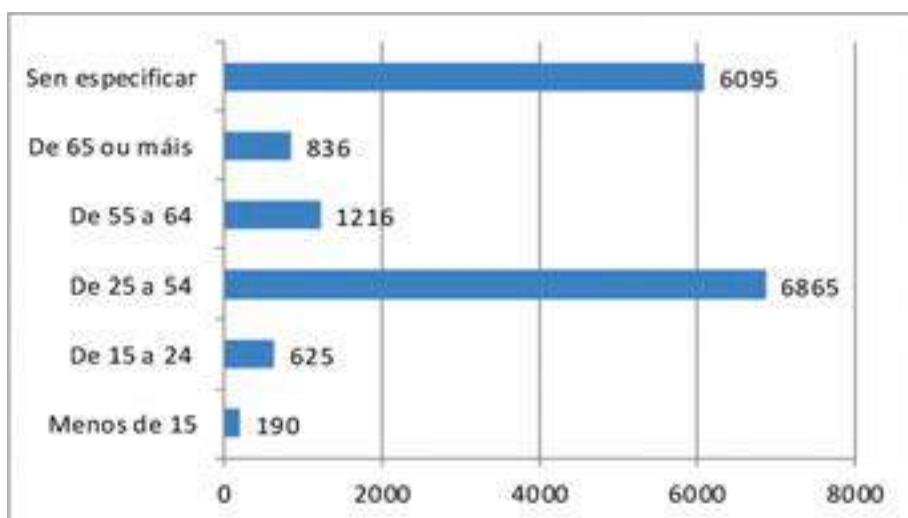
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ Consultantes por idade

Idade	
Menos de 15	190
De 15 a 24	625
De 25 a 54	6.865
De 55 a 64	1.216
De 65 ou máis	836
Sen especificar	6.095
Total	15.827

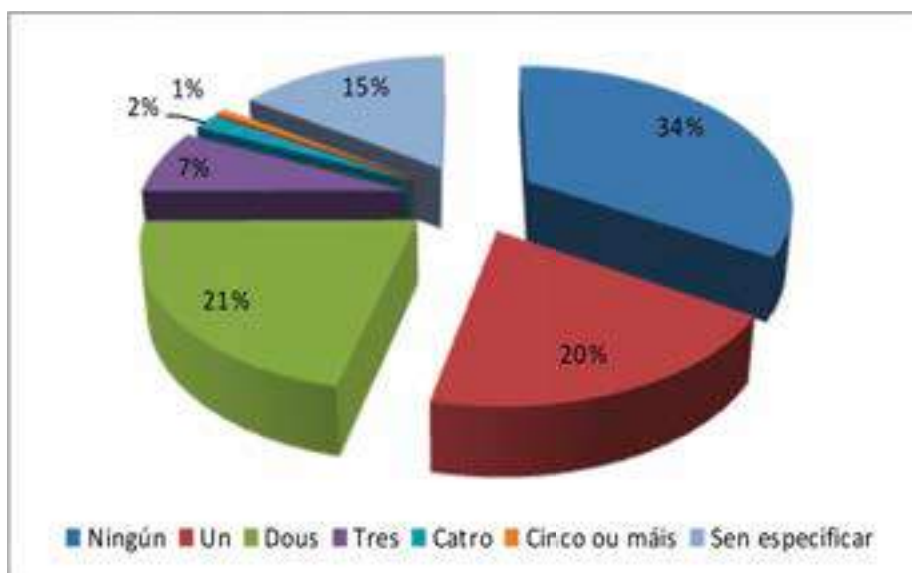
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ Consultantes por nº de fillos e fillas

Nº de fillas / fillos	
Ningún	5.362
Un	3.112
Dous	3.376
Tres	1.163
Catro	278
Cinco ou máis	126
Sen especificar	2.410
Total	15.827

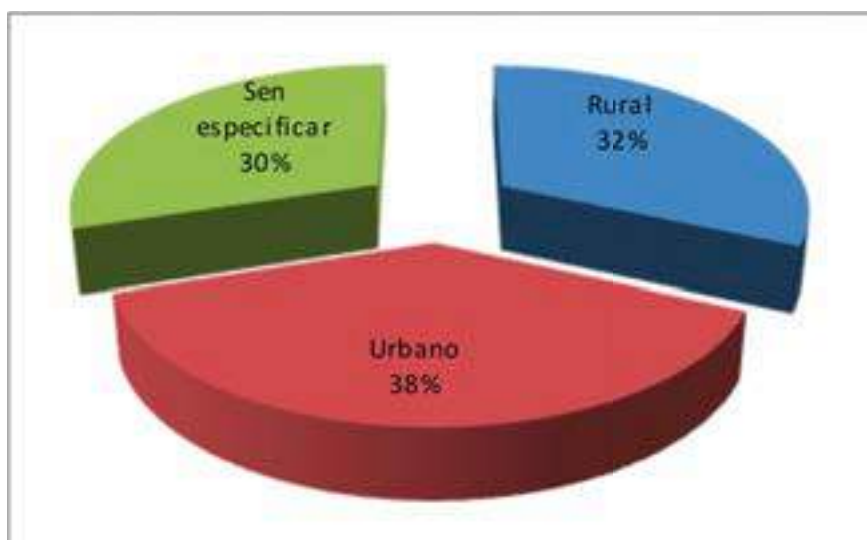
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ Consultantes por hábitat

HABITAT	
Rural	5.015
Urbano	6.075
Sen especificar	4.737
Total	15.827

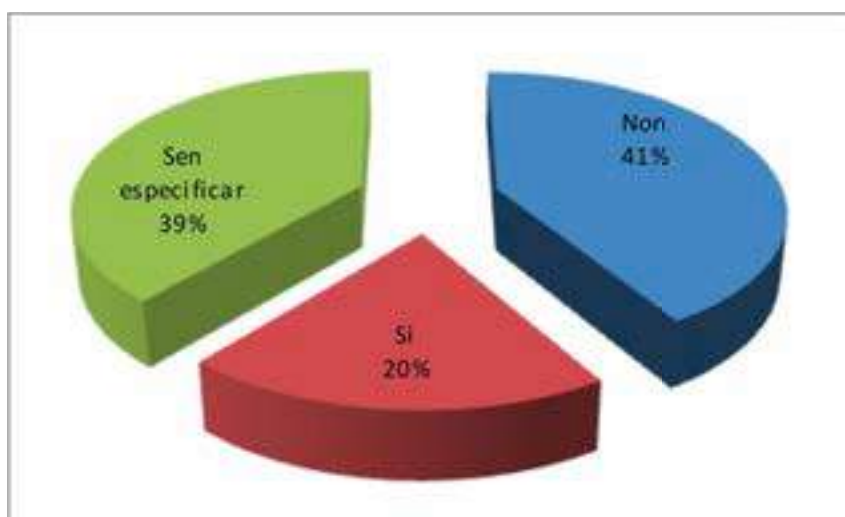
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ Consultantes por situación laboral

TRABALLA	
Non	5.015
Si	6.075
Sen especificar	4.737
Non	15.827

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ **Atención integral a persoas en situación de explotación sexual e/ou vítimas de trata de seres humanos con fins de explotación sexual e/ou laboral**

No Diario Oficial de Galicia do 13 de xaneiro de 2017 (nº 9) publicouse a Resolución do 2 de xaneiro de 2017, da Secretaría Xeral da Igualdade, pola que se establecen as bases que rexerán a concesión de subvencións a entidades de iniciativa social sen ánimo de lucro para o desenvolvemento de proxectos de atención social integral dirixidos a persoas en situación de explotación sexual, preferentemente inmigrantes, e/ou vítimas de trata de seres humanos con fins de explotación sexual e/ou laboral, na Comunidade Autónoma de Galicia, cofinanciada polo Fondo Social Europeo, e se procede á súa convocatoria para o ano 2017. A finalidade destas axudas é a de apoiar a recuperación e a integración social e laboral destas persoas.

As subvencións obxecto desta convocatoria destinouse un orzamento total de catrocentos oitenta e catro mil douscentos setenta e nove euros (484.279 €).

Os proxectos subvencionados debían incluír polo menos algunha das actuacións do seguinte tipo:.

- a) Atención inicial nos chamamentos realizados polas autoridades competentes-xudiciais, fiscais e policiais-, para a atención inmediata ás vítimas de trata de seres humanos con fins de explotación sexual e/ou laboral en asistencia social, legal ou psicolóxica.
- b) Asesoramento social e actuacións de apoio directo nas relacións coas distintas entidades, organismos e servizos para a realización de trámites administrativos de diversa índole: sociais, sanitarios, policiais, xudiciais, laborais, de formación, etc., e que permitan ás persoas beneficiarias iniciar o seu proceso de normalización social, así como atención, información e asesoramento continuado sobre os recursos; e acompañamento, apoio e seguimento no proxecto persoal de cada persoa usuaria.
- c) Atención psicolóxica, para abordar posibles trastornos emocionais e/ou condutuais e na procura da súa recuperación persoal.
- d) Asesoramento xurídico sobre os seus dereitos e deberes, así como para a tramitación de procedementos administrativos de diversa índole: autorizacións de residencia e traballo, revogacións de ordes de expulsión, reagrupamento familiar, retorno ao país de orixe, cuestións laborais e civís, procesos de denuncia, xestións policiais, procesos penais, etc.

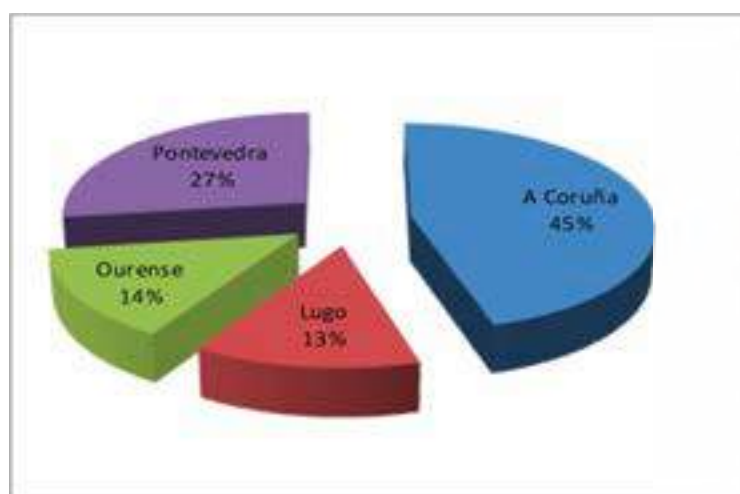
- e) Orientación e asesoramento laboral, incluídas as actividades formativas: como formación básica (habilidades sociais, alfabetización, economía doméstica, etc.) e formación prelaboral e laboral, coa finalidade de facilitar e mellorar a súa empregabilidade e a súa inserción laboral.
- f) Atención e asesoramento en traballo de rúa, co obxectivo de achegamento a aqueles lugares onde se poden atopar persoas vítimas de trata de seres humanos, en situación de explotación, para establecer encontros iniciais, achegándolles información sobre os recursos existentes e/ou información hixiénico-sanitaria, xurídica, social etc, de xeito que se permitan o seu acceso as actuacións normalizadas previstas neste artigo.

A través da Resolución do 31 de marzo de 2017, da Secretaría Xeral da Igualdade, déuselle publicidade ás axudas concedidas ao abeiro da antedita Resolución do 2 de xaneiro de 2017 (DOG nº 73, do 17 de abril).

Datos de persoas participantes nos programas desenvolvidos no ano 2017:

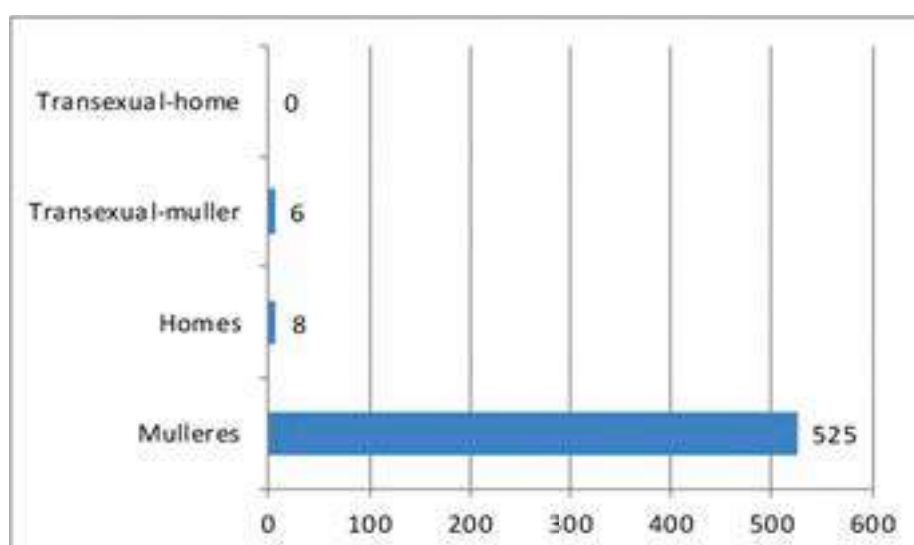
Persoas participantes por provincia	
Provincia	Nº persoas
A Coruña	245
Lugo	71
Ourense	76
Pontevedra	147
Total	539

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Persoas participantes por sexo	
Sexo	Nº persoas
Mulleres	525
Homes	8
Transexual-muller	6
Transexual-home	0
Total	539

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Persoas participantes por idade	
Idade	Nº persoas
Menor de 25 anos	33
Entre 25 e 54 anos	479
Maior de 54 anos	27
Total	539

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Persoas participantes por nacionalidade	
Nacionalidade	Nº persoas
Españolas	38
Estranxeiras	483
Doble nacionalidade	18
Total	539

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

País	nº
Arxentina	3
Bolivia	4
Brasil	165
Brasil/España	4
Bulgaria	1
Chile	1
Colombia	54
Colombia/España	7
Congo	1
Cuba	7
Ecuador	3
Ecuador/España	1
España	38
Guatemala	7
Guinea Bissau	1
Guinea Ecuatorial	1
Honduras	3
Hungría	1
Italia	1
Marrocos	1
México	1
Nicaragua	3
Níxer	1
Nixeria	33
Paraguai	23
Perú	5
Portugal	12
República Dominicana	72
República Dominicana/España	6
Rumanía	45
Thailandia	1
Ucrania	1
Uruguai	2
Venezuela	30
Total	539

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ **Servizo de Teletradución a 51 idiomas**

No ano 2011, despois de acreditar a utilidade deste servizo ao longo dun ano no Teléfono de Información á Muller, a **Secretaría Xeral da Igualdade** ofertoulles, dun xeito gratuíto, aos centros de información ás mulleres que constitúen a rede de CIMs de Galicia, as casas de acollida que asisten ás vítimas de violencia de xénero e ás ONGs que desenvolven a súa actividade solidaria neste eido, un servizo de teletradución a 51 idiomas.

Este servizo supón un avance cualitativo en resposta á diversidade poboacional motivada polo aumento da inmigración, o cal obriga á Administración autonómica a mellorar as técnicas para unha eficaz atención ás usuarias, con independencia da súa lingua. A teletradución está pensada para dar apoio a unha parte da poboación que ten dificultades engadidas para acceder aos recursos existentes, formada polas mulleres inmigrantes residentes en Galicia.

A través desta plataforma de teletradución, as mulleres estranxeiras residentes en Galicia terán a seguridade dun acceso axeitado á información e aos recursos dispoñibles, sobre atención psicolóxica, prestacións económicas, centros de acollida ou asesoramento xurídico.

O sistema permite a atención tanto presencial, como telefónica, de xeito que as usuarias se comunican cunha intérprete mediante a nova tecnoloxía implementada, desde calquera centro no que se atopen, ben sexa un CIM, unha casa de acollida ou calquera entidade adherida. No caso de que a consulta sexa telefónica, o sistema permite o establecemento de chamada a tres, para que interactúen a usuaria, a persoa profesional da entidade e a intérprete.

En resposta a ese ofrecemento manifestaron o seu interese en adherirse ao servizo entidades que desenvolven, en Galicia, programas de atención social integral a mulleres vítimas de trata con fins de explotación sexual.

Tamén solicitaron a incorporación ao uso do servizo 60 entidades locais, con centros de información ás mulleres e casas de acollida para vítimas de violencia de xénero, asinándose os correspondentes convenios de colaboración coa Secretaría Xeral da Igualdade.

Provincia da Coruña

CIM	Provincia
CIM da Coruña	A Coruña
CIM da Laracha	A Coruña
CIM da Mancomunidade de Munic. Comarca de Ordes	A Coruña
CIM de Ares	A Coruña
CIM de Arteixo	A Coruña
CIM de Boiro	A Coruña
CIM de Carballo	A Coruña
CIM de Culleredo	A Coruña
CIM de Curtis	A Coruña
CIM de Cee	A Coruña
CIM de Coirós	A Coruña
CIM de Ferrol	A Coruña
CIM de Outes	A Coruña
CIM de Padrón	A Coruña
CIM de Zas	A Coruña
CIM de Melide	A Coruña
CIM de Muxía	A Coruña
CIM de Negreira	A Coruña
CIM de Santiago De Compostela	A Coruña
CIM de Teo	A Coruña

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

CIM	Provincia
Casa da Muller Lugo	Lugo
CIM de Burela	Lugo
CIM de Mondoñedo	Lugo
CIM de Monforte de Lemos	Lugo
CIM de Palas de Rei	Lugo
CIM de Ribadeo	Lugo
CIM de Sarria	Lugo
CIM de Vilalba	Lugo
CIM de Viveiro	Lugo

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Provincia de Ourense

CIM	Provincia
CIM da Pobra de Trives	Ourense
CIM de Castro Caldelas	Ourense
CIM de Maceda	Ourense
CIM de Ourense	Ourense
CIM do Barco	Ourense
CIM do Carballiño	Ourense
CIM da Mancomunidade Terra de Celanova	Ourense
CIM da Mancomunidade I.V. do Ribeiro	Ourense
CIM de Viana do Bolo	Ourense
Cim de Verín	Ourense

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Provincia de Pontevedra

CIM	Provincia
CIM da Estrada	Pontevedra
CIM da Mancomunidade do Salnés	Pontevedra
CIM de Baiona	Pontevedra
CIM de Cangas	Pontevedra
CIM da Lama	Pontevedra
CIM de Gondomar	Pontevedra
CIM de Pontecaldelas	Pontevedra
CIM de Vigo	Pontevedra
CIM do Grove	Pontevedra
CIM do Porriño	Pontevedra
CIM de Lalín	Pontevedra
CIM de Marín	Pontevedra
CIM de Moaña	Pontevedra
CIM de Poio	Pontevedra
CIM de Ponteareas	Pontevedra
CIM de Pontevedra	Pontevedra
CIM de Redondela	Pontevedra
CIM de Sanxenxo	Pontevedra
CIM de Silleda	Pontevedra
CIM de Soutomaior	Pontevedra
CIM de Vilagarcía	Pontevedra

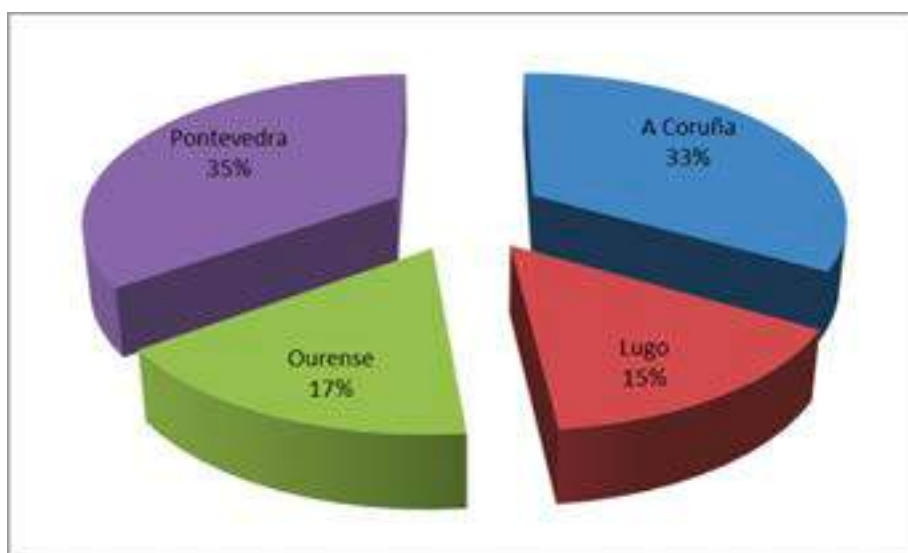
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Tamén fan uso do servizo entidades que desenvolven, en Galicia, programas de atención a mulleres vítimas de trata con fins de explotación sexual, o teléfono de información ás mulleres, o Centro de Recuperación Integral para Mulleres que sofren violencia de xénero e

60 entidades locais con centros de información ás mulleres e casas de acollida para vítimas de violencia de xénero.

Nº de CIMs con Acceso ao Servizo de Teletradución	
Provincia	Nº
A Coruña	20
Lugo	9
Ourense	10
Pontevedra	21
Total	60

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

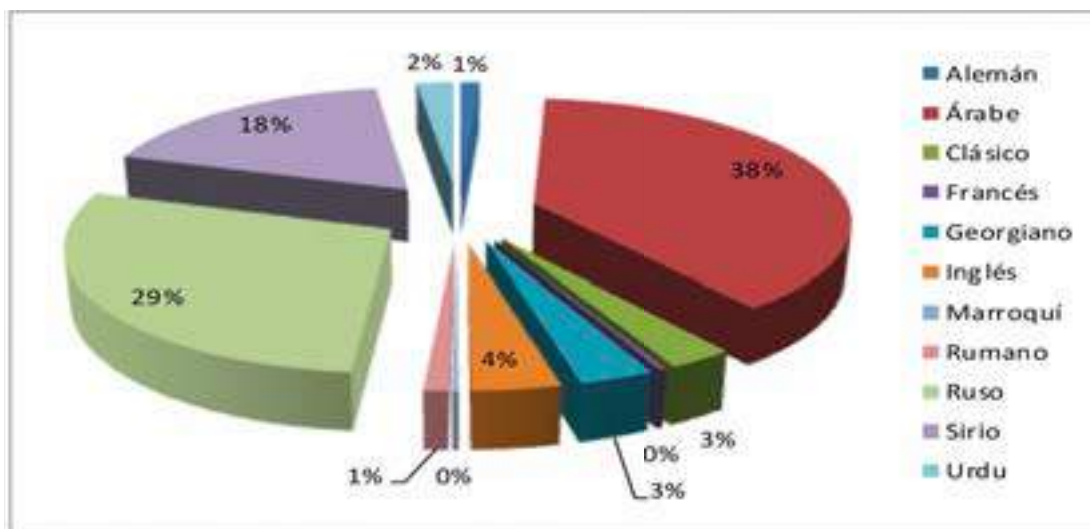

Datos de uso do servizo no ano 2017:

Idiomas utilizados:

Idiomas	Minutos
Alemán	42
Árabe	1.460
Clásico	109
Francés	12
Georgiano	124
Inglés	148
Marroquí	10
Rumano	41
Ruso	1.083
Sirio	682
Urdu	82
TOTAL	3.793

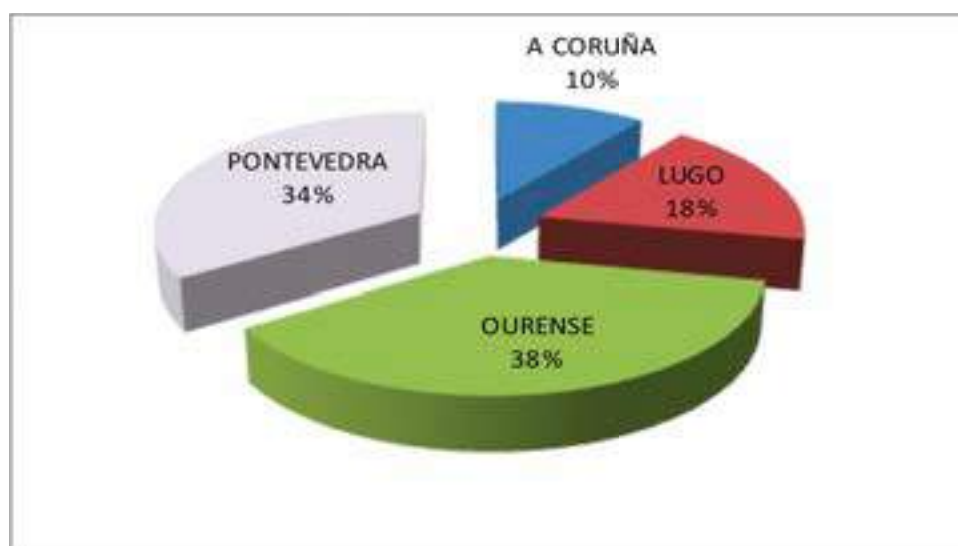
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Uso do servizo por provincias:

Provincia	Total minutos
A CORUÑA	397
LUGO	670
OURENSE	1.430
PONTEVEDRA	1.296
TOTAL	3.793

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Idiomas utilizados por provincia:

A Coruña	
Idioma	Minutos
Árabe	161
Inglés	126
Marroquí	10
Ruso	18
Urdu	82
TOTAL	397

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Lugo	
Idioma	Minutos
Alemán	42
Rumano	41
Ruso	587
TOTAL	670

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Ourense	
Idioma	Minutos
Árabe	1.299
Clásico	109
Inglés	22
TOTAL	1.430

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Pontevedra	
Idioma	Minutos
Francés	12
Georgiano	124
Ruso	478
sirio	682
TOTAL	1.296

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ Asesoramento Xurídico online

A **Secretaría Xeral da Igualdade** ten en marcha dende o ano 2011 un servizo de asesoramento xurídico online, accesible a través da páxina web da Secretaría Xeral da Igualdade, onde se ofrece información personalizada e gratuíta ás persoas usuarias, considerando que o asesoramento axeitado constitúe o primeiro paso para saír da situación de violencia.

Con este servizo, a Secretaría Xeral da Igualdade ten o obxectivo de facilitar ás mulleres o coñecemento dos seus dereitos e axudarlles así a que adopten as decisións máis axeitadas en cada momento. Son numerosos os casos de mulleres inmersas en contornos de violencia de xénero que descoñecen os dereitos que as asisten, como abordar a interposición dunha denuncia ou que unha correcta exposición dos feitos e dos fundamentos de dereito ao longo de todo o proceso son determinantes para unha resposta xudicial máis efectiva.

O servizo xurídico online permite ofrecer resposta en tempo real a consultas sobre lexislación, violencia de xénero, conciliación, dereito de familia, agresións ou acoso sexual, entre outras, asegurando a confidencialidade. Tenta clarexarlle ás usuarias cuestións que con frecuencia suscitan dúbidas e polo tanto xeran temor, tales como qué actuacións xudiciais pode iniciar, se é necesario contar sempre coa asistencia de avogado/a e de procurador/a ou que medidas urxentes pode solicitar.

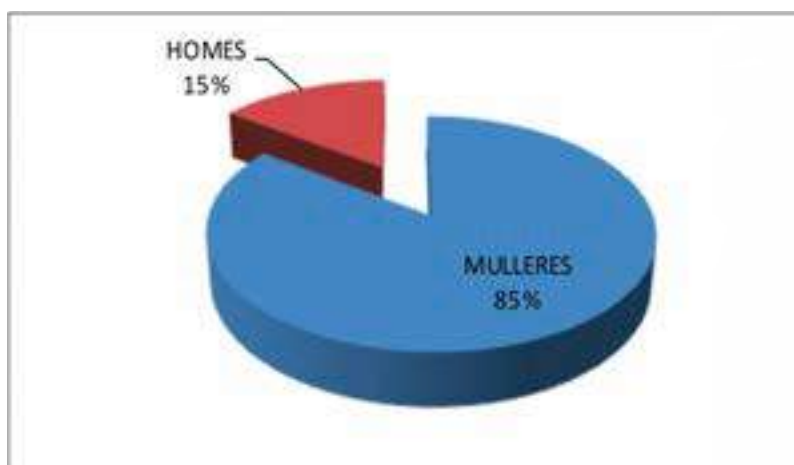
As consultas a través deste servizo poden ser complementarias ás que se prestan de xeito presencial nos 81 Centros de Información ás Mulleres, CIM, repartidos por toda Galicia, garantindo o anonimato e a confidencialidade cando así o desexe a muller.

No ano 2017 recibíronse un total de 33 consultas a través deste servizo online.

Nºde consultas por sexo das persoas consultantes

Sexo	Nº Consultas	Porcentaxe
MULLERES	28	85%
HOMES	5	15%
TOTAL	33	100%

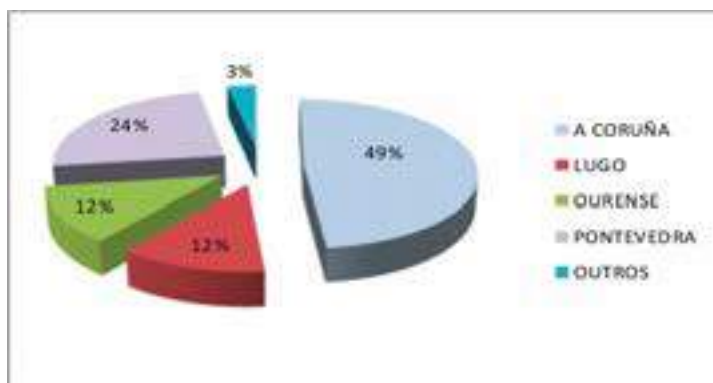
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Nº de consultas por provincia das persoas consultantes

Provincia	Nº consultas	Porcentaxe
A CORUÑA	16	48,48 %
LUGO	4	12,12 %
OURENSE	4	12,12 %
PONTEVEDRA	8	24,24 %
OUTROS	1	3,03 %
TOTAL	33	100,00 %

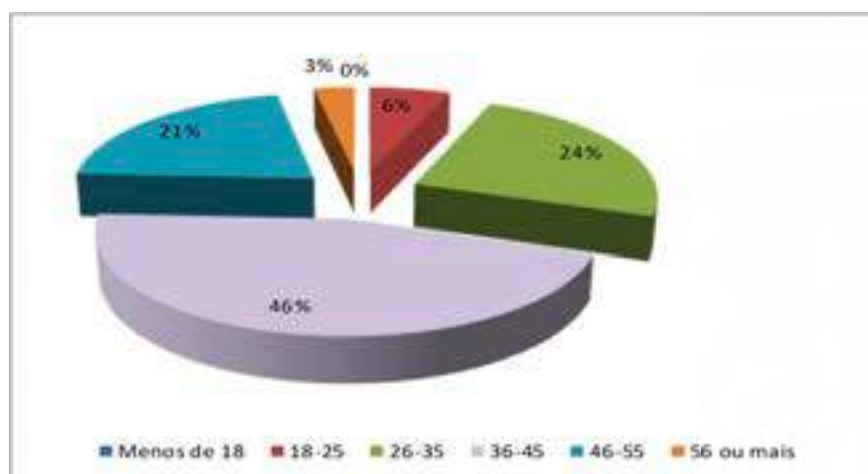
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Nº de consultas por idade das persoas consultantes

Idade	Nº consultas	Porcentaxe
Menos de 18	0	0,00 %
18-25	2	6,06 %
26-35	8	24,24 %
36-45	15	45,45 %
46-55	7	21,21 %
56 ou mais	1	3,03 %
TOTAL	33	100,00 %

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Nº de consultas segundo tipo de consulta realizada

Tema da consulta	Nº consultas	Porcentaxe
AGRESIÓNS E ABUSOS SEXUAIS	2	6,06 %
ACOSO SEXUAL	1	3,03 %
ASISTENCIA XURÍDICA GRATUÍTA	10	30,30 %
CONCILIACIÓN FAMILIAR	2	6,06 %
DEREITO DE FAMILIA	2	6,06 %
DISCRIMINACIÓN POR RAZÓN DE SEXO	2	6,06 %
LEXISLACIÓN E INFORMACIÓN XURÍDICA	9	27,27 %
ORDES DE PROTECCIÓN/AFASTAMENTO	1	3,03 %
PROSTITUCIÓN/TRATA		0,00 %
VIOLENCIA DE XÉNERO	4	12,12 %
TOTAL	33	100,00 %

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ Aplicación EscApp

EscApp é unha aplicación para dispositivos móbiles, elaborada en 2015 pola **Secretaría Xeral da Igualdade** da Xunta de Galicia en colaboración co **Colexio Profesional de Enxeñería Informática de Galicia (CPEIG)**, que ten por obxectivo achegar información de utilidade ás mulleres que se atopan nunha situación de violencia de

xénero e a todas as persoas que poidan axudar a rematar con este tipo de situacións.

A App discorre a través de 8 ítems moi sinxelos e prácticos:

- 1.- **Primeiros sinais do maltrato:** Pautas para identificar si estás vivindo potenciais situacións de maltrato.
- 2.- **Que facer:** consellos e indicacións de como proceder tanto se a muller é vítima de violencia directamente ou pautas de como actuar para calquera persoa que teña coñecemento dunha situación deste tipo.
- 3.- **Tips para a túa seguridade:** ofrece pautas de actuación a quen viva situacións de violencia, tanto se aínda non abandonou a dita situación, como si xa se denunciou a situación (ofrece consellos para a seguridade física da vítima).
- 4.- **Preguntas frecuentes:** contén a resposta ás preguntas que as mulleres que padecen violencia de xénero realizan de xeito recorrente, sobre todo en relación coa denuncia e a súa

interposición, sobre a orde de protección e o que implica e sobre os recursos dos que pode dispoñer.

5.- **Preto de min:** Activa a través do xeoposicionamento da vítima ou persoa que use a APP todo o directorio de recursos existente en Galicia: CIMs, comisarias, hospitais, xulgados específicos etc.

6.- **Directorio:** Figuran os datos completos da totalidade dos recursos existentes en Galicia (enderezos e teléfonos).

7.- **Chama e infórmate:** Solo con pulsar esta opción se establece a chamada directa co 016 ou co teléfono 900400273 de información ás mulleres.

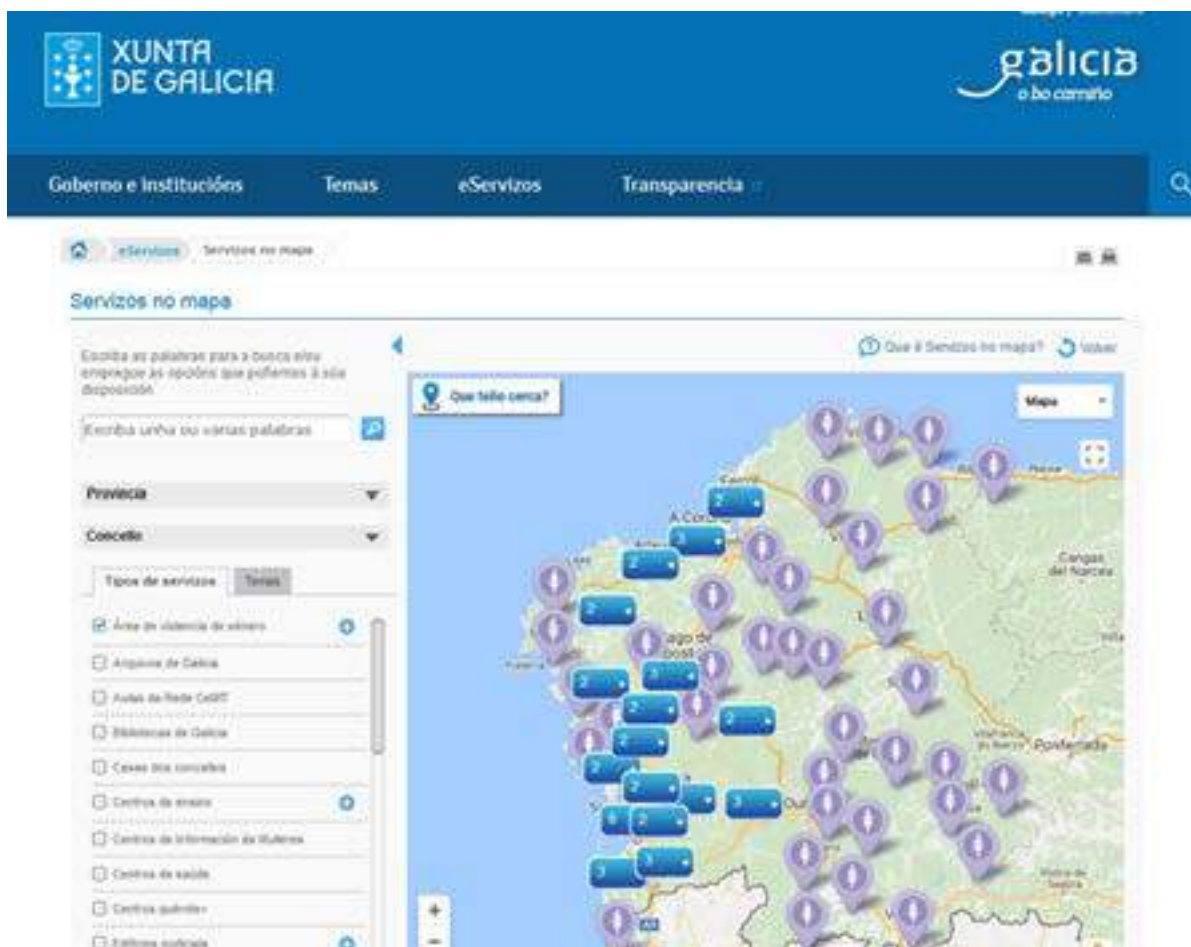
8.- **Galería audiovisual:** enlaza coa canle que a Secretaría xeral da Igualdade ten activo en youtube e no que se soben os diferentes produtos audiovisuais que se elaboren en diferentes proxectos.

☐ **Servizos no mapa: Mapa de recursos en liña na área de violencia de xénero**

Servizos no mapa é unha aplicación que a Xunta pon a disposición da cidadanía e que ten por obxectivo a localización de servizos da Administración pública, tanto autonómica como estatal e local.

A **Secretaría Xeral da Igualdade**, en colaboración coa **Axencia para a Modernización Tecnolóxica de Galicia-AMTEGA**, deseñou e puxo en marcha dentro de **Servizos no mapa** un apartado específico no que está dispoñible un mapa de recursos en liña na área da violencia de xénero, que contén os datos de localización e contacto de todos os recursos e programas que se desenvolven en Galicia en relación á atención das vítimas da violencia de xénero.

Artigo 51:Servizo de atención 24 horas

Servizo de información e atención á cidadanía :Teléfono 900 400 273 de información ás mulleres

O actual Servizo de Información e atención á cidadanía prestado a través do **teléfono 012**, facilita entre outros servizos, información e orientación sobre os recursos existentes para cubrir inicialmente as distintas necesidades das mulleres galegas no ámbito territorial da Comunidade Autónoma de Galicia, dirixindo as súas demandas, se procede, ao departamento e/ou administración correspondente.

Tamén informa as mulleres nas áreas xurídica, de emprego, de recursos sociais e de atención psicolóxica.

Pero ademais, o servizo está apoiando a derivación das mulleres vítimas de violencia de xénero aos centros de acollida existentes en Galicia, así como a outros centros do resto do territorio nacional, sempre a través das entidades derivantes sinaladas e dentro do horario de referencia establecido. Igualmente, o servizo colabora, a través do desenvolvemento das súas funcións, na prevención, detección e intervención (traslado de vítimas) en situacións de posible risco, abuso e maltrato das mulleres

Incluído polo tanto no Servizo de información e atención á cidadanía, atópase o Teléfono da Muller, un servizo gratuíto, anónimo, que funciona as 24 horas do día e ten cobertura para toda a Comunidade Autónoma. Está atendido por un equipo multidisciplinar, coordinado cos diferentes profesionais de toda Galicia, de forma que calquera muller poida facer unha consulta, tanto en horario laborable como en horario nocturno e en días non laborables ao longo de todo ano.

Desde o Teléfono da Muller infórmase e asesórase sobre cuestións relacionadas coas seguintes materias:

- Violencia de xénero: Malos tratos, vexacións, ameazas, agresións sexuais,
- Acoso sexual.
- Servizos sociais, casas de acollida, centros de información ás mulleres, programas para mulleres desfavorecidas, policía especializada, gabinetes de orientación, centros de planificación ...
- Separacións, divorcios, abandonos do fogar, sentencias incumplidas.
- Cursos ocupacionais, oposicións, bolsas de emprego, creación de empresas.
- Educación pola igualdade, materiais non sexistas, publicidade discriminatoria.

- Apoio ó asociacionismo, xornadas, seminarios, subvencións a asociacións, publicacións.

O Teléfono 900 400 273 de información ás mulleres réxese polas seguintes pautas de actuación: Anonimato e confidencialidade, gratuidade do servizo.

Total chamadas ao teléfono da Muller 900 400 273

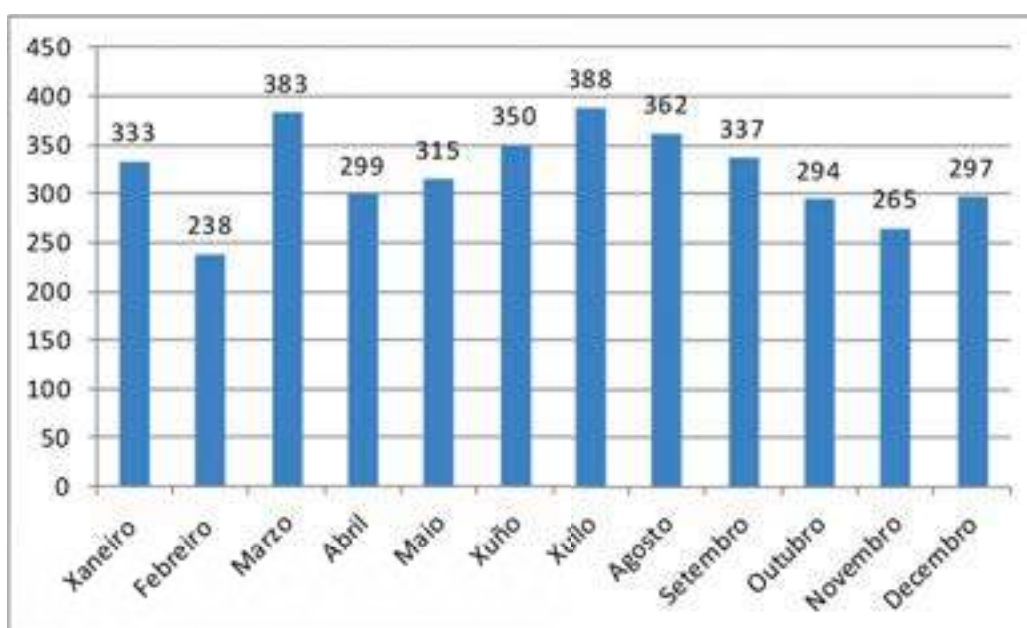
Total chamadas	3.861

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Total chamadas por mes

Chamadas por mes	Nº	%
Xaneiro	333	9%
Febreiro	238	6%
Marzo	383	10%
Abril	299	8%
Maio	315	8%
Xuño	350	9%
Xullo	388	10%
Agosto	362	9%
Setembro	337	9%
Outubro	294	8%
Novembro	265	7%
Decembro	297	8%
Total	3.861	100%

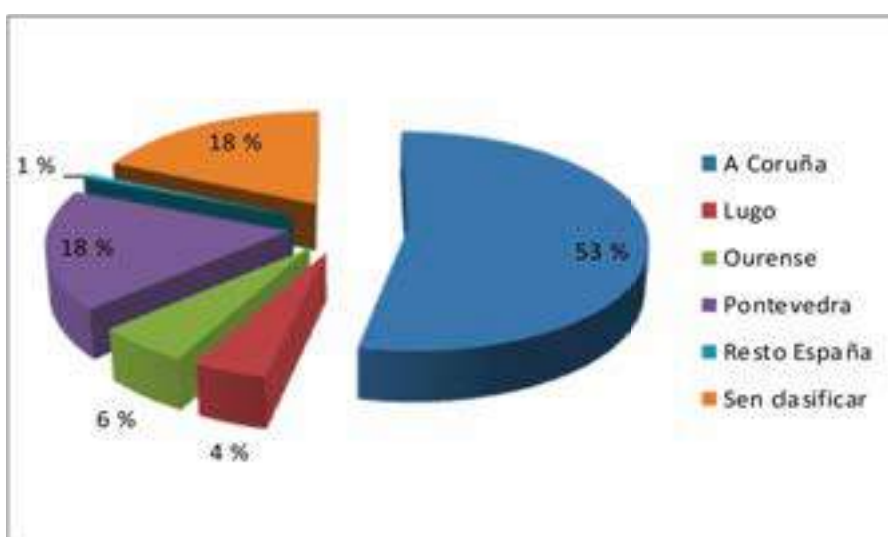
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Total chamadas por provincia

Provincia	Nº consultas	Porcentaxe
A Coruña	2.061	53%
Lugo	168	4%
Ourense	217	6%
Pontevedra	686	18%
Resto de España	27	1%
Sen clasificar	702	18%
Total	3.861	100%

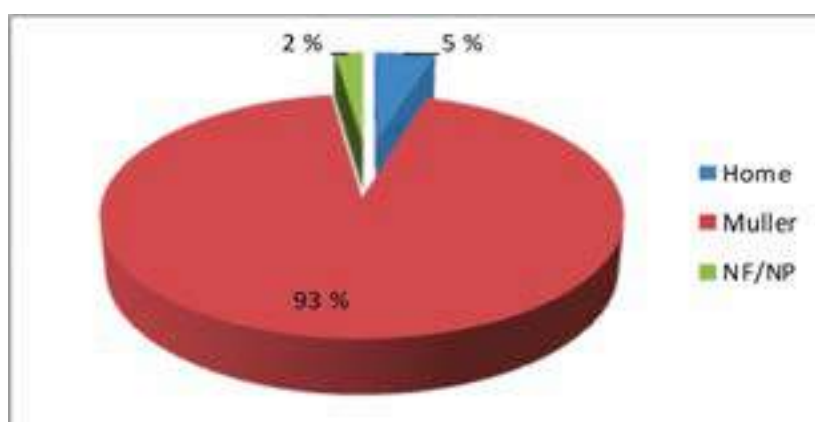
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Total chamadas por sexo da persoa usuaria

Sexo	Nº	%
Home	178	5%
Muller	3.598	93%
NF/NP	85	2%
TOTAL	3.861	100%

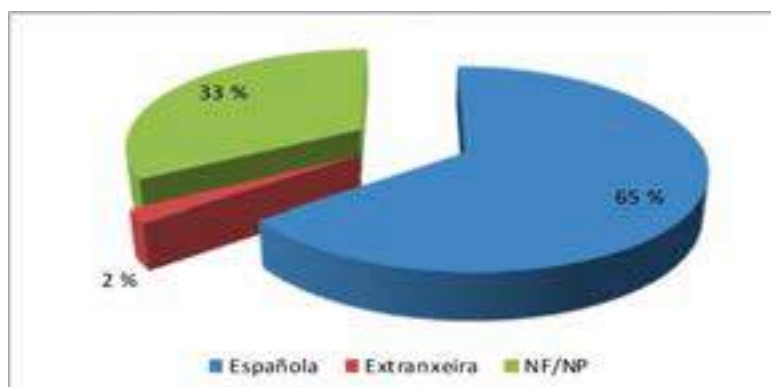
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Total chamadas por nacionalidade da persoa usuaria

Nacionalidade	nº	%
Españolas	2.497	65%
Estranxeiras	80	2%
Sen clasificar	1.284	33%
Total	3.861	100%

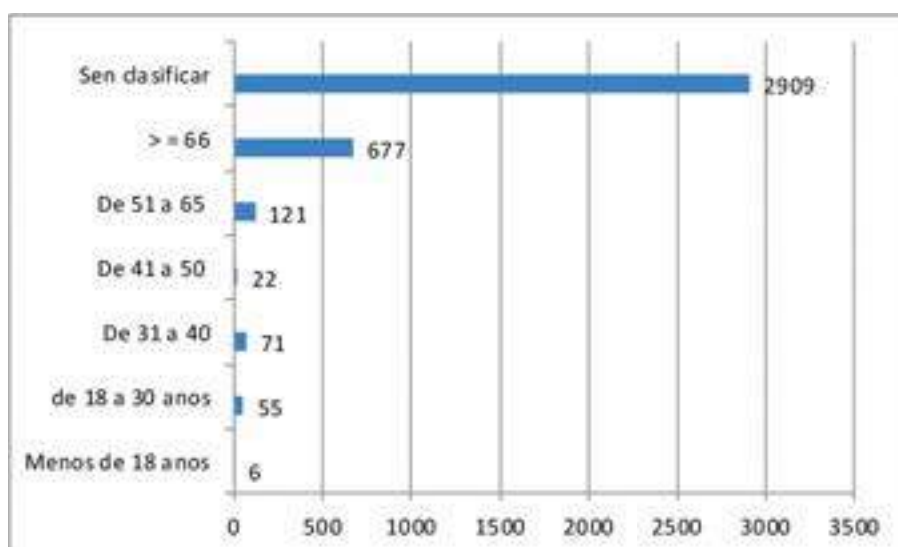
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Total chamadas por idade da persoa usuaria

Idade	nº	%
< 18	6	0%
18-30	55	1%
31-40	71	2%
41-50	22	1%
51-65	121	3%
≥ 66	677	18%
Sen clasificar	2909	75%
Total	3.861	100%

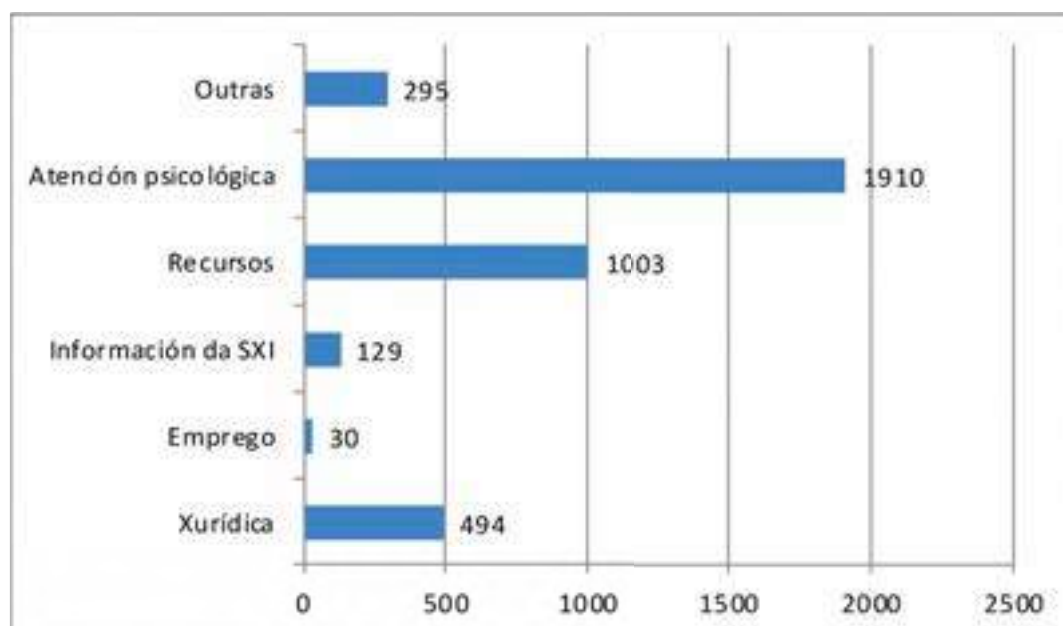
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Total chamadas por tipo de información consultada

Tipo de información consultada	Nº	%
Xurídica	494	13%
Emprego	30	1%
Información da SXI	129	3%
Recursos	1.003	26%
Atención psicológica	1.910	49%
Outras	295	8%
TOTAL	3.861	100%

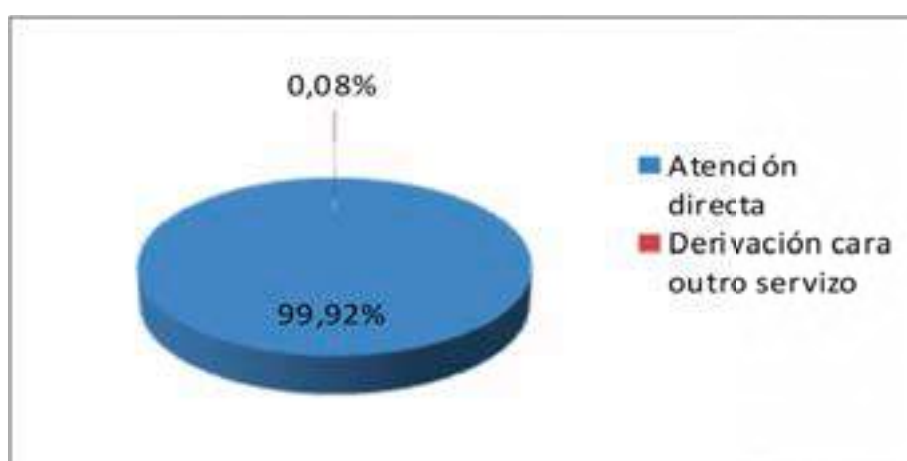
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Resolución da demanda

Resolución da demanda	Nº	%
Atención directa	3.858	99,92 %
Derivación cara outro servizo	3	0,08%
Total	3.861	100 %

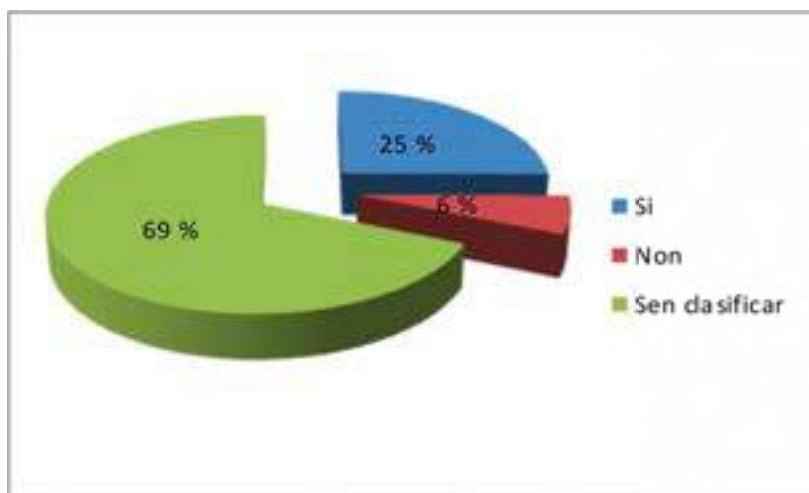
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Reincidencia no uso do servizo (chamou en anteriores ocasións)

Reincidencia no uso do servizo	Nº	%
Si	969	25 %
Non	247	6 %
Sen clasificar	2.645	69 %
Total	3.861	100 %

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Artigo 52:Punto de Coordinación das Ordes de Protección de Galicia

En Galicia estableceuse no ano 2004 o Punto de Coordinación de Ordes de Protección (PCOP). Está adscrito á **Secretaría Xeral da Igualdade**, e leva a cabo o seguimento das ordes de protección das mulleres vítimas de violencia, realizando as xestións oportunas ante as diferentes administracións para facilitarlles o acceso aos recursos existentes e ofrecerlles un marco integral de protección.

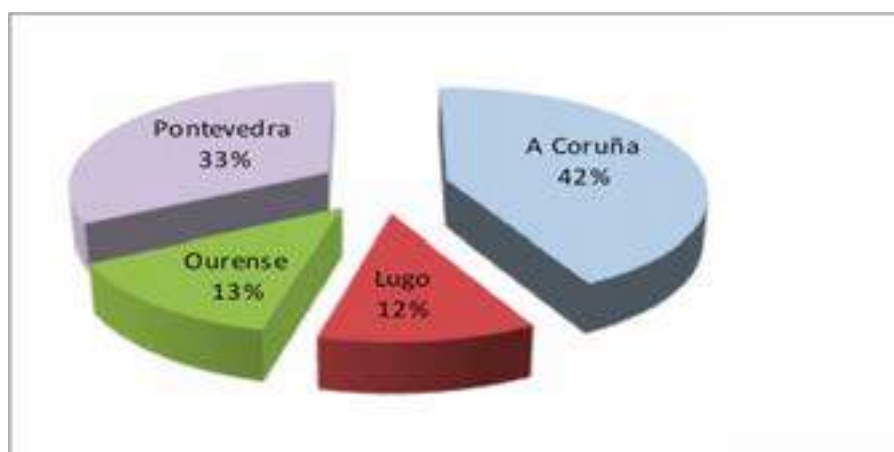
Dende o momento en que o PCOP recibe dende os xulgados as copias das ordes de protección ou medidas cautelares ditadas, inicia un contacto coa beneficiaria a fin de informala do procedemento que se vai seguir, os recursos de que dispón e a comprobación de que a dita OP se cumpre correctamente. No suposto de que existan quebrantamentos, se lle informa á muller da canle a seguir para interpoñer a correspondente denuncia. A usuaria é informada tamén, se así o desexa, doutros trámites xudiciais como pode ser a separación ou o divorcio, custodia de fillos/fillas, etc. Polo tanto, unha vez recibida a orde de protección, iniciase o contacto coa vítima para, coñecendo a súa situación persoal e as súas

propias necesidades, informal dos recursos asistenciais e de protección social existentes aos que ten dereito e pode solicitar.

Nº Ordes de Protección recibidas no PCOP

Nº de OP e outras medidas cautelares recibidas no PCOP						
Provincia	2012	2013	2014	2015	2016	2017
A Coruña	483	393	345	307	488	698
Lugo	169	145	139	137	168	193
Ourense	91	66	64	68	104	218
Pontevedra	406	394	268	261	420	542
Total	1.149	998	816	773	1.180	1651

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Artigo 53: Puntos de Encontro Familiar

Os puntos de encontro familiar son servizos especializados que interveñen profesionalmente dende o ámbito psicosocial naquelas situación de separación familiar nas que os contactos/relacións dos fillos e fillas co pai, nai ou algún outro membro da familia presenta dificultades. Constitúe un lugar neutral no que se leva a cabo a intervención profesional necesaria para que a relación se produza de xeito normalizado.

Os puntos de encontro familiar constitúen un equipamento social, de carácter neutral, especializado para o cumprimento do réxime de visitas establecido pola autoridade competente, que teñen por obxecto favorecer as relación entre as e os menores e as súas familias cando, nunha situación de separación, divorcio, ou noutros supostos de interrupción da convivencia familiar, o exercicio do dereito de visitas se ve interrompido, ou o seu cumprimento resulta difícil ou conflitivo.

Os puntos de encontro teñen un carácter multidisciplinar e están integrados por expertos/as en intervención psico-familiar, dereito de familia e mediación familiar. Ademais poden contar coa colaboración de persoal voluntario naquelas tarefas que os profesionais dos puntos de encontro estimen axeitado.

Na Comunidade Autónoma existen actualmente sete puntos de encontro de titularidade pública situados nas cidades de Ferrol, A Coruña, Santiago de Compostela, Lugo, Ourense, Pontevedra e Vigo.

Os puntos de encontro familiar de Galicia están regulados polo Decreto 96/2014, do 3 de xullo, polo que se regulan os puntos de encontro familiar de Galicia.

O acceso aos puntos de encontro farase por resolución do órgano de dirección competente en materia de familia da consellería con competencia en materia de familia e menores. Serán órganos solicitantes as xefaturas territoriais da consellería con competencia en materia de familia e menores, en relación as e os menores sobre os cales a Xunta de Galicia teña asumida a tutela ou a garda, e os órganos xudiciais competentes.

No desenvolvemento das súas funcións os puntos de encontro familiar teñen como obxectivos: favorecer o cumprimento do réxime de visitas como dereito fundamental das e dos menores e a manter a relación con ambos os proxenitores despois da separación; facilitar o encontro das fillas e fillos co proxenitor non custodio e, de ser o caso, coa súa familia extensa; e garantir a seguridade das e dos menores durante o cumprimento do réxime de visitas así como previr situacións de violencia.

Nas súas intervencións os puntos de encontro actúan sempre atendendo aos seguintes principios: interese das e dos menores; voluntariedade; imparcialidade; neutralidade; confidencialidade; non inxerencia; subsidiariedade e temporalidade.

No ano 2017 permanecen abertos 700 casos **(221 por motivo de violencia de xénero)** segundo o seguinte detalle:

Expedientes	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Vigo	Ferrol	Santiago de Compostela	TOTAL
Novos	55	46	54	28	76	34	48	341
Pechados	63	35	45	60	64	42	89	398
Permanecen abertos	88	96	67	68	165	100	122	706
Por violencia de xénero	37	23	32	7	71	25	26	221

Fonte: Consellería de Política Social. Xunta de Galicia

Informe anual 2017 de violencia de xénero

Persoas usuarias		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Vigo	Ferrol	Santiago de Compostela	TOTAL
Menores		117	111	82	78	227	135	154	904
Adultos	Homes	104	92	65	117	216	114	137	845
	Mulleres	137	97	75	84	279	135	146	953
Total		358	300	222	279	722	384	437	2.702

Fonte: Consellería de Política Social. Xunta de Galicia

Tipos de intervención		A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Vigo	Ferrol	Santiago de Compostela	TOTAL
Intercambios		1.244	1.768	1.988	3.168	4.886	3.374	2.297	18.725
Visitas tuteladas		113	735	367	-	1045	559	710	3.529
Visitas supervisadas		849	1.048	356	970	544	323	779	4.867
Total		2.206	3.551	2.711	4.138	6.475	4.256	3.786	27.121

Fonte: Consellería de Política Social. Xunta de Galicia

Gabinetes de Orientación Familiar (GOF)

Os gabinetes de orientación (GOF) constitúense como un recurso público de carácter multidisciplinar para a atención de conflitos familiares e coa finalidade de servir como un instrumento eficaz na protección da familia de acordo coas competencias atribuídas á **Dirección Xeral de Familia, Infancia e Dinamización Demográfica**.

Como recurso encamiñado a facilitar unha dinámica familiar positiva, a solución de problemas e a toma de decisións, así como a potenciar e desenvolver os recursos familiares, os Gabinetes de orientación familiar abordaran os problemas que poidan xurdir na familia e por extensión nos membros que a compoñen, prestándolles especial atención ao interese superior e á vulnerabilidade das e dos menores, e atendendo nomeadamente:

- a) As crises do ciclo vital da familia.
- b) As situacións de conflito.
- c) A viabilidade adaptativa do grupo familiar: apoio, protección e desenvolvemento.

Por outra banda, os GOF constitúen un dispositivo en estreito contacto cos equipos de atención ao menor, colaborando con eles na atención ás familias de menores susceptibles de ser sometidos a medidas de protección.

Estes gabinetes, dependentes das xefaturas territoriais da **Consellería de Política Social**, están integrados por especialistas en traballo social, dereito e psicoloxía. Entre os seus obxectivos destácanse:

- Informar e asesorar tecnicamente ás familias sobre as problemáticas sociais, psicolóxicas e xurídicas nas que se puidesen atopar.
- Proporcionar ás familias o acceso a recursos axeitados para o desenvolvemento de canles normalizados de convivencia.
- Dotar as familias das habilidades necesarias para afrontar as súas necesidades.
- Evitar a instrumentalización das/os fillas/os, ante as diferentes situacións de conflitividade.
- Fomentar o mantemento da cooperación parental como protectora da imaxe que as/os fillas/os teñen dos seus proxenitores.
- Informar, asesorar e prestar asistencia psicolóxica ás mulleres, particularmente a aquelas que se atopan inmersas en procesos de conflitividade familiar.

Os niveis de atención dos Gabinetes de orientación familiar, segundo a Lei 3/2011, do 30 de xuño, de apoio á familia e á convivencia de Galicia, son os que a continuación se relacionan:

- a) Informativo, facilitándolles ás familias a información necesaria para favorecer unha mellor comprensión do medio e dos recursos dispoñibles.
- b) Educativo e formativo, proporcionándolles ás familias os medios necesarios para o desenvolvemento integral das súas funcións e das súas habilidades, fortalecendo os vínculos do sistema familiar e facilitando que a dinámica individual e familiar sexa creativa, eficaz e enriquecedora.
- c) Preventivo, de preparación perante as distintas etapas ou situacións polas que pasan as familias no seu ciclo vital.
- d) Axuda persoal e emocional, ofrecendo atención e acompañamento en calquera momento da vida e, en especial, nos momentos de crises provocadas por desgrazas inesperadas, tanto formal a través da terapia familiar coma informal a través das redes de axuda mutua ou grupos de apoio familiar.
- e) Orientación, acompañando as familias, ofrecendo asesoramento para a toma de decisións, a resolución de conflitos e a mobilización dos recursos propios e do contorno, así como no proceso de planificación de apoios.

f) Terapia e tratamento co fin de superar os dinamismos disfuncionais das familias, facendo posible o seu progreso e a súa adaptación.

Para o seguimento do programa, a **Dirección Xeral de Familia, Infancia e Dinamización Demográfica** implementou unha aplicación informática que posibilita dispoñer en todo momento dos datos actualizados dos distintos Gabinetes.

GOF/ Seguimento anual 2017:

Demandas	A Coruña	Lugo	Ourense	Vigo	TOTAL
Recibidas	114	91	155	158	518
Reorientadas	6	2	0	0	2
Atendidas	114	91	155	158	518

Fonte: Consellería de Política Social. Xunta de Galicia

En xullo de 2012 púxose en marcha o GOF VIRTUAL, co que se pretende proporcionar ás familias ou a calquera persoa interesada, información e asesoramento gratuíto por parte de profesionais especializados no ámbito da familia e infancia sobre diversas cuestións: servizos, recursos sociais, programas, disposicións legais, etc., pero sen entrar en ningún momento a dar directrices técnicas sobre pautas de comportamento. Este servizo está dipsoñible na páxina web <http://familiasgalegas.org/>, no apartado “Gabinetes de Orientación Familiar”, dentro do menú principal.

Ao longo do ano 2017 recibíronse 14 consultas, das cales 9 foron de mulleres e 5 de homes.

Artigo 54: Creación de oficinas de atención ás vítimas dos delitos

En relación coa previsión do artigo 54, mediante a Resolución do 15 de setembro de 2008, da Dirección Xeral de Xustiza, constituíronse os servizos comúns de atención á cidadanía e asistencia á vítima.

A Lei 4/2015, do 27 de abril, do Estatuto da vítima do delito, en liña coa normativa europea na materia e coas demandas que formula a nosa sociedade, pretende, partindo do recoñecemento da dignidade das vítimas, a defensa dos seus bens materiais e morais e, con iso, os do conxunto da sociedade.

As disposicións da devandita Lei aplícanse ás vítimas de delitos cometidos en España ou que poidan ser perseguidos en España, con independencia da súa nacionalidade, de se son maiores ou menores de idade ou de se gozan ou non de residencia legal.

Nela recóllense unha serie de disposicións relativas á organización e funcionamento das Oficinas de Asistencia ás Vítimas e introdúcense distintas previsións para reforzar a coordinación entre os distintos servizos que realizan funcións en materia de asistencia ás vítimas.

Existen oficinas na Coruña, Santiago de Compostela, Ferrol, Lugo, Ourense, Pontevedra e Vigo.

Estes servizos prestan atención á cidadanía e ás vítimas, incluíndo os delitos en materia de violencia de xénero, desenvolvendo a súa actividade baixo os principios de transparencia, información e atención axeitada.

No ano 2017 desde a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, a través da Secretaría Xeral da Igualdade, subscribiuse un convenio de colaboración co Colexio Oficial de Psicoloxía de Galicia para o desenvolvemento dun programa piloto de apoio ea asistencia psicolóxica especializada nas oficinas de asistencia a vítimas e ao cidadán.

A finalidade deste programa foi o apoio e a asistencia psicolóxica especializada nas Oficinas de Atención á Vítima e ao Cidadán existentes nos xulgados de A Coruña, Ferrol, Santiago, Lugo, Ourense, Pontevedra e Vigo a través de persoal especializado e seleccionado polo Colexio Oficial de Psicoloxía de Galicia de entre as persoas colexiadas que cumpran cos requisitos xurídico-administrativos para o exercicio profesional, conforme ao previsto na cláusula segunda deste convenio.

A atención prestada incluía a súa avaliación e tratamento, e/ou a derivación, se é o caso, a outros recursos sanitarios ou asistencias, axustados ás necesidades de cada unha delas. No caso de vítimas da violencia de xénero procurando manter a coordinación permanente co Centro de Información ás Mulleres ou servizos sociais correspondentes para o deseño e elaboración dun plan de apoio individualizado, así como coas forzas e corpos de seguridade competentes.

O importe total destinado pola Secretaría Xeral da Igualdade ao desenvolvemento deste proxecto piloto foi de 40.000 euros

Artigo 55: Titularidade e Xestión dos servizos

Os servizos de asistencia social integral que conforman na CCAA de Galicia o sistema de protección e asistencia integral para as mulleres en situación de violencia de xénero son na súa inmensa maioría de titularidade pública, ben municipal ben autonómica, sendo a Xunta

de Galicia a que realiza as funcións de coordinación e supervisión de recursos e servizos, seguindo as directrices marcadas pola lexislación vixente, e garantindo así mesmo, a equidade territorial.

Ademais, e de acordo co disposto neste apartado da lei 11/2007, a Xunta de Galicia establece fórmulas de colaboración con entidades sen fin de lucro, sempre coa finalidade de garantir unha protección e asistencia axeitada ás mulleres que sofren violencia de xénero. Ao longo deste informe se detallan en cada apartado, todas e cada unha das anteditas fórmulas de colaboración que se estableceron durante o exercicio 2017.

Artigo 56: Confidencialidade da información

A Xunta de Galicia, a través de todos os seus departamentos con competencias en accións de protección e asistencia integral ás mulleres que sofren violencia de xénero, ten adoptadas as medidas necesarias para garantir a confidencialidade da información relativa a estas situación, sempre segundo o establecido na Lei Orgánica 15/1999, do 13 de decembro, de Protección de datos de carácter persoal, así como no Real Decreto 1720/2007, do 21 de decembro, polo que se aproba o Regulamento de desenvolvemento da Lei Orgánica 15/1999.

DISPOSICIÓNS ADICIONAIS

Primeira: Modificación da Lei 4/2001, do 31 de maio, reguladora da mediación familiar.

Segunda: Acordos interinstitucionais e instrumentos de colaboración.

Terceira: Competencias en materia de violencia de xénero da Policía de Galicia.

Cuarta: Información ao Parlamento de Galicia

Quinta: Creación do Consello Galego das Mulleres.

Sexta: Creación do Observatorio galego da violencia de xénero.

Sétima: Creación da Comisión Interdepartamental de igualdade.

Oitava: Informes sobre o grao de desenvolvemento e repercusión económica desta Lei.

Novena: Modificación da Lei 9/1991, do 2 de outubro, galega de medidas básicas para a inserción social

Décima: dotación orzamentaria.

Disposición Adicional Primeira: Modificación da Lei 4/2001, do 31 de maio, reguladora da mediación familiar.

Modificación en vigor.

Sinalar en todo caso, que a lexislación vixente en materia de violencia de xénero, prohibe de maneira expresa a mediación nestes casos.

Disposición Adicional Segunda: Acordos interinstitucionais e instrumentos de colaboración.

❑ ***Protocolo de coordinación e cooperación institucional fronte á violencia de xénero***

En xullo de 2017 foi aprobado o Protocolo de Coordinación e Cooperación Institucional fronte á violencia de xénero na comunidade autónoma de Galicia.

Este protocolo é o resultado dun dos grupos de traballo creados no seo do Observatorio Galego da Violencia de Xénero.

O obxectivo que se persegue coa aplicación do Protocolo de coordinación e colaboración institucional fronte á violencia de xénero para a Comunidade Autónoma de Galicia, consiste en establecer os criterios de coordinación e colaboración institucional entre os distintos axentes implicados na prevención e protección dos actos de violencia de xénero, así como na asistencia ás persoas afectadas, garantindo unha actuación integral, áxil e coordinada.

Os principios de actuación que determinaron a definición deste protocolo e que rexerán a súa aplicación son:

- Actuación integral, personalizada, áxil e inmediata ás persoas que sofren violencia de xénero.
- Detección e prevención como prioridade.
- Atención especializada ás persoas afectadas pola violencia de xénero.
- Respecto á intimidade e dignidade das persoas que sofren violencia de xénero.
- Fomento da autoestima e da autonomía das persoas afectadas pola violencia de xénero.
- Coordinación das actuacións das distintas entidades, axentes e administracións que interveñen ante unha situación de violencia de xénero.

- Concienciación e sensibilización dos poderes públicos e da sociedade respecto á violencia machista.

Os contidos do protocolo estrutúranse do seguinte xeito:

1. Índice
2. Obxectivo e principios de actuación
3. Metodoloxía
4. Sensibilización e prevención
  - 4.1. Propostas xerais para a sensibilización e prevención violencia de xénero
  - 4.2. Propostas para a sensibilización segundo áreas de intervención
5. Protocolo de actuación:
  - 5.1. Área educativa
  - 5.2. Área sanitaria
  - 5.3. Área Forzas e Corpos de Seguridade
  - 5.4. Área Xurídica
  - 5.5. Área Social
6. Fluxogramas de actuación
7. Anexos
8. Compromiso das partes e Comisión técnica de seguimento

Este protocolo preséntase como un documento de referencia que facilita a configuración dun sistema articulado e homoxéneo. En ningún caso se trata dunha ferramenta estanca, máis ben todo o contrario, conta coa flexibilidade suficiente para permitir aos axentes chave -que interveñen no proceso de atención ás mulleres que se atopan en situación de violencia de xénero- adaptar os procedementos que aquí se describen, identificar melloras, concretar os procesos estandarizados, etc.

Como recurso complementario a este protocolo a Secretaría Xeral da Igualdade en colaboración con AMTEGA puxo en marcha o Mapa de recursos en liña na área da violencia de xénero (ver páxina 225)

❑ **Activación das mesas locais de coordinación interinstitucional contra a violencia de xénero.**

No ano 2015 a **Secretaría Xeral da Igualdade**, elaborou e difundiu a Guía práctica para a constitución das mesas locais de coordinación interinstitucional contra a violencia de xénero (MLC).

A *Guía Práctica para a constitución das Mesas Locais de Coordinación interinstitucional contra a Violencia de Xénero* constituíu unha ferramenta de apoio para contribuír á mellora da coordinación entre todas as institucións que traballan en contra da violencia machista, e na que se explican de xeito sinxelo e práctico os pasos a seguir para a constitución e o funcionamento da Mesa Local de Coordinación, como mecanismo útil de harmonización dos axentes e entidades implicadas na erradicación da violencia machista e na atención das vítimas.

En 2016 iniciouse unha segunda fase, a de **activación das Mesas Locais de Coordinación Institucional contra a Violencia de Xénero (MLC)**, a través da Rede de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero (Acordo de Colaboración asinado entre a Xunta de Galicia e a Fegamp), cunha análise e diagnose global sobre a situación das mesas.

No ano 2017, logo da fase de análise e diagnose, entrouse nunha fase de contraste, definindo **pautas e ferramentas para mellorar a coordinación das Mesas**, e deseñando recomendacións para unha mellor optimización deste recurso nas entidades locais. Nesta fase, coa finalidade de contar co contraste das administracións e axentes locais, achegando a súa experiencia e garantindo que as recomendacións fosen factibles ás necesidades identificadas no eido local, dende a Secretaría Xeral da Igualdade organizáronse 4 encontros, un por provincia, dirixidos a responsables políticos e persoal técnico municipal, profesionais e colectivos sociais interesados:

Provincia	Localidade do encontro	Data
A Coruña	A Coruña	30/03/2017
Lugo	Celeiro	06/04/2017
Ourense	Verín	07/03/2017
Pontevedra	Pontevedra	31/03/2017

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade

Nos encontros realizouse unha presentación das principais conclusións do informe sobre a situación das Mesas, e unha posta en común de suxestións e propostas no relativo ás recomendacións para as políticas públicas en materia de igualdade de xénero, sempre co fin de seguir avanzando na colaboración interinstitucional na loita contra a violencia de xénero.

❑ ***Convenio de colaboración entre o Ministerio de Igualdade, e a Comunidade Autónoma de Galicia, a través da Secretaría Xeral da Igualdade, para a prestación do servizo telefónico 016 de información e asesoramento a mulleres vítimas de violencia de xénero.***

Con data 9 de novembro de 2012 o **Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade** e a Comunidade Autónoma de Galicia, a través da **Secretaría Xeral da Igualdade**, asinaron un convenio de colaboración, para a prestación do servizo telefónico de información e de asesoramento xurídico ás mulleres vítimas de violencia de xénero.

En base a este convenio, que sigue en vigor, o Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade garante a derivación automática daquelas chamadas realizadas ao teléfono 016 dende o ámbito territorial da Comunidade Autónoma de Galicia ao teléfono 900 400 273, co fin de asegurar a prestación do servizo público de atención e asesoramento a mulleres

vítimas de violencia de xénero, calquera que sexa a información requirida, poñendo en todo caso en coñecemento da persoa usuaria o número ao que se deriva a chamada. Se a chamada precisa atención de emerxencia a derivación automática realizarase ao teléfono 112 de emerxencia autonómico.

As chamadas recibidas polo servizo telefónico da Comunidade Autónoma de Galicia realizadas por persoas que soliciten asesoramento xurídico especializado, poderán ser derivadas ao servizo telefónico 016 para a súa atención polo Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade.

Así mesmo, a Comunidade Autónoma de Galicia poderá derivar calquera chamada relativa á violencia de xénero ao servizo telefónico 016, para garantir a correcta atención da chamada.

O Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade garantirá a difusión do servizo telefónico autonómico facendo constar, xunto ao servizo telefónico 016, o servizo telefónico 900 400 273 da Comunidade Autónoma de Galicia nas campañas que se leven a cabo en medios publicitarios gráficos (prensa escrita, revistas, folletos...) e exteriores no territorio da Comunidade Autónoma de Galicia, sen prexuízo de que en cada unha das campañas publicitarias a realizar por parte do Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, se acorden coa Comunidade Autónoma de Galicia os termos da difusión.

O convenio ten vixencia dende a data da súa sinatura entendéndose tacitamente prorrogada a súa vixencia por anos naturais, salvo denuncia expresa dalgunha das partes.

No ano 2017 un 40% das chamadas recibidas no teléfono de información ás mulleres de Galicia (900 400 273) foron derivadas dende o teléfono 016, o que supón 1.535 chamadas das 3.861 recibidas.

❑ ***Protocolo de colaboración entre a Secretaría Xeral da Igualdade e a Federación Galega de Municipios e Provincias (Fegamp), para establecer unha Rede de entidades locais en contra da violencia de xénero e realizar outras accións de sensibilización social en contra da violencia de xénero***

Con data 12 de setembro de 2012 a Secretaría Xeral da Igualdade e a Federación Galega de Municipios e Provincias (Fegamp) asinaron un protocolo de colaboración co obxecto de promover unha rede de entidades locais en contra da violencia de xénero, que se configurará como un instrumento que permita conseguir o rexeitamento social e institucional da violencia de xénero, sensibilizando á poboación e conseguindo a súa

implicación e compromiso real contra esta lacra, fomentando ao mesmo tempo modelos alternativos de convivencia baseados no respecto e na igualdade. O 15 de novembro de 2017 ambas institucións asinaron un novo acordo de colaboración para o impulso da Rede de Entidades Locais contra a violencia de xénero.

A rede de entidades locais contra a violencia de xénero e a Secretaría Xeral da Igualdade colaborarán na consecución dos seguintes obxectivos:

- Promover e apoiar proxectos de prevención da violencia de xénero e detección precoz de situacións de risco.
- Mobilizar e implicar a toda a sociedade na loita contra a violencia de xénero, fomentando unha actitude crítica, solidaria e comprometida fronte a situacións de maltrato.
- Fomentar o trato igualitario entre mulleres e homes
- Conseguir a tolerancia cero coas persoas agresoras

A finais de 2017 están adheridas a esta rede 189 entidades locais, co seguinte desglose:

Provincia	Nº
A Coruña	71
Lugo	37
Ourense	39
Pontevedra	42
Total	189

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade

Provincia	Entidades locais adheridas á Rede
A Coruña	Abegondo
	Ames
	Ares
	Arteixo
	A Baña
	Bergondo
	Betanzos
	Boiro
	Boqueixón
	Brión
	Cabana de Bergantiños
	Cabanas
	Camariñas
	Cambre
	Carballo
	Cariño
	Carnota
	Cee
	Cerceda
	Cerdido
	Coirós
	Corcubión
	A Coruña
	Curtis
	Dodro
	Fene
	Ferrol
	Fisterra
	Frades
	A Laracha
	Laxe
	Lousame
	Malpica de Bergantiños
	Mancomunidade de Municipios da Comarca de Ordes
	Mazaricos
	Melide
	Mesía
	Monfero
	Mugardos
	Muros
	Muxía
	Neda
	Negreira
	Noia
	Oleiros

	Ordes
	Oroso
	Ortigueira
	Outes
	Padrón
	O Pino
	As Pontes de García Rodríguez
	Porto do Son
	Riveira
	Rois
	Sada
	San Sadurniño
	Santa Comba
	Santiago de Compostela
	Santiso
	Sobrado
	Teo
	Tordoia
	Touro
	Trazo
	Val do Dubra
	Valdoviño
	Vedra
	Vilasantar
	Vimianzo
	Zas
Lugo	Alfoz
	Baleira
	Barreiros
	Begonte
	Bóveda
	Burela
	Carballedo
	Cervo
	Chantada
	Folgoso do Caurel
	A Fonsagrada
	Foz
	Láncara
	Lourenzá
	Mondoñedo
	Monforte de Lemos
	Monterroso
	Negueira de Muñiz
	Ourol
	Palas de Rei
	Pantón
	Paradela

	Páramo
	Pedrafita do Cebreiro
	Pol
	Portomarín
	Quiroga
	Rábade
	Ribadeo
	Samos
	Sarria
	Sober
	Taboada
	Vilalba
	Viveiro
	Xermade
	Xove
Ourense	Allariz
	Avión
	Bande
	Baños de Molgas
	O Barco de Valdeorras
	O Bolo
	Calvos de Randín
	Carballiño
	Castrelo de Miño
	Castro Caldelas
	Celanova
	Cenlle
	Cortegada
	O Irixo
	Laza
	Lobios
	Maceda
	Mancomunidade de Concellos de Santa Águeda
	Mancomunidade de Municipios da Comarca de Verín
	Mancomunidade do Ribeiro
	Mancomunidade Intermunicipal Conso - Frieiras
	Mancomunidade Terra de Celanova
	Montederramo
	Monterrei
	Muiños
	Oímbra
	Ourense
	Paderne de Allariz
	Piñor
	A Porqueira
	Rairiz de Veiga
	Ribadavia
	A Rúa

	Toén
	A Veiga
	Verín
	Viana do Bolo
	Vilamartín de Valdeorras
	Xinzo de Limia
Pontevedra	Arbo
	Baiona
	Barro
	Bueu
	Caldas de Reis
	Cangas
	Crecente
	Cuntis
	A Estrada
	Forcarei
	Gondomar
	O Grove
	A Guarda
	Lalín
	A Lama
	Marín
	Meaño
	Meis
	Moaña
	Moraña
	Mos
	Nigrán
	Pazos de Borbén
	Poio
	Ponte Caldelas
	Ponteareas
	Pontecesures
	O Porriño
	Redondela
	Ribadumia
	Rodeiro
	O Rosal
	Salceda de Caselas
	Sanxenxo
	Silleda
	Soutomaior
	Tomiño
	Tui
	Valga
	Vila de Cruces
	Vilaboa
	Vilagarcía de Arousa

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

No marco deste protocolo dende a Secretaría Xeral da Igualdade ofertáronse varias actividades ás entidades locais, a desenvolver no último trimestre do ano 2017:

1.- **"Violencia de xénero e o novo contexto dixital"**, obradoiros educativos para nenos, nenas e adolescentes, preferentemente expostos a situacións de violencia de xénero, centradas no coñecemento e prevención das novas formas de violencia que xorden no contexto dixital: ciberviolencia de xénero, grooming, sextorsión.... (Véxase páxina 43).

2.- **"Cartas de Amor"**, exposición gráfica de ilustracións de diversos artistas sobre a violencia de xénero e a mocidade, acompañada dun obradoiro práctico explicativo da mostra no mesmo lugar da exposición. (Véxase páxina 57).

3.- **"Programa de Asesoramento e Terapia Familiar con nenos e nenas que sufriran de maneira directa a violencia de xénero"**, (Véxase páxina 113).

4.- **"Á Violencia de Xénero... Dille Non!"**, exposición gráfica ilustrada, dirixida a axudar á mocidade a recoñecer, identificar e rexeitar condutas sexistas, nocivas nas súas relacións. (Véxase páxina 55).

5.- **Charlas Informativas**, a cargo de persoal do Centro de recuperación integral para vítimas de violencia de xénero sobre as consecuencias desta violencia nas mulleres, nos nenos e nas nenas e pautas para a súa abordaxe. (Véxase páxina 44).

6.- **Charlas informativas sobre a trata de seres humanos**, preferentemente mulleres e nenas con fins de explotación sexual, a cargo de persoal especializado na atención ás vítimas desde delito denominado xa a nova escravitude do século XXI. (Véxase páxina 45).

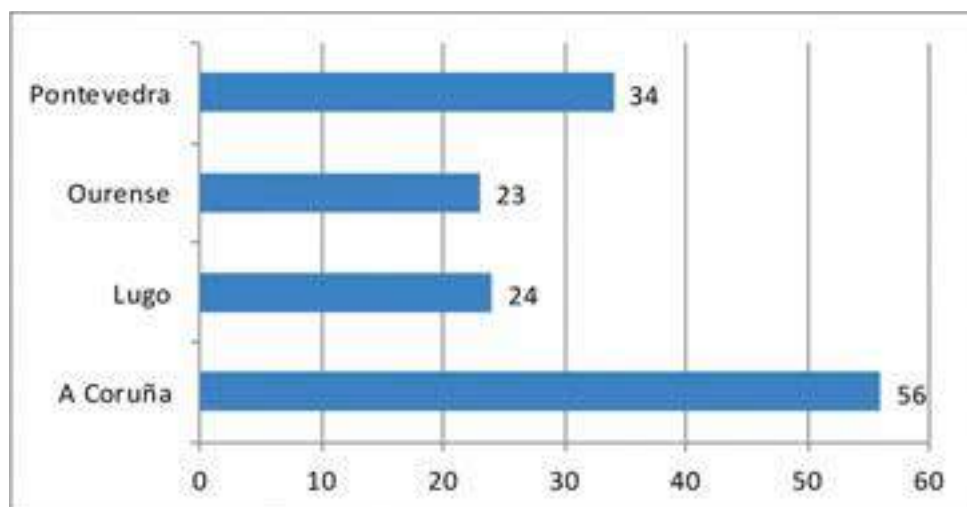
7.- **"I´ll be watching you (Hei estar vixiándote II)"**, espectáculo lúdico-musical e pedagóxico que analiza os roles de xénero que transmiten as cancións de temática amorosa. (Véxase páxina 54).

8.- **"Prevención de situacións de violencia de xénero: curso de defensa persoal e autocapacidades"**, curso de adestramento físico e psíquico para crear protocolos de actuación cara diversas situacións. (Véxase páxina 46).

Informe anual 2017 de violencia de xénero

Solicitudes recibidas	
Provincia	nº solicitudes
A Coruña	56
Lugo	24
Ourense	23
Pontevedra	34
Total	137

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Concesións por provincia									
Provincia	Asesoramento e Terapia Familiar	Charlas sobre violencia de xénero	Charlas sobre trata de seres humanos	V. X. e Novo Contexto Dixital	Á violencia de Xénero, Dille Non	Cartas de amor	I'll be watching you	Curso de defensa persoal	Total
A Coruña	1	7	11	5	2	6	5	14	51
Lugo	2	2	2	5	4	3	3	4	25
Ourense	0	4	2	4	4	2	1	4	21
Pontevedra	0	2	8	3	5	4	2	3	27
Total	3	15	23	17	15	15	11	25	124

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ ***Acordo de colaboración entre a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza (Secretaría Xeral da Igualdade) e a Federación de autónomos do taxi de Galicia (FEGATAXI), para a colaboración no apoio ao traslado das mulleres vítimas da violencia de xénero. Centros de acollida das mulleres vítimas da violencia de xénero.***

No ano 2017 dende a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, a través da Secretaría Xeral da Igualdade e a Federación de autónomos do taxi de Galicia (FEGATAXI) continuouse coa colaboración para o apoio no traslado das mulleres vítimas da violencia de xénero e dos seus fillos e fillas a calquera dos centros que conforman a Rede Galega de Acollemento, cando as especiais circunstancias da vítima, valoradas convenientemente polos servizos sociais (municipais ou autonómicos), imposibiliten o seu traslado por outros medios.

Ademais a través deste acordo de colaboración a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, a través da Secretaría xeral da Igualdade, comprométese a facilitar o material informativo e de sensibilización a prol da eliminación da violencia de xénero que elabore á Federación de Autónomos do Taxi de Galicia (FEGATAXI), así como a poñer a disposición da Federación contidos formativos sobre violencia de xénero a incluír no seu programa de formación de xeito que permita ás e a aos profesionais ampliar os seus coñecementos ao respecto e coñecer pautas de actuación.

Pola súa parte, a Federación de Autónomos do Taxi de Galicia (FEGATAXI), pon a disposición da Secretaría Xeral da Igualdade un teléfono de atención permanente ou calquera outro sistema de comunicación, que permita un **contacto directo 24 horas** para poder efectuar os traslados e comprométese a apoiar ás vítimas da violencia de xénero no traslado ao centro de acollida previamente determinado polo servizo da administración local ou autonómica correspondente, así como a difundir a iniciativa entre todas as asociacións que a integran, e contribuír á sensibilización social no rexeitamento conxunto da violencia de xénero, colocando o material que se facilite por parte da Secretaría Xeral da Igualdade nun lugar visible dos vehículos, e no que figurarán os números de información contra a violencia de xénero, 016 e 900 400 273.

O acordo está acompañado dun **protocolo de actuación**, publicado na web da Secretaría Xeral da Igualdade no que se detalla o procedemento coordinado que debe levarse a cabo entre os distintos recursos públicos de carácter social -CIMS, departamentos de servizos sociais, etc.-, a Secretaría Xeral da Igualdade e os centros da Rede Galega de Acollemento.

Este documento especifica as distintas formas de comunicación -teléfonos, fax e enderezos electrónicos- para poder atender as incidencias as 24 horas dos 365 días do ano, a maneira de facer esta comunicación; e inclúe un anexo co formulario de solicitude de derivación da persoa ou persoas trasladadas desde o servizo correspondente ao centro de destino.

A colaboración establecida entre Igualdade e Fegataxi non substitúe en ningún caso os traslados que se realizan dende outras administración públicas con competencias na materia, nin os traslados que deban efectuarse con acompañamento de forzas e corpos de seguridade.

Durante o ano 2017 fíxose uso deste servizo para a realización de **69 traslados**.

❑ ***Convocatoria de subvencións destinadas ás entidades locais de Galicia dirixidas á promoción da igualdade.***

A **Secretaría Xeral da Igualdade** convocou estas axudas a través da Resolución do 16 de xuño de 2017 (DOG nº 119, do 23 de xuño), sendo a súa finalidade colaborar economicamente coas entidades locais de Galicia para o desenvolvemento de programas, actividades, actuacións e medidas para facer efectivo o principio de igualdade de oportunidades entre homes e mulleres, o tratamento integral da violencia de xénero, a conciliación da vida persoal, laboral e familiar, a participación das mulleres na vida política, económica, social e cultural; así como para consolidar o funcionamento de servizos de atención integral de información e asesoramento ás mulleres no territorio, co fin de prestarlles unha atención e acompañamento de proximidade, psicolóxico, xurídico e de orientación sociolaboral ás mulleres, en particular, a aquelas que pertencen a colectivos en risco de exclusión ou estean nalgunha situación de vulnerabilidade, de cara a mellorar a súa situación social, laboral e profesional, a través dos seguintes programas:

a) Programa de fomento da conciliación da vida persoal, laboral e familiar (Programa de conciliación).

b) Programa de prevención e tratamento integral da violencia de xénero (Programa de prevención da violencia de xénero).

c) Programa de apoio aos centros de información ás mulleres (Programa de apoio aos CIM)

Ao abeiro do Programa de prevención da violencia de xénero son subvencionables accións de prevención e tratamento integral da violencia de xénero, que poderán consistir nalgunha das seguintes medidas:

a) Intervencións orientadas a mellorar a situación das mulleres vítimas de violencia de xénero, das súas fillas e fillos, así como coas persoas dependentes delas, e dirixidas a impulsar unha atención profesional de maior calidade: accións de atención, orientación e acompañamento para a mellora da situación persoal social e laboral, de asesoramento xurídico especializado, de atención directa a menores fillos e fillas de mulleres vítimas de violencia de xénero, todas elas na procura da recuperación da súa identidade e autonomía e da restauración dos seus proxectos vitais, e apoiándoas na súa orientación persoal, social e laboral.

b) Actuacións dirixidas á loita contra a explotación sexual, en xeral, e a prostitución, en particular; encamiñadas a mellorar a situación persoal, social e laboral das mulleres que se atopan nesa situación, a través de accións de información, atención, orientación e para a mellora da súa situación persoal, social e laboral, así como de asesoramento xurídico especializado.

Nos programas de prevención da violencia de xénero resultaron beneficiarias un total de **14 entidades locais**, cun importe total de **62.556,47 euros** (DOG nº 194, do 11 de outubro de 2017):

ENTIDADE LOCAL	ACTUACIÓN
Concello da Guarda	Intervención integral con mulleres e os seus fillos e fillas vítimas de violencia de xénero
Concello de Allariz	Acompañamento a mulleres en situación de vulnerabilidade
Concello de Avión	Tecendo sororidades
Concello de Cambados	Grupos de apoio psicolóxico a mulleres vítimas de violencia de xénero
Concello de Coirós	Programa Violeta
Concello de Ortigueira	Proxecto Indira
Concello de Pontevedra	Programa de atención a fillos e fillas de mulleres vítimas de violencia de xénero
Concello de Redondela	Grupo de autoestima
Concello de Ribadumia	Programa de intervención con fillos/as de vítimas de violencia de xénero
Concello de Soutomaior	Grupo de autocoñecemento para o bo trato
Concello de Teo	Obradoiro recursos saudables

Concello de Tomiño	Asesoramento xurídico a mulleres vítimas de violencia de xénero
Concello de Vigo	Atención psicolóxica a fillos/as de mulleres vítimas de violencia de xénero
Mancomunidade de Municipios da Comarca de Ordes	Mais alá da etiqueta

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ ***Protocolo de actuación institucional sobre adopción de medidas de prevención, investigación e tratamento ás vítimas de trata con fins de explotación sexual.***

O artigo 41.3 do Texto refundido das disposicións legais da Comunidade Autónoma de Galicia en materia de igualdade, aprobado polo Decreto legislativo 2/2015, do 12 de febreiro, recolle a obriga da Xunta de Galicia na loita contra o tráfico de mulleres, nenas e nenos que teña como finalidade fundamental a súa explotación sexual no territorio da nosa comunidade autónoma, establecendo que esa loita deberá realizarse a través dunha intervención integral que permita a prevención, detección, atención e, se é o caso, integración das mulleres vítimas do tráfico de explotación sexual.

A Xunta de Galicia é pioneira na elaboración e aplicación de Protocolos de actuación no ámbito da trata de seres humanos con fins de explotación sexual, asinando xa no ano 2010 un Protocolo de actuación institucional sobre adopción de medidas de prevención, investigación e tratamento ás mulleres vítimas de trata con fins de explotación sexual, asinado en xaneiro, coa Fiscalía Superior de Galicia. Este Protocolo foi revalidado no ano 2012, dados os cambios legislativos operados pola reforma da Lei Orgánica de Estranxeiría e polo Código Penal, que fixeron procedente unha revisión e adaptación do citado Protocolo.

O Protocolo tenta axilizar a aplicación dos beneficios de protección recollidos na lexislación vixente, entre os que destaca a posibilidade de conceder permiso de residencia a aquelas mulleres que denuncien ás mafias que as explotan, para que manteñan o seu testemuño ata o fin do proceso penal, tentando facilitar a colaboración das vítimas de trata coa xustiza.

Por parte da Xunta de Galicia, a través da Secretaría xeral da Igualdade, ponse a disposición das vítimas, unha vez son identificadas, ben por vontade propia ou pola intervención policial nun local, como vítimas dun delito de trata de seres humanos, un

aloxamento que garanta o exercicio do dereito ao período de reflexión, para elas e para as súas fillas e fillos menores de idade, así como asistencia psicolóxica, médica e xurídica gratuíta.

Na **Secretaría Xeral da Igualdade**, e no marco deste Protocolo, no ano 2017 continuouse coa colaboración con organizacións sen ánimo de lucro para o desenvolvemento das diversas actuacións de prevención e asistencia ás vítimas de trata, así como a tarefa de coordinación de todos os servizos e programas dispoñibles para a atención das vítimas.

❑ ***Protocolo de derivación entre as Comunidades Autónomas para a Coordinación das súas Redes de Centros de Acollida para as Mulleres vítimas da violencia de xénero e dos seus fillos e fillas.***

Na Xunta de Galicia, xa dende a apertura do primeiro centro de acollida na Comunidade, véñense asinando cada ano convenios de colaboración con diversos concellos titulares dun recurso de acollida para a atención a mulleres vítimas de violencia de xénero, para o mantemento dos mesmos, en concreto cos **concellos da Coruña, Ferrol, Culleredo, Lugo e Ourense**. Todos os centros atópanse incluídos na rede autonómica de centros de atención a mulleres, e cumpren cos requisitos establecidos na Orde do 1 de abril de 1997, pola que se regulan os requisitos específicos dos centros de acollida para mulleres vítimas de malos tratos.

O obxecto deses convenios é a colaboración da Xunta de Galicia no financiamento dos gastos de persoal e gastos correntes de funcionamento dos centros de atención a mulleres vítimas de violencia de xénero, comprometéndose os concellos a manter os centros en funcionamento e a prestarlle ás mulleres vítimas un servizo integral de atención, emerxencia, apoio, acollida e recuperación. Establécese ademais a cooperación e colaboración coa Secretaría Xeral da Igualdade nas derivacións das mulleres vítimas de violencia de xénero e das súas fillas e fillos, procedentes doutras comunidades autónomas, de acordo cos protocolos e procedementos establecidos para estes efectos

Dado o carácter de recurso de protección que seguen mantendo os centros de acollida, non son infrecuentes as ocasións en que, maiormente por motivos de seguridade, pero tamén de carácter persoal ou profesional, este centros de acollida deben realizar **traslados fóra da Comunidade galega**, actuando tanto como receptores de vítimas ameazadas noutras partes do estado que son derivadas a Galicia como derivando a mulleres que residen nun centro en

Galicia a outro centro fora da nosa comunidade autónoma. Neste sentido, a **coordinación institucional** amósase como unha ferramenta imprescindible para conseguir unha atención eficaz ás vítimas, evitando a dispersión de recursos, logrando unha maior efectividade dos mesmos e contribuíndo a garantir a seguridade das mulleres.

Neste sentido, a Secretaría Xeral da Igualdade da Xunta de Galicia, de cara a garantir os dereitos que a lexislación lles outorga ás vítimas da violencia de xénero, promove e impulsa a prestación dos servizos establecidos na Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero e na Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, e considera prioritaria a atención ao funcionamento dos centros de acollida para as vítimas, funcionamento no que se debe incluír a colaboración interinstitucional e a cooperación entre **todos os servizos autonómicos das mesma natureza no Estado español**, de xeito que o traballo en rede e a articulación entre os distintos centros permita conseguir a seguridade das vítimas, e as apoie na súa recuperación psicolóxica social e laboral.

Así, as Comunidades Autónomas e Cidades de Ceuta e Melilla y o Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, acordaron na Conferencia Sectorial de Igualdade iniciar os traballos que permitiran poñer en rede os centros de acollida de todas as Comunidades Autónomas e Cidades de Ceuta e Melilla, a través da coordinación destes recursos en beneficio das vítimas da violencia de xénero e os menores ao seu cargo, co fin de mellorar a súa protección e seguridade, a posta en común dos recursos e a mellora dos procedementos, en todo o territorio nacional.

Froito de dito traballo, e como mostra do compromiso das Comunidades Autónomas asinantes por asumir e desenvolver este marco de colaboración, estas, incluída Galicia, e o Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, na xuntanza da Conferencia Sectorial de Igualdade do 21 de xuño de 2014, acordaron aprobar o **Protocolo de derivación entre as Comunidades Autónomas para a coordinación das súas redes de centros de acollida para as mulleres vítimas da violencia de xénero** y dos seus fillos e fillas.

O 12 de marzo de 2015 asinouse en Santiago de Compostela o antedito protocolo entre a Xunta de Galicia, a través da Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza e o Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, a través da Delegación do Goberno para a Violencia de Xénero.

No Diario Oficial de Galicia número 105, do 5 de xuño de 2016, publicouse a Resolución do 21 de maio de 2016, da Dirección Xeral de Relacións Institucionais e Parlamentarias, pola que se ordena a publicación do Acordo do 21 de xullo de 2014, da Conferencia Sectorial de Igualdade, polo que se aproba o Protocolo de derivación entre as comunidades autónomas para a coordinación das súas redes de centros de acollida para as mulleres vítimas da violencia de xénero e os seus fillos e fillas.

Este protocolo pretende cumprir **cos seguintes obxectivos:**

- Mellorar a coordinación das redes dos recursos de acollida para as mulleres vítimas da violencia de xénero e dos seus fillos e fillas.
- Determinar as causas que poden motivar a derivación dunha usuaria a un centro de acollida doutra Comunidade Autónoma.
- Establecer unha ltaxe común da documentación exigible para tramitar o ingreso nos centros de acollida.
- Desenvolver un modelo de comunicación directa entre os organismos competentes nesta materia para todo o relativo ao proceso de admisión, incluídas as causas para a motivación en caso de denegación.
- Fixar uns criterios comúns sobre a asunción de gastos derivados de traslado ou os que se produzan como consecuencia das xestións derivadas da súa situación.

No marco deste protocolo no ano 2017 a Comunidade Autónoma de Galicia non realizou derivacións a outras comunidades autónomas e tramitou 3 derivacións doutras comunidades autónomas a Galicia.

▫ *Protocolo de acceso á Rede galega de acollemento para mulleres que sofren violencia de xénero*

O 25 de maio de 2016 a Secretaría Xeral da Igualdade, o Consorcio Galego de Servizos de Igualdade e Benestar e os concellos titulares dos centros da Rede Galega de Acollemento (Coruña, Culleredo, Ferrol, Lugo e Ourense) asinaron un protocolo co obxecto de establecer os procedementos de acceso das mulleres que sofren violencia de xénero e dos seus fillos e fillas, e outras persoas delas dependentes.

Os obxectivos do acordo asinado son mellorar a coordinación entre os centros que conforman a Rede Galega de Acollemento para as mulleres que sofren violencia de xénero,

actuando o Centro de Recuperación Integral para Mulleres que Sofren Violencia de Xénero (CRI) de Santiago, como centro coordinador dos mesmos.

Ademais, o protocolo establece o procedemento para o primeiro acceso das mulleres que sofren violencia de xénero á Rede Galega de Acollemento, os mecanismos de derivación das persoas usuarias da rede entre os centros, e promove a homoxeneización da documentación necesaria para o acceso á rede.

Poden ser usuarias da Rede Galega de Acollemento, todas as mulleres que sofren violencia de xénero e as súas fillas e fillos menores que precisen dun aloxamento de seguridade en Galicia por mor desa situación de violencia, así como as persoas delas dependentes nas mesmas circunstancias.

A Rede Galega de Acollemento está composta pola Casa de acollida e pisos de transición á vida autónoma da Coruña, a Casa de acollida de Ferrol, a Vivenda tutelada de Culleredo, os Pisos de acollida de Lugo, a Casa de acollida de Ourense e o Centro de emerxencia de Vigo.

No protocolo establécese que son entidades derivantes cara á Rede Galega de Acollemento: os Centros de Información á Muller acreditados pola Xunta de Galicia, os servizos sociais comunitarios e servizos sociais especializados de Galicia, os centros adscritos ao Servizo Galego de Saúde (hospitais, centros de saúde) os Xulgados radicados en Galicia, que acreditaron a situación de violencia de xénero, as Forzas e corpos de Seguridade do Estado radicados en Galicia, a Policía Autonómica e Policía Local de Galicia, así como outras entidades que teñan subscritos convenios de colaboración neste eido coa Xunta de Galicia ou coa entidade municipal titular do recurso de acollida.

Entre outros aspectos, o protocolo establece dous tipos de acceso á Rede Galega de Acollemento, un ordinario e un acceso urxente.

O acceso ordinario terá lugar cando calquera das entidades derivantes, en exercicio da súas funcións, detecte a necesidade dunha muller en situación de violencia de xénero, e dos seus fillos e fillas, ou persoas dela dependentes, se é o caso, de ser aloxadas nun recurso destas características, e non se trate dunha situación de urxencia. O Centro Coordinador realizará cantas xestións sexan precisas para, nun prazo máximo de 48 horas, facilitar á entidade derivante os datos do recurso de acollida dispoñible para aloxar á muller e as súas fillas e fillos e/ou persoas que a acompañen.

O acceso urxente terá lugar cando a seguridade da muller se vexa gravemente ameazada e por razón da súa protección, a entidade derivante determine unha situación de urxencia/emergencia. Centro Coordinador realizará cantas xestións sexan precisas para,

nun prazo máximo de 8 horas, facilitar á entidade derivante os datos do recurso de acollida dispoñible para aloxar á muller e ás persoas que a acompañan.

No ano 2017 ao abeiro deste protocolo realizouse a derivación de 49 solicitudes a centros de acollida da Rede Galega de Acollemento, 1 delas foi entre os propios centros da RGA.

- 26 derivacións ao Centro de emerxencia de Vigo
- 10 derivacións á Casa de acollida municipal de Ourense
- 6 derivacións á Casa de acollida municipal da Coruña
- 3 derivación á Casa de acollida municipal de Ferrol
- 3 derivacións ás Vivendas tuteladas do concello de Lugo
- 1 derivación á Vivenda tutelada do concello de Culleredo

❑ ***Convenio de Colaboración entre a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza e a Universidade de Santiago de Compostela para a realización de prácticas externas curriculares ou extracurriculares, de alumnos grao en Pedagogía, grao en Educación Social e Máster Universitario en Igualdade, Xénero e Educación, na Secretaría xeral da Igualdade***

A Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza e a Universidade de Santiago de Compostela teñen asinado un convenio de colaboración coa finalidade de establecer un programa para a realización de prácticas académicas para o alumnado dos **graos en Pedagogía, Educación Social e Máster Universitario en Igualdade, Xénero e Educación**, nas dependencias centrais da Secretaría Xeral da Igualdade en Santiago e no Centro de Recuperación Integral para Mulleres que sofren Violencia de Xénero, así como para aportar as persoas expertas na parte da docencia teórico-práctica especializada que fora precisa.

O acordo establece que se realizará, como mínimo, unha convocatoria de prácticas en cada curso académico e que estas poderán ser curriculares -contempladas nos plans de estudos-; extracurriculares ou conducentes á elaboración dos Traballos de Fin de Grao e Fin de Máster.

As prácticas externas curriculares teñen a duración que estableza o plan de estudos correspondente, mentres que as extracurriculares non poderán superar o 50 por cento do curso académico, é dicir, 750 horas ou 30 créditos europeos (ECTS).

Pode acceder a este tipo de prácticas o alumnado dos graos en Pedagogía, Educación Social e do Máster Universitario en Igualdade, Xénero e Educación

No ano 2017 dúas alumnas desenvolveron estas prácticas na Secretaría Xeral da Igualdade e no Centro de Recuperación Integral para Mulleres que sofren Violencia de Xénero

❑ ***Convenios de colaboración para o desenvolvemento de accións de prevención da violencia de xénero e atención ás súas vítimas***

No ano 2017 a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, a través da Secretaría Xeral da Igualdade, asinou convenios de colaboración con dúas asociacións de mulleres que traballan na prevención e na atención e concienciación da violencia de xénero e no acompañamento ás mulleres que sofren esta violencia: a Rede de Mulleres contra os malos tratos de Vigo, e a Asociación Mirabal.

A súa finalidade foi o desenvolvemento, por unha banda de accións enmarcadas na campaña de loita contra a violencia de xénero, dirixidas a sensibilizar á poboación sobre esta lacra, e por outra accións de apoio social e acompañamento con vítimas da violencia machista: información, apoio na realización de trámites legais, apoio no intercambio de menores, acompañamento a xuízos, etc.

A Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, a través da Secretaría xeral da Igualdade, destinou para o desenvolvemento destas accións un total de 20.000 euros, e comprometeuse a facilitar o material informativo e de sensibilización a prol da eliminación da violencia de xénero, así como a poñer á súa disposición persoal técnico especializado para a coordinación conxunta de actuacións de apoio ás vítimas da violencia de xénero, facilitando ademais o acceso directo das súas usuarias á Rede galega de Acollemento.

Pola súa banda as entidades comprometéronse a desenvolver accións de sensibilización e prevención da violencia de xénero, así como a prestar apoio e acompañamento ás vítimas da violencia de xénero, sempre en colaboración e coordinación cos servizos públicos (servizos sociais, centros de información ás mulleres, centro de recuperación integral para mulleres que sofren violencia de xénero, rede galega de acollemento, etc), correspondentes en cada caso.

❑ ***Convenios de colaboración para o desenvolvemento de accións de información, prevención e sensibilización de violencia de xénero entre mulleres inmigrantes residentes na Comunidade Autónoma de Galicia***

A Rede galega contra a Trata, está formada por entidades con experiencia contrastada de moitos anos de traballo con mulleres inmigrantes vítimas de trata con fins de explotación sexual e/ou laboral, e que desenvolven en Galicia accións que teñen como fin promover a participación e integración activa destas vítimas na vida social, laboral, económica a través de programas específicos de atención integral de acollida, axuda psicolóxica, xurídica e asistencia directa.

No ano 2017 a **Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza**, a través da **Secretaría Xeral da Igualdade**, asinou convenios de colaboración con sete entidades sen ánimo de lucro, pertencentes á Rede Galega contra a Trata, para o desenvolvemento de accións de sensibilización e prevención que contribúan á transmisión de valores igualitarios e á ruptura de estereotipos de xénero, fundamentalmente entre as mulleres inmigrantes, así como accións de información, a través de todas as vías que favorezan o coñecemento dos recursos e servizos existentes para a atención ás vítimas da violencia e xénero, realizando a máxima difusión dos mesmos entre a poboación inmigrante.

O importe total destinado no ano 2017 pola Secretaría Xeral da Igualdade ao desenvolvemento destas accións foi de 24.000 euros.

Disposición Adicional Terceira: Competencias en materia de violencia de xénero da Policía de Galicia

O 26 de outubro de 2015, asinouse, entre o Ministro de Interior e o Vicepresidente e Conselleiro de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, o **Protocolo en Materia de Violencia de Xénero para a coordinación de actuación e a cooperación entre a Xefatura Superior de Policía de Galicia e a Unidade do CNP Adscrita á Comunidade Autónoma**.

Como continuación ao anterior o 27 de xuño de 2016, tivo lugar a rúbrica coa Xefatura Superior de Policía da Acta resultante da primeira reunión da Comisión Delegada de Seguimento do Protocolo citado anteriormente, centrándose basicamente na colaboración e coordinación coas distintas Comisaría do CNP, tanto no ámbito da atención, coma no da protección das vítimas de violencia de xénero.

Baixo a tutela do Centro de Actualización e Especialización da División de Formación da DGP, celebrouse o “XXXVII Curso de Unidades de Prevención, Asistencia y Protección Víctima de Violencia de Género” na localidade da Estrada. Unha vez superado o curso e as correspondentes prácticas nas Comisaría de Policía respectivas, créanse dentro da Unidade Adscrita á policía autonómica de Galicia, as **Unidades de Prevención, Asistencia e Protección ás vítimas de violencia de xénero (UPAP’S)**, con funcións idénticas ás das “Unidades de Familia y Mujer” (UFAM-Protección) das Comisaría.

A partires do mes de setembro de 2016 esta unidades comezaron a facerse cargo das mulleres protexidas asignadas desde as Comisaría de Policía Nacional de Santiago, A Coruña, Lugo, Ourense, Pontevedra e Vigo.

En cada ocasión que se ten coñecemento dalgún suceso relacionado con violencia de xénero, ponse en marcha a maquinaria policial, mediante a:

- Colaboración co CNP nas chamadas de episodios de violencia de xénero mediante o desprazamento de coches radiopatrullas uniformados ou a presenza de policías de paisano no lugar dos feitos.
- Atención singularizada á vítima.
- Información detallada (sobre procedementos legais, institucións de apoio e asesoramento, trámites, denuncia, medidas legais, etcétera.).
- De resultar agredidas, traslado ao centro Asistencial (se fora preciso).
- Traslado á Comisaría para a formulación da correspondente denuncia e a conseguinte valoración de risco.
- Recollida dos datos sobre o agresor e posta en marcha das medidas de seguridade oportunas.
- Adopción das medidas de protección establecidas nos correspondentes Protocolos e axeitadas ao nivel de risco da vítima.

O inicio da actuación pódese producir de oficio, a instancias da vítima ou a requirimento de terceiros, en calquera das sedes da Unidade do CNP Adscrita á Comunidade Autónoma. Habitualmente actúase á instancias do servizo de Emerxencias do 112, onde se centralizan a maioría das alarmas relacionadas con esta materia. Acto seguido, dende a Sala operativa da Xefatura de Santiago difúndese inmediatamente esta información ás correspondentes Xefaturas Provinciais e á local de Vigo.

Por outra banda, no mes de xullo de 2016, nas distintas sedes da Unidade Adscrita, activáronse os soportes informáticos, creándose os Grupos de UPAP, que contan actualmente con 13 Policías dedicados en exclusiva ás vítimas. Ademais, en apoio a estes Grupos, a Unidade conta con 8 Policías dedicados a labores de coordinación e 66 axentes uniformados en vehículos rotulados os cales prestan servizo a quendas, as 24 horas do día, durante os 365 días do ano.

Desta maneira o número de axentes e de medios dedicados á protección de mulleres, irase incrementando ao igual que aumenten as vítimas, para seguir proporcionándolles un nivel óptimo de atención e protección.

PERSOAL DEDICADO A VIOXÉN				
UPA	Equipos Vioxén	Persoal de apoio	Persoal de coordinación	Total
Santiago de Compostela	3	11	3	17
A Coruña	3	11	1	15
Lugo	2	11	1	14
Ourense	1	11	1	13
Pontevedra	2	11	1	14
Vigo	2	11	1	14
TOTAL	13	66	8	87*

Fonte: Unidade do CNP adscrita á Comunidade Autónoma de Galicia.

O número de axentes dedicados a VIOXÉN irase incrementando a medida que se vaian asignando mais vítimas de violencia de xénero.

No que respecta aos datos estatísticos que se reflicten no cadro adxunto, durante o ano 2017 o número de vítimas que tiveron protección policial foron un total de 511, entre as que se manteñen activas no sistema de protección, as que se inactivaron por cese das circunstancias que motivaban o risco e as que foron trasladadas a outros corpos de seguridade por cambio de domicilio da vítima.

Durante o ano, o número de vítimas activas no sistema de protección variou desde as 110 cas que comezou xaneiro ata as 240 mulleres protexidas por esta unidade a 31 de decembro de 2017.

Faise necesario sinalar que pode darse o caso de que unha muller sexa vítima de varios agresores ou un só autor teña agredido a varias mulleres.

Nº de mulleres protexidas				
Sedes UPA	Activas no sistema de protección	Trasladadas a outros corpos de seguridade	Casos inactivos	Total
Santiago	33	9	8	50
A Coruña	65	13	30	108
Lugo	32	3	9	44
Ourense	32	9	5	46
Pontevedra	13	4	13	30
Vigo	65	40	128	233
Total	240	78	193	511

Fonte: Unidade do CNP adscrita á Comunidade Autónoma de Galicia.

ACTUACIÓNS POLICIAIS VIOXÉN 2017-UPA		
Contactos coa vítima		4574
Controis do Entorno	Da vítima	33.722
	Do agresor	1.206
Informes de avaliación do risco da vítima		1692
Notificacións Xulgado/Fiscalía		2.074
Detidos		39
Identificacións		1.404
Total de chamadas recibidas de violencia de xénero (VIOXÉN)		1.715

Fonte: Unidade do CNP adscrita á Comunidade Autónoma de Galicia.

Disposición Adicional Cuarta: Información ao Parlamento de Galicia

1. O presente informe da cumprido trámite á obriga legal establecida da Disposición Adicional Cuarta da Lei: "O Goberno da Xunta de Galicia remitiralle ao Parlamento de Galicia, con carácter anual, un informe sobre a situación da violencia de xénero en Galicia, que contará coas achegas de todos os departamentos implicados na prevención e no tratamento da violencia de xénero". O dito informe presentouse ante a Cámara galega nos anos 2008 a 2016, coa información correspondente ao desenvolvemento, por parte da Xunta de Galicia, das medidas contidas na Lei 11/2007, no ano inmediatamente anterior ao da súa presentación.

2.- O punto segundo desta disposición, engadido na modificación operada pola Lei 12/2016, do 22 de xullo, pola que se modifica a Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, prevé que o departamento competente en materia de igualdade da Xunta de Galicia remitirá ao Parlamento galego un informe anual sobre a prestación periódica para as mulleres que sofren violencia de xénero. Dada a entrada en vigor da norma o 27 de xullo de 2016, procederase á remisión do informe sinalado no prazo establecido.

Disposición Adicional Quinta: Creación do Consello Galego das Mulleres

Derogada polo Decreto legislativo 2/2015, do 12 de febreiro, polo que se aproba o texto refundido das disposicións legais da Comunidade Autónoma de Galicia en materia de igualdade e integrada no novo texto legislativo.

O Consello Galego das Mulleres creouse o 7 de marzo de 2014.

Disposición Adicional Sexta: Creación do Observatorio Galego da Violencia de Xénero

A Lei 11/2007 para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, na súa disposición adicional sexta, prevé a creación do Observatorio Galego da Violencia de Xénero como órgano colexiado e institucional de Galicia encargado do estudo, da avaliación e do seguimento das políticas contra a violencia de xénero que se desenvolvan en Galicia.

No DOG núm. 142 do 26 de xullo de 2012 publicouse o Decreto 157/2012, do 5 de xullo de 2012, polo que se desenvolve a Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero no relativo aos órganos consultivos e de participación.

No artigo 1.b) dispónse que ten por obxecto “A creación do Observatorio Galego da Violencia de Xénero, como órgano colexiado e institucional de Galicia, encargado do estudo, da avaliación e do seguimento das políticas contra a violencia de xénero que se desenvolven en Galicia, así como o establecemento da súa natureza, fins, composición e adscrición”. Na sección 1ª do capítulo III do citado Decreto regúlase a súa natureza, adscrición, fins, funcións, composición e funcionamento.

Na constitución do Consello Galego das mulleres o 5 de marzo de 2014 elixíronse ás tres vogais en representación das asociacións de mulleres e federacións constituídas por estas con representación no Consello Galego das Mulleres, tal e como prevé o Decreto 157/2012,

do 5 de xullo de 2012, que fai necesaria dita representación para a posta en marcha do Observatorio Galego da Violencia de Xénero.

O 5 de maio de 2014 tivo lugar en Santiago a constitución do Observatorio Galego da Violencia de Xénero, onde destacou que a resposta fronte á violencia machista debe abordarse desde unha perspectiva integral presidida polo Vicepresidente da Xunta de Galicia.

O Observatorio Galego da Violencia de Xénero está presidido polo Vicepresidente da Xunta de Galicia, ostentando a vicepresidencia a Secretaria xeral da Igualdade. A través das vogalías están representadas as seguintes institucións: o Tribunal Superior de Xustiza de Galicia, a Fiscalía superior da Comunidade Autónoma de Galicia, a Fegamp, as diferentes Consellerías da Xunta de Galicia, a CRTVG, a Unidade contra a Violencia de Xénero da Delegación do Goberno en Galicia, as Asociacións e Federacións de mulleres (con 3 representantes), as Organizacións Empresariais (con tres vogais), e as Organizacións Sindicais presentes na Mesa Xeral de Negociación das Administracións Públicas.

O Observatorio actúa en Pleno e nas comisións de traballo específicas que estime necesario crear.

Un dos eixos fundamentais do traballo do Observatorio é a prevención de todo tipo de violencia machista. Por iso terá entre as súas encomendas analizar as medias que se están a levar a cabo na materia, propoñer iniciativas para mellorar a situación, reforzar a cooperación entre administracións e vixiar e denunciar que non haxa discriminación sexual na publicidade.

En setembro de 2014 constituíronse os tres grupos de traballo designados no seo do Observatorio Galego da Violencia de Xénero

1.-O primeiro (GT1), encargado da Elaboración dun Protocolo de Coordinación e Cooperación Institucional fronte á violencia de xénero a nivel autonómico. O grupo rematou o seu traballo coa elaboración do citado Protocolo (ver páxina 241))

2.-O segundo (GT2), “A voz das vítimas”, encargouse de escoitar as experiencias directas destas para extraer conclusións e directrices de mellora nas actuacións. Os seus traballos remataron, e del extraeuse un documento de recomendacións que integrará en parte o Protocolo autonómico.

3.-O terceiro grupo (GT3) traballa a abordaxe da violencia de xénero coa mocidade dende o ámbito educativo, determinando estratexias e propostas de traballo preventivo coa xente nova. O grupo está aínda operativo pendente de pechar os traballos

Disposición Adicional Sétima: Creación da Comisión Interdepartamental de Igualdade

Derogada polo Decreto lexislativo 2/2015, do 12 de febreiro, polo que se aproba o texto refundido das disposicións legais da Comunidade Autónoma de Galicia en materia de igualdade e integrada no novo texto lexislativo.

No seo da Comisión Interdepartamental de Igualdade do 23 de xaneiro de 2018, presidida polo vicepresidente da Xunta, acordouse a creación dun grupo de traballo para realizar un seguimento do cumprimento en Galicia das medidas incluídas no Pacto de Estado contra a violencia de xénero, aprobado polo Congreso no mes de setembro de 2017.

O obxectivo do grupo de traballo será realizar un seguimento das medidas do Pacto de Estado que se impulsarán durante 2018. Trátase dun total de 27 actuacións, que abordan distintos eidos da loita e prevención da violencia de xénero.

Máis en concreto, as actuacións que se deberán desenvolver este ano 2018 no marco do Pacto de Estado están relacionadas coa sensibilización e prevención da violencia de xénero en todas as etapas educativas, reforzando as funcións da inspección educativa e a formación do profesorado; e coa mellora da resposta institucional, ampliando os mecanismos para acreditar situacións de violencia de xénero e a comunicación entre xulgados e administracións.

Tamén se priorizarán as medidas relacionadas coa asistencia e protección dos menores; a formación especializada dos profesionais da Administración de Xustiza e forzas e corpos de seguridade; a mellora do coñecemento e datos estatísticos sobre esta lacra; e a mellora da atención e visualización doutras formas de violencia de xénero, nomeadamente da violencia sexual.

Disposición Adicional Oitava: Informes sobre o grao de desenvolvemento e repercusións económicas da Lei

Os informes sobre o grao de desenvolvemento e repercusións económicas da Lei que elaboran os diferentes departamentos da administración autonómica con competencias nalgún dos aspectos relacionados coa violencia de xénero atópanse integrados no presente informe.

Disposición Adicional Novena: Modificación da Lei 9/1991, do 2 de outubro, galega de medidas básicas para a inserción social

Modificación en vigor que da cumprimento ao disposto no artigo 41 da Lei 11/2007: Procedemento abreviado para a percepción da Renda de Integración Social de Galicia (véxase páxina 157).

Disposición Adicional Décima: Dotación orzamentaria

Nos orzamentos anuais da Xunta de Galicia, presentados cada ano no Parlamento, figuran todas e cada unha das partidas destinadas ao desenvolvemento das medidas recollidas na Lei.

Disposición Derrogatoria única

Quedan derogadas cantas disposicións de igual ou inferior rango se opoñan ao disposto nesta Lei.

Disposición Derradeira Primeira: Habilitación normativa

Nova redacción dada pola Lei 12/2016, do 22 de xullo, pola que se modifica a Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero:

1. Facúltase ao Consello da Xunta de Galicia e o órgano competente en materia de igualdade para ditaren as disposicións regulamentarias e as instrucións necesarias para o axeitado desenvolvemento e cumprimento desta Lei.

2.- En todo caso, as novas bases reguladoras da prestación económica de carácter periódico para mulleres vítimas de violencia de xénero deberán estar en vigor para o exercicio orzamentario do ano 2017.

Esta Lei entrará en vigor ao día seguinte ao da súa publicación no Diario Oficial de Galicia.

XUNTA DE GALICIA

VICEPRESIDENCIA E CONSELLERÍA DE PRESIDENCIA,
ADMINISTRACIÓNS PÚBLICAS E XUSTIZA
Secretaría Xeral da Igualdade
